

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

**NİZAMETTİN NAZİF TEPEDELENLİOĞLU'NUN HAYATI,
EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ROMANLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Hüseyin ÖZDEMİR

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Öznur ÖZDARICI

2018
KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Dr. Öznur ÖZDARICI danışmanlığında Hüseyin ÖZDEMİR tarafından hazırlanan “Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun Hayatı, Edebi Kişiliği ve Romanlarının İncelenmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

02/07/2018

(İmza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi

Erdoğan KUL

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

Soyadı]

Dr. Öğr. Üyesi

Öznur ÖZDARICI

BULDUKER

[İmza]

[Unvanı, Adı ve

Dr. Öğr. Üyesi

Gülten

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

.../.../20..

(Ünvan, Adı Soyadı)

Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nun Hayatı, Edebi Kişiliği ve Romanlarının İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

02/07/2018

Hüseyin ÖZDEMİR

ÖN SÖZ

Çalışmamızda Türk Edebiyatı'nda Cumhuriyet'in ilk yıllarında edebiyatımızın renkli simalarından olan, fakat geçen zaman içerisinde eserleri arşivlerin tozlu sayfaları içerisinde unutulmaya yüz tutan Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nu edebi açıdan incelemeye çalıştık. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nu üç başlık altında inceledik. Bu başlıklar Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun hayatı, edebi kişiliği ve romanlarının incelenmesidir. Yaptığımız çalışma “Giriş”ten sonra bu üç ana başlık altında incelemenin ardından “Sonuç” ve “Kaynakça” bölümünden oluşmaktadır.

“Giriş” kısmında çalışmamıza konu olan yazarın edebiyatımızdaki yerini tespit etmeye ve eserlerinin genel özelliklerini belirlemeye çalıştık.

Birinci bölümde yazarımızın hayatı hakkında bilgiler verdik. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun kendi hayatı hakkında kaleme aldığı yazılar ve yazarı tanıma imkanı bulmuş kişilerin yazar ile olan anılarından ve yazarların hayatlarını inceleyen kaynak eserlerden yararlandık. Yazarı tanıyan kişilerden çok azının bugün hayatta olması, hayatı kısmının oluşmasında güçlüklerle karşılaşmamıza neden oldu. Yazarın ailesinden hiç kimse ile görüşemedik. Yazarın tek çocuğu olan Akbulut Tepedelenlioğlu'nun ve akrabalarının çoğunun yurtdışında olduğunu öğrendik. Kendisi ile çalışma imkanı bulunduğunu öğrendiğimiz kişilerden gazeteci yazar Rauf Tamer'den randevu talep etmemize karşın bu talebimize sağlık sorunları nedeni ile olumlu sonuç alamadık. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun bir dönem yakın çalışma arkadaşlarından olan gazeteci yazar Ahmet Güner Elgin ile bir görüşme gerçekleştirdik. Bu görüşmede Ahmet Güner Elgin, Nizamettin Nazif ile olan anılarından ve yazarın mizacından bahsetti. Yaşı oldukça ilerlemiş olan Ahmet Güner Elgin'den çalışmamızda kullanabileceğimiz kaynakları istediğimizde (resim, yazı, fotoğraf vb.) ise kendisinde yazar ile ilgili böyle bir kaynağın bulunmadığını belirtti. Yazar hakkında görüşme yaptığımız bir diğer kişi ise yazar ile bir dönem çalışma fırsatı bulan yazar, ressam Ergun Kaftancı'dır. Kendisi ile yaptığımız telefon görüşmesinde yine çok sağlıklı bilgiler edinemedik. Bu bölümde yazarın hayatını, birçok açıdan bölümlere ayırarak Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun, hayatını genel hatları ile belirlemeye çalıştık. Bu bölümde yazarın hayatında önemli bir yere sahip olan Sinema ve Cumhuriyet Halk Partisi'ne ayrı birer bölüm halinde değindik.

İkinci bölümde ise yazarın gazete yazılarından ve basılmış eserlerinden ve yazar hakkında yazılan yazılardan hareketle yazarın edebi kişiliğini belirlemeye çalıştık. Bu bölümde yazarın düşünce ve fikri yapısı, edebi kişiliği ve romancılığı konularında tespitlerde bulunmaya çalıştık.

Üçüncü bölümde, yazarın kitap halinde yayınlanmış beş adet romanını değerlendirdik. Bu eserlerden *Köroğlu* romanı dışındaki dört eser Latin harflerine çevrilmiş ve kitap halinde basılmıştı. Bu eserleri sahaflardan edinerek inceleme fırsatı bulduk. *Köroğlu* romanı ise Latin harflerine çevrilmemişti. İki ciltlik olan bu eseri Milli Kütüphane'den edinerek taslak metin halinde Latin harflerine çevirdik. Eserleri değerlendirirken birçok roman eleştiri metodundan yararlandık. Fakat eserleri eleştirirken bir tek metoda bağlı kalmadık. İncelediğimiz metotlardan hareketle romanları dokuz farklı açıdan değerlendirdik. Yazar ve romanları hakkında şimdiye kadar akademik bir çalışma yapılmamasından dolayı eserleri oldukça geniş özetlemeye çalıştık. Ayrıca "*Roman Hakkında*" bölümüyle eserin künyesi hakkında bilgileri de verdik. Bu bölümlerden sonra eserin "*Olay Örgüsü*" ile yazarın eser kurgusunu belirtmeye çalıştık. "*Tema*" bölümünde yazarın eserde değindiği temaları belirlemeye çalıştık. "*Kişiler*" bölümünde eserde yer alan kişileri ve eserde temsil ettikleri düşünceyi belirttik. "*Zaman*", "*Mekân*", "*Anlatıcı ve Bakış Açısı*" ve "*Anlatım Teknikleri*" bölümlerinde ise eseri ilgili açılardan değerlendirdik. Yazarın romanlarını incelediğimiz bölümde yazarın dil ve anlatım ve üslubu hakkında ayrı bir incelemede bulunmadık. Çalışmamızın ikinci bölümünde bu konulara, yazarın edebi kişiliği bölümünde ayrıntısı ile durduk. Bu çalışmanın yazar ve eserleri üzerine yapılan ilk akademik çalışma olmasından dolayı eserlerin ayrıntısı ile incelenmesine çalıştık.

Sonuç bölümünde Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu hakkında yaptığımız çalışma sonucunda tespit ettiğimiz özellikleri belirleyerek yazarın edebiyatımızdaki yerini belirlemeye çalıştık.

Çalışmamızın son kısmında ise kullandığımız kaynakları "*Kaynakça*" bölümünde belirttik. Kaynakça kısmını dört bölüme ayırdık. Bunlardan birincisi Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun incelediğimiz eserlerini belirttiğimiz kısımdır. İkinci kısımda ise tez çalışmamız boyunca atıfta bulunduğumuz basılı kaynakları belirttik. Üçüncü kısımda ise yararlandığımız gazete ve dergilerde yer alan yazıları belirttik. Son kısımda ise yararlandığımız dijital ortam kaynaklarını

belirttik.

Yaptığımız bu çalışmada yaşadığı dönemde etkili olmuş fakat günümüzde adı unutulmuşlar arasına karışmış usta kalemlerden olan Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nu bilimsel açıdan değerlendirmeye ve Türk Edebiyatı'na tanıtmaya çalıştık. Türk Edebiyatı'nın engin denizine bir damla da olsa katkı sağlamaya çalıştık.

Çalışmamızın her sahasında bana sabırla yardımcı olan ve yapıcı değerlendirmeleriyle beni yönlendiren hocalarım Dr. Zübeyde Şenderin'e ve Dr. Öznur Özdarıcı'ya teşekkürlerimi sunarım. Çalışmam boyunca özellikle kaynaklara ulaşmam konusunda her türlü desteğini esirgemeyen kardeşim Ramazan Özdemir'e de şükranlarımı sunarım. Çalışmam boyunca bana sabırla anlayış gösteren eşim Güldane Özdemir'e teşekkür ederim.

Hüseyin ÖZDEMİR

Kırıkkale, 2018

ÖZET

Özdemir, Hüseyin, “Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nun Hayatı, Edebi Kişiliği ve Romanlarının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı Dr. Öznur ÖZDARICI, Kırıkkale, 2018

Bu çalışmada Türk yazın tarihinde gazetecilik faaliyetleri ile ön planda olmuş bir roman yazarı olarak edebiyatımızda gerekli ilgiyi görmemiş olan Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nun (1901-1970) hayatı, edebi kişiliği ve romanlarının incelenmesi konusu üzerinde durulur. Yaşadığı yıllar itibari ile Osmanlı Devleti’nin çöküşüne ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşuna tanıklık eden yazar, edebiyatımıza yazıldığı dönemde büyük yankılar uyandıran fakat günümüzde unutulmuş birçok eser kazandırmıştır. Köşe yazıları, inceleme yazı dizileri, roman, hikaye ve film senaryosu yazarı olan Nizamettin Nazif, edebiyatımızın güçlü kalemlerindedir. Kısa memurluk yaşamından sonra ölümüne kadar gazetecilik mesleği ile uğraşan Nizamettin Nazif, yazmış olduğu romanları ile de edebiyat tarihimizdeki yerini almıştır. Çalışmamızda yazarımızın romanları, roman eleştiri metotlarına göre değerlendirilmiştir.

Nizamettin Nazif yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nin genç yazarlarından. Cumhuriyet’in ve Mustafa Kemal Atatürk’ün yılmaz bir savunucusudur. Eserlerinde Türk milletinin yüceliğini göstermek amacıyla kimi zaman yarattığı hayali Türk kahramanlarla kimi zaman da tarihi Türk kahramanlarla milletimize Türklük bilinci aşlamayı amaçlamıştır. Eserlerinde yücelttiği Türklük kavramı karşısında ise Osmanlı Hanedanı’na mensup kişileri ve Osmanlı Devleti yönetim anlayışını eleştirmiştir. Yazdığı eserlerde kullandığı eleştirel dili ve şahsi yaşamındaki renkliliğinden dolayı “Deli Nizam” olarak anılan yazarımız Cumhuriyet’in kuruluşundan ölümüne kadar edebiyatımızın tarihi roman yazarları arasında yer almıştır. Romanları yazıldığı dönemde edebiyatımızda büyük yankı uyandırmış; fakat günümüzde gerekli ilgiyi görememiştir. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, edebiyatımızın tozlu raflarında kalan, günümüz edebiyatçıları tarafından unutulmuş, edebiyatımıza renk katmış bir yazarımızdır.

Anahtar Sözcükler: Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Roman, Edebi Kişiliği, Kara Davud, Popüler Tarihi Roman

ABSTRACT

Özdemir, Hüseyin, "Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu's Life, Literary Personality and Analysis of Novels", Master Thesis, Thesis Supervisor Dr. Öznur ÖZDARICI, Kırıkkale, 2018

This study focuses on the investigation of Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu's(1901-1970) life, literary personality, and novels, which has not been seen in our literature as a novelist who has been pre-screened with journalism activities in the history of Turkish literature. During the years he lived; the novelist who witnessed the collapse of the Ottoman Empire and the establishment of the Republic of Turkey has brought many works that creates great echoes in that period but forgotten now. Nizamettin Nazif, a columnist in the newspapers, a review writing series, a novel, a story and a film screenplay, are the strong points of our literature. Nizamettin Nazif, who is dealing with the journalism profession until his death after his brief civil service life, has also taken his place in literature history with his novels. In our work, novels are evaluated according to novel criticism methods.

Nizamettin Nazif is a young writer of the newly established Republic of Turkey. It is an unswerving advocate of the Republic and Mustafa Kemal Atatürk. In his works, in order to show the glory of the Turkish nation he aimed to instill Turkish consciousness to our nation with Turkish heroes who he sometimes created and sometimes with the historical Turkish heroes. He criticized the members of Ottoman dynasty and the Ottoman Empire governance against in concept of Turkish which he praised in his works. Because of his critical language which he used in the works he wrote, and the color of his personal life; the novelist called Deli Nizam were among the history writers of our literature from the foundation of the Republic to his death. During the writing of his novels, he raised great repercussions in our literature, but he did not see the necessary excitement today. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu is a writer whose color has been added to the literature that has been forgotten by the contemporary literary figures on the dusty shelves of our literature.

Key Words: Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Novel, Literary Personality, Kara Davud, Popular Historical Novel

KISALTMALAR

Bknz	Bakınız
C.	Cilt
C.H.P.	Cumhuriyet Halk Partisi
Çev.	Çeviren
S	Sayı
s.	Sayfa
ss.	Sayfa Sayısı
T.H.İ.F	Türkiye Halk İştirakiyûn Fırkası
vs.	Vesaire
vb.	Ve benzeri
Yay.	Yayımları

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
TÜRKÇE ÖZET SAYFASI.....	IV
İNGİLİZCE ÖZET SAYFASI.....	V
KISALTMALAR	
VII	
İÇİNDEKİLER.....	VII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

NİZAMETTİN NAZİF TEPEDELENLİOĞLU'NUN HAYATI

1.1. Ailesi.....	8
1.2. Öğrenim Hayatı.....	11
1.3. Meslek Hayatı.....	12
1.4. Aile Hayatı.....	19
1.5. Fiziki Görünümü ve Mizacı.....	22
1.6. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu ve Cumhuriyet Halk Partisi(C.H.P.).....	27
1.7. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu ve Sinema.....	28
1.8. Vefatı.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

NİZAMETTİN NAZİF TEPEDELENLİOĞLU EDEBİ KİŞİLİĞİ

2.1. Düşünce ve Fikir Yapısı	31
2.2. Edebi Kişiliği.....	35
2.3. Romancılığı.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
NİZAMETTİN NAZİF TEPEDELENLİOĞLU’NUN ROMANLARININ
İNCELENMESİ

3.1.Kara Davud.....	44
3.1.1.Roman Hakkında.....	44
3.1.2.Romanın Özeti.....	47
3.1.3.Olay Örgüsü.....	55
3.1.4 Tema.....	57
3.1.5 Kişiler.....	58
3.1.6. Zaman.....	70
3.1.7. Mekân.....	71
3.1.8. Anlatıcı ve Bakış Açısı.....	75
3.1.9. Anlatım Teknikleri.....	77
3. 2. Deli Deryalı.....	81
3.2.1.Roman Hakkında.....	81
3.2.2.Romanın Özeti.....	82
3.2.3.Olay Örgüsü.....	88
3.2.4 Tema.....	89
3.2.5 Kişiler.....	91
3.2.6. Zaman.....	99
3.2.7. Mekân.....	100
3.2.8. Anlatıcı ve Bakış Açısı.....	103
3.2.9. Anlatım Teknikleri.....	105
3. 3. Köroğlu.....	109
3.3.1.Roman Hakkında.....	109
3.3.2.Romanın Özeti.....	110
3.3.3.Olay Örgüsü.....	116
3.3.4 Tema.....	118
3.3.5 Kişiler.....	119
3.3.6. Zaman.....	126
3.3.7. Mekân.....	127
3.3.8. Anlatıcı ve Bakış Açısı.....	129

3.3.9. Anlatım Teknikleri.....	130
3. 4. Kolkola.....	133
3.4.1.Roman Hakkında.....	133
3.4.2.Romanın Özeti.....	134
3.4.3.Olay Örgüsü.....	143
3.4.4 Tema.....	144
3.4.5 Kişiler.....	147
3.4.6. Zaman.....	153
3.4.7. Mekân.....	154
3.4.8. Anlatıcı ve Bakış Açısı.....	158
3.4.9. Anlatım Teknikleri.....	160
3. 5. Kalı Dağlar(Makedonya).....	163
3.5.1.Roman Hakkında.....	163
3.5.2.Romanın Özeti.....	164
3.5.3.Olay Örgüsü.....	176
3.5.4 Tema.....	178
3.5.5 Kişiler.....	180
3.5.6. Zaman.....	186
3.5.7. Mekân.....	187
3.5.8. Anlatıcı ve Bakış Açısı	190
3.5.9. Anlatım Teknikleri.....	192
Sonuç	194
Kaynakça.....	196

GİRİŞ

İnsanın fiziksel ihtiyaçları yanında ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ortaya çıkan güzel sanatların mazisi insanlık tarihi ile yaşıttır. İnsan içinde taşıdığı duygu ve düşüncelerini yaratıcılığını kullanarak kimi zaman görsel kimi zaman işitsel kimi zaman da hareketle dile getirmiştir. Güzel sanatlar aracılığı ile insanoğlu, duygu ve düşüncelerini ifade imkanı bulmuştur. Bu ifade yöntemi aynı zamanda kişinin, bedensel olarak yeryüzünden ayrılrsa da meydana getirdiği güzel sanatlar aracılığı ile duygu ve düşüncelerini gelecek nesillere aktarmasını sağlamıştır.

Güzel sanatlar içerdikleri duygu ve düşüncelerle bir estetik güzellik barındırırlar. Bu estetik güzelliğin neliği, bizi güzel sanatların bilimsel olarak incelenmesine götürür. Bu inceleme, güzel sanat eserinin içerisinde barındırdığı estetiğin tespiti ve bu güzelliğin geniş kitlelerce anlaşılması amacıyla bilimsel metotlarla yapılan değerlendirmedir. Güzel sanatlar eseri de bir nesnenin taşıdığı atom kimliği ya da bir canlının taşıdığı gen kimliği gibi kimlik taşır. Bu kimlik güzel sanatlar eserini oluşturan yaratıcının (sanatçının) estetik anlayışı ve eserin meydana geldiği dönemin estetik anlayışıdır.

Malzemesi dil olan edebiyat, güzel sanatların bir türüdür. Edebiyat, insanoğlunun duygu ve düşüncelerini doğrudan doğruya aktarma imkanı bulduğu bir sanat dalıdır. Kişi kullandığı dil ile duygu ve düşüncelerini bir başkasına gerek duymadan okuyucusuna ulaştırır. Sanatçı ile sanatsever arasındaki ortak bağ, dil aracılığı ile doğrudan doğruya sağlanır.

Edebiyat sanatçısının meydana getirdiği sanat eseri olan edebi eser, tarihsel gelişimi içerisinde birçok farklı açıdan tasnif edilmiştir. Genel özellikleri itibariyle yazının oluşturulma şekli bakımından tasnifinde edebi eser, düzyazı ve şiir olarak ayrılır. Düzyazı eserleri ise kendi içerisinde anlatmaya ve göstermeye bağlı olarak ifade edilir. Göstermeye bağlı anlatım bilindiği üzere tiyatrodur. Anlatmaya bağlı anlatım türleri ise efsane, destan, masal, halk hikayesi, mesnevi, manzum hikaye, hikaye ve romandır. Roman, bu türler içerisinde tarihsel süreç itibariyle en yeni

edebi eser türüdür. Bu yeni tür ne efsane ve masal gibi gerçeklikten uzak ne de hikaye gibi tek boyutlu ve hacim itibari ile kısadır. Roman, insanlığın içerisinde barındırdığı her türlü duyguyu derinlemesine ve çok boyutlu ele alan bir edebi türdür.

Roman, insanoğlunun yaşadıklarının, hissettiklerinin, olanın ve olması istenilenin anlatıldığı bir türdür. Tarih, psikoloji, coğrafya gibi diğer bütün bilim dallarında olduğu gibi hayatla ile doğrudan ilişkilidir. Fakat bir farkla; roman olanı olduğu gibi almaz onu kendi içerisinde edebi bir dil ile yeniden kurgular. Mehmet Tekin bu durumu şöyle özetler: *‘‘Roman, temel niteliği itibariyle kurmaca bir özellik taşır. Bir anlamda hayattan aldığı kendi mantığına göre kurar, kurgular. Bu bağlamda romanın, biri hayata biri edebiyata açılan kapıları vardır. Roman, bu iki değer; hayatla edebiyatın, mutlu bir sentezinden doğar.’’*¹ Bu sentezden doğan roman ortaya çıktığı 17. yüzyıldan günümüze kadar çeşitli açılardan gelişerek varlığını devam ettirmiştir. Hayatı yazarının gözünden tekrar kurgulayan roman, kendi gelişimi içerisinde zamanla bir çok alt kollara ayrılmıştır. Bu roman çeşitlerin oluşmasında roman yazarının sanat anlayışı, romanın konusu, romanın teknik özellikleri gibi unsurlar etkili olmuştur. Bu özellikleri bakımından romanlar sınıflandırıldığında; klasik roman, romantik roman, modern roman, modernist roman, post modern roman gibi yazarın edebi anlayışı yönünden; popüler roman, çocuk romanı, halk roman gibi yazarın hitap ettiği kitle bakımından ya da psikolojik roman, köy romanı, fantastik roman, aşk romanı, tarihî roman, bilim-kurgu romanı gibi konuları bakımından sınıflandırılır. Birçok kaynakta roman türleri konusunda farklı sınıflandırmalar da mevcuttur.

Edebi bir tür olan romanı meydana getiren yazar, kendi görüş ve fikirlerini okuyucusuna sunar. Bu bakımdan roman yaratıcısının insanlara ulaşmasında bir araç görevi görür. Esasında her yazar eserini iki düşünce üzerine inşa eder. Bunlar sahip olduğu duygu ve düşüncelerini yazı aracılığı ile ölümsüzleştirmek, duygu ve düşüncelerini diğer insanlara (okuyucusuna) aktarmaktır. Bu bakımdan yazar yazdığı eseri meydana getirirken hitap ettiği kitleyi de düşünerek eserini meydana getirir.

¹ Mehmet Tekin, *Roman Sanatı*, Ötüken Yayınları, İstanbul, Kasım 2012, s. 11.

Her romanın hitap ettiği bir kitle vardır. Hitap ettiği kitlenin estetik anlayışı ile örtüşen eser toplum tarafından kabul görür. Yazar da aynı doğrultu da hitap ettiği kitle tarafından kabul görmek, beğenilmek ve okunulmak ister. Sanayinin ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte gelişen matbacılık faaliyetleri romanın kolay çoğaltılıp kolay dağıtılmasını dolayısıyla da geniş halk kitlelerine kolay yayılmasını sağlamıştır. Geniş halk kitlelerine kolay ulaşma imkânı bulan roman yazarı da daha çok kitle tarafından okunulmak ve beğenilmek istemiştir. Gelişen gazetecilik faaliyetleri ile roman, edebi bir tür olmanın yanında ticari bir özellik de kazanmaya başlar. Bu durum bizi roman içerisinde popüler roman kavramına götürür.

Popüler roman gelişen toplumsal olaylar neticesinde 18. yüzyıldan itibaren roman türü içerisinde gelişim imkânı bulmuştur. Matbaanın gelişmesi sonucunda ucuz ve kolay olarak okuyucusuna ulaşan roman, aynı zamanda sanayi devriminin yarattığı orta kesim dediğimiz işçi sınıfının da artması sonucu hitap edilen kitleyi genişletmiştir. Estetik bir kaygıdan ziyade daha çok kişiye ulaşmayı amaçlayan bu roman türü hızla gelişmiş ve popüler roman türü ortaya çıkmıştır. Şaban Sağlık, popüler roman kavramını şu şekilde tanımlar: *“Yazar açısından estetik bir gaye güdülmeksizin yazılan; yazılıp yayınlanmasında başta ticari kaygı olmak üzere, sanat dışı sebepler bulunan; okurun fikrinden çok duygu ve heyecanlarını harekete geçirmeyi hedefleyen; çok sayıda okura ulaşan; kolay anlaşılıp, rahat çözümlenen; okurda belirli bir seviye aramayan; klişeleşmiş, basmakalıp bir yapı arz eden; birçoğu filme alınarak – okur dışında- sinema ve televizyonda çok sayıda izleyiciye ulaşan vs. nitelikte romanlara ‘popüler roman’ denir.”*²

Popüler roman yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere estetik kaygıdan önce başka kaygılarla meydana getirilen eserdir diyebiliriz. Popüler roman daha çok okuyucuya ulaşmak amacı taşıdığından okuyucusunu yormaz. Bu yüzden anlatılanlar yüzeyseldir. Bu tarz romanlarda derinlemesine bir anlatım yoktur. Okuyucu eseri anlamada zorlanmaz. Popüler roman kolay anlaşılırdır. Geniş bir kitleye hitap ettiği için de dili sade, açık ve durudur. Okuyucuda okuma isteği uyandırmayı amaçladığı için

² Şaban Sağlık, *Popüler Roman Estetik Roman*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010, s. 120.

sürekli olarak okuyucunun duygularına hitap eder ve okuyucunun merakını sürekli olarak diri tutar. Diğer roman türlerinden farklı olarak popüler roman okuyucusunun istekleri doğrultusunda kaleme alınan bir türdür. Okuyucunun eserden bulmayı beklediği duygu ve düşünceleri okuyucuyu dikkate alarak yazan yazar, popüler romanı bir ticari meta olarak görür. Bu yüzden de popüler romancı tarafından estetik kaygı göz ardı edilir. Popüler roman, yazarın dünya görüşünü ve sanat anlayışını yansıtan bir eser olmaktan ziyade geniş halk kitlesinin beklentisini karşılamak amacıyla oluşturulan okuyucuya hoşça vakit geçirecek bir türdür.

Popüler romanlar kısa zamanda yoğun bir çaba gerektirmeden ortaya çıkan eserlerdir. Çok yazılıp çokça tüketilme amacıyla üretilen bu eserlerde yazarın çoğu zaman basmakalıp ifadeler kullandığı görülür. Aynı zamanda yazarın meydana getirdiği eserlerin çoğunda aynı kurguya başvurduğu görülür. Bu durum bu tarz romanların çabuk tüketilen birer metaya dönüşmesine neden olur. Anlatımında estetiği ve kurgusunda özgünlüğü bulunmayan bu tarz eserler genellikle kalıcılığı sağlayamamışlardır. Yazıldığı dönemin insanlarına hitap eden bu tür romanların yazıldığı dönemde büyük yankı uyandırıp çabuk ünlendiği görülür. Buna karşın estetik anlayıştan ve özgünlükten yoksun olmaları bu türdeki eserlerin çabuk unutulmalarına neden olur.

Tanzimat döneminde edebiyatımıza çeviriler aracılığı ile giren roman kısa zamanda gelişerek bizde de örneklerini vermeye başlamıştır. Bu dönemde oluşturulan eserlerin halkı eğitmek amacı taşımasından dolayı genel itibari ile popüler bir kimlikte olduğunu söyleyebiliriz. Matbaa alanındaki gelişmeler ve gazeteciliğin gelişmesi edebiyatımızda eser veren kişilerin daha çok kişiye ulaşmasını sağlamıştır. Bu dönemde gazetelerde tefrika halinde çıkan eserler daha çok okuyucuya ulaşmıştır. Edebiyatımızda popüler romanın ortaya çıkışı ise bu döneme rastlar. İlk popüler romanımız Ahmet Mithat Efendi'nin *Hasan Mellah Yahut Sır İçinde Esrar*³ isimli eseridir. A. Mithat Efendi'nin hemen hemen her alanda kaleme aldığı halkı bilgilendirmeyi amaçlayan romanları popüler romanın edebiyatımızdaki ilk örneklerini teşkil eder. Tanzimat'tan sonra Cumhuriyet'e kadar hızla gelişen gazetecilik faaliyetleri tefrika romanlarının gelişimini hızlandırmıştır. Bu gelişim ise popüler romanın edebiyatımızda gelişmesini

³ S.Dilek Yalçın Çelik, Türk Edebiyatı Tarihi, *Popüler Roman*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2007, C. 3, s.371.

sağlamıştır.

Popüler roman Cumhuriyet dönemi ile birlikte edebiyatımızdaki varlığını iyice hissettirmiştir. Yeni kurulan devletin ilke ve inkılaplarını halka benimsetmek amacı taşıyan yazarların gazetelerde birçok popüler roman kaleme aldığı görülür. Bu dönem eserleri hakkında Osman Gündüz şu değerlendirmeyi yapar. “*Cumhuriyet Düşüncesi Çevresinde Biçimlenen Türk Romanı başlığı ile sınırladığımız 1923 – 1950 yılları arasında yazılan nitelikli romanlar yanında, sanat kaygısından uzakta, romanı bir geçim aracı olarak gören ve gazete tefrikacılığıyla yazı hayatlarını sürdüren romancılar çoğunluktadırlar. Ahmet Mithat çizgisine bağlı olan bu romancılar, popülist halk romancılığı ve tarihsel roman olmak üzere iki koldan sanat faaliyetlerini sürdürürler.*”⁴

Roman yazarlığını bir geçim aracı olarak gören bu tarz yazarlar Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren gazetelerde sıkça görülmeye başlar. Yaşadıkları dönemde büyük yankı uyandırsalar da kalıcı olamamışlardır. “*Memleket Edebiyatı akımı sadece güçlü sanatçılardan ibaret değildir. Aynı güçte olmayan yazarların, etkileri belirli bir süreye kadar inhisar eden eserleri de vardır. Bugün hemen hemen unutulmuş olan bu yazarlar, dönemlerinde okuyucularını heyecanlandırmış veya onlara çok gözyaşı döktürmüştür.*”⁵

Bu isimlerin roman yazarlığı yanında gazetecilik faaliyetleri ile meşgul olan kişiler oldukları görülür. Yani onlar için roman yazmak edebi bir faaliyetten ziyade bir gazetecilik işidir. Burada dikkat çekilmesi gereken bir diğer husus fikri eserlere getirilen kısıtlamalar neticesinde popüler roman anlayışının gelişmesidir. Dilek Yalçın Çelik bu konuda şu değerlendirmede bulunur: “*Cumhuriyet döneminde, geçmiş dönemlerde devam eden popülist tavra ek olarak, özellikle 1923-1940 yılları arasında, bilhassa 1925 yılından sonra Takrir-i Sükun Kanunu’nun çıkmasıyla birlikte, fikri eserlere getirilen kısıtlama, Türk edebiyatında popüler tarzda romanların yaygınlaşmasının nedenlerinden birisi olarak gösterilebilir.*”⁶ Bu durum Cumhuriyet’in ilk yıllarında meydana getirilen popüler romanların belli bir tezi savunmak amacından ziyade okuyucuya hoşça vakit geçirtmek amacıyla kaleme alınmasına neden olmuştur. Popüler romanlardaki fikri altyapı yazarın ideolojik düşüncesini belirten politik bir tavır

⁴ Osman Gündüz, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı, *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2014, ss. 420-421.

⁵ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergah Yay., İstanbul, 2013, s.300.

⁶ S. Dilek Yalçın Çelik, Türk Edebiyatı Tarihi, *Popüler Roman*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2007, C. 3, s. 385.

olmaktan ziyade mevcut siyasi anlayışı destekler nitelikte olmuştur. İnci Enginün'ün halk romanları ve tarihi romanlar olarak ikiye ayırdığı Cumhuriyet Dönemi Popüler Romanı çeşitli kaynaklarda farklı sınıflandırılmıştır. Dilek Yalçın Çelik *a)halk romanı, b)duygusal aşk romanı, c)popüler tarihî roman ve d)polisiye romanlar*⁷olarak dörde ayırırken Şaban Sağlık daha ayrıntılı bir sınıflandırma yaparak popüler romanı *1)aşk romanları, 2)polisiye romanlar ve dedektif romanlar, 3)casusluk romanları, 4)popüler tarihî romanlar, 5)toplumsal acıklı romanlar, 6)heyecan, macera ve gerilim romanları*⁸ olarak gruplandırır.

Farklı sınıflandırılmalarda da görüldüğü üzere Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında popüler romanın türlerinden biri de tarihî romandır. Genel olarak konusunu ve kişilerini tarihten alan roman olarak tarif edilen tarihî romanın ilk örneğini veren kişi olarak İskoç yazar Walter Scott gösterilir. Bu türün edebiyatımızdaki ilk örneğini ise Tanzimat Dönemi'nde Namık Kemal *Cezmi* adlı eseri ile vermiştir. Çalışmamızın ana konusunu oluşturmadığı için tarihî roman kavramı üzerinde ayrıntısı ile durulmayacaktır. Tarihî roman ile popüler tarihî roman arasında bazı benzerlikler bulunmakla birlikte özellikle estetik yapı ve yazılış amaçları bakımından birtakım farklılıklar vardır. Tarihî roman, tarihte yaşanmış bir olayı tarihî gerçekçiliği içerisinde edebi bir dille kurgularken popüler tarihî roman esere konu olan tarihi olayı, eserin yazıldığı dönemin şartları içerisinde estetik bir kaygı gözetilmeden birtakım öğelerle işleyen bir türdür. *“Belirli bir felsefi ya da ideolojik görüşe dayanmak, tarihi bilgiye sahip olmak ve en önemlisi güçlü roman bilgisi ve birikimiyle iyi bir romancı olmak gibi şartları taşıyan yazarların yazdıkları bir edebi tarihi romanlar vardır. Bu birinci gruptur. Bir de, konularını tarihi olay ve kişilerden almakla birlikte, bu konuyu aşk, cinsellik, entrika, macera ve taht kavgası gibi öğelerle işleyen tarihi romanlar vardır.”*⁹ Yazarın ikinci kısım olarak belirttiği roman türü örneklerini Cumhuriyet Edebiyatı'nın özellikle 1923-1940 yılları arasında birçok temsilcisi bulunmaktadır. Bu dönemde bir kısmı İslamiyet öncesi Türk tarihini, bir kısmı ise orta dönem (Selçuklu ve Osmanlı Tarihi) Türk tarihini konu alan popüler tarihî eserler veren sanatçılarımız Turhan Tan, Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Reşat Ekrem Koçu, Abdullah Ziya Kozanoğlu, Murat

⁷ S. Dilek Yalçın Çelik, *a.g.e.*, s. 385.

⁸ Şaban Sağlık, *a.g.e.*, ss. 131-144.

⁹ Şaban Sağlık, *a.g.e.*, s. 141.

Sertoğlu, Ragıp Şevki YeŐim, Feridun Fazıl Tülbentçi, Oğuz özdeş'dir.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, edebiyatımızda bir roman yazarı olmakla birlikte hayatı boyunca gazetecilik faaliyetinde bulunmuş bir kişidir. Meşrutiyet döneminde Makedonya bölgesinde geçirdiği ocukluğu, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet'in kuruluşuna denk gelen gençlik yılları onu Cumhuriyet'in yılmaz savunucularından biri yapmıştır. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları ile birlikte bulunması, ilerleyen yıllarda kaleme aldığı köşe yazılarının ilgi ile takip edilmesini sağlamıştır. Cumhuriyet'in kurulmasından sonra gazetecilik faaliyetlerine devam eden yazar gazetelerde köşe yazarlığının yanı sıra tefrika romanlar da yazmıŐtır. Genel itibari ile popüler tarihî romanlar ve popüler aşk romanları biçiminde kurgulanan eserler günümüz kütüphanelerinin tozlu raflarında kalmıştır. Bu alıŐma yazar hakkında yapılan ilk akademik çalışma olması dolayısıyla incelemeler popüler roman ya da tarihî roman gibi tek bir perspektif üzerinden değil yazar hakkında kapsayıcı genel bir inceleme Şeklinde yapılmıştır. Eserlerin incelenmesinde ise yazarın eserlerinde popüler romanın ve tarihî romanın zelliklerine Şekilde yansıtığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Çalışmamızda Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun hayatı, edebi kişiliği ve romanları üzerinde durulacaktır. Popüler roman tarzında kaleme aldığı eserlerinin incelenmesi esnasında yukarıda değinilen hususlara ayrıntısı ile değinilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

NİZAMETTİN NAZİF TEPEDELENLİOĞLU'NUN HAYATI

1.1. Ailesi

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, 1 Ocak 1901 tarihinde Ege Denizi'nin en kuzeyindeki şimdi Yunan adası olan (Thassos) Taşoz Adası'nda dünyaya gelir. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, 1934 yılında çıkan Soyadı Kanunu ile Tepedelenlioğlu soyadını alana kadar Tepedelenli Ali Paşazâde Nizamettin Nazif ismini kullanır. Tepedelenli Ali Paşa soyundan olan yazarın dedesi, Selanik eski valisi Hüseyin Paşa'nın oğlu olan 93 Meclis-i Mebusan'ında Yanya Mebusu olan Süleyman Celaledin Bey'dir. Babası gazeteci ve hukukçu olan Mehmet Nazif Süleyman (Tepedelenlizade Süleyman Celâleddin Nazif) Bey'dir. Mehmet Nazif Bey, Edirne Askeri Rüştiyesi'nden mezun olduktan sonra hukuk eğitimi almıştır. Ağır Ceza Reisliği ve avukatlık yapmış, Selanik'te *Kâinat* isimli günlük bir gazete çıkarmıştır.¹⁰ Annesi Fatıma Zehra Hanım'dır. Fatıma Zehra Hanım, Mustafa Kemal Atatürk'ün mahalle mektebi sınıf arkadaşıdır. Annesi Fatıma Zehra Hanım, Kavala Kız Mektebi Baş Muallimesi olarak 1897'de emekli olur. 17.07.1961 tarihinde ise vefat eder. Nizamettin Nazif'in Ensari Veliduddin adında bir erkek kardeşi ve Saniye adında ise bir kız kardeşi vardır. Ensari Veliduddin, Devlet Demir Yolları Müfettişi olarak görev yapmıştır. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun 1944 yılında doğan Nazif Akbulut isimli bir oğlu bulunmaktadır. Hayatının ilk yıllarını ailesi ile birlikte Selanik'e bağlı Drama'da geçiren yazar 13 yaşında İstanbul'a gelmiştir.¹¹

N. Nazif bir yazısında hayatının ilk yıllarını şu şekilde anlatır. “*Ben Taşoz adasında doğdum. Kavalada Mehmet Ali Paşa mektebinde ilk kelimeleri heceledikten sonra Drama'da «Nazifî» adlı ilk mektebi bitirdim. Sonra Drama idadisine ve Selânikte*

¹⁰ Ahmet Özcan, *Türkiye'de Popüler Tarihçilik*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2011, s. 316.

¹¹ Mahmut Çetin, *Dededen Toruna Genetik İhanet*, Emre Yayınları, İstanbul, 2006, ss. 28-30; Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1991; İhsan Işık, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Elvan Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 3499; Hikmet Altınkaynak, *Türk Edebiyatında Şairler Ve Yazarlar Sözlüğü*, Doğan Kitap, İstanbul, 2007, s.665; Murad Uraz, *Türk Edip Ve Şairleri*, Cilt 1- 4, Tefeyyüz Kütüphanesi, İstanbul, 1936, s. 149.

Feyziye mektebine devam ettim. Balkan harbinde İstanbul'a hicret eden ailem beni Saint Benoit'da College des Augustains'de ve Avusturya mektebinde dolaştırıp yabancı dil öğrettikten sonra Heybeliada Deniz Harp Mektebi'ne verdi. Bir tabibin yanlış teşhisi yüzünden yahut verilen arsenikli hapların halitasında kullanılan maddeler şifa hassalarını kaybedecek derecede eski olduklarından, iki haftada tedavi edilebilecek bir rahatsızlık sekiz ay sürdü. Nizamname mucibince yüksek deniz sıhhat meclisi kararı ile çürüğe çıkarıldım. Sonra sırası ile hukuka ve yüksek ticaret mektebi kısmı sânisine girdik. Girdik, çıktık, velhasıl. Günün birinde tesadüf bizi gazetecilik mesleğine perçimledi. Babam avukat ve gazeteci idi. Sanırım ki bilhassa birinci mesleğinden bir hayli şöhrat kazanmıştı. Daima hattat Hâmit tarafından kazanmış bir şimşir klişe ile basılan kartvizitinde adı şöyle gösterilirdi: «Tepedelenizade Süleyman Celâleddin Nazif» Adı İspanyol şövalyelerinin adlarından daha uzun olduğu için babam ve dostları «Celâleddin» i hafzederlerdi. Ve bu zatın Tepedelenli ailesindeki şeceresi de şu idi: «Tepedelenli Ali Paşa, büyük oğlu Muhtar Paşa, onun büyük oğlu Hüseyin Paşa, onun biricik oğlu Süleyman Sırrı Nazif ve onun oğlu Süleyman Celâlettin Nazif» Tepedelenli Ali Paşa'nın tarihî serencamdan sonra, ailenin bir kısmı İstanbul'da, İkinci Mahmud'un ve oğlu Mecid'in iltifatına uğramış ve tahammül etmiş, diğer kısmı ise, yani büyük evlâttan gelenler ise menfada kalmayı tercihi etmişlerdi. İstanbul'da kalanlardan bilhassa Veli Paşa oğlu İsmail Paşa, yeniçerilerin imhası esnasında Sultan İkinci Mahmud'un emri ile sancak şerifi taşıması ile saray muhitinde bir kat daha temayüz etmişti. Aile rivayetlerine bakılırsa bizim taraf müfrit bektâşi imişler. O derecede ki, babamın dedesi olan Hüseyin Paşa'nın küçük kardeşi Mahmut Bey, dünyadan elini çekmiş nesi var nesi yoksa tekelere dağıtıp bir «Baba eren» olarak göçmüştü.¹²

Hayatının ilk yıllarını varlıklı bir ailede geçiren yazar dönemin şartlarına göre en iyi şartlarda büyümüş ve iyi bir eğitim almıştır. Nizamettin Nazif çocukluğu hakkında arkadaşı Ahmet Güner Elgin'e "Ben ipek çoraplarla ipek halılar üzerinde büyüdüm. İpek halıdan başka halıya basmadım."¹³ demiştir.

Yazarın çocukluğundaki yaşam şartlarını belirten bir diğer anıyı ise Erdoğan Tokmakçioğlu şöyle anlatır. "O zaman ortalıklarda 'feminizm' lafı falan yok, bir

¹² Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, "Süleyman Nazif ve Ben", *Vatan Gazetesi*, 03.07.1941, s. 3.

¹³ Bilgiler Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun son dönem çalışma arkadaşlarından Ahmet Güner Elgin ile 28 Ocak 2016 tarihinde yaptığımız röportajdan alınmıştır.

sohbet toplantısında rahmetli Nizam Hoca, Oğuz Özdeş, Kurtul Altuğ birlikte çalıştığımız gazetede kadın hakları üzerinde sohbet ediyorduk. Bir ara konularda kadınlara dayak atan kocaya geldi. Nizam Hoca şöyle dedi: Annem babamın kendisini döğmesi, hem de sık sık döğmesi için dua edip dururdu. Hepimiz şaşkın şaşkın birbirimize bakmıştık. Nizam Hoca o douglas bıyıklarının altında kıs kıs gülerek sürdürdü konuşmasını: “ Yo yo düşündüğünüz gibi değil. Rahmetli annem son derece sağlıklı normal bir kadındı!

O halde.

O haldesi var mı evlat? Babam annemi altın ile döğerdi! Döğerken üzerine çil çil altınları fırlatırdı! Ta ki kadife kesesindeki bütün altınlar tükeninceye kadar... sonra babam çekip gider, annem sağa sola dağılan altınları toplamaya başlardı.”¹⁴

Köklü ve zengin bir aileden gelen Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun hayatının ilk yıllarını dönemin şartlarına göre oldukça rahat geçirdiği söylenebilir.

¹⁴ Erdoğan Tokmakçıoğlu, “Daldan Dala”, *Milliyet Gazetesi Pazar Magazin*, 25.10.1992, s. 2.

1.2. Öğrenim Hayatı

İlköğretimine Kavala'da başlayan Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, ilköğrenimini Nazif-i Mektebi İbtidaisi'nde 1909'da ve orta öğrenimini Drama Rüştüyesi'nde 1911'de tamamlayarak mezun olur. Lise tahsili için bir süre Selanik Feyziye Mektebi'nde okuduktan sonra Yanya'nın 21 Şubat 1913 yılında Yunan hâkimiyetine geçmesi üzerine İstanbul'a gelen yazar sırasıyla Sen Benuva, İstanbul Oguslan Frerler Mektebi, College des Augustains mekteplerinde okuduktan sonra 1915 yılında Mektebi Fünun-ı Bahriye-i Şahane'ye (Heybeliada Deniz Harp Okulu) gider.¹⁵ Necip Fazıl Kısakürek, Nazım Hikmet, Fahri Sabit Korutürk okul arkadaşları arasındadır. Lenfatik Gudde İltihabı (Lenf Düğümü İltihabı) teşhisi ile askeri okuldan ayrılmak zorunda kalır.¹⁶ Buradan ayrıldıktan sonra Hukuk Fakültesine geçen yazar daha sonra Yüksek Ticaret Okulu'ndan (Ulumu Ali Ticariye Mektebi Yüksek Kısmı) 1917 yılında mezun olur. Nâzım Hikmet ve Vâlâ Nurettin ile birlikte 1917 yılında Rusya'ya giden yazar burada Moskova Kutv Üniversitesinde bir süre eğitim görür ve öğrenimini yarıda bırakarak yurda döner. Yurda döndükten sonra 1918 yılında gazeteciliğe başlar. İyi derecede Almanca, Fransızca ve İngilizce bilir.¹⁷ Öğrenim gördüğü yabancı okullar sayesinde iyi derecede yabancı dil öğrenen yazar edebiyatımıza Victor Hugo'nun Notre-Dame de Paris adlı iki ciltlik eserini de çevirmiştir.¹⁸

¹⁵ Ahmet Özcan, *a.g.e.*, s.316.

¹⁶ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Ordu ve Politika*, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1967, s. 4.

¹⁷ Ahmet Özcan, *a.g.e.*, s.316.

¹⁸ Victor Hugo, *Notre-Dame De Paris, Cilt1*, Çev. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Meb Yayınları, Ankara, 1947, 381s.

Victor Hugo, *Notre-Dame De Paris, Cilt2* Çev. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Meb Yayınları, Ankara, 1948, 222s.

1.3. Meslek Hayatı

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, İstanbul'un işgali sırasında 16-17 yaşlarında Beyoğlu'nda asılı duran Yunan bayrağını tek başına yırtarak işgali protesto eden ilk gazetecidir.¹⁹ İngilizlerin işgali üzerine İstanbul'dan ayrılan yazar Ankara'ya geçer. Kurtuluş Savaşı'na katılır.²⁰ Konya İsyanı'nın bastırılmasında yer alır. Vücudunda bu savaştan kurşun izleri taşır. Büyük Millet Meclisi zabıt kâtipliği yapar. Hâkimiyet-i Milliye'nin ilk yazı işleri müdürlüğü görevini üstlenir.²¹ 1917 yılında başlayan gazetecilik serüveni hayatının sonuna kadar devam eder. 1921 yılında kısa bir süre Erivan Viskonsolosluğu görevini yürütmüştür. Memuriyet görevleri arasında hariciye memurluğu ve Anadolu Ajansı ilk müdürlüğü de vardır. Hayatı boyunca gazetecilik mesleğini hiçbir zaman bırakmayan yazar bu görevlerinin dışında Türk Ocağı İktisat ve Ticaret Akademisi Öğrenci Derneği kurucusu ve ilk başkanıdır. Türk Basın Birliği (Gazeteciler Federatif Cemiyeti) Başkanlığı görevini 15.09.1957-21.07.1961 tarihleri arasında yürütmüştür. C.H.P. üyesi olan yazar 16.12.1966 yılında bu üyeliğinden istifa etmiştir. Müdafa-i Hukuk ve Karakol Cemiyeti üyeliği vardır. Lozan Konferansı (1922-1923), Montreux Boğazlar Sözleşmesi(1936) ve İran Şahı Muhammed Rıza Pehlevi'nin evlenme törenlerinde(1939) Basın Murahhası (delege) olarak bulunmuştur.²² Sinemaya özel ilgisi olan yazar 1966 Uluslararası Antalya Film Festivali jüri başkanı olmuştur.²³

Gazetecilik Yılları

Nizamettin Nazif'in gazetecilik serüveni on yedi yaşında başlamış olmasına karşın gazete ile olan tanışıklığı çocukluk yıllarına rastlar. Avukat olan babası aynı zamanda *Kâinat* isimli günlük bir gazete çıkarmaktadır. Ankara'ya gelerek Milli Mücadele'ye katılan yazar, *Anadolu Ajansı* Müdürlüğü'nden sonra *Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi* yazı işleri müdürlüğü görevlerini üstlenmiştir. O günlerden kalan en önemli anı ise Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun, Mehmet Akif Ersoy'un yazdığı İstiklal Marşı'nın Milli Marş olarak kabul edilmesinin ilk şahitlerinden olmasıdır. Mehmet Akif

¹⁹ "Hocamızı Toprağa Verdik", *Yeni İstanbul Gazetesi*, 27 Mayıs 1970, s.1.

²⁰ Şükran Kurdakul, *Şairler Ve Yazarlar Sözlüğü*, İnkilap Yay. , İstanbul, 1989, s. 594.

²¹ İhsan Işık, *Türkiye Edebiyatçılar Ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, 8. Cilt, Ankara, 2006, s. 3499.

²² Ahmet Özcan, *a.g.e.*, s.316.

²³ (Erişim) <http://www.altinportakal.org.tr/arsiv/gecmis-oduller/1967.>,Erişim, 25 Ocak 2016.

Ersoy, İstiklal Marşı'nı yazdıktan sonra Hâkimiyet-i Milliye'ye arkadaşı Kamil Paşazâde Hikmet'i ziyarete geldiğinde arkadaşını göremez ve yanında getirdiği İstiklal Marşı'nı Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'na okuyup nasıl bulduğunu sorar. Nizamettin Nazif o günleri bir yazısında şöyle aktarır: “— *Ben fazla kalamayacağım. Hikmet gelirse selam söyledi dersin, deyip odadan çıktı. Bir iki gün sonra Hamdullah Suphi, Mehmet Akif'in eserini Millet Meclisi kürsüsünde okurken bütün mebuslar pür heyecan ayağa kalkıyorlar ve her beyti bir alkış tufanı ile karşılıyorlardı. Bu şiiri ilk dinleyen ben, bu sahnenin şahitlerindenim de. Ve... Mehmet Akif'in dilediği oldu. Hâkimiyet-i Millîye'nin boyasız, tahta bir masası üzerinde son tashihi yapılan şiir, bugün Türk milletinin İstiklal Marşı'dır.*”²⁴

Milli Mücadele'nin ve Cumhuriyet'in kuruluşuna şahitlik eden yazarın bu dönemde Milli Mücadeleye destek veren *Şarkın Sesi*, *Açıksöz*, *Yeni Turan* gibi gazetelerde yazıları çıkar.

1921 yılında Ankara'da kurulan Türkiye Komünist Partisi yasal organı THİF'in (Türkiye Halk İştirakiyûn Fırkası) yayın organı olan ve Arif Oruç tarafından çıkarılan *Seyyare-Yeni Dünya Gazetesi*'nde çalışmaya başlar. Dergi Eskişehir'e taşınarak *Yeni Dünya* adı altında yayımlanmaya devam eder. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Türkiye Halk İştirakiyûn Fırkası yayın organı olan Yeni Dünya Gazetesi'nin Çerkez Ethem İsyanı'nda Çerkez Ethem safında yer alması üzerine Çerkez Ethem'e destek amacıyla “*Eskişehir İşçilerine*”²⁵ adlı bildiriye yazar. Gazete bu yazı üzerine Ocak 1921'de kapatılır. İstiklal Mahkemesi'nde yargılanan yazar 8 yıl kürek cezasına çarptırılır ve Diyarbakır Cezaevi'ne gönderilir. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu özel af ile yaz sonlarında cezaevinden çıkar. Ankara'da sol çevreye ait gazetelerde yazılar yazmaya devam eder. 1922 yılı kasımında Rusya'ya gider ve 4. Komitern (Enternasyonel) toplantısına T.H.İ.F'in Ankara temsilcisi olarak katılır. Yazar Ankara'ya döndüğünde ikinci kez İstiklal Mahkemesi'nde yargılanır. Bu yargılama sonucunda Ağustos 1923'de 3 ay ceza alır fakat tutuklu olduğu süre göz önünde bulundurularak serbest kalır.²⁶ Yazar bu yılları yıllar sonra çıkardığı *Hür Nizam*

²⁴ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Açık Söz*, nr. 252, 29 Aralık 1936, ss. 1- 3.

²⁵ Bknz. 27 Temmuz 1931 tarihli Cumhuriyet Gazetesi.

²⁶ Mete Tuncay, *Türkiye'de Sol Akımlar(1908-1925)*, Bilgi Yayınevi, 3. Basım, İstanbul, Mayıs 1978, ss. 510-514.

dergisinde anlatır. ‘*Ben politikanın pek eski aşinasıyım. İyi günlerini de gördüm acı... Çoook acı günlerini de. İdama mahkûm edilmek üzere olduğum devirleri de hatırlarım. Hele bir defasında idam mahkûmlarına beyaz gömlek giydirdikleri bir odada kırk yedi sabah ölüm sıramın gelmesini de beklemiştim. Tanrının sabahı 15 – 20 mahkûmun son vasiyetlerini söyledikleri bir cezaevi odasında...*’²⁷

Ankara’dan İstanbul’a taşınan yazarın yeni mekânı Babiâli’dir. Kadıköy’de Bahariye sokakta bir evde oturur. Babiâli’de 1925 yılında Kara Davud romanını *Vakit* gazetesinde tefrika etmeye başlar. Romanın kahramanı *Kara Davud*’un Fatih Sultan Mehmet’e tokat atması medyada ve halkta büyük tepkilere yol açar. Bu durum bütün dikkatleri üzerine çeker ve yazarın toplum ve basın dünyası tarafından tanınmasını sağlar. *Vakit* Gazetesi’nden sonra Zekeriya Sertel’in sahibi olduğu *Resimli Ay*(1929) dergisinde yazmaya başlar. Fatma Nudiye Yalçı ve Suat Derviş ile birliktelikleri bu dönemdedir. Bu dönemde yakın ilişki içerisinde olduğu arkadaşları Vâlâ Nureddin, Nâzım Hikmet, Sabahattin Ali, Necip Fazıl Kısakürek, Peyami Safa ve Sadri Ertem’dir. Vâlâ Nureddin’in bu birliktelik hakkında yıllar sonra şöyle dediği aktarılır: ‘‘*Kadıköy’de, vapurdan inmiş beş genç adam. Son vapur. İskele Meydanı تنها. Bir yerde içmiş, bu saatte evlerine dönüyorlar: Vâlâ Nurettin, Peyami Safa, Necip Fazıl Kısakürek, Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu ve Nâzım Hikmet Ran. Ne takım ama, değil mi? Meserret Kiraathanesi’nde gençlerin birbirine tek kelimeyle «Şair!» diye tanıtıldığı günler. Şairlik, yazarlık unvanların en makbûlü. 1930’lu yılların başı. O akşam çakırkeyif olduklarını da söyledim mi? İçlerinde en yakışıklı olanı (Nâzım) nara atarcasına «Şaşı diktatör!» diye bağıyor. En ufarakları (Peyami Safa) koluna asılmış, onu susturmaya çalışıyor: «Sus ulan, başımızı belaya sokacaksın!» diye. Bu sahneyi anlattı bir akşam ve şunları ekledi Vâlâ Bey: – Böyle bir arkadaşlıktı bizimki, pek ayrılmazdık birbirimizden. Bir hışurtu sesiyle sanki hava yırtıldı birden, baktık Nâzım yanımızda değil. Başımızı kaldırdık, bir havai fişek gibi ışıl ışıl dağılmış, gökyüzünden bütün semayı aydınlatıyordu. Durdu, sözünü bir latifeye tamamladı: - Bu darbeden sonra hepimiz bir yana savrulduk. Peyami faşist sağa gitti, Necip Fazıl dinci sağa. Deli Nizam ne oldu diye merak ederdim, şimdi öğreniyorum ki o da MİT ajanı olmuş*

²⁷ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, ‘‘Nedir Bu İpler? Yağlı Kementler’’, *Hür Nizam Dergisi*, S. 7, 1 Eylül 1960, s. 1.

baksana. (Nizamettin Bey de yanımızda bunlar anlatılırken.)'²⁸

Resimli Ay dergisi çevresinden ayrılan yazar bu dönemde yerel ve ulusal dergi ve gazetelerde yazılar yazmaya devam eder. *Yarın* gazetesinde yazıları çıkar. Abidin Dino bu konuda ‘‘*Deli Nizam bir fırtına, Arif Oruç’un Yarın Gazetesini (rekor olarak) 50.000 sattırmayı başarmış ünlü bir gazeteci. Önceleri Nâzım’ın Moskova arkadaşlarındandı, sonra yolları ayrılmış.*’’²⁹

1936 yılında Vâlâ Nureddin ile *Hergün* adlı bir gazete çıkarırlar. Bu yıllarda İlhami Safa’nın sahibi olduğu *Kültür Haftası Dergisi*’nde, *Perşembe Dergisi*’nde, *Yeni Gün Dergisi*’nde ve *Halk Dostu* gazetesinde ve *Tan* gazetesinde yazıları çıkar. *Yeni Mecmua* dergisi ve *Büyük Doğu* dergisinde yazılar yazmaya başlar.

İstiklâl adlı bir gazete çıkarır (1940). Bu dönemde İstanbul’daki hemen hemen bütün dergi ve gazetelerde yazıları çıkmaya başlar. 1946 yılından sonraki dönemde Demokrat Parti aleyhine yaptığı konuşma ve yazdığı yazılarla ünü artar ve artık ‘‘Deli Nizam’’lığı perçimlenir. Yazı yazdığı gazete ve dergilerin çoğunda artık başyazar olarak yer almaktadır. Bu dönemde yazılarını yayınladığı gazete ve dergilerden tespit edilebilenler şunlardır: *Ahenk dergisi, Akşam gazetesi, Balkan Postası gazetesi, Biricik Yılbaşı gazetesi(1950 – Kendisi çıkarır), Birgün, Bozkurt gazetesi(1959), Bugün gazetesi (Sahibi M. Şevket Eygi-1965), Büyük Doğu dergisi, Cumhuriyet gazetesi, Cinemascope dergisi (1957), Gece Postası gazetesi, Haber gazetesi, Halk gazetesi(1940), Halk Dostu gazetesi(1931), Hergün gazetesi (Vâlâ Nureddin ile birlikte çıkarır), Hür Nizam(1960 – Kendisi çıkarır), İkdam, İstiklal (1940- Kendisi çıkarır), İstikbal, İstanbul (Haftalık dergi), Kültür Haftası dergisi (Sahibi İlhami Safa, 1936), Köroğlu gazetesi (1960) Meydan dergisi (1965) Milliyet gazetesi, Perşembe dergisi(1935), Resimli Ay dergisi, Resimli Türkiye gazetesi(1952), Saat 12, Sabah (1965- Başyazar), Son Havadis(1948), Son Telgraf, Tan Gazetesi(1935), Tarih Dünyası dergisi (1965), Vakit(1920-1923,1940), Vatan gazetesi (1962), Yarın gazetesi (Sahibi Arif Oruç - 1929), Yedigün dergisi(12 Nisan 1933), Yeni Dünya dazetesi, Yeni Gün dergisi (6 Mayıs 1939), Yeni Hayat dergisi, Yeni İstanbul gazetesi(1964-1970), Yeni İstiklal (Sahibi Mehmet Şevket Eygi, 1960-1966), Yeni Mecmua dergisi (Sahibi A. Cemal,1939), Yeni Sabah (2 Kasım 1958),*

²⁸ Hakkı Devrim, ‘‘Beş Arkadaş’’, *Radikal Gazetesi*, 08.12.2002. s. 5.

²⁹ Abidin Dino, *Kızılbaş Günlerim*, Sel Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2001, s.12.

Zaman, 7gün dergisi(1958).

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, gazete ve dergi yazılarında genellikle tarihî konulardan, dönemin siyasi olaylarından ve Milli Mücadele dönemi anılarından bahseder.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, 1950 yıllarından sonra kendi çıkardığı veya ortağı olduğu gazetelerin zarar etmesinden dolayı ekonomik sıkıntılar yaşar. 1950 yılından sonra bayramlarda ekonomik getiri amaçlı tek sayılık *Biricik Bayram* gazetesi çıkarmaya başlar.³⁰ 1957 yılından 1960 yılına kadar *Hürriyet* gazetesinde başyazarlık yapar. 1960 yılında *Hür Nizam* adlı haftalık siyasi bir dergi çıkarmaya başlayan yazar, 1965 yılından vefatına kadar geçen sürede ise *Yeni İstanbul* gazetesinde “*Bence*” adlı köşesinde yazılarına devam eder.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, gazete ve dergilerde çıkan yazılarında genellikle güncel olaylardan, tarihî hadiselerden, tanık olduğu tarihî olaylardan bahsetmiştir. Özellikle Milli Mücadele Dönemi ve Cumhuriyet’in kuruluşunun tanıklarından olması, onun bu konuda yazdıklarının ilgi çekmesini sağlamıştır. Atatürk’ün bir dönem en yakınındaki isimlerden olması yine yazarın Mustafa Kemal Atatürk ile alakalı anılarının ilgiyle okunmasını sağlamıştır. Kaleme aldığı önemli yazı dizileri şunlardır: Meşrutiyet’in ellinci yılı dolayısıyla 1958 yılında *Hürriyet* gazetesinde yazdığı “*Hürriyet’in 50. Yıldönümü 1908 – 1958*” adlı yazı dizisi, *Hür Nizam Dergisi*’nde 1960 yılında kaleme aldığı “*22 yılda İstanbul’a musallat edilen dört âfet!*” ve 27 Mayıs 1960 darbesi sonrası Celâl Bayar, Adnan Menderes ve arkadaşlarının yargılandığı Yassıada’daki mahkeme izlenimlerini anlattığı “*Yassıada Duruşmaları*” adlı yazı dizileri.

Nizamettin Nazif’in gazetecilik alanındaki bir diğer özelliği de yazılması bazı kesimlerce tepki çekebilecek konularda ve insanların bahsetme çekindiği kişiler hakkında cesurca ve korkusuzca yazılar kaleme almasıdır. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu bu konuda kalemi hür bir kişiliğe sahiptir.

Günümüz yazarlarından Dursun Gürlek bu konuda şöyle der: “*Daha sonraki yıllarda cesaretiyle tanınan yazarlarımızdan biri de Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu idi. Babıali’de “Deli Nizam” diye anılan merhumun deli dolu ama dosdoğru bir üslupla*

³⁰ Ahmet Güner Elgin, (kişisel iletişim), Ocak 28, 2016.

kaleme aldığı makaleler gerçekten de cesaret ve hamaset örnekleriydi. ‘Ordu ve Politika’, ‘Sultan Abdülhamit ve Komitacılar’ isimleriyle yayımladığı bu iki kitap, yakın tarihimizin karanlık noktalarını aydınlatan parlak birer projektördü. Aslında eski bir CHP’li olan Nizamettin Nazif Bey, son devrin din mazlumlarından söz ederken de aynı cesareti, aynı şehameti gösteriyordu. Sözde bir takım din adamlarının, korkak bazı hocaların dahi öcü görmüş gibi kaçtıkları, adını bile ağzına almaktan çekindikleri Bediüzzaman Said Nursi hakkında cesurane kaleme aldığı yazılar, müfterilerin suratında tokat gibi patladı. Keza Abdülhamit, Vahdettin ve Ayasofya konusunda yaptığı neşriyat son derece önemlidir. Ne yazık ki bütün bu cesaret örneği yazılar hâlâ kitap haline getirilmedi, gazetelerin ve dergilerin tozlu sayfaları arasında unutulup gitti.’³¹

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nun gazetecilik yıllarına ait dikkat çeken bir diğer özelliği ise yazarın kendisine has bir tavırla kaleme aldığı gerçekte yapılmamış röportajlarıdır. Gazetecilikte şişirme haber (asparagas) olarak adlandırılan bu yazılar Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nun belki de gazetecilik mesleği anlamında tek olumsuz özelliğidir. Bu konuda basına yansıyan birkaç örnek şöyledir; “Nazım ve arkadaşlarının Resimli Ay’da işe girdiklerinin haftasıdır. Sertel, çalıştıkları odaya aniden dalıp Nazım, Nizamettin ve üçüncü bir arkadaşlarını masalarına oturmuş, büyük bir telaşla harıl harıl yazarken bulunca ne yaptıklarını sorar, onlar ise başlarını bile kaldırmadan ‘roman yazıyoruz’ derler. Meğerse Nizamettin, bir gazeteyle bir hafta boyu sürecek bir tefrika vermek üzere sözleşmiş, bunu tek başına yetiştiremeyeceğini görünce, arkadaşlarına tefrikanın konusunu anlatmış, sonra konuyu üçe bölüp her birinden birer bölüm yazmasını istemişti. Geriye ise üçünün ayrı ayrı yazdığı bölümleri bir araya getirip gazeteye tek kalemden çıkmış gibi teslim etmek kalıyordu.

Bir başka gün Sertel, Nizamettin Nazif’i ketumluğuyla tanınmış bir devlet adamıyla görüşmeye yollar. Nazif, bu görüşmeden çok uzun ve ayrıntılı bir demeç ile gelerek, herkesin hayranlığını kazanır. Ne var ki demeç gazetede çıkınca devlet adamı tarafından derhal yalanlanır. Nizamettin’e işin aslı sorulunca da hiç istifini bozmadan, “Sanki kendisiyle görüşseydim, bunlardan daha iyi mi demeç verecekti?” diye cevap verir.’³²

³¹ Dursun Gürlek, “Lütfen Dikkat”, *Vahdet Gazetesi*, Ocak 20, 2016, s.8

³² Liz Behmoaras, *Suat Derviş: Efsane Bir Kadın Ve Dönemi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, Şubat 2008, s.103.

Amerikan Başkan Yardımcısı General Deyvıs ile yaptığı söyleşisi³³ ve Romanya Kralı Karol ile yaptığı söyleşisi³⁴ bu tarz gerçekte yapılmamış fakat yapılmış gibi aktarılan yazılarındanadır.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun on yedi yaşında başladığı meslek hayatının temelini gazetecilik oluşturur. Gazetecilik mesleğinin her kademesinde bulunan yazar emekliliği olmayan bu mesleği yaşamının son anına kadar devam ettirir.

³³ Hasan Pulur, “Mektup ve Ötesi”, *Milliyet Gazetesi*, Eylül 21, 1991, s.3.

³⁴ Hasan Pulur, “Gürültü ve Tahmin”, *Milliyet Gazetesi*, Ağustos 04, 1991, s.3.

1.4.Aile Hayatı

Nizamettin Nazif hayatı boyunca 9 kez evlenmiştir. Bu özelliği ile basın dünyasında adından sık sık söz ettiren yazar; ‘‘Benim kaç kez evlendiğimi Türkiyedekiler bilmez Moskova’ya sorun’’ diyerek kendisini ironik bir şekilde eleştirmekten geri durmaz.³⁵

Ayten Öngel, Necla Baytuğ, Fatma Nudiye, Suat Derviş ve Şaziye Hanım tespit edebildiğimiz eşleridir.

Fatma Nudiye Yalçı ise 1904 İstanbul doğumludur. Deniz Makine Önyüzbaşı Hüseyin Hüsnü’nün kızıdır. İstanbul Üniversitesi’nde Felsefe eğitiminden sonra, *Resimli Ay Dergisi* çevresine girerek dönemin aydınlarıyla tanışır. Sabiha ve Zekeriya Sertel’in çıkardığı *Resimli Ay Dergisi* çevresinde Sertellerden başka, Nâzım Hikmet, Vâlâ Nurettin, Nizamettin Nazif (Tepedelenlioğlu), Sabahattin Ali, Suat Derviş gibi dönemin kalburüstü aydınları toplanmışlardır. Fatma Nudiye de katılır onlara. 1932 martında Nizamettin Nazif’le evlenir.

Fatma Nudiye, 1933 yılında *Yedigün* dergisinde makaleler yazmaya başlar ancak imza olarak kızlık soyadını kullanır. *Yedigün* dergisindeki yazıları Nudiye Hüseyin imzalıdır. Yine evli olduğu yıllarda yazdığı ve Tiyatro tarihçilerince (Sevda Şener, Özdemir Nutku) repertuvara alınacak değerinde oyun vermiş ilk kadın yazarımız olarak nitelendirilmesine yol açan tiyatro oyunu ‘‘Beyoğlu 1931’’i Nudiye Nizamettin diye imzalar. Evlilikleri 1933 sonlarında biter.³⁶

Nizamettin Nazif’in hayatında etkili olan kadınlardan biri de yazar Suat Derviş’tir. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu ile Suat Derviş’in yolları ilk olarak 1925’li yıllarda *Vakit* gazetesinde kesişir. Nizamettin Nazif’in *Kara Davud* romanı *Vakit*’te tefrika edilmektedir. Romanın bir bölümünde Kara Davud, Fatih Sultan Mehmet’e tokat atmaktadır. Buna tepki gösteren bazı gençler gazetenin önünde toplanmıştır. Nizamettin Nazif okurları sakinleştirir ve ikna eder. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nun kendinden emin tavırlarından Suat Derviş oldukça etkilenir. Suat Derviş Nizamettin Nazif’i ilk defa o zaman görmüş ve etkilenmiştir.³⁷

³⁵ Ahmet Güner Elgin, (kişisel iletişim), Ocak 28, 2016.

³⁶ <http://www.istanbulgercegi.com/fatma-nudiye-yalci-yi-aniyoruz-57861112>. Erişim: 15 Şubat 2016.

³⁷ Suat Derviş, *Son Posta Dergisi*, Haziran 1936.

1930 yılların başında Nizamettin Nazif, Vâlâ Nureddin ve Nâzım Hikmet ile birlikte *Resimli Ay*'da yazmaktadır. Suat Derviş bu dergide çalışmaya başlar ve ilişkileri bu döneme rastlamaktadır. Suat Derviş, Nizamettin Nazif'in etkisi altına girmeye başlar. Deli Nizam'a Suat Derviş'in ilgisi artmaya başlar. Aynı dönemde Fatma Nudiye Yalçı da Nizamettin Nazif'e âşık olmuştur. 1930'ların başında başlayan bu ilişki 1932 Mart'ında Nizamettin Nazif'in Fatma Nudiye ile evlenip 1933'de ayrılmalarına kadar geçen sürede sekteye uğrasa da 1934 yılında evlenen çift, dört yıl kadar evli kalırlar. 1936 Haziran'ında Montrö Boğazlar Sözleşmesi için birlikte Montrö'ye giderler.³⁸ Nizamettin Nazif yıllar sonra bu evliliği hakkında *“Başıma gelmiş en büyük kazalardan biri”* demiştir. *“Nizamettin Nazif, bu evliliği kendi açısından en iyi gazeteci Hakkı Devrim'e özetlemişti. Genç meslektaşının, Hukuk Fakültesi'nden bir arkadaşıyla evleneceğini duyduğunda, ‘Hiç okumuş kadın alınır mı, kimi alırsan al, ama sakın okumuş kadın alma!’ diye onu kendince uyarmış, Suat Derviş ile beraberliğini de, ‘Başıma gelmiş en büyük kazalardan biri!’ olarak nitelemişti. Suat'a çok saygı duyduğunu ve hep duyacağını, ama kendisinin değişmesi imkânsız tuhaf huylarından dolayı, kimseyle uzun süreliğine beraber olamayacağını da eklemekten geri kalmamıştı.”*³⁹

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu Necla Baytuğ ile 26.03.1958 yılında evlenmiştir.⁴⁰

Ayten Hanım Dâhiliye Vekâleti Evkaf Umum Müdürlüğü'nden emekli Ahmet Öngel ile Başhemşire olan Zehra Şadiye Öngel'in kızıdır. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Ayten Hanım ile 13.11.1959 tarihinde evlenmiştir.⁴¹ Ailesi çok zengin olan Ayten Hanım, Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu ile evlendiği zamandan ayrılmalarına kadar geçen sürede gazetecilik alanında Nizamettin Nazif'in hem maddi hem de manevi olarak en büyük destekçisi olmuştur. Ayten Hanım *Hür Nizam Dergisi*'nin müessese müdürlüğünü de yapmıştır.

Nizamettin Nazif'in son eşi Şaziye Hanım'dır. Şaziye Hanım ile evliliği yazarın mizacına uygun bir şekilde ilginç olmuştur. Yeşilköy'de oturan Şaziye hanıma bir gece

³⁸ Liz Behmoaras, *Suat Derviş: Efsane Bir Kadın Ve Dönemi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, Şubat 2008, s.109.

³⁹ a.g.e., s.109.

⁴⁰ *Milliyet Gazetesi*, 27.03.1958., s.13.

⁴¹ “Vefat”, *Milliyet Gazetesi*, Aralık 14, 1959. s.7

Tanrı misafiri olan Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, ertesı gn teŖekkr mahiyetindeki bir yemekten sonra Ŗaziye Hanım ile evlenir. “*Bu gn benim için bir gn izin yapacaksınız, Ŗimdi Genel Mdrnze telefon ederim*” dedi. O anda adama karŖı bir elektriklenme hissettim, mthiŖ etkileyici idi ve ben o gn iŖe gitmeyip evde kaldım. *Dostluğumuz ilerledi, o da dulmuŖ, hem de 8 kez evlenip boŖanmıŖ... 9. evliliğini de benimle yaptı...*⁴²

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nun aile hayatı da yazarın “Deli Nizam”lığının bir zeti gibidir. Hayatının her anında çok hareketli olan yazar belki de bu zelliğinden evliliklerini de uzun sre devam ettirememiŖtir.

⁴² <http://www.kaantika.com/NizamettinNazif7+GN+ve+sahaflar.>, EriŖim: 13 Mart 2016.

1.5.Fiziki Görünümü ve Mizacı

Nizamettin Nazif 1.70 - 1.175 boylarındadır. Zayıf, esmer, ince yapılı ve dik duruşlu bir yapıya sahiptir. Hafif sivri bir burnu vardır. Aynı zamanda sesi gür bir kişidir. Hep yüksek perdeden konuşur. Yazarın konuşması resmi konuşmaların dışında, arkadaş ortamlarında hemen Balkan ağzına dönüşür. Suat Derviş Nizamettin Nazif ile ilk tanışmasını şöyle aktarır. “*Gazete binasının merdivenlerini üçer dörder inen uzun boylu, zayıf, saçları başının tepesinde biraz gülünç bir şekilde dimdik duran adam, son basamakta bir an kıpırtısız kalıp gözleriyle kapının önünde üşüşen ve kendisine küfürler savuran kalabalığı taradı, sonra da ona hitaben gür bir sesle bağırды.*”⁴³

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu dönemin basın dünyasının görünüm itibariyle yakışıklı yazarlarından. Fiziki bakımına her zaman dikkat eden yazar kişiliğinin tersine dış görünüşü bakımından her zaman düzenlidir. “*BABIALI’de benim en Kral müşterin Nizamettin Nazif’ti. Parası olsun olmasın her gün tıraş olur, ayakkabısını boyatırdı. Bana ‘Amıca ne haber’ diye takılır, ben de ona beyim derdim.*”⁴⁴

Davudi bir sese sahip olan yazar her zaman kendinden emin tavırlar sergilemiştir. Topuklarına basarak yürüyen, bulunduğu her mekânda hemen dikkatleri üzerinde çeken bir görünümü vardır. “*Biraz sonra Tan gazetesinin koca binası sallanmağa başladı. Ben aceba diye bakınırken kapı açıldı, içeri Nizamettin Nazif girdi. Üstadın topuklarına basarak yürümesi meşhurdur.*”⁴⁵

Nizamettin Nazif kendinden emin tavrı ile her zaman kadınların ilgisini çekmiştir. Yazarın yakın çalışma arkadaşlarından Abidin Dino Nizamettin Nazif’i “kara bela” olarak adlandırmaktadır. “*Nizam yakışıklı, bağırtkan, kadınlara pabuç bırakmaz, dediği dedik, kestiği kestik bir kara bela; ‘kadın kısmından’ başı ağrıyınca, kahkahalar atarak hepsini kovar, merdivenlere kadar kovalar, nasıl olsa sürüsüne berekettir ona göre: ‘Kuyruğa girsinler!’*”⁴⁶ Abidin Dino’nun da belirttiği üzere Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nun kadınlar ile başı derttedir. Kadınlara karşı her zaman ilgili olan

⁴³ Liz Behmoaras, *a.g.e.*, s.101.

⁴⁴ Güngör Gönültaş, “Boyacı Sandığıyla 71 Yıl (Hokkabaz Mustafa Röportajı)”, *Milliyet Gazetesi*, Temmuz 9, 1991, s. 12.

⁴⁵ Nusret Safa Coşkun, *Milli Bir Edebiyat Yaratabilir Miyiz?*, İnkılap Kitabevi, 1938, s. 90.

⁴⁶ Abidin Dino, *a.g.e.*, s. 12.

yazar onlara karşı çoğu zaman çok da nazik davranmamıştır. ⁴⁷

Nizamettin Nazif insanlara yardım etmeyi seven, güler yüzlü, iyi kalpli ve cömert biridir. Çevresine karşı duyarlıdır. Dost sohbetlerinde sık sık bulunur. Evinde misafirler hiçbir zaman eksik olmaz. Buna karşın yazar birlikte olmak istemediği insanlarla karşılaşmışında ise hemen odasına kaçmaktadır. *‘İyi de, Nizamettin, birlikte olmak istemediği bir misafir geldiğinde, ‘Ben yazı yazıyorum’’ bahanesiyle odasına kapanıyor. Artık yazı mı yazıyor, gözlerini boşluğa dikip derin düşüncelere mi dalıyor, amaçsızca gazeteleri mi karıştırıyor, orasını Allah bilir!’*.⁴⁸

Nizamettin Nazif Tepedelenliolu, Babîâlîde kendine has tavırları ile bilinen bir yazardır. Topuklarına basarak yürümesi, uluorta kadınlara karşı teklifsiz davranışları, insanlara yüksek perdeden ‘evladım’ diye hitap etmesi onun kendine has özelliklerinden sadece birkaçıdır.

Nizamettin Nazif Tepedelenliolu’nun melankoli düzeyinde diyebileceğimiz kendini beğenmiş bir edası da vardır. Ona göre Babîâlî’de kimse onun kalemine su dökemez. Edebiyat çevresinde ‘Kemal Ahmet Olayı’ olarak bilinen vakâ hakkında söyledikleri bunu destekler niteliktedir. *‘... İlahi bir sanatkâr ve yüksek bir heykeltıraş ki, cılız bir elde tuttuğu kalemi, cılız bir yazıdan umulmayacak bir kuvvetle tokmaklayarak kullanmıştır. Ve bir granitte, bir mermerde değil, kendi vücudunda işleyerek ıstıraba en nihai hatlarını vermiş, ıstırabı ebedileştiren heykeli yaratmıştır’ gibi, tam kendi mizacına uygun satırları yazıyor, onları yüksek sesle okuyor, sonra bir aktör gibi poz verip etraftakilere: Nasıl buldunuz? Şaheser değil mi? Benden başka kim yazabilir böylesi zehir zakkum bir hicviyeyi? Kim yazabilir? diye soruyordu.*’⁴⁹

Nizamettin Nazif ismini aksine gayri nizami biridir. Hayatının her alanında düzensizliği ile meşhurdur. Kendi tabiri ile *‘Burada Nizam vardır; intizam olamaz!’*⁵⁰ Gazete çevrelerinde muzipliği ile bazen arkadaşlarını sinirlendirir bazen de onlara eğlenceli dakikalar yaşatır. Bu konuda çalışma arkadaşları ile sürekli sorunlar yaşamıştır.

Nizamettin Nazif Tepedelenliolu esprili bir dile sahiptir. Babîâlî’nin muzip dilli

⁴⁷ Liz Behmoaras, *a.g.e.*, s.108.

⁴⁸ *a.g.e.*, s.108.

⁴⁹ Kemal Sülker, *Anılara Yolculuk*, Yazko, İstanbul,1983, ss. 207-208.

⁵⁰ Liz Behmoaras, *a.g.e.*, s.104.

yazarlarından biri olarak tanınmaktadır. Kendisine yöneltilen sorulara esprili bir dil ile cevaplar verir. O gün gazetesinin neden çıkmadığını soran birisini “*Mecbur muyum her gün gazeteyi çıkarmaya*” diye cevaplar. Heykelininiz dikilsin mi sorunu ise “*Lüzumu yoktur. Heykelimi yapmak için sarf edecekleri parayı bana versinler. Ben istedikleri yerde gider, ayakta dururum!*” şeklinde yanıtlar.⁵¹

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nun gazetecilik alanındaki bir diğer özelliği ise yazılarını gazeteye geç teslim etmesidir. Bu konuda gazete sahipleri ve iş arkadaşları ile arasında ufak tefek sıkıntılar yaşamıştır.⁵²

Nizamettin Nazif’in takdir toplayan davranışlarından biri de sözünü sakınmayan bir özelliği olmasıdır. Emir kabul etmeyen ve aklına gelen her şeyi korkusuzca dile getirmesi onun Deli Nizam olarak tanınmasındaki en önemli etkenlerden biridir. Her zaman söylemek istediklerini kimseden çekinmeden açıkça ifade etmiştir. Bu kişiler dönemin hâkimi bile olsa sesini hiçbir ortamda kısamamıştır.⁵³ Nizamettin Nazif’in otoriteden emir almama ve baskıya boyun eğmeme özelliği hakkında A.Güner Elgin şunları aktarmaktadır. “*27 Mayıs darbesi sonrası çalıştığımız gazeteye Milli Birlik Komitesi subaylarından dört kişi geldi. Üst kata yazı işleri müdürü ile görüşmek için çıktılar. Nizamettin Nazif o sırada alt katta köşede bir masanın başında o günkü yazısını kaleme alıyordu. Biraz sonra gazetenin yazı işleri müdürü heyecanla ve koşar adımlarla alt kata indi. Nizamettin Nazif’in yanına giderek; Nizamettin subaylar seninle konuşmak istiyor*” dedi. Nizamettin Nazif bir anda sesini yükselterek: “*Müdür Bey görmüyor musunuz yazı yazıyorum. Nerede görülmüş bir gazetecinin subayların ayağına gittiği? Söyleyecekleri varsa gelsinler burada söylesinler.*” dedi. İşte Nizamettin Nazif bu idi.⁵⁴

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, “Deli Nizam” adının yanında 1960’lı yıllardan sonra Nizam Hoca olarak da anılmıştır. Onun bu şekilde de anılmasındaki en önemli etken etrafındaki gençlere karşı samimi ve babacan tavrıdır. İstanbul’un İşgali, Milli Mücadele Dönemi ve Cumhuriyet’in Kuruluşu’nun yaşayan tanıklarından olması ve o günleri ayrıntısıyla anlatması ve çevresindeki gençlere karşı hep öğretici tavrı Hoca

⁵¹ Şevket Rado, Nizamettin Nazif Üzerine, *Hayat Dergisi*, 1972, s.12.

⁵² <http://www.haber7.com/medya/haber/520543-sabri-yilmazin-necip-fazil-anilari-video>, Erişim: 4 Şubat 2016.

⁵³ Mete Akyol, “Bir Ucu Yassıada Bir Ucu Silivri”, *Bütün Dünya Dergisi*, Başkent Üniversitesi Kültür Yayınları, Haziran 2013, ss. 3-4.

⁵⁴ Ahmet Güner Elgin, (kişisel iletişim), Ocak 28, 2016.

olarak anılmasını sağlamıştır.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, engin bilgisi ile Babîli'nin saygı duyulan insanlarından. Özellikle tarih alanındaki bilgisi çevresindekilerin kendisine olan saygısını artırmıştır. Güçlü bir hafızaya sahip olan yazar bu anlamda tam bir ayaklı kütüphanedir. *“Bir ayaklı kütüphane, bir canlı tarihtir. Onu bulamadığımız zaman sorumuzu cevaplandırmak için bazen referans kitaplarıyla saatlerce cebelleşmemiz gerekirdi. Kültürü, tecrübesi ve görgüsü sınırsızdı. Velüd, cömert ve kadirşinastı. Hayal gücü ve hafızası müthişti. İrfan değil, devdi. Konuşmaz kükrerdi. Yazmaz, bomba patlatırdı.”*⁵⁵

Nizamettin Nazif'in hitap şekilleri de kendine has özellikler taşır. Çevresindeki kişilere ismi ile hitap etmekten çok *“Evlat”*, *“Üstat”*, *“Diplomat”* diye hitap eder. *“Herhangi bir konuşmayı bitirmek istediğinde ise “Geçelim” ifadesini kullanırdı.”*⁵⁶ Nizamettin Nazif yazılarının sonunu ise okurlarına hitaben kendisi ile bütünleşmiş *“öperim sizi”* sözü ile tamamlar.

Yazarın kendine has özelliklerinden biri de çok seçici bir insan olmasıdır. *“Nizamettin, hayatında rastlamış olduğu en zor yemek seçen adamdır. Yemediklerinin listesi öyle uzun ki, gün geliyor ne pişireceğini bilemiyor. Çiroz! Evet, kocası çirozu çok sever.”*⁵⁷

Suat Derviş'in belirttiğine göre hiçbir şeyden çekinmeyen yazarın herkesten gizlediği bir özelliği vardır. Bu da ölümden korkmasıdır. *“Nizamettin değişiktir, ilginçtir. Mesela, bunca renkli, bunca eğlenceye düşkün kişiliğiyle bağdaşmayan bir özelliği, ağzına nerdeyse hiç içki sürmemesidir. Bir bakarsınız, kendisini delicesine tehlikeye atar, bir bakarsınız ki, bir çocuk kadar ürkek... Ölümden çok korkar. Bazı geceler yatağından, odanın dışındaki belli belirsiz gürültüye kulak kabartır; merdivende yankılanan adımlar, çarpılan bir kapının, damlayan suyun, hatta bazen karanlığın sesine... “ Ne olur git bak, kim var orada!” diye adeta yalvarır, İstiklal Savaşı'na gönüllü katılmış biri değil de ufacık bir çocuktur sanki o anda ...”*⁵⁸

Nizamettin Nazif'in kişiliğini daha yakından anlayabilmek için romanlarında

⁵⁵ Kayhan Sağlamer, “Hocanın Ardından”, *Yeni İstanbul Gazetesi*, 28 Mayıs, 1970, s.2

⁵⁶ Ahmet Güner Elgin, (kişisel iletişim), Ocak 28, 2016.

⁵⁷ Liz Behmoaras, *a.g.e.*, s.117.

⁵⁸ Liz Behmoaras, *a.g.e.*, s.118.

çizdiği karakterlere iyi bakmak gerekir. Yazarın kişilik özelliklerinin benzerlerini *Kara Davud* romanının başkahramanı Kara Davud'da görebiliriz. Nizamettin Nazif gibi Kara Davud da son derece yakışıklıdır. “*Genç süvari sade giyinmişti. Son derece yakışıklı ve mütenasipti.*”⁵⁹ Tıpkı Kara Davud gibi emir altında yaşamayan resmi görevlerde uzun süre tutunamayan bir karaktere sahiptir. “*Beni mazur görünüz bey... Ben emir altına giremeyen, amir, üst tanımayan bir adamım.*”⁶⁰ Yazar da Kara Davud gibi üst perdeden konuşan, lafını esirgemeyen, kendine güveni tam ve alaycı bir kişiliğe sahiptir. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, tıpkı *Kolkola* romanındaki Naci Galip gibi para harcamayı sever. Hemen herkese borcu vardır. Bu durumda çıkardığı gazetelerin yeterli tiraja ulaşamaması önemli bir etkidir. Özellikle 1940’lı yıllardan sonra ekonomik sıkıntılar çekmiştir. Eşlerinin ve eşlerinin ailelerinin zengin olması onun çektiği para sıkıntılarında çabuk kurtulmasını sağlamıştır.⁶¹ Bu konuda uzun yıllar Babıâli’de ayakkabı boyacılığı yapan Hokkabaz Mustafa adlı kişi şunları söyler; “*Nizamettin Bey iyi adamdı hoş adamdı ama para tutmazdı. İflas etmişti. Bir albayın kızını almış onun parasını da gazeteye dergiye yatırmış, hatta anası çok zengin, onun parasını da bu işe harcaııp bitirmişti.*”⁶²

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu sportif faaliyetleri çok seven bir kişiliğe sahiptir. Hokey, paten, bisiklet ve deniz sporları en sevdiği spor dallarıdır.⁶³

Renkli bir kişiliğe sahip olan Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu namı diğer “Deli Nizam” Babıâli’nin unutulmaz değerlerindedir.

⁵⁹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, 1966, İstanbul, s.44.

⁶⁰ *a.g.e.*, s.80.

⁶¹ Ahmet Güner Elgin, (kişisel iletişim), Ocak 28, 2016.

⁶² Güngör Gönültaş, *a.g.e.*, s. 12.

⁶³ Ahmet Özcan, *a.g.e.*, s.316.

1.6.Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu ve Cumhuriyet Halk Partisi (C.H.P.)

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu Hâkimiyyet-i Milliye Gazetesi Yazı İşleri Müdürü ve Büyük Millet Meclisi zabıt kâtipliği yaptığı 1920’li yıllardan itibaren C.H.P.’nin her kademesinde bulunmuştur. İstanbul’a geldiği yıllardan itibaren C.H.P. parti meclisi üyeliği görevlerinde de bulunmuştur.⁶⁴ C.H.P. yönetiminde ve parti mitinglerinde iyi bir hatip olma özelliği dolayısı ile hep ön planda olmuştur. Yaptığı konuşmalarında dönemin iktidar partisi olan Demokrat Parti yöneticileri ve dönemin Cumhurbaşkanı Celâl Bayar’a karşı yaptığı ağır eleştiriler ile hep gündem olmuştur. Bu eleştiriler sonucunda hakkında davalar açılmıştır. Bu davaların bazılarında kısa süreli hapis cezaları almıştır. Davaların bir kısmından ise kefalet ile serbest kalmıştır. 1957 seçimlerinde C.H.P.’den Denizli, 1961 seçimlerinde ise İstanbul’dan milletvekili aday olmuştur. Seçilebilecek sırada ve seçilebilecek yerlerden aday gösterilmediği için milletvekili seçilememiştir. C.H.P. genel başkanı İsmet İnönü ile arasının iyi olmaması dolayısı ile hiçbir zaman Milletvekili olamamıştır.⁶⁵

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu C.H.P. üyeliğinden 17.12.1966 yılında istifa etmiştir. İstifa nedenini: “*Cumhuriyet Halk Partisi’ni bıraktım. Siyasi hürriyetlerim üzerinde hiçbir kademesi tarafından herhangi bir tasarruf iddia edilmesine asla müsaade etmeyerek, kötü bir zamanda yardım etmiş olduğum Cumhuriyet Halk Partisi ile ilgim kalmamıştır.*”⁶⁶ şeklinde duyurmuştur. Yazarın son dönem çalışma arkadaşlarından Ergun Kaftancı Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’na ölümünün hemen önce Milliyetçi Hareket Partisi İstanbul İl Başkanlığı görevinin yazara teklif edildiği fakat Nizamettin Nazif’in bu teklifi kabul etmediğini belirtmiştir.⁶⁷

⁶⁴ İsimsiz, *Milliyet Gazetesi*, Temmuz 31, 1954.

⁶⁵ Ahmet Güner Elgin, (kişisel iletişim), Ocak 28, 2016.

⁶⁶ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu C.H.P.’yi Bırakıyor, *Milliyet Gazetesi*, Aralık 17, 1966, s.3.

⁶⁷ Ergun Kaftancı, (kişisel iletişim) Ocak 29, 2016.

1.7.Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu ve Sinema

Nizamettin Nazif'in en önemli ilgi alanlarından birisi de sinemadır. Nizamettin Nazif'in sinema ile tanışması yazarın Moskova'da bulunduğu yıllarda olmuştur. Ahmet Güner Elgin'e göre Nizamettin Nazif'in Rusya'da bulunma nedeni yeni kurulan Cumhuriyet'in ilk yönetmenlerinden olmaktır. Rusya'da kaldığı kısa sürede ünlü Rus yönetmen Sergei Eisenstein (Sergey Ayzenshtayn)'dan dersler alır.⁶⁸

Nizamettin Nazif *Bir Millet Uyanıyor* adlı eseri Türk sinema tarihinin ilk Türkçe sesli filmidir. Film senaryosu olarak yazılan eser daha sonra 1933 yılında kitap halinde de yayınlanmıştır. Eser Muhsin Ertuğrul tarafından 1932 yılında filme çekilmiştir. Bu filmin bir bölümünde Mustafa Kemal Atatürk de rol almıştır. Ferdi Tayfur, Atıf Kaptan, Ercümen Behzad, Hadi Hün, Emel Rıza gibi oyuncular filmde rol alır. Filmin kameramanlığını ise Cezmi Ar yapar.⁶⁹ O günlere ait bir anıyı Nizamettin Nazif *Yenigün Dergisi*'nde 6 Mayıs 1939 da şöyle anlatır. *“Atatürk Çankaya'da bizi kabul etti. Biraz izahat istedikten sonra fon olarak getirdiğimiz kara örtünün önüne geçti ve nutkunu irada başladı. Makine rahat rahat işliyor, şefin sesi çok rahat endegistre ediliyordu. Bu arada sol taraftaki bir kapının önünde bayan Afet, bir milletvekili ve General Kâzım beliriverdi. Üçü de yüksek sesle konuşuyorlardı. Atatürk'ün yüzünde ani bir değişiklik oldu, onlara dönüp seslendi:*

‘-Susunuz! Film çeviriyoruz. Salona gidiniz.’ ”

“Komedyayı mı oynuyoruz?”

Atatürk'ün siniri bozulmuştu bir kere... “Bırakalım” dedi. Filmcilerin ısrarıyla devam etti. O sırada bahçıvanla birkaç kişi kapının yanında gülüşmeye başlamasın mı? Atatürk bu kez gürlendi:

“Ne o? Biz burada komedyayı mı oynuyoruz, yoksa bir devlet şefi gibi halka mütelaamızı mı bildiriyoruz. Bu ne terbiyesizliktir? Gülmeyiniz? Çekiliniz? Yıkılınız? Gidiniz?”

Sonra nutkunu tamamladı. Filmcileri uğurladı. Cezmi Ar filmleri alıp hemen İstanbul'a döndü. Film yıkanır. İpek Film stüdyosunda ilk kopyayı izleyenler arasında Ertuğrul Muhsin ve Nâzım Hikmet de vardır. Filmi izlerken eleştirmeye başlarlar:

⁶⁸ Ahmet Güner Elgin, (kişisel iletişim), Ocak 28, 2016.

⁶⁹ Tarık Dursun K., “Yeşilçam Değişirken, *Milliyet Gazetesi*, Mart 10, 1987, s.8.

“-Keşke başka açılardan da çekselerdi.”

“-Ses daha iyi olabilirdi” vs...

Tam onlar bu eleştirileri yaparken, izledikleri filmdeki Gazi gürlemeye başlar:

“Burada komedya mı oynuyoruz? Çekiliniz! Yıkınız!”

Muhsin Ertuğrul’la Nâzım donakalırlar.

“Eyvah canlandı, bize bağıyor” diyerek salondan dışarı fırlarlar.⁷⁰

Bir Millet Uyanıyor adlı 1932’deki ilk filminden 34 sene sonra 1966’da ikinci kez beyaz perdeye uyarlanır. Filmin yönetmenliğini Ertem Eğilmez yapar. Siyah Beyaz çekilen film 106 dakika uzunluğundadır. Filmin başrolünde Kartal Tibet oynamaktadır. Diğer oyuncularından bazıları ise Münir Özkul, Hayati Hamzaoğlu, Danyal Topatan, İhsan Yüce’dir.⁷¹ Film 1967 Antalya Uluslararası Altın Portakal Film Festivali’nde en iyi tarihi film dalında birincilik ödülü almıştır.⁷²

Nizamettin Nazif, 1967 Antalya Uluslararası Altın Portakal Film Festivali’nin jüri başkanlığı da yapmıştır. Jürinin üyeleri arasında Tarık Buğra ve Muharrem Ergin de bulunmaktadır.

Nizamettin Nazif gazete ve dergilerdeki yazılarında film konularına sıklıkla değinmiş bir dönem Cinemaskop(1957) dergisinde sinema üzerine yazılar kaleme almıştır.

⁷⁰Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, “Atatürk Film Çeviriyor”, **Yeni Gün Dergisi**, Yıl 1, S. 9, İstanbul, 6 Mayıs 1939,

⁷¹<http://www.sinematurk.com/film/2347-bir-millet-uyaniyor/>, (Erişim), 16 Şubat 2016.

⁷²<http://www.altinportakal.org.tr/arsiv/gecmis-oduller/1967>, (Erişim), 16 Şubat 2016.

1.8.Vefatı

Çok hızlı ve renkli bir hayat süren yazar, 25 Mayıs 1970 günü arkadaşı Oğuz Özdeş ile yemek yedikten sonra kalp krizi geçirerek hayata gözlerini yummuştur..⁷³ 26 Mayıs tarihli gazetelerde yazarın ölüm haberleri yer alır. Ölüm nedeni kalp krizidir. Vefat saati yazarı olduğu *Yeni İstanbul Gazetesi*'nde saat 9.00, *Milliyet Gazetesi*'nde ise saat 9.20 olarak belirtilmiştir. Yazarın naaşı Nuruosmaniye Camii'ndeki cenaze namazından sonra Silivrikapı'daki aile kabristanına defnedilmiştir. Yazarın vefatı Babıâli'de büyük yankı uyandırmıştır. O dönem ki bütün gazeteler ilk sayfalarında ölüm haberini yayınlamışlardır. Yazarı olduğu *Yeni İstanbul* gazetesi yazar hakkında yapılan yorumlara da yer vermiştir. Daha sonraki günlerde yazarın ailesi ve üyesi olduğu bazı kuruluşlar gazetelerde taziye mesajları yayınlamışlardır. Gazetelerden öğrendiğimize göre cenaze törenine onbinlerce insan katılmıştır. *“Hocamız yine geldi gazeteye. Bekledik ki, o gür sesiyle ‘Merhaba Baylar’ desin. Demedi, konuşmadı hiç. İnanılacak gibi değildi ama gerçektir demek. Hocamız ebediyen ayrılmıştı aramızdan. Gözlemiz yaşı, yüreklerimiz buruk, acımız sonsuz. Başta Devlet Bakanı Turhan Bilgin, bazı senatörler, milletvekilleri, YTB Genel Başkanı Banguoğlu, Atabey, Boğaz Komutanı, Emniyet Müdürü Çağlar ve bütün basın mensupları Hocamız'a son saygıda bizimle birlikte idi. Başta Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Devlet Bakanı, diğer bakanlar, Anadolu Ajansı, Siyasi Partiler, Gazeteciler Cemiyeti, Gazeteciler Sendikası, Türk Basın Birliği ile çeşitli kuruluşlardan yüzlerce çelenk gelmişti. Nuruosmaniye Camii on binlerle dolmuştu. Dini törenden sonra merhum Silivrikapı'daki ebedi istirahatgâhına tevdi edildi. Acımız sonsuzdur.”*⁷⁴

Yazarın vefatından sonra çalışma arkadaşları gazetelerde yazar hakkında görüşlerini belirtmişlerdir. Dönemin İstanbul Valisi Vefa Poyraz ve Devlet Bakanı Turhan Bilgin, *Yeni İstanbul* gazetesine birer taziye telgrafı göndermiştir.

Altmış dokuz yıllık hayatından geriye birçok değerli eseri ve sayısız anıyı bırakan yazar vefatından sonra unutulmuş, sadece dost meclislerinde güzel anıları ile hatırlanan insanlardan olmuştur.

⁷³ Ahmet Güner Elgin, (kişisel iletişim), Ocak 28, 2016.

⁷⁴ İsimli, “Hocamızı Toprağa Verdik”, *Yeni İstanbul Gazetesi*, 27 Mayıs 1970, s. 1.

İKİNCİ BÖLÜM

EDEBİ KİŞİLİĞİ

2.1. Düşünce ve Fikir Yapısı

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu her şeyden önce bir gazetecidir. Yazdığı bütün türlerde bir fikrin sabit savunucusu olmaktan ziyade düşüncelerini yaşadığı günün şartlarına uygun olarak okuyucuya aktarmayı amaçlamaktadır. Hemen hemen bütün yazılarında okuyucuyu bilgilendirmeyi amaçlayan yazar bir fikir adamı olmaktan uzaktır. Özellikle gazetelerde tefrika halinde çıkan romanlarında, tarihi gerçekleri okuyucuya aktarmaktan ziyade tarihî olayları tekrar kendi görüşünde kurgulayarak okuyucuda Türk tarihine ilgiyi artırmayı amaçlamaktadır. Tarihi olayların kurgusunda Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun yaşadığı dönemin siyasi iktidarının sahip olduğu görüşün de etkisi vardır. Bu görüş Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonraki süreçte oluşan ulus devlet anlayışıdır. 1925'li yıllardan sonra başlayan toplumdaki Türklerin tarihine olan ilgi, Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nda da kendisini gösterir. Bu ilgiden etkilenen Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu; Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman gibi tarihi karakterleri ve bu kişilerin yaşadığı dönemleri ulus devlet anlayışı ile eserlerinde tekrar yorumlar. Bu yorumlarda halkı temsil eden karakterler yüceltilirken Osmanlı hanedanına mensup kişiler eleştirilmiş ve kötü gösterilmiştir.

Nizamettin Nazif, yaşadığı dönem itibari ile Osmanlı Devleti'nin son yıllarının ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun tanıklarındandır. *Karlı Dağlar* romanında da belirttiği üzere çocukluğunu Osmanlı Devleti'nin en çok sıkıntı yaşadığı ve Fransız İhtilalı'ndan sonraki süreçte ulus devlet anlayışının ve milli devlet fikirlerin etkin bir şekilde var olduğu Balkanlarda geçirmiştir. Ailesi ile birlikte İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin içerisinde yer almıştır. Yeni Türkiye'nin kurulması esnasında ise bizzat Mustafa Kemal Atatürk'ün yanında yer almıştır. Yazarın hayatı kısmında değindiğimiz bu hususlar onu Yeni Türkiye'nin ve onun getirdiği fikirlerin savunucusu yapmıştır.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, yeni Türkiye ile birlikte gelen cumhuriyetçi ve milliyetçi fikirleri halka benimsetmeyi amaçlamaktadır. Bunun gerçekleşmesi için öncelikli olarak Türk halkının Osmanlı Devleti'ne ve Osmanlı hanedanına karşı bakış açısının değişmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu değişimi amaçlayan Nizamettin Nazif eserlerini bu çerçevede meydana getirir. Tarihi kahramanlıklarla dolu olan Osmanlı Devleti'nin padişahlarının yaşadığı olaylar tekrar kurgulanır ve Osmanlı padişahları aşağılanır. Nizamettin Nazif bu şekilde halkın Osmanlı Devletine, hanedana ve padişahlık sistemine bakışını değiştirmek istemektedir. Olumsuzlanan Osmanlı karşısına ise yüceltilmiş Türk kavramı çıkarılmıştır. Yazar burada ise yeni kurulan milli devlete bağlılığı ve bu devleti ileriye götürecekle olan Türk halkına olan inancı artırmayı amaçlamıştır.

Cumhuriyet ile başlayan Osmanlı Devleti'ne karşı olumsuz bakış açısı onun eserlerinin temelini oluşturur. Bu bakış açısı ile halkın gözündeki Osmanlı padişahları imajı değiştirilmek istenir. Tarih, Nizamettin Nazif'in kaleminde değiştirilerek sunulur. Ona göre Kanuni Sultan Süleyman bütün Osmanlı padişahları gibi "mütereddit ve şehvetperest"⁷⁵ tir, Hürrem Sultan kötü bir kadın, hayat kadını gibi gösterilir. "Hürrem o kadınlardan idi ki, şayet kendisine açık ve sarıh olarak bu iki tarzı hareketten birisini ihtiyar hakkını verselerdi, derhal sarayı da, debdebe ve tantanasını da, çocuklarını da her şeyini terk eder, soluğu genç bir delikanlının kolları arasında alırdı." Hatta tarih çarpıtılarak *Kara Davud* romanında İkinci Murad'ın alkol boğulmasından öldüğü iddia edilir. Yine aynı eserde Fatih Sultan Mehmet kindar ve hırslı olarak gösterilmeye çalışılır. Ayrıca Fatih Sultan Mehmet'in bir kadın için İstanbul'u fethettiğı vurgulanır. *Köroğlu* romanında ise Yıldırım Bayezid'in Timur ile olan savaşı karısı Olivera'nın kışkırtmaları sonucudur.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'ndaki Osmanlı'ya karşı olumsuz bakış açısı o kadar ileriye gider ki *Kolkola* adlı macera romanında 1940'lı yıllardaki Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanan toplumsal sıkıntılarının nedeni olarak Osmanlı Devleti döneminden gelen yanlış ahlak kurallarının halk tarafından kabullenildiğı ve bunun değiştirilememesi gösterilir. Tüm olumsuz tarih aktarımının karşısına ise yazar halkın kendisini örnek alabileceğı özellikleri bakımından abartılı Türk kahramanları çıkartır. Bu kişiler halktan ya da soylu bir aileden gelen güçlü, zeki, yakışıklı, haksızlıklara boyun eğmeyen ve en kötü durumlarda dahi başarılı

⁷⁵ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.189.

olan Türk kişilerdir. Onun yapmak istediği bu değişimin kısmen başarılı da olmuştur. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu ve o dönemde benzer konularda yazan yazarların eserlerindeki artış bunun göstergesidir.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun Osmanlı Devleti'ne karşı olan olumsuz bakışı zamanla değişikliğe uğramıştır. İkinci Meşrutiyet'in ilanının ellinci yılı dolayısı ile Hürriyet gazetesinde kaleme aldığı yazı dizisinde bu değişim göze çarpar. Yazar için Kızıl Sultan artık Cennet Mekân Sultan İkinci Abdülhamit Han olmuştur. Bin dokuz yüz otuz yedi yılında İkinci Abdülhamit Han hakkında Mustafa Kemal ile geçen bir hadiseyi şöyle açıklar: *"1937 yılında idi. Yaz aylarından biri. Doğrudan doğruya kendi kontrolümdeki bir gazetede "Makedonya" adlı bir eserim tefrika ediliyordu. Bir akşamüstü Başyaver Celâl (Üner) Bey beni telefonla aradı. Dolmabahçe Sarayı'na davet edildim. Ve Saraya gidince de, hemen hiç bekletilmeden, üst kata çıkarıldım. Bir kapı açıldı, kendimi Büyük Adamın karşısında buldum. Saygılarımı bildirince, belli bir iki nezaket cümlesi ile beni okşadı. Sonra: - Yazını okuyorum, dedi. Hürriyetin ilân edildiği zaman küçük bir çocuk olman lâzım. Fakat kutlarım, o günleri iyi canlandırırıyorsun. Yalnız Abdülhamid'i hiç sevmediğin belli. Biraz durdu. Elindeki bir renkli kalemi, önünde açık duran kalın ciltli bir Fransızca kitaba dikine vurarak düşünür gibi oldu. Ben susuyordum. Bu hal bir iki dakika devam etti. Sonra birdenbire şu sözler çıktı ağzından: - Sevme Abdülhamid'i! Yine de sevme! Fakat sakın anısına hakaret edeyim deme. Senin kuşağın biraz daha ölçülü kararlar vermeye alışmalı. Bak çocuk! Kişisel kanımı kısaca söyleyeyim: Tecrübe göstermiştir ki, toprakları üstünde yaşayan insanların çoğunun durumu kuşkulu ve sınırları yalnız düşmanlarla çevrili bir büyük devlette, Abdülhamid'in yönetimi büyük hoşgörüdür. Hele bu yönetim on dokuzuncu yüzyılın son yıllarında uygulanmış olursa... Bunun üzerine ayrılmama müsaade buyurmuşlardı. Saygılarımı tekrarlayarak huzurundan uzaklaştım."*⁷⁶ Karlı Dağlar romanında eleştirdiği hatta hakaretler ettiği İkinci Abdülhamit hakkında fikirlerinin değiştiğini *Sultan İkinci Abdülhamit ve Osmanlı İmparatorluğunda Komitacılar* adlı eserine yazdığı önsözde şöyle belirtir: *"Sultan İkinci Abdülhamit Han 1908 ayaklanmasının ellinci ve tahttan indirilişinin kırkdokuzuncu yılına kadar körü körüne aleyhine bulunmuş bu devlet başkanı 1958 yılının Temmuzunda artık her türlü körlerin dahi beyinlerini kamaştıran bir nur halini almış bulunuyordu. ... Ve o zaman Cennetmekan Sultan*

⁷⁶ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *"Abdülhamit"*, Hürriyet Gazetesi, 31.07.1958.

İkinci Abdülhamit Han Hazretleri Osmanlı Devrinin tek ve gerçek siyasi dehası olarak nice ve nice canlı enkaz arasında vekar ve ihtişam ile boy verir.”⁷⁷

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, sabit bir ideolojik fikre sahip olmayıp Cumhuriyet fikirlerine bağlılığı olan bir yazarımızdır. Bütün eserlerinde ve yazılarında Türklük vurgusunu ön planda tutmuş halka korkusuz ve mükemmel Türk kahramanlar göstererek Türk halkını ileriye götüreceğ gücün yine kendisinde olduğu vurgusu yapmıştır.

⁷⁷ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, “*Sultan İkinci Abdülhamit ve Osmanlı İmparatorluğunda Komitacılar*”, Divan Yay., İstanbul, 1978, s.7.

2.2. Edebî Kişiliği

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, daha önce de belirttiğimiz üzere hayatının büyük bölümünü gazetecilik yaparak geçirmiş bir yazarımızdır. Romanları dönemin gazetelerinde tefrika olarak yayımlanmış daha sonradan kitap haline getirilmiştir. Birinci Meclis'te zabıt kâtipliği ile başlayan gazetecilik serüvenine *Hâkimiyet-i Milliye*'nin yazı işleri müdürü olarak devam etmiştir. Ankara ve İstanbul'da çıkan birçok gazetede, gazeteciliğin her alanında çalışmıştır. 1940'lı yıllardan sonra ise gerek kendi çıkardığı gazetelerde gerekse diğer gazetelerde başmuharrir olarak yer almıştır. Mesleği gereği yazdığı bütün yazılarda karşısında bir okuyucunun olduğunun farkındadır. Bu yüzden yazdığı eserlerde bir estetik kaygıdan ziyade okuyucuya ulaşma gayreti dikkat çeker. Dönemin siyasi anlayışına paralel görüşle kaleme aldığı romanlarında bir sanat eseri meydana getirmekten ziyade bir fikri halka kabul ettirme ve halkın düşüncesini değiştirme anlayışındadır. Popüler tarihî roman ve popüler aşk romanı şeklinde yazdığı eserlerin hemen her yerinde daha çok okuyucuya ulaşma isteği ile estetik anlatımdan uzaklaştığı görülür. Romanlarını, tefrika edildiği gazetenin tirajının artması ve tefrika eserin daha çok okunması maksadıyla oluşturulan bu eserlerde yazar tarihî karakterin kişiliklerini değiştirmekten veya bu kişileri sansasyonel olayların içine çekmekten çekinmez. *Kara Davud* romanında Kara Davud'un Fatih Sultan Mehmet'e tokat atması, *Deli Deryalı* eserinde Pargalı İbrahim Paşa'nın Sultan Süleyman'ın ayaklarını yıkadıktan sonra suyu bir seferde içmesi gibi olayların eserin daha çok okunması kaygısı ile oluşturulduğu düşünülebilir.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun romanlarında kullandığı dil halkın dilidir. Toplumun hemen her kesiminin anlayacağı tarzda yazan yazar, sanatlı bir dili tercih etmez. Eserler gazetelerde tefrika halinde yayınlandığı için yazar eserinde üslup ve dil özelliklerine önem vermez. Bu konuda Alemdar Yalçın şu değerlendirmeyi yapar: “*Bu dönemde Nizamettin Nazif'in Kara Davud, Dağlar Delisi gibi romanları, gazetelerde tefrikaları okuyucular tarafından merakla takip edilen romanlardır. Bu yüzden de Nizamettin Nazif'in romanın devam eden bölümlerini matbaada alelacele yazarak baskıya yetiştirdiğini biliyoruz.*”⁷⁸ Nizamettin Nazif'in eserlerini oluştururken yaptığı acelecilik hakkında benzer

⁷⁸ Alemdar Yalçın, “*Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı 1920-1946*”, Akçağ Yayınları, Ankara, 2012, s. 274.

değerlendirmeler mevcuttur. Zekeriya Sertel bu konu hakkında Nizamettin Nazif'in bir yazı dizisini farklı arkadaşlarına yazdığını bahseder. Nizamettin Nazif dönemin diğer popüler romancılarında da olduğu gibi eserlerinde inandırıcılığı artırmak amacıyla bilgilendirici dipnotlar ekler. Halkın anlama kaygısını her daim taşıyan yazar bilinmeyeceğini düşündüğü kavramları ise romanlarında açıklamıştır. Romanın akışı içerisinde yapılan bu açıklamalar çoğu zaman eserin akıcılığını sekteye uğratmıştır. Alemdar Yalçın bu konuda şöyle der: *“Bazı romanların sonuna yazarlar faydalandıkları tarihi eserlerin listesini koyarak romanın gerçek olaylara dayandığı düşüncesini vermek böylece okuyucu üzerindeki etkiyi artırmak istemişlerdir. Bir kısmında ise yazarın tarihi olaylara vukufunu anlatmak için geniş açıklamalara girilmiştir. Ancak bütün bu romancıların ortak özellikleri; serüvene ağırlık vermek, kolay anlaşılır olmak, okuyucunun milli duygularını harekete geçirerek tarihin kolektif vicdanındaki önemli yerini ilgi toplamak için kullanmalarıdır. Yazarlarda titiz bir çalışma sonucu dili ve anlatımından başlayarak dönemin sosyal ve kültürel değerlerine bağlı başarılı bir sanat eseri oluşturma düşüncesi yoktur.”*⁷⁹ Nizamettin Nazif'in eserlerinde de sanatsal bir kaygı gözetilmediği okuyucunun isteği göz önünde tutularak eserler meydana getirdiği hemen göze çarpar. *“Hadi canım, dedik a, bakın ne oldu, uzun lafın kısası, haydi girelim müdürün dairesine, nerede kalmıştık vb.”* ifadeler yazarın bütün romanlarında yer alır.

Popüler aşk romanı tarzında kaleme alınan *Kolkola* romanı ve tarihi romanları *Deli Deryalı* ve *Köroğlu* adlı eserlerinde ise yazarın cinsel konularda aşırı bir anlatıma başvurduğu görülür. *Kolkola* romanında Naci Galip'in sevgilileri ile yaşadığı olaylarda ve *Deli Deryalı* romanında Hürrem Sultan'ın Kanuni Sultan Süleyman ve diğer sevgilileri ile yaşadığı iddia edilen aşklarda ve *Köroğlu* romanında Yıldırım Bayezid'in karısı prenses Olivera ile gece hayatında aşırı müstehcen sahnelere yer verilir. Bu tarz anlatıma *Kolkola* romanında eserin satış kaygısı, *Deli Deryalı* ve *Köroğlu* eserlerinde ise Osmanlı hanedanına mensup kişileri kötülemek amacıyla başvurduğu düşünülebilir.

⁷⁹ Alemdar Yalçın, *a.g.e.*, s. 281.

2.3. Romancılığı

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu yaşadığı dönemin siyasi fikirlerine uygun, Türklük fikrinin ön planda olduğu eserler veren bir romancımızdır. Eserlerinde belirli bir edebî anlayışa bağlılık söz konusu değildir. O romanlarını sanatsal kaygıdan ziyade ekonomik sebeplerle meydana getiren popüler bir romancıdır. Belirli bir edebi topluluğun temsilcisi ve üyesi de değildir.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu romanlarını Türklerin bir şahsiyet kazanması, Türklüğün halkın gönlündeki hak ettiği yeri alması ve Türklerin içinde yanan kıvılcımların harlanması için kaleme almaktadır. O Türklerin haykıran sesidir. *Kara Davud* adlı eserinin girişinde bu niyetini şu şekilde açıklar: “*Vur haa! Vur bıraaa! Vur biraha! Neslimin bin boyunduruk vurularak sindirildiği günlerde bu eser, surf bu nara için yazılmıştı. Bu nara duyulsun da silkinilsin, şahlanılsın, köpekleşme bitsin, bir şahsi haysiyet devri doğsun diye...*”⁸⁰ Ona göre Türkler bin bir boyunduruk altında asırlarca gerçek bir Türk yönetimi altında bulunmamıştır. Ona göre Türkler, Osmanlı Devleti zamanında iktidarın gerçek sahipleri olmaları gerekirken hep ikinci planda kalmışlardır. Bu bağlamda Hürrem Sultan, Olivera, Pargalı İbrahim Paşa gibi Osmanlı Devleti yönetiminde etkin kişilerin yabancı milletlerden olması eserlerde sıklıkla vurgulanır. Buna karşın Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, eserlerinde tarihî tekrar kurgulayarak tarihî başarıları bu yabancı milletlere mensup kişilerin elinden almış Kara Davud gibi hayali bir Türk kahramanına ya da Barbaros Hayrettin Paşa gibi gerçek tarihî Türk kahramanına vermiştir. Bu şekilde Türklüğü tarih sahnesindeki hak ettiği yere yükseltme iddiasındadır. Türklük bilinci, Türk kahramanlığı halkın gönlünde bu şekilde yükselecektir. Yazarın gerçekleştirmeyi düşündüğü bu fikirlerin kısmen gerçekleştiği de muhakkaktır. *Kara Davud* romanının yayınladığının yirminci yılı dolayısıyla Nizamettin Nazif’e mektup yazan, yazdığı dönemde yüzbaşı olan daha sonra generalliğe kadar yükselen Faruk Güventürk, *Kara Davud*’u okuduğu yıllarda kendisini nasıl etkilediğini şöyle açıklar: “*Sizi temin ederek söyleyeyim ki: Kara Davud’u okuduğumuz sırada ben sınıfımın en zayıf ve en cılız bir çocuğu idim. Onun benim üzerimde bıraktığı tesirledir ki büyük bir azimle spora başladım. Lise*

⁸⁰ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, 1966, İstanbul.

bittiği zaman emsal ve akranım arasında eli tutulamaz bir delikanlı olmuştum. Cesaret ve kahramanlığa gelince; onun için ne söylenir. Günü ve yeri gelince belli olur... Kitabınızın hiçbir kıymeti olmadığını bir an kabul edeyim. Hiç olmazsa zayıf ve cılız bir çocuğu gürbüz, sporcu, atılgan bir delikanlı yaparak bu vatana hediye etmesi yeter.''⁸¹ Türklük bilincine sahip bir gençliğin oluşmasını sağlamak isteyen Nizamettin Nazif, bu fikrini kısmen gerçekleştirdiği de söylenebilir. Özellikle *Kara Davud* ve *Deli Deryalı* adlı eserlerinin gazetelerde yayınlanması esnasında gösterilen büyük ilgi ve romanların çok satılan romanlar arasında yer alması bu fikrin halk tarafından kabul gördüğünü gösterir.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun dikkat çeken bir diğer özelliği Cumhuriyet'in ilk yıllarında ortaya çıkan popüler roman anlayışındaki birçok yazarın yaslandığı İslamiyet öncesi Türk tarihine ve Türk coğrafyasına olan ilginin yazarımızda olmamasıdır. Eserlerinde Eski Türk Tarihi'ne ya da Orta Asya Türk tarihine ait konulara yer vermemiştir. Onun eserlerinde yer alan tarih Osmanlı Devleti tarihi ve Cumhuriyet'i hazırlayan Meşrutiyet tarihidir. Onun Türklük anlayışı Turancı bir anlayışa sahip değildir. Hatta *Sultan İkinci Abdülhamit ve Osmanlı İmparatorluğunda Komitacılar* adlı eserinde Orta Doğu'da yer alan bazı Turancı fikirleri, İkinci Abdülhamit fikrine zarar vermek suretiyle komitacılık ile suçlar.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu *Kara Davud*, *Deli Deryalı*, *Köroğlu* ve *Karlı Dağlar* adlı popüler tarihi roman tarzındaki eserlerinde gerçek tarihî olaylara ve kişilere yer verirken *Kolkola* adlı popüler aşk romanı tarzındaki eserinde ise hayalî olay ve kişilere yer verir. Onun tarihî romanlarında gerçek tarihî karakterlere yer vermesi eserlerinin ilgi ile takip edilmesini sağlamıştır. Yazar tarihî kişi ve olayları aktarırken Türklük fikrinin yüceltilmesi amacıyla tekrar kurgulamıştır. İstanbul'un fethi, Kanuni Sultan Süleyman devrinde kazanılan başarılar, İkinci Meşrutiyet'in ilanı gibi Türk tarihindeki olaylardaki başarılar padişahlardan ve yabancı milletlere mensup kişilerden alınmış Türklere teslim edilmiştir.

Popüler aşk romanı tarzında kaleme aldığı *Kolkola* adlı eserinde ise Nizamettin Nazif, toplumda özellikle halktan kopuk bir şekilde yaşayan sosyetenin, içinde bulunduğu kokuşmuşluğu gözler önüne sermeye çalışır. Cinsel anlatımın ön planda olduğu eser gazetecilik ve toplumsal ahlak konusunda yazarın fikirlerini dile

⁸¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, 1966, İstanbul, s.10.

getirir. Yazıldığı dönemde de beklenen ilgiyi görmeyen eser Türk Edebiyatı'nın unutulmuş eserleri arasında yerini alır.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu eserlerinde kurguyu *Kolkola* adlı romanı dışında gerçek tarihî olaylar üzerine kurgular. *Kara Davud* romanında Fatih Sultan Mehmet devri ve İstanbul'un fethi olayını, *Koroğlu* adlı eserde Yıldırım Bayezid dönemini *Deli Deryalı* adlı eserinde Kanuni Sultan Süleyman devrini ve *Karlı Dağlar* adlı eserinde ise Sultan İkinci Abdülhamit dönemini ve Kanunu Esasî'nin tekrar ilanı öncesi yaşanan olayları eserinin ana konusu olarak seçer. Yazarın bütün romanlarında ortak olan unsur ise eserin başkahramanının eser boyunca sürekli bir macera içerisinde yer almasıdır. Sürekli hareket halinde olan eser kahramanı, girdiği bütün maceralardan sıkıntısız şekilde kurtulur. Roman kurgusunda yer alan iyi ve kötü karakterler eser boyunca savaş ve çekişme halindedir. Kazanan ise hep iyilerdir. Eserlerde kurgu anlamında sanatsal anlamda birçok kusur da bulunur. Bunlardan en önemlisi olaylar arasında bulunan zayıf bağ ya da bağlantısızlıktır. Nizamettin Nazif'in eserlerinde olaylar tesadüfen gerçekleşir. Kahraman genellikle olayların içerisinde gücü sayesinde sıyrılır.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun eserlerinde yer verdiği kişiler özellikleri bakımından ikiye ayrılır. Bunlardan birincisi yazarın yücelttiği Türklük bilincini ve Türkün gücünü tüm dünyaya ispatlayan kişilerdir. Özellikleri bakımından fiziki olarak da güçlü kuvvetli olan kişiler, her bakımdan kusursuz tasvir edilmişlerdir. İkincisi ise yazarın olumsuz bakış açısı ile aktardığı asıl kahramanın karşısında yer alan kişilerdir. Bu kişiler hangi millettense olsun hilekâr, iradesiz, milletine ihanet eden kişilerdir. Bu kişiler eserin sonlarında eserin başkahramanı ile giriştiği savaşı kaybeden kişilerdir.

Nizamettin Nazif bu iki kişi dışında eserlerinde birçok farklı kişilere de yer vermiştir. Bunlar asıl kahramana destek veren kişiler ve kötü karakterlerin yanında yer alan kişilerdir. Ayrıca bütün eserlerinde asıl karakterin âşık olduğu sevgili tipine de yer verilir.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun eserlerinde yer verdiği romanın asıl karakteri her bakımdan kusursuz tasvir edilir. Zulme boyun eğmeyen, güçlü, kuvvetli, aynı zamanda zeki kişilerdir. Asıl kahraman eserlerde her zaman son derece etkileyici de tasvir edilmiştir. Naci Galip, Kara Davud gibi hayalî ya da Barbaros Hayrettin Paşa, Mustafa Kemal Atatürk gibi gerçek tarihî kişilerden

hepsi de eserlerde son derece ideal kişiler olarak aktarılır. Bu kişilerin genel itibari ile dinî bir boyutları yoktur.

Romanlarda iyi karakterlerin karşısında iyi kötü çatışmasını yaşatacak kötü kişiler seçilir. Bunlar genellikle tarihî karakterlerdir. Osmanlı hanedanına mensup bu kişiler yazarın bakış açısını esere yansıtması sonucu gaddar, korkak, hilekâr, kişiler zevklerine düşkün kişiler olarak tasvir edilir. Bunlar; *Kara Davud* romanında Fatih Sultan Mehmet, Çandarlı Halil Paşa, İkinci Murat; *Deli Deryalı* romanında Kanuni Sultan Süleyman, Hürrem Sultan, Pargalı İbrahim Paşa; *Köroğlu* romanında Yıldırım Bayezid, Olivera, Bolu Beyi Nureddin Veli; *Kolkola* romanında Sultan İkinci Abdülhamit Han ve Abdülhamit Han'a bağlı paşalardır. *Kolkola* adlı aşk romanında ise İstanbul sosyetesine mensup hayali bütün kişiler olumsuz anlatılır.

Eserlerde ayrıca asıl kahramana yardım eden yardımcı kişilere de yer verilir. Bunlar *Kara Davud* romanında *Kara Duman* (Karamanoğulları Beyliği veziri Erdoğan Bey), *Deli Deryalı* romanında Bulut Bey ve Kurt Bey, *Köroğlu* romanında Bolu Beyi Bedrettin Veli'nin gerçek oğlu Burhaneddin Veli, *Kolkola* romanında Semih'tir. *Kara Duman*, Kurt Bey ve Bulut Bey eserlerde olumlu aktarılırken *Kolkola* romanındaki Semih olumsuz tasvir edilmiştir. *Karlı Dağlar* romanında ise bu tipi tam olarak karşılayan bir kişi yoktur. Mustafa Kemal Atatürk'ün İttihat ve Terakki'den ayrı ve üstün olduğunu gösterme çabası eserde Mustafa Kemal'i yalnız bırakmıştır. Cemal ve Talât Beylerin Mustafa Kemal'e sadece yakınlığı ve dostluğu vardır.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun eserlerinde kadın karakterler dönemin diğer tarihî romanlarından farklı olarak olayın kurgusu içerisinde önemli yer tutar. Kadın karakterler başkahramanın sevgili olmasının yanında olayların meydana geliş sebebini ve süreleyiciliği oluştururlar. Eserlerde yer alan kadın karakterler Türk ya da diğer milletlere mensup devlet yetkililerinin eşleri ya da kızlarıdır. Genellikle soylu bir aileye mensupturlar. *Kara Davud* romanında Bizans veziri Grandük Notaras'ın kızı Prenses İren: Fatih Sultan Mehmet, Kara Davud ve Cem Sultan'ın sevdiği kişidir. İstanbul'un Fatih Sultan Mehmet tarafından feth edilmesinin asıl sebebi Fatih Sultan Mehmet'in İren'i elde etme isteğidir. *Deli Deryalı* romanında ise Hürrem Sultan, Osmanlı Devleti'nin Kanuni Sultan Süleyman devrinin Pargalı İbrahim Paşa ile birlikte gerçek iktidar sahibi olan kişisidir. *Köroğlu* romanında ise Yıldırım Bayezid'in karısı Prenses

Olivera, Yıldırım Bayezid'ı her yönden etkileyen biridir. *Karlı Dağlar* adlı eserde ise Kaçakçı Ali'nin sevgilisi Bulgar komitacı Lubinska, bir sevgili olmaktan öte Ali'yi ihtilalci yapan bir militandır. *Kolkola* adlı eserde diğer eserlere nazaran daha çok kadın karakterlere yer verilir. İstanbul sosyetesine mensup bu kadınlar genellikle güzel, çekici fakat ahlaki yönden çöküntü içerisinde bulunan kişilerdir.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu eserlerinde kadınlara yer verirken cinsel anlatımlara da başvurur. Özellikle *Deli Deryalı* adlı eserde Hürrem Sultan ve *Kolkola* romanında Rezzan karakteri cinsel bir obje olarak aktarılır.

Yazarın eserlerinde kullandığı anlatım tekniği, üçüncü tekil şahıs anlatımdır. Her şeyi bilen anlatıcı olayların, kişilerin öncesini şimdiki durumunu ve geleceğini bilir. Hâkim bakış açısına sahip anlatıcı, yazarın tezini eserde aktaran kişidir. Yazar bazı durumlarda anlatıcıdan sözü alarak esere doğrudan müdahil olur. Eserlerin tefrika olarak basılmasından kaynaklandığını düşündüğümüz bu durumda yazar, karşısındaki hayali okuyucu ile konuşur. Nerede kalmıştık, olaya tekrar dönelim gibi ifadelerle yazar eserde okuyucuya kendini hissettirir. Yazar, eserde açıklamalar yapmak ve olaylar karşısında şahsi fikrini belirtmekten de çekinmez. Tarihî kişileri eserde açıklarken bu kişilerin gelecekte ne gibi işler yaptığını dahi eserde okuyucuya açıklar.

Yazarın romanlarında geçen zaman kavramı genellikle popüler tarihî romanlara göre kısadır. Bu durum yazarın olayın kurgusunu bir dönem değil belirli bir tarihi olay üzerine kurgulamasındandır. İstanbul'un fethi, Pargalı İbrahim Paşa dönemi, İkinci Meşrutiyet'in ilanı gibi tarihi olayların konu edilmesi, yazarın eserinde zaman unsurunun olayların öncesinde ve akabinde yaşananları kapsayan süre ile sınırlandırmasını gerektirmiştir. Eserde geçen süreler genellikle birkaç yıl ile sınırlıdır. *Kara Davud* romanında ise geriye dönüşlerle bu süre yazarın diğer romanlarına göre daha uzun bir zamanı kapsar. Sürekli hareket halinde olan romanın ana kahramanın başından geçen olayların anlatıldığı macera türünde eserler vermesinden dolayı yazarın zaman unsurunu aktarımı kronolojiktir. Eserlerde anlatılan zaman kavramı ise tarihî olayları aktarması bakımından gerçekçidir.

Eserin ana kahramanın sürekli hareket halinde bulunması yazarın eserinde geniş bir mekân seçmesini gerekli kılar. Yazarın bütün romanlarında ana karakterler sürekli olarak maceradadır. Eserlerde Anadolu'nun ve Anadolu'ya

komşu yabancı devletlerin şehirleri eserde mekân olarak yer alır. Eserlerde Osmanlı tarihinin konu edilmesinden dolayı Osmanlı Devleti'ne ait şehirler eserin ana mekânıdır. Eserlerde şehirlerin ve sarayların dışında kahramanın hareket halinde olması dolayısı ile Anadolu'ya ait birçok köy ve han da eserlerde yer alır. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Osmanlı Devleti'nin denizcilik tarihinden bahseden eseri *Deli Deryalı*'da Anadolu coğrafyasının dışında Akdeniz ve İtalya bölgesini de mekân olarak seçer. Eserde yer alan mekânlar genellikle tasvir niteliğindedir. Mekân tasvirlerinin genelde yüzeysel olduğu görülür. Yazarın çocukluğunun geçtiği Makedonya bölgesinde yaşananları konu edinen *Karlı Dağlar* adlı eserde ise tasvirlerin daha gerçekçi olduğu görülür. *Kolkola* romanı bir aşk macerasını konu edinmesine rağmen bu eserde de mekânın eserin hacminde geniş yer tuttuğu görülür. Yazarın kısa memuriyet hayatında ve gazetecilik faaliyetleri esnasında gördüğü yerleri eserinde gerçekçi bir anlatımla aktardığı görülür. *Kara Davud* romanında bahsedilen köylerin gerçek ile uyduğu görülür. Ayrıca okuyucuya açıklama ihtiyacı hissedilen mekânlar hakkında yazar, dipnotlarda açıklamalar yapar. Bu dipnotlarda yazarın mekânın şimdiki durumu hakkında bilgiler verdiği de görülür. Roman için teknik bir kusur olan bu durum için yazar tarafından düzeltilme ihtiyacı hissedilmez.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, romanlarında birçok anlatım tekniğini bir arada kullanır. Bunların içinde “anlatma” tekniği bütün eserlerinin ana anlatım tekniğidir. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun eserlerinin durum aktarımından ziyade olay ağırlıklı olması bu tekniği kullanmasını zorunlu hale getirmiştir. Eserlerinde “anlatma” tekniğinden sonra en çok kullandığı teknik ise “gösterme” tekniğidir. Kişilerin karşılıklı konuşmaların aktarıldığı kısımlarda “diyalog” yöntemi ile birlikte “gösterme” tekniğini de kullanır. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun olayları okuyucunun gözünün önünde canlandırmak amacıyla açıklamalarla desteklediği bölümlerde “anlatma” ve “gösterme” tekniğini eserlerinde bir arada kullandığı da olur. Bu iki anlatım tekniğinin dışında yazarın eserlerinde ana olay örgüsünü etkilemeyecek bölümlerde “özetleme” tekniğine başvurur. Özetleme tekniğine, yazarın tefrika halinde yayınladığı eserlerde okuyucunun geçmişte yaşananları unutmuş olma ihtimali gözetilerek geçmişte yaşananları özet halinde tekrar aktararak okuyucunun bilgisini ve heyecanını diri tutmak istediği durumlarda başvurduğu görülür.

Yazarın en başarılı kullandığı yöntemlerden biri de mektup tekniğidir.

Eserlerinde olay örgüsü içerisine oturtulan mektup, bir teknik olarak eserlerde yer bulur. Genellikle eserin kahramanlarından birinin düşmanlarına meydan okuduğu metinler şeklinde ortaya çıkan bu teknik ile yazar fikirlerini kahramanın ağzından okuyucuya ulaştırır. *Karlı Dağlar* romanında İttihat ve Terakki'nin yabancı devlet temsilcilerine yazdığı mektup bu tekniğin başarılı bir şekilde uygulandığı bir örnektir. Yazarın eserlerinde kullandığı bu anlatım teknikleri dışında iç monolog, montaj tekniği gibi diğer teknikleri de eserlerinde az da olsa kullandığı görülür.

Nizamettin Nazif halkın konuşma dili ile eserler meydana getirir. Her yaşta insanın kolaylıkla anlayabileceği bir dile sahiptir. O eserlerinde okuyucu merkezli bir dil tercih ettiği için eserlerindeki kahramanlar genellikle eserde anlatılan zamanın dili ile değil eserin yazıldığı zamanın dili ile konuşurlar. Eserlerde anlatımın genelde kısa ve sade cümleler ile yapıldığı görülür. Yazar okuyucunun anlayamacağını düşündüğü Türkçe kelimeler ya da yabancı kelimeleri ise dipnotlarla açıklar. Eserlerde halkın dilini kullanan yazarın argo ve küfürli kelimelere de yer verdiği görülür. Özellikle tarihî romanlarda eserin ana kahramanı düşmanını tehdit ederken hakaret içeren sözler kullanmaktan geri durmaz. Benzer kötü ifadeler romanın ana kahramanının ağzından özellikle Osmanlı hanedanına mensup kişilere söylenir. Genelde sade sanatsız bir dille yazan yazar eserlerinin bazı yerlerinde ise az da olsa sanatsal ifadelere başvurur. Mekân ya da kişi tasvirlerinde görülen bu sanatsal ifadeler genelde olay örgüsü bakımından işlevsel değildir.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun klasik anlatım tarzlarında popüler eserler meydana getirdiğini görürüz. Sanatsal bir kaygı gözetilmeden meydana getirilen bu eserler halkta karşılığını bulmuştur. Yazarın Türklüğün yeniden canlanışına hizmet amacıyla meydana getirdiği bu eserlerde teknik anlamda birçok kusur bulunmaktadır. Teknik hatalardan ziyade eserlerin sağladığı faydalar göz önünde bulundurulursa Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren Türk tarihine olan ilgiyi artıran artırmıştır. Oluşturduğu bu ilgi Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun edebiyatımızın anılmaya değer yazarlardan olduğunu gösterir. Faruk Güventürk'ün dediği gibi “*Kitabınızın hiçbir kıymeti olmadığını bir an kabul edeyim. Hiç olmazsa zayıf ve cılız bir çocuğu gürbüz, sporcu, atılgan bir delikanlı yaparak bu vatana hediye etmesi yeter.*”⁸²

⁸² Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, 1966, İstanbul, s.10.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİZAMETTİN NAZİF TEPEDELENLİOĞLU'NUN ROMANLARININ İNCELENMESİ

3. 1. *Kara Davud*

3.1.1. Roman Hakkında

Kara Davud, Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun ilk romanıdır. *Kara Davud*, 1923 kışında yazılmaya başlanmıştır. 1925 yılında *Vakit* gazetesinde tefrika halinde yayımlanan romanın çizimlerini Abidin Dino yapmıştır. *Kara Davud* romanı Cumhuriyet Dönemi'nde Osmanlı tarihi ile ilgili olarak kaleme alınmış ilk roman olarak kabul edilir. Ayrıca Cumhuriyet Edebiyatı'nda "Fetih ve Fatih" konulu ilk roman olma özelliği taşır.⁸³ *Kara Davud* gazetede tefrika edilmesinden sonra Türk okurundan büyük ilgi görür. Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren etkili olmaya başlayan ulus devlet anlayışı ve milliyetçi bir dille yazılan eser dikkatleri üzerine çekmiştir. Bu ilgiyi fark eden ve İstanbul'da Fransızca olarak yayın yapan "*Le Journal d'Orient*" (Doğu Günlüğü) gazetesi tarafından Fransızca'ya çevrilmiştir. Daha sonrasında ise yine İstanbul'da yayın yapan *Metaritmisis* (İslâhat) gazetesinde Rumca ve *Astarar* gazetesinde Ermenice olarak tefrika edilmiştir. 1926 yılında ünü ülke dışına çıkan eser Yunanistan'da *Akropolis* gazetesinde, Sırbistan'da *Politika* ve Bulgaristan'da *Utro* gazetelerinde tefrika edilmiştir.⁸⁴

Kara Davud'un Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu tarafından hazırlanan senaryosu 1927 yılında United Artists Entertainmet LLC adlı bir Amerikan film şirketi için Hâriciye (Dışişleri) memurlarından Danyal Bey tarafından İngilizce'ye tercüme edilmiştir. Fakat film çeşitli nedenlerle filme çekilememiştir. O dönem bir Türk romanının Hollywood'da filme çekilecek olması medyada büyük yankı uyandırmıştır. Ahmet Haşim *İkdam* gazetesindeki köşesinde şunları söylemiştir; "Dostumuz Nizamettin Nazif, şimdiye kadar hiçbir Türk edibine nasip olmıyan bir muvaffakiyet elde etti. Hemen bütün lisanlara tercüme edilen "Kara Davud",

⁸³ Zeki Taştan "Türk Edebiyatı'nda İstanbul'un Fethi ve Fetih", *Türk Romanında İstanbul'un Fethi ve Fatih*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2005, s.221.

⁸⁴ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1966, ss.3-6.

*Hollywood'da filme çekilmek üzere on bin dolar mukabilinde Doogles Fairbancks tarafından satın alınmıştır. Eğlenceli bir macera romanından başka bir şey yapmış olmak iddiasında olmyan Nizamettin Nazif, beynelmilel hakiki bir kıymete vücut vermek için fazla bâlâ pervâsızlığa hiç lüzum olmadığını bize bu muvaffakiyeti ile göstermiştir.*⁸⁵ *Kara Davud* romanı, Hollywood'da filmi çekilemese de eser 1953 yılında Mahir Canova tarafından filme çekilir.

1967 yılında ise Sadık Şendil tarafından senaryoya uyarlanan *Kara Davud* romanının filmi çekilir. Yönetmenliğini Tunç Başaran'ın yaptığı filmde Kartal Tibet, Tanju Gürsu, Sezer Güvenirgil ve Semiramis Pekkan gibi sanatçılar rol almıştır.⁸⁶ *Kara Davud* romanının birinci cildi, 1925 yılındaki ilk tefrikasının ardından, kitap olarak ilk defa 1928 yılında Osmanlı Türkçesi ile Türk Matbaası tarafından yayımlanmıştır. Birinci cilt yazar tarafından yakın arkadaşı olan Vâlâ Nurettin'e ithaf edilmiştir. *Kara Davud*'un aynı yıl Amedi Matbaası tarafından ikinci cildi yayımlanmıştır. *Kara Davud*'un ikinci cildi de Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu tarafından Ahmet Haşim'e ithaf edilmiştir. Üçüncü cilt ise 1930 yılında Latin Harfleri ile Türk Matbaası tarafından yayınlanmıştır. Eser kısa sürede beş baskı yapmış ve yetmiş binin üzerinde bir satış rakamına ulaşmıştır. 1930 yılında Kanâat Kütüphanesi eseri üç cilt halinde Latin harfleri ile yayımlamıştır. Üç ciltlik eser 1966 yılında tek bir kitap haline getirilmiş ve Ak Basın ve Yayınevi tarafından basılmıştır. Eser aynı yayınevinde 1973 yılında yeni bir baskı daha yapmıştır.

Kara Davut romanı “Zaferler hükümdarların değil milletlerindir.”⁸⁷ teziyle kaleme alınan tarihi bir macera romanı olma özelliği taşır. Tefrika edildiği yıllarda romanın kahramanı Kara Davud'un Fatih Sultan Mehmet'e yumruk atması dolayısıyla tarihi kahramanların romanlarda kurgulanması tartışmasını başlatmıştır. Yapılan bu tartışmalara gazete ve dergilerde birçok yazar katılmıştır. Bunların içerisinde Ahmet Haşim ve Falih Rıfkı Atay gibi önemli isimler de vardır. Yazar bu tartışmalara gazete okuyucularından gelen tepkiler üzerine açıklama yapmak zorunda dahi kalmıştır.⁸⁸

Kara Davud romanı Türk okuyucusundan oldukça yoğun ilgi görür. Bu ilgi o kadar yoğundur ki *Kara Davud* romanı yayınlandığı ilk yıllarda en çok okunan

⁸⁵ Ahmet Haşim, Bize Göre, *İkdam Gazetesi*, Temmuz 23, 1928, s.1.

⁸⁶ (erişim), <http://www.sinematurk.com/film/4385-kara-davut/>, 16 Şubat 2016.

⁸⁷ Zeki Taştan, "Tarihi Romanlarda Tarihi Şahsiyetleri Kurgulamak", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013, S. 24, s. 26.

⁸⁸ Zeki Taştan, a.g.e., s.222.

romanlar arasına girer. Nizamettin Nazif'in adının gazete ve edebiyat çevrelerinde sıkça duyulmasını sağlar. Öyle ki Nizamettin Nazif daha sonraki yıllarda *Kara Davud* yazarı olarak anılmaya başlar. Yazar için de romanın uyandırdığı yankı oldukça etkili olmuş olmalıdır ki yıllar sonra doğan oğluna Kara Davud romanından esinlenerek Akbulut ismini vermiştir.

3.1.2. Romanın Özeti

*Kara Davud*⁸⁹ romanı 15. yüzyılda Kastamonu'da hüküm süren İsfendiyaroğullarının hikâyesi ile başlar. 1450 yılında İsfendiyaroğullarının başkenti Kastamonu'da bir kış günüdür. İsfendiyar Beyi halkına zulmetmektedir. İsfendiyar Bey'i sahip olduğu kaleyi, on sekiz yıl önce Koçhisar Beyi Emir Nurullah'ı yenerek elde etmiştir. Emir Nurullah'ın varisleri, kızları Selime ve Nedime hanımlardır. Babalarının ölümlerinden sonra Koçhisar Kalesi'ni teslim etmektense İsfendiyar Beyi'ne karşı savaşmayı tercih etmişlerdir. Düşman kaleye ancak savaşarak girebilmiştir. Kalenin zapt edilmesi sırasında Selime Hanım ölmüş, Nedime Hanım ise kaçmayı başarabilmiştir. İsfendiyar Beyi'nin oğlu İsmail Hamza Bey kaleyi baştanbaşa tahrip etmiş ve taş üstünde taş bırakmamıştır.

İsfendiyar Beyinin ölümünden sonra İsmail Hamza Bey'in kalesine 1450 senesinde ağzı bağlı bir çuval bırakılmıştır. Beye gelen bu çuvalın içerisinde sarayın özel doktoru olan Hekim Rıza Çelebi ve sarayın Subaşı Murat Ağa vardır. İşkence görmüş bu kişilerin üzerinden bir not çıkar. Bu notta bu kişilerden sonra işkence görerek ölüm sırasının Nasrullah Camii imamı Zeynetullah Molla'da olduğu yazmaktadır. Mektupta ayrıca verdikleri sözde duracakları ve sırasıyla intikamların alınacağı bildirilmektedir. İsmail Hamza Bey, Zeynetullah Molla'yı sarayda muhafaza altına alır fakat Molla'nın ne kadar korunsa da gizli bir el tarafından işkence görerek öldürülmesine mani olamaz. Zeynetullah Molla'nın cansız bedeninin üzerinden de bir intikam notu çıkar ve bu notta öldürülme sırasının İsmail Hamza Bey'de olduğu yazılıdır. İsmail Hamza Bey ölen kişilerin Koçhisar Beyi'nin ölümünde etkili olan kişiler olmasından yola çıkarak tehditlerin Koçhisar Beyi'nin kızı Nedime'den geldiğini anlar.

Fatih Sultan Mehmet Manisa'da şehzade iken en özel zevki ava çıkmaktır. Yine bir gün kendisine ait özel bir ormanda yanında askerleri ile birlikte ava çıkar ve av esnasında Fatih Sultan Mehmet bir ava nişan alır fakat avı vuramaz. Attığı ok ormanda ıssız yalnız dolaşan bir adamın koluna saplanır. Suikast için gönderildiğini düşünen Fatih Sultan Mehmet bu kişinin sorgulanıp cezalandırılmasını yanındaki adamlara emreder. Bu meçhul kişi bir ağaca bağlanır ve dövülmeye başlanır. Meçhul Adam "Merhametli adam kalmadı mı? Zayıflara acıyan bir ağa yok mu? Yetiş

⁸⁹ Bu incelemede romanın Ak Basın ve Yayınevi tarafından 1966 yılında yayımlanan baskısı esas alınmıştır. Metinden yapılacak bütün alıntılar bu baskıya aittir ve sadece sayfa numarası verilecektir.

imdadıma ya Hızır!’⁹⁰ diyerek yakarmaya başlar. Bu yakarış üzerine bir ses duyulur. ‘‘Neden burada namuslu adamların istirahati selb olunuyor? Bu hakkı size veren kim?’’⁹¹ Bu sözleri söyleyen Akbulut oğlu Kara Davud’dur. Kara Davud kendisini tanıttıktan sonra Fatih Sultan Mehmet’e meydan okur ve kılıcını çeker. ‘‘Vur Bre ha’’ nidalarıyla Fatih Sultan Mehmet ile olan kılıç savaşını kazanır. Fakat Fatih Sultan Mehmet’i öldürmeme nedenini İklim-i Rum Sultanı’nın veliahtsız kalmaması olarak açıklar. Kara Davud, Fatih Sultan Mehmet’in kılıcını ve kabzasını alır. Fatih’e kendi kılıcını ve kabzasını verir. Fatih Sultan Mehmet ileride bir gün karşılaşılırsa Kara Davud’a olan kininin geçmediğini belirtir. Kara Davud ise Fatih Sultan Mehmet ile bu yaşanan olayı bir anı olarak ileride tekrar hatırlamak için kılıçlarını değiştirir. Fatih Sultan Mehmet ve askerleri oradan uzaklaşırlar. Kara Davud meçhul adamı çözer. Bu adam adının Kara Duman olduğunu söyler. Kara Davud yoluna devam edecekken Kara Duman onu bırakmaz. Bir arkadaş ve sırdaş olarak oradan uzaklaşırlar.

Karaman oğlu Beyi Konya’da hüküm sürmektedir. Anadolu Beylerbeyi İsa Bey birkaç günlüğüne Konya’yı ziyaret edecektir. Şehir büyük bir hazırlık içindedir. Karaman oğlu İbrahim Bey, Osmanlı Devleti’ne karşı hoş görünmeye çalışsa da gizliden gizliye Osmanlı Devleti’nin fethettiği beyliklerin beylerini korumakta ve onlara kol kanat germektedir. Bunlar Aydın, Menteşe ve Germiyan beyliklerinin beyleridir. Karaman oğlu İbrahim Bey bu beylerle birlikte Osmanlı Devleti’ne karşı bir plan hazırlamaktadır. Bu meyanda Akkoyunlu Devleti’nden dahi yardım istemeyi düşünmektedir.

İsa Bey’in Konya’yı ziyaret etmesi şerefine bir cirit oyunu tertip edilmiştir. Cirit oyunu Osmanlı askerlerine karşı Karamanoğlu Beyliği askerleri arasındadır. Oyun alanda oynanırken Germiyan oğlu Beyi’nin, Karaman oğlu askerlerinin üstün gelmeye başladığını görerek; ‘‘Nihayet Osmanlı sipahileri er meydanını merd savaşçılara terk ettiler’’ der.⁹² Bu söz üzerine İsa Bey, Germiyan Bey’ini cirit oynamaya davet eder. İsa Bey’in karşısına ev sahibi olduğu için İbrahim Bey rakip olarak çıkar. Bu oyun bir cirit oyunundan ziyade birbirine düşmanca duygular besleyen iki kişinin savaşındır. Tüm alan sessizce onları izlemektedir. Karaman oğlu İbrahim Bey, Anadolu Beylerbeyi İsa Bey’i yeneceği sırada İbrahim Bey’in atı gemi

⁹⁰ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1966, s 43.

⁹¹ a.g.e., s.43.

⁹² a.g.e., s.60.

azıya alır ve Konya'nın engin düzlüklerine doğru dörtnala koşmaya başlar. Kara Duman ve Kara Davud bu esnada Konya'ya girmek üzeredir. Karaman Beyi'nin atı dörtnala uçuruma doğru ilerlemektedir. Bu esnada durumu gören Kara Davud harekete geçer ve Karaman oğlunun atını yakalayıp atı dizginler ve İbrahim Bey'i ölümden kurtarır. Kara Duman'ın kimliği bu esnada anlaşılır. Kara Duman, Karaman Beyi'nin veziri Erdoğan Bey'dir. Erdoğan Bey, Menteşe ve Aydın bölgesinin Osmanlı Devleti'ne karşı hazırlıklarını yerinde görmek amacıyla Karaman oğlu İbrahim Bey tarafından gönderilmiştir. Dönüş yolunda, tehlikeli fakat kısa olması sebebiyle Manisa ormanlarına girmiş ve Fatih Sultan Mehmet ve askerleri ile arasında geçen talihsiz olay başına gelmiştir. Tanınmamak amacıyla herkese kendini Kara Duman olarak tanıtmıştır. Karaman oğlu İbrahim Bey hayatını kurtardığı için Kara Davud'a hürmet eder. Karaman oğlu İbrahim Bey, Erdoğan Bey'i hemen ertesi gün Akkoyunlu Devleti hükümdarı Uzun Hasan'a yollar. Kara Duman, Kara Davud'u da ikna eder ve beraber yola çıkarlar.

Bu yıllarda Bizans İmparatorluğu'nun başında Konstantin Dragozes bulunmaktadır. Dragozes hamam eğlencelerinden başka bir şey düşünmeyen bir hükümdardır. Kırk altı yaşında olan hükümdar Pontus İmparatoru'nun kızı Katerina ile evlenmeyi düşünmektedir. Bu dileğini iletme üzere Frances önderliğinde bir kabileyi Pontus'a gönderir.

Kara Davud ile Kara Duman ise yola çıktıktan sonra Kayseri Sivas arasında hüküm süren Mamo adlı bir eşkıya olduğunu duyarlar. Mamo acımasız bir eşkiyadır. Hem Zülkadriye Beyliği'nden hem Akkoyunlu Devleti'nden istifade etmektedir. Mamo'nun sevgilisi Harputlu Azize adlı tehlikeli bir eşkiyadır. Mamo gibi gaddar ve kindardır. Ailesini öldüren Harput hükümdarından intikam almayı düşünmektedir. Harput Beyinin oğlu Kılıç Arslan Deliktaş hanında konaklamak isterken bir tuzak sonucu Mamo'ya esir düşer. Mamo Zülkadriye Beyi'nin oğlunu eline geçirdiğine sevinmiştir. Zülkadriye Beyi'nden ya da Uzun Hasan'dan çokça para alacağını düşünmektedir.

Kara Davud ile Kara Duman ise Kayseri'de bir handa gecelemişlerdir. Handan ayrılırken yolda bir cesetle karşılaşır. Bu ceset konakladıkları hanın sahibidir. Kara Duman ve Kara Davud hancının kendilerini Mamo'ya haber vermek üzere yola çıktıklarını anlarlar. Ne var ki hancının kalbi yolda durmuş ve ölmüştür. Eşkıya Mamo ise kendisine esir düşen Kılıç Arslan'a eziyet eder. Onun canını ancak Azize'nin ayaklarına kapanıp, ayaklarını öperse bağışlayacağını söyler. Kılıç Arslan

bunu kabul etmez. Tam öldürüleceği sırada Mamo'nun saklandığı hana Kara Duman ve Kara Davud gelir ve Kılıç Arslan'ın canını kurtarırlar. Kılıç Arslan ve Kara Davud bu olaydan sonra sıkı dost olurlar.

Osmanlı Devleti hükümdarı İkinci Murat Edirne sarayında şarap içerken alkol boğulmasından ölmüştür. Eşi Hatice Âlime Sultan, İkinci Murad'ın diğer eşi olan Mariya'yı öldürür. Padişahın ölümünü vezir Çandarlı Halil Paşa'dan Fatih Sultan Mehmet saraya gelene kadar saklar. Çandarlı Halil Paşa, İkinci Murad'ın ölümünden sonra Fatih Sultan Mehmet'in tahta çıkmayacağı konusunda Bizans sarayına garanti vermiştir. Çandarlı Halil Paşa, Bizans sarayından rüşvet almaktadır. Hatice Âlime Sultan da bu durumu bilmektedir. Oğlu İkinci Sultan Mehmet'e kendi yüzüğünü Sultan Murad'ın ölüm haberinin nişanı olarak Ali adlı bir genç ile gönderir.

Bu arada Pontus hükümdarı David, Bizans heyetini ağırlamış fakat kızını Bizans sarayına prenses olarak gönderme fikrine konusunda bir türlü karar verememiştir. Hatta Bizans heyetini iki buçuk ay oyalamıştır. Aslında David kızını Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan ile evlendirerek hem Akkoyunlu Devleti hem Osmanlı Devleti tehlikesinden ülkesini tamamen kurtarmayı planlamaktadır. Bu niyetini iletmek üzere Tebriz'e bir heyet gönderir. Bu heyetin gelmesini beklemektedir. Bizans heyetine de olumsuz bir haber gelme ihtimali dolayısı ile kesin bir cevap vermemektedir. Uzun Hasan, Pontus Kralı'nın kızı ile evlenmeyi kabul eder. Bunun üzerine Bizans heyeti olumsuz cevabını alarak Pontus'dan ayrılırlar. Bizans heyeti bu olumsuz durum üzerine Gürcü Kralı'nın kızı Berta'yı krallarına istemeye karar verirler ve yola koyulurlar. Bizans heyeti Gürcü Kralı'ı Kegork'dan kızı Berta'yı Bizans kralı Dragozes'e isterler. Kral kızını vermeyi kabul eder.

Kara Davud ve Kara Duman da, Kılıç Arslan'dan Uzun Hasan'ın Malatya'ya çok yakın bir mesafedeki Muşar Kalesi'nde olduğunu öğrenirler. Kara Duman, Hasan Çelebi'de konaklarken neden Uzun Hasan'ın yanına gittiklerini ifşa eder. Kılıç Arslan bu önemli bilgiyi hemen babasına haber verir. Zülkadriye Beyi de bu durumu hemen bildirmek üzere Fatih Sultan Mehmet'e haber yollar.

Kara Duman ve Kara Davud Konya'dan getirdikleri bilgiyi Muşar Kalesi'ne ulaşarak Uzun Hasan'a iletirler ve kaleden ayrılırlar. Kalede bulunan Harputlu Azize bunları görür ve Mamo'yu öldürenler diyerek peşlerine adamlar düşürür. Kara Duman ve Kara Davud, Mamo'nun sağ kalan adamları ile Abdulvahap Türbesi'nin olduğu yerde savaşırlar. Yol boyunca İzol köprüsünü geçerek Poyrazoğulları'na

misafir olurlar. Kara Davud, Poyrazoğulları Beyi'nin kızına âşık olur. Gece su içmek için çıktığında kızın odasına gider ve geceyi birlikte geçirirler. Poyrazoğulları'nın kızı Kara Davud'a onu kötülüklerden koruması için bir değnek verir.

Fatih Sultan Mehmet, Edirne'de tahta geçmiştir. Tebrikleri kabul etmektedir. Bizans elçilerini kabulünde, amcazadesi Orhan Çelebi'nin Bizans'ta kalması için her sene üç yüz bin akçe vermeyi taahhüt eder. Fatih Sultan Mehmet, Karaman oğlu Beyliği'nin isyanı üzerine Anadolu'yu fethe çıkar.

Kara Davut ve Kara Duman, Poyrazoğulları'nın köyünden ayrıldıktan sonra yolda elli kişilik Uzun Hasan'ın adamları ile savaşıyor ve yenerler. Bu kadar kalabalığı iki kişi yenmesinin nedeni Poyrazoğulları'nın kızının Kara Davud'a verdiği değnektir. Kara Duman ve Kara Davud, günlerce aç ve susuz yol alırlar. On iki gün sonra yolda Uzun Hasan'a giden heyetle karşılaşırlar. Onlardan yiyecek isterler. Anastas, Kara Duman ve Kara Davud'u küçümser onlara bir şey vermez. Kara Davud bunun üzerine Anastas'a tokat atar. Aralarında çıkan kavgada iki kişi sekiz kişilik heyeti yener. Karınlarını doyururlar. Kara Duman küfrettiği için Anastas'ı döver. Bu çatışma esnasında Anastas'ın iletceği notu öğrenirler. Bu notta İsfendiyar Beyliği hakkındaki kötü planlar yer almaktadır. Pontus Kralı'nın bu mesajını İsfendiyar Beyi'ne haber vermek için Kara Duman ve Kara Davud, Kastamonu'ya doğru yola çıkarlar.

Kara Duman ve Kara Davud, İskilip hanına geldiklerinde İsfendiyar Beyi'nin askerleri ile karşılaşırlar. Asker ile savaşır ve yenerler. Hana gelen yolculardan Fatih Sultan Mehmet'in Karaman oğlu Beyliği'ni yendiğini ve fethettiğini öğrenirler. Yolda karşılarına Koçhisar Kalesi yakınlarında İsfendiyar Beyliği askerleri çıkar, onlarla savaşırken Kara Davud perili denilen Koçhisar Kalesi'ne sığınır. Koçhisar Kalesi'nde Musa adlı ihtiyar ile Koçhisar Beyi'nin kalenin zaptı sırasında kaçan kızı Nedime gizlice yaşamaktadır. Musa adlı ihtiyar Kara Davud'un iyileşmesine yardım eder. Kara Davud kendine gelince ona bütün olan biteni anlatır. Nedime, Kara Davud'u oğlu Turhan'a çok benzetmektedir. Kara Duman, İsfendiyar Beyi'ne esir düşer. Pontus Kralı'nın Uzun Hasan'a gönderdiği mektubun Kara Davud'da olduğunu, yalan söylemediğini belirtir. İsfendiyar Beyi Kara Duman'ı esir alır.

Nedime Hanım tereddütlerden sonra Kara Davud'un yıllar önce elinden kaçırdıkları oğlu Turhan olduğunu anlar. Bütün gerçeği Kara Davud'a anlatır. Kara Davud geçmişini öğrenir. Yıllar önce Kara Davud doğduktan sonra onu Sinop'a kaçırmışlardır. Kara Davud aynı zamanda Haydari adlı bir şair olarak da tanınan

Musa Baba'nın yanında kalır. Kara Davud on yaşında iken kaçar. Yolda attan düşüp bayılır. Akbulut Beyi tesadüfen onu yolda bulur. Oğlu olmadığı için onu kendisine evlatlık edinir. Akbulut Bey, Germiyanoğullarına isyan eden Santur Kaya Beyleri'ndendir. Akbulut Beyi, Kara Davud'u hem iyi bir kılıç ustası hem de iyi bir âlim olarak yetiştirir. Kara Davud'un Bursa'da medrese eğitimi almasını sağlar. Kara Davud medresede en başarılı öğrenci olur. Santur Kaya Beyleri bütün servetlerini Kara Davud'a bırakıp Germiyanoğulları'ndan intikam almaya giderler. Yolda pusuya düşürülürler. Akbulutoğlu kaçarken ölür. Kara Davud babalığının intikamını Osmanlı Devleti Germiyanoğulları'nı fethederken alır. Nedime, Kara Davud'a onun oğlu olduğunu, babasının İsfendiyar Beyi olduğunu yıllar önce yasak bir aşk yaşadıklarını, şimdi ise İsfendiyar oğlu İsmail Bey'den yani babasından intikam almak için Koçhisar Kalesi'nin yıkıntılarında yaşadığını anlatır. Nasrullah Cami imamı, hekim ve subaşına yaptıklarını anlatır.

Kara Davut, Kara Duman'ı kurtarmak için İsfendiyar Beyliği sarayına gelir. İsfendiyar Beyi'ne onun oğlu olduğunu anlatır. İsfendiyar Beyi buna inanmaz, Kara Duman ve Kara Davud'un öldürülmesi emrini verir. Nedime Hanım gizli geçitten saraya girer ve İsfendiyar Beyi'ni ele geçirir. Kara Duman ve Kara Davud'un hayatını kurtarır. Nedime Hanım oğlunun babasını öldürmez. Oradan uzaklaşır. Kurtulan İsfendiyar Beyi, Koçhisar Kalesi'nin ayakta kalan kısımlarını da yıktırır.

Kara Duman ve Kara Davud, Sinop Ereğli koyundan bir gemi ile gizlice İstanbul'a kaçarlar. İstanbul'a yaklaştıklarında gemi kaptanı Rumeli Hisarı'na bağ vermektен kaçmaya çalışırken batırılır. Kara Duman ve Kara Davud yüzerek sahile çıkarlar. İstanbul surlarının dışındaki bir kulübeye sığınır. Kendilerini dilsiz gariban olarak tanıtır. Bu kulübe Halambo denilen bir Bizans denizcisine aittir. İhtiyar denizci Haralambo, Türklerin saldırısından korunmak için Bizans surlarının içine gitmeleri gerektiğini söyler.

Bizans vezirinin kızı, prenses babası tarafından Orhan Çelebi ile evlendirilmek istendiği için evden kaçar ve o da ihtiyar denizci Halambo'ya sığınır. Prens Elen tanınmamak için tebdili kıyafet eder ve kör taklidi yapar. Kara Davut ve Prens Elen dilsiz ve kör olarak İstanbul'un içlerine doğru yola çıkarlar. Kara Duman dil bilmesi dolayısıyla kendini Bizans'a Osmanlı Devleti'ne karşı yardıma gelen Prens Bartholomeo olarak tanıtır. Bizans sarayına kadar gider.

1452 senesinin Mart ayının 26. günü Fatih Sultan Mehmet, Rumeli Hisarı'nı yaptırmaya başlar. Fatih Sultan Mehmet, Bizans Krallığı'nın veziri Grandük

Notaras'ın kızı Elen'i (İren) sevmektedir. İstanbul'u fethetmek istemesinin nedenlerinden biri de budur. Elen de Fatih Sultan Mehmet'i sevmektedir. Notaras kızını Şehzade Orhan ile evlendirmek istemektedir. Savaş hazırlıkları esnasında Fatih Sultan Mehmet, Macar Urban ustayı çeşitli desiseler ile Bizans'tan kaçırarak Edirne'ye getirtir. Şehzade Orhan Notaras'ın teklifi üzerine Notaras'ın Tarabya Köşkü'ne taşınır. Prens Elen ile sevgili olma niyetindedir. Bir gün Şehzade Orhan Prens Elen'i öpmeye kalkar. Prens Elen, Şehzade Orhan'a tokat atar ve köşkten kaçır. Deniz kenarındaki Halambo'ya sığınır. Bu arada Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethi için bütün hazırlıkları hızlandırmıştır. Çandarlı Halil Paşa, bütün bu hazırlıkları Bizans'a haber vermektedir. Bizans Kral'ı tüm Hristiyan âleminden yardım ister.

Fatih nisan ayında İstanbul'u kuşatır. Elen'i Orhan Çelebi tüm şehirde arattırır. Fatih Sultan Mehmet de Karaca Paşa'yı Elen'i bulmakla görevlendirir. Büyükada ve Silivri Elen'i bulmak için fethedilir. Orhan Çelebi uzun aramalar sonunda Elen'i yakalar ve Elen'e hakaret eder. Elen'e bile kendisini dilsiz olarak tanıtan Kara Davut, Orhan Çelebi'ye yumruk atar ve Elen'i Şehzade Orhan'ın elinden kurtarır. Elen kendisini kurtaran Kara Davud'a âşık olur. Prens Elen savaş esnasında Midilli'ye kaçır. Prens Elen Midilli'de iken Midilli Hükamdarı'nın oğulları Prens Nikola ve Prens Dominik, Prens Elen'e âşık olurlar. Prens Elen'e olan aşkıdan Prens Dominik kardeşi Prens Nikola'yı öldürür. Kara Duman'ın oynadığı oyun Pontoslu Anastas tarafından ortaya çıkarılır. Kara Duman savaş esnasında kaleye hapsedilir.

Savaş esnasında Kara Davud Osmanlı Devleti saflarında tüm hünerini sergiler. Şehir Kara Davud'un açtığı kapıdan girilmesiyle kazanılmıştır. Bizans surlarına ilk bayrağı da diken kişi Kara Davud'dur. İstanbul fethedilir. Kara Davut, Fatih'in huzuruna çıkarılır. Fatih elini Kara Davud'a uzatır. Kara Davut bu eli sıkımsız. Fatih'e küstahca davranır. Elen'in karısı olduğunu söyler. Başarının sadece Fatih'in olmadığını belirtir. Kara Davud, Fatih'e karşı tavırlarından dolayı tutuklanıp mermer kuleye Kara Duman'ın yanına hapsedilir. Kara Davud ve Kara Duman İstanbul'un fethi dolayısıyla İstanbul'da bulunan Kılıç Arslan Bey ve Karamanoğlu İbrahim Bey'in yardımı ile mermer kuleden bir gece kaçır. Şehzade Orhan ve vezir Notaras papaz kılığına girerek İstanbul'dan kaçmaya çalışır fakat kaçamadan yakalanır. Fatih'in huzuruna çıktıklarında Notaras, Çandarlı Halil Paşa'nın ihanetini belgeleri ile anlatır. Çandarlı Halil Paşa infaz edilir. Yerine Karaca Paşa

sadrazam olarak getirilir.

Kara Davud'un bir gece konakladığı Erguvan ovasındaki Poyrazoğulları'nın kızından bir oğlu olmuştur. Kızın amcası olan Poyrazoğlu Beyi, kızın adının lekelenmemesi için kızı kâhyanın oğlu ile evlendirmek ister. Kâhyanın oğlu ve kâhya bir gece kızın çocuğunu kaçırap bir kartal yuvasına bırakır. O esnada o taraflardan geçmekte olan Kara Duman çocuğu bulur. Kara Duman, Masalcı Baba kılığına girip çocuğun ailesini araştırmaya koyulur. Kılıç Arslan İstanbul'da iken Zülkadriye Beyi ikinci oğlu Şehsuvar tarafından zehirlenerek öldürtülür. Şehsuvar Bey tahta kendisi geçer. Kılıç Arslan Bey bu haberi alınca yola çıkar. Malatya'ya yaklaştıklarında Şehsuvar Bey'in kurduğu tuzığa düşer ve Şehsuvar Bey'le işbirliği yapan Poyrazoğulları'nın Erguvan vadisindeki evine hapsedilir. Kara Davud Konya'ya gelir. Karaman Beyi'nden Kılıç Arslan Bey'in başına gelenleri öğrenir. Kara Davud Karaman Beyi'nin askerlerinden de yanına alarak Malatya'ya doğru yola koyulur. Kılıç Arslan Bey, Karaman askerlerinin ve Kara Duman'ın da yardımıyla Kara Davud tarafından kurtarılır. Kılıç Arslan Bey, Zülkadriye Beyliği tahtına geçer. Kara Duman bulduğu çocuğun Kara Davud'un oğlu olduğunu anlar. Bu durumu Kara Davud Erguvan'a geldiğinde kendisine söyler. Kara Duman çocuğa Kartal Bey adını vermiştir. Kara Duman, Kılıç Arslan Bey'in veziri olur. Bir hafta sonra Kılıç Arslan Bey askerleri ile birlikte Malatya'ya döner. Kara Davud artık hiç bir şey ile ilgilenmez onun için artık varsa yoksa oğlu Kartal Bey vardır.

3.1.3. Olay Örgüsü

Bu bölümde romanda geçen olaylar romanın özeti kısmında ayrıntılı verildiği için tekrar anlatılmayacak, yazarın Kara Davud romanındaki olayları kurgulayış prensipleri olumlu olumsuz yönleriyle tespit edilmeye çalışılacaktır.

Yazar romanı yazarken bölümlere ayırma ihtiyacı hissetmemiş ve birbiriyle bazı yönlerden alakalı birçok olayı arka arkaya sıralayarak eserini oluşturmuştur.

Nurullah Çetin tarihi romanlarda olayların sunumu hakkında şöyle demektedir: *“Tarihi romanda olaylar kuru tarihi bilgiler halinde değil, okuyucunun merakını diri tutacak biçimde, canlı kanlı, kuru tarih iskeletinin ete kemiğe bürünmüş haliyle sunulur. Sürükleyiciliği sağlayan temel unsurlar arasında ihtirash aşklar, büyük maceralar, olağanüstü kahramanlıklar, esrarengiz durumlar bulunabilir.”*⁹³

Kara Davud romanı da on beşinci yüzyılın ortasında Anadolu'nun durumunu ve İstanbul'un fethini Kara Davud adlı olağanüstü kahramanlıklar gösteren bir kişinin serüvenleri ekseninde anlatır. Eserin ana vak'asını Kara Davud'un aksiyonel yaşamı oluşturur. Eserin ana karakteri Kara Davud'un eser boyunca temas halinde olduğu kişilerin hayatlarının anlatıldığı bölümler ise eserin vak'a parçalarıdır. Eserin popüler tarzda yazılmış bir tarihi macera romanı olması sebebiyle merak unsuru sürekli olarak diri tutulmaya çalışılmıştır. Eserde bağımsız gibi görünen birçok olay aynı anda aktarılmış ve olaylar eserin sonunda anlamsal olarak bir bütünlük oluşturmuştur. Yazar olayları kurgularken bir olayın en heyecanlı yerinde olayı yarıda bırakıp bir önceki olayla doğrudan alakası bulunmayan başka bir konuya geçiş yapar. Romanın tamamına yayılan bu örgü romanın sonuna kadar okuyucuda merak unsurunun canlı tutulmasını sağlamıştır. Anlatıcı olayları önce belirtip olayların nedenlerini açıklamayı ise daha sonraya bırakmıştır. Kara Davud'un ve Kara Duman'ın gerçekte kim olduğu, İsfendiyar oğlu İsmail Hamza Bey'in neden ölümle tehdit edildiği, Kara Davud'un oğlu Kartal Bey'in kartal yuvasına bırakılması gibi olaylarda, olayların neticesi ve nedenlerinin açıklanmasının daha sonraya bırakılması buna örnek olarak gösterilebilir.

Romanın olay örgüsünü, romanın ana kahramanı Kara Davud'un 1450'den 1453 senesinin ortalarına kadar geçen sürede başından geçen olaylar oluşturur. Bu sürede Kara Davud'un Anadolu'da giriştiği maceralarda karşılaştığı kişilerin

⁹³ Nurullah Çetin, *Roman Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara, 2007, s. 227.

başından geçen olaylar ise romanın olay örgüsündeki yardımcı olaylardır. Roman Kara Davud'un babası olan İsfendiyar Bey'i İsmail Hamza Bey'in ölümle tehdit edilmesi ile başlar. Kara Davud, Fatih Sultan Mehmet'in eline düşen Kara Duman'ı kurtarır yol arkadaşı olur ve serüvenleri başlar.

Eserin kurgusunda İstanbul'un fethi öncesi Anadolu'da yer alan devletlerin birbirleriyle olan siyasi ilişkilerini düzenlemede kullandıkları haberleşme esas alınmıştır. Nitekim Kara Davud, Kara Duman'ın Karaman oğlu İbrahim Bey için yaptığı habercilik işinde yol arkadaşıdır. Roman ulaklık yapan iki arkadaşın serüvenleri üzerine kurgulanmıştır. Eser Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden sonra Kara Davud'un Anadolu'ya dönerek Sarı Sünbül'den olan Kartal Bey adlı oğluna kavuşması ile sonlandırılır.

Eser, olay örgüsü bakımından birbiriyle alakalı birçok olayın içiçe geçmesi ile oluşturulur. Bazı olaylara romanın konusu ile çok uzaktan alakalı olmasına karşın yazar tarafından oldukça uzun yer verildiği görülür. Santur Kaya Beyleri'nin hazineleri, II Murat'ın hayatı ve ölümü, Bizans Kralı'nın evlilik çabaları gibi olaylar buna örnek gösterilebilir.

Olay örgüsünde dikkat çeken teknik hata ise olayların doğal akışı içerisinde olmadan Kara Davud'un olaylara tesadüfen dâhil olmasıdır. Kara Davud, Fatih Sultan Mehmet ile Manisa ormanında karşılaştığında tesadüfen oradan geçmektedir. Konya ovasında Karaman oğlu İbrahim Bey'in hayatını kurtarıırken de yine orada tesadüfen bulunmaktadır. Kılıç Arslan Bey'in canını Mamo'nun elinden ölmek üzereyken kurtarıırken de hana tesadüfen gelmiştir. Hatta Kara Davud'un İstanbul'u fethinde gösterdiği üstün başarıyı göstermesinde de tesadüfün etkisi vardır. Çünkü Kara Duman ile bindikleri tüccar Antonio Rizo'nun gemisinin İstanbul'a gittiğini yolda öğrenirler.

3.1.4. Tema

Eserin ana teması Osmanlı Devleti sultanı Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethedilmesinde gösterdiği başarıların önemsizleştirilerek Anadolu'nun isimsiz gençlerinin gösterdiği büyük kahramanlıklar sonucunda İstanbul'un fethedildiğidir. Osmanlı Devleti hanedanına karşı olumsuz bir tavır sergileyen yazar on beşinci yüzyılda dünya siyasetinin en önemli karakteri olan Fatih Sultan Mehmet'in karşısına Kara Davud adlı hayalî bir halk kahramanı oluşturur. Kara Davud yazarın anlatımı ile Fatih Sultan Mehmet'e Fatih ünvanını bahşeden kişidir. Eserin olay örgüsünü oluşturan bu tema doğrultusunda eser boyunca Kara Davud, Anadolu coğrafyasında türlü kahramanlıklar sergiler. Yaptığı bütün kavgalardan üstün olarak çıkmasını bilir.

Kara Davud'un kahramanlıklarında göze çarpan unsur ise iyi bir savaşçı olmasının yanında kahramanlık belirtisi olarak tokat ya da yumruk atmasıdır. Kara Davud, Fatih Sultan Mehmet'e⁹⁴, Şehzade Orhan Çelebi'ye, Pontoslu kumandan Anastas'a tokat atar. Yine Mamo, Kılıç Arslan Bey'e ve Kara Duman da Anastas'a tokat atar. Yazarın burada Türklüğü, Hıristiyan âleminden ve Osmanlı hanedanlığından üstün gösterme çabası içerisinde olduğu görülür.

Eserde yer alan temalardan diğeri ise de aşktır. Romanda Kara Davud ve Fatih Sultan Mehmet'in arasındaki rekabetin ana nedeni Bizans veziri Grandük Notaras'ın kızı Prenses İren'i her ikisinin de sevmesidir. İstanbul'un fethi dahi Prenses İren için yapılmıştır. Aşk teması ayrıca Kara Davud'un Poyrazoğullarının kızı Sarı Sünbül ile Karaman oğlu İbrahim Bey'in kızı arasında ve İsmail Hamza Bey ile Nedime Hanım arasında da kurgulanır.

⁹⁴ İncelediğimiz eserde Fatih Sultan Mehmet'e tokat sahnesi yer almamaktadır. Ancak eserin 1928 yılı baskısında tokat sahnesi yer alır. Bknz Zeki Taştan, Türk Edebiyatında İstanbul'un Fethi Ve Fatih, Editör Kazım Yetiş, Kitabevi Yay., 2005, *Türk Romanında İstanbulun Fethi Ve Fatih*, 2. Bölüm, ss.233-234.

3.1.5. Kişiler

Kara Davud romanı on beşinci yüzyılın ortasında Anadolu coğrafyasında yaşamış Kara Davud'un başından geçen maceraların anlatıldığı bir eser olmasıyla oldukça geniş bir şahıs kadrosuna sahiptir. Eserin ana kahramanı Kara Davud ve Kara Duman'dır. Kara Davud'un roman boyunca sürekli hareket halinde olması eserin her bir bölümünde farklı kişiler ile karşılaşmasını sağlar. Kara Davud ve Kara Duman'ın dışında Fatih Sultan Mehmed, Karamanoğlu İbrahim Bey ve Zülkadriye Beyi Kılıç Arslan roman boyunca adı sıklıkla geçen kişilerdir. Tarihî kişilerin ve hayalî kişilerin bir arada olduğu eserde Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu tarihi kişileri de kendi tasavvurunda yeniden kurgulamıştır. Bu kişiler Anadolu coğrafyasında bulunan Müslüman Türk Beylikleri'ne ve Akdeniz havzasında bulunan milletlere mensup kişilerdir.

Kahramanların cinsiyetleri göz önünde bulundurulduğunda erkeklerin çoğunlukta olduğu gözlenir. Kadın kahramanlar ise romanda anlatılan beylerin eşleri, sevgilileri yahut da anneleridir. Bu isimlere Bizans veziri Grandük Notaras'ın kızı Prenses İren, Kara Davud'un sevgilisi Poyrazoğulları Beyi'nin kızı Sarı Sünbül, Kara Davud'un annesi Koçhisar Beyi'nin kızı Nedime Hanım, Fatih Sultan Mehmed'in annesi Hatice Âlime Sultan, üvey annesi Mariya Sultan, Pontus İmparatorunun kızı Katerina ve Gürcü Kralının kızı Berta ve eşkiya Mamo'nun sevgilisi Harputlu Azize örnek gösterilebilir. Görüldüğü üzere bu kadın kahramanlar Müslüman ya da gayri müslim olabilmektedir. Kadın kahramanlar dönemin tarih konulu popüler romanların aksine romanın bazı bölümlerinde olayın akışını doğrudan etkilemiştir.

Romanda yer alan kişiler milletlerine göre incelendiğinde ise Türk milletinin dışında eserde Rum, Gürcü, İtalyan milletlerine mensup kişilere yer verilmiştir.

Olayların Anadolu'da geçmesi dolayısıyla romanda yer alan kişiler Müslüman ve Hristiyan dinine mensup kişilerden oluşur. Eserde ayrıca Müslüman kişiler içerisinde Anadolu'da yaşayan Alevi mezhebine mensup kişiler de yer alır.

Romanda yer alan kişiler şunlardır: İsfendiyaroğulları Beyi İsmail Hamza Bey, Koçhisar Beyi Emir Nurullah, Nurullah Bey'in kızları Selime ve Nedime Hanımlar, Nasrullah Camii İmamı Zeynetullah Molla, İsfendiyaroğulları Saray Başhekimisi Rıza Çelebi yardımcısı Brusevi (Hekim Ali Çelebi) ve Saray Subaşı Murat Ağa, Karamanoğlu İbrahim Bey, Osmanlı Devleti Anadolu Beylerbeyi Özgür Oğlu İsa Bey, Menteşe Oğlu, Aydın Beyi, Germiyanzade, Fatih Sultan Mehmed'in

annesi Hatice Alime Sultan, Dolgadır (Zülkadriye) Beyi Süleyman Bey Bin Nasrettin Mehmed Bey (İsmail Bey) ve oğulları Şahbudak, Kılıç Arslan, Alaüddev Beyler, Şehzade Orhan, İkinci Murad, Fatih Sultan Mehmed'in veziri Çandarlı Halil Paşa, Bizans Kralı Konstantin Dragozes, Dragozes'in en yakın dostu Françes, Trabzon Pontus Rum İmparatoru kızı Katerin, Eşkîya Mamo, Eşkîya Mamo'nun sevgilisi Harputlu Azize, Fatih Sultan Mehmed'in üvey annesi Mariya Sultan, Hatice Alime Sultan'ın hafiyesi Ali, Edirne Sarayı doktoru Lari Çelebi, Pontus Rum Devleti İmparatoru Kaloyanis David Komnenos, Pontus Rum Devleti İmparatorluğu Saray Muhafız Kuvvetleri Komutanı Anastas, Gürcü Kralı Kegork, Gürcü Kralı Kegork'un kızı Berta, Bizans İmparatorluğu veziri Grandük Notaras, Zağanos Paşa, Macar top ustası Urban, Musa Baba(Haydari), Akbulut Bey, Santur Kaya Beyleri, Venedikli Antonyorizo(Antonio Rizo), Papalığın Bizans'a gönderdiği yardım kuvvetleri konutanı Rus Kardinal İzodor, Ceneviz Kuvvetleri Kumandanı Jan Jüstinyani, Julietto Bartholome (Kara Duman), Bizanslı yaşlı denizci Haralambo Baba, Karaca Paşa, Fatih Sultan Mehmed'in ajanı Cenevizli Anzolo, Osmanlı Devleti Kaptanı Deryası Baltacıoğlu ve Hamza Paşa, Pontuslu Denizci Sinyor Jakomo Koko, Poyrazoğulları Beyi'nin Kahyası'nın oğlu Recep, Midilli Hükümdarı Kantilo Ziyo Doren, Midilli Prensi Dominik, Midilli Prensi Nikola, Dolgadır Beyliği veziri Kadı Bedrettin, Dolgadır Beyliği Saray Doktoru Bersbay, Hasan Reis, Kuzgun Ali, vb.

Kara Davud romana da ismini veren başkarakterdir. Bütün olaylar Kara Davud'un etrafında döner. Olay akışı Kara Davud'un maceraları ile şekillenir. Kara Davud, kahraman bir kişidir. Bütün özellikleri kahramanlığı ile uyumludur. Kara Davud, yazarın düşüncesini yansıtan “Zaferler hükümdarların değil milletindir.” tezine uygun tasavvur edilmiş ideal bir halk kahramanıdır. Fatih Sultan Mehmet'e karşı oluşturulan bu karakterin hemen hemen hiçbir olumsuz özelliği yoktur. Kara Davud, Fatih Sultan Mehmet'in bir nevi halktan gelen versiyonudur ve çoğu özelliği ile ondan üstündür. Roman boyunca Fatih Sultan Mehmet'ten her zaman üstün gösterilmeye çalışılsa da bazı özellikleri Fatih Sultan Mehmet'e benzer. Kara Davud da Fatih gibi zeki ve iyi eğitilidir. Fatih Sultan Mehmet'i bile yenecek kadar iyi bir savaşçıdır. Kara Davud da Santur Kayalılarının Beyi'dir. Genç yaştaki liderlik özelliği bakımından da Fatih Sultan Mehmet ile benzerlikleri vardır. Kara Davud da tıpkı Fatih Sultan Mehmet'in genç yaşta devletin başına geçtiğinde babası II Murad'a söylediği *“Padişah bensem emrediyorum, gelip ordunun başına geçiniz! Eğer*

padişah siz iseniz gelip vazifenizin başında bulununuz!’ sözünün bir benzerini Santur Kaya Beylerinin Germiyanogulları’ndan intikam almaya giderken kendisini götürmek istememelerinde sarf etmiştir.

Kara Davud, İsfendiyarogulları’nın Beyi İsmail Hamza Bey ile Koçhisar Beyliği’nin kızı Nedime’nin yasak aşkından doğmuştur. Kara Davud yirmi altı yirmi yedi yaşına kadar bu durumdan habersizdir. Gerçeği Perili Kule’de annesi Nedime Hanım’dan öğrenir. Kara Davud, babasının Koçhisar Beyliği’ni yerle bir etmesi üzerine annesi tarafından önce Sinop’a oradan da Bursa’ya kaçırılır. Bursa’da Musa Baba adlı Nedime Hanım’ın yardımcısı olan bir kişinin yanında nalbantlık yapmaya başlar. Sekiz yaşında annesinin bıraktığı Musa Baba’nın yanından kaçan Kara Davud, Germiyanogulları tarafından öldürülmek istenen Santur Kaya Bey’i Akbulut Bey tarafından bulunur. İsmail Hamza Bey’den göremediği baba sevgisini ve ilgisini Kara Davud, Santur Kaya Beyleri ve Akbulut Bey’den görür. Akbulut Bey’in çocuğunun olmaması da bu sevginin Kara Davud’a gösterilmesinde etkili olur. Kara Davud sekiz sene boyunca Bursa’da bir medresede eğitim alır. Medresenin tatil olduğu zamanlarda ise Santur Kaya Beyleri’nden kılıç eğitimi alır. Yazar “Kara Davud’un Sergüzeşti” bölümünde Kara Davud’un ağzından gençliğini şöyle aktarır: *“Ben artık değil medresede, bütün Bursa’da parmakla gösterilen bir talebe olmuştum. Herkes beni Ulu camiin imamı yahut müderrisi olacak sanıyordu. Fakat doğrusu ya, bende öyle müderris, imam olacak göz yoktu. Ben medresedeki derslerimden ziyade kırdaki bayırda dolaşmayı, at koşturarak kılıç oynatmayı seviyordum.”*⁹⁵ Kara Davud, on dokuz yaşına geldiğinde artık karşısında ona kılıç kullanma dersi veren kişiler bile duramaz. Kara Davud gençliğinden itibaren çevresindekilerin saygısını kazanır. Her zaman lider bir kişiliğe sahiptir. On dokuz yaşında Santur Kaya Beyleri Kara Davud’u kendilerine Bey olarak seçerler. Kara Davud ve Santur Kaya Beyleri Germiyanogulları’ndan öçlerini almaya giderken yolda pusuya düşerler ve Kara Davud dışındaki herkes ölür. Kara Davud, Osmanlı Devleti Germiyanogulları’nı fethederken üvey babası Akbulut Bey’in intikamını alır. Daha sonra ise yalnız başına yaşamaya başlar.

Kara Davud eserde ilk olarak Manisa ormanında Fatih Sultan Mehmet ve askerlerinin avı esnasında karşımıza çıkar. Sahneye çıkışı kahramancadır. Sultan Mehmet ve askerleri tarafından yakalanan Kara Duman’ı kurtarmak için sahneye

⁹⁵ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.290.

çıkıldığında ağzından ilk dökülen sözler kendisiyle özdeşleşmiş: “*Vur bireha! Vur bıraaaa!*”⁹⁶dır. Henüz tanınmayan genç şöyle tasvir edilir. “*Genç süvari sade giyinmişti. Son derece yakışıklı ve mütenasıptı*”.⁹⁷ Kahramanca bir girişten sonra kendisini şöyle tanıtır. “*Bana adıyla sanıyla Akbulut oğlu Kara Davud derler.*”⁹⁸ Kara Davud, fiziksel olarak güçlü kuvvetli ve yakışıklı bir gençtir. Henüz yirmi yedi yirmi sekiz yaşlarındadır. Görünüşü ile genç kızları kendisine âşık edecek kadar yakışıklıdır. “*Oh... Genç, genç! Şu levend endam sende varken, şu sivri uçlu bıyıklar bu kanlı çehrende birer aşk oku gibi kıvrılıp dururken, senin bir kıza saadet vermemekliğine imkân mı vardır?*”⁹⁹

Kara Davud’un en belirgin özelliği iyi ata binmesi ve iyi kılıç kullanmasıdır. Roman boyunca girdiği bütün kavgalardan başarı ile çıkar. Bu özelliği yazar tarafından çoğu kez abartılı şekilde anlatılır. Göz açıp kapayınca kadar bazen otuz bazen altmış kişiyi yere serer. O savaş konusunda imkânsız mümkün kılan kişidir. “*ve otuz zirhliyi yere seren ha? Eh bu olabilirdi. Kara Davud’tu bu. Kara Davud için (olmaz, olamaz) yoktu. Muhali mümkün kılan adamdı bu.*”¹⁰⁰ Kara Davud’a karşı kılıç çekmek, pala çekmek ölümü kabul etmek demektir. “*Kara Davud’a pala çekmek! Böyle küstahlık mı olurdu?*”¹⁰¹

Kara Davud haksızlıkların karşısında duran biridir. Zavallılar ve haksızlığa uğrayanların yanındadır. Kendi tabiri ile dünya malına önem vermeyen bir serseridir. “*... İyi kılıç kullanan ve iyi ata binen bir serseriyim. Dağlarda gezer, ormanlarda uyurum. Ne ufuklar ötesinde gözlerden nihan tarlalarım, bağlarım, köylerim var, ne de bin bir odalı saraylarım... Hiç, Hiçbir şeyim yok. İşte bunun içindir ki; zavallılara, gadre uğrayanlara yardım etmeği vazife edindim. Zorba ve gaddar olanlara düşmanım... Veyil onlara!*”¹⁰² Dünya malına önem vermeyen özelliği yazar tarafından romanın bazı yerlerinde Kara Davud’un ağzından defalarca tekrar ettirilir. Kara Davud yardıma muhtaç insanlara yardım ederken hiçbir zaman bu iyiliğine bir karşılık beklemez. Yardımları karşısında kendisine teklif edilen mükâfatları da geri çevirir. Hayatını kurtardığı Karaman oğlu İbrahim Bey’in kendisinden ne istediğini sorduğunda verdiği cevap onun hayatta neye önem verdiğini açıklamaktadır. “*Hiçbir*

⁹⁶ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.44.

⁹⁷ a.g.e., s.44.

⁹⁸ a.g.e., s.44.

⁹⁹ a.g.e., s.81.

¹⁰⁰ a.g.e., s.415.

¹⁰¹ a.g.e., s.169.

¹⁰² a.g.e., s.47.

şey. Eğer bana muhakkak bir şey vermek arzusunda iseniz yalnız dostluğunuzu veriniz, bu kâfidir.''¹⁰³

Kara Davud'un özelliklerinden en dikkat çekenini ise insanların yardıma muhtaç oldukları en zor anda ortaya çıkmasıdır. Kara Duman, Manisa ormanında öldürülmek üzereyken, Karaman oğlu İbrahim Bey uçuruma doğru atıyla dörtlü giderken, Mamo tarafından Kılıç Arslan Bey tam öldürülecekken ve İstanbul'un fethi esnasına savaşın en zor anında surdan ilk deliği açarken de ortaya çıkan kişi Kara Davud'dur. Bu özelliği ile Hz. Hızır'a benzetilmiştir. Kara Davud, Karaman oğlu İbrahim Bey'i kurtardığı anda İbrahim Bey'in sorduğu; *''Yavrurum, Hızır mısın? Nesin?''*¹⁰⁴ sözü de bu doğrultudadır. Yine aynı şekilde Kara Duman, Manisa ormanında Sultan Mehmet'in askerlerinden işkence görürken benzer bir dua eder. *''Yetiş imdadıma ya Hızır!''*¹⁰⁵ Buna karşın Kara Davud'un dinî bir yanı yoktur. O yaptığı iyilikleri ilahi bir kaynağa ya da herhangi bir güce dayandırmamaktadır. Onun tek gücü bileği ve kılıcıdır. Fenalıklara karşı hep iyilik ile karşılık veren Kara Davud bunu mertliğin şanından saymaktadır. Bütün hareketlerinin ana fikrini mert bir savaşçı olarak yaşamak düşüncesi oluşturur. Yarın kaygısı taşımayan Kara Davud, hayatın karşısına çıkardıkları ile yetinen, hayatta atından başka dostu olmayan yalnız bir kahramandır. Hayatı boyunca bu doğrultuda yaşayacağı fikrindedir. Kara Duman'ın kendisine yarenlik etme teklifine şöyle karşılık verir; *''Ben hadiselerin oğluyum, yarının bana nasıl bir maniâ hazırladığından habersiz, gözü kapalı yürüyorum. Bütün kudretim bileğimde ve belimde asılı duran kılıcımdadır. Senelerden beri şu altımda gördüğün yağız attan başka bir dost bulamadım.*''¹⁰⁶

Kara Davud otoriteden emir almayan bir mizaca sahiptir. Kendisine teklif edilen makam ve mevkileri elinin tersi ile iter. O kendi kendisinin efendisidir. *''Efendim mi? Benim efendim yoktur. Ben kendimin efendisiyim.*''¹⁰⁷ Otoriteden emir almadığı gibi güçlü insanlardan da zerre kadar korkmaz. *''Sen, Kara Davud'u ipek yastıklarda büyüyen bir genç mi sanırsın? Karaman Beyi, Kılıç Arslan, Tebrizli hükümdar elele verseler, yeryüzünde ne kadar zalim ve müstebit hâkim varsa hepsi, hepsi önümüzde saf tutsalar, korkma yine galebe bizindir. Çünkü biz hakkın yanında*

¹⁰³ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.80.

¹⁰⁴ a.g.e., s.66.

¹⁰⁵ a.g.e., s.43.

¹⁰⁶ a.g.e., s.51.

¹⁰⁷ a.g.e., s.150.

kılıç çeken serserileriz.''¹⁰⁸

Kara Davud'un savaşçı özelliğinin ve mertliğinin dışında dikkat çeken bir özelliği de kadınları kolay etkilemesidir. Roman boyunca başkaları tarafından sevilen ya da elde edilmek istenen kadınlar Kara Davud'un hiçbir çaba göstermemesine karşın Kara Davud'a âşık olmuşlardır. Dikkat çeken bir diğer unsur ise bu kadınlardan Tahir köyündeki Poyrazoğulları Beyi'nin yeğeni Sarı Sünbül dışında Karaman oğlu İbrahim Bey'in kızı şahsena (Siti) Hatun ve Bizans veziri Grandük Notaras'ın kızı Prenses İren(Elen)'in aynı zamanda Fatih Sultan Mehmed'in âşık olduğu kadınlar olmasdır. Her anlamda Fatih Sultan Mehmet'e rakip olarak kurgulanmış Kara Davud bu anlamda da Fatih'in önüne geçmiştir.

Fatih Sultan Mehmet, romanın Kara Davud'dan sonra en çok üzerinde durulan kişisidir. İlk olarak Manisa'da yirmi bir yaşında şehzade iken çıkan Sultan Mehmet roman boyunca genel hatları ile olumsuz tasvir edilmiştir. Zeki Taştan'a göre, "*Fatih Sultan Mehmet, Kara Davut'ta çok zalim, hırslı, kindar ve bir kadına kavuşmak adına İstanbul'u feth etmeyi kafasına koyan, bunun için her şeyi meşru gören biri olarak karşımıza çıkar.*"¹⁰⁹ Sultan Mehmet her şeyden önce evhamlı biridir. Manisa'da kendisine ait ormanda Kara Duman'ın yakalanması esnasında aklına gelen ilk şey "*Acaba buraya bana suikast için saklanmış olmasın?*"¹¹⁰ düşüncesidir.

Sultan Mehmet roman boyunca acımasız biri olarak tasvir edilir. Sultan Mehmet oku ile yaraladığı Kara Duman'ın, *Merhamet edin! Yardım edin!* çığlıklarına kulak asmaz ve diğer adamlarının da Kara Duman'a işkence eden Kuşçubaşı'ya yardım etmelerini ister. Acımasızlığının en belirgin işareti ise insanları kazığa oturtmasıdır. "*İmparatorum, Türk padişahı şimdi dört Ceneviz taciriyle yirmi Rum köylüsünü kazığa vurdurmuş!*"¹¹¹ Firuz Ağa'ya boğazdan geçerken Rumeli Hisarı'na baç ve selam vermeyen gemilerin batırılmasını emreder. Batırılan gemilerden karaya çıkanlar olursa hemen kazığa oturtulacaktır. Bu meyanda Venedikli kaptan Antonio Rizo ve adamları kazığa oturtulur. Aynı acımasız tavrı kendi maiyyetindekilere de uygulamaktan çekinmez. Rumeli Hisarı'nın yapımı esnasında tembellik yapan işçilere merhamet göstermez ve idam ettirir. Donanmanın Ceneviz gemilerinin boğazdan geçmesini engelleyememesi üzerine Kaptanıderya

¹⁰⁸ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.166.

¹⁰⁹ Zeki Taştan "Türk Edebiyatı'nda İstanbul'un Fethi ve Fetih", *a.g.e.*, s.222.

¹¹⁰ *a.g.e.*, s.42.

¹¹¹ *a.g.e.*, s.220.

Baltacıoğlu için yüksek sesle; ‘‘Baltacıya yüz değnek vurulsun’’ der. İstanbul’un fethedilmesi arzusu ile hırslanan Sultan Mehmet kuşatmanın kaldırılması için gönderilen elçileri dahi öldürtmekten çekinmez. Acımasız bir katil olarak gösterilmek istenen Fatih Sultan Mehmet’in çok fazla insanın ölümünden sorumlu olması Zağanos Paşa’nın ağzından şöyle anlatılır. ‘‘Murat’ın oğlu, önünde eğilmeyen başlardan genç yaşta ehramlar kurmuştu!’’¹¹²

Sultan Mehmed’in olumsuz özelliklerinden biri ise kinci biri olmasıdır. Kara Davud tarafından Manisa ormanında kılıç cenginde yenilmesi ve kılıcının Kara Davud tarafından alınması üzerine Kara Davut’a şöyle der; ‘‘Şayet ömrümüzün herhangi bir devrinde karşılamak olursak, bil ki sana karşı olan kinim sönmemiştir. Bil ki her zaman hayatına kasteden bir düşman olacağım ben.’’¹¹³

Yazar tarafından Sultan Mehmed’e yöneltilen olumsuz tavır roman boyunca Kara Davud’un Fatih Sultan Mehmet’e hitaplarında belirir. ‘‘şu tüysüz, toy Manisa beyi’’¹¹⁴, ‘‘Ne? Şu Manisa’da ağzı süt kokan çocuk mu?’’¹¹⁵

Sultan Mehmed kibirli bir sultandır. Kendisini hiçbir zaman şehzade olarak görmez. Kendisine şehzadem diye hitap eden eşine verdiği cevap bu özelliğini yansıtmaktadır. ‘‘Niçin bana şehzadem demekte ısrar ediyorsun? Bilmiyor musun ki ben tahta çıkmış, saltanat sürmüş bir hükümdarım. ... Şehzadem mi hâlâ mı şehzadem! Fakat ben bir sultanım diyorum sana ... Bir sultan! Anlamıyor musun?’’¹¹⁶

Sultan Mehmed roman boyunca hırsı ile dikkat çekmektedir. Elde etmek istediği İstanbul ve Notaras’ın kızı İren için yapamayacağı şey yoktur. İstanbul’u fethedip Fatih olma hırsı karşısında hiçbir şey duramaz. ‘‘Dedelerimden hangisi benim kadar kahredici ve kudretli olmuştur? Hiç biri, hiç biri! Ve ben Kostantiniye’nin fatihi olacağım. Evet Kostantiniye benim olacaktır.’’¹¹⁷ İstanbul kuşatmasının kaldırılması konusunda sadrazam Çandarlı Halil Paşa’nın ve sevgilisi İren’in isteklerini geri çevirir. Sultan Mehmed’in İstanbul’u fethetme hırsı o kadar ileri gitmiştir ki İstanbul’u fethedecek askerlerine hitabında şunları söylemiştir; ‘‘... Hazineleler diyarını baştanbaşa yağma ediniz! Talan ediniz! İnsanlarının,

¹¹² Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.417.

¹¹³ a.g.e., s.48.

¹¹⁴ a.g.e., s.59.

¹¹⁵ a.g.e., s.309.

¹¹⁶ a.g.e., s.51.

¹¹⁷ a.g.e., s.398.

kadınlarının, çocuklarının canlı ve cansız varlıklarının hepsi sizindir!..”¹¹⁸ Bu konuda Zeki Taştan şunları söylemiştir; “*II. Mehmet, askerlerin şevkini artırmak noktasında birçok hazine ve kadınlar vaat eder ancak yazar-anlatıcı, şehrin fethedilme şerefini ona değil, Kara Davut adında halktan birine nasip ettirir.*”¹¹⁹

Sultan Mehmet İstanbul’un fethedilmesi esnasında gösterdiği hırsın bir diğerini sevdiği kadın olan Prenses İren’i elde etmek isterken de gösterir. Karaca Paşa’yı İren’i bulmak için özel olarak görevlendirilir. İren’e kavuşmak arzusu ile Tarabya Kasrı ve Ayestefanos şatosu ele geçirilir. Büyükada, adalar ve Selimiriya (Silivri) kalesi Prenses İren’i bulmak amacı ile feth edilir.

Eserde genel olarak olumsuz bir karakter olarak tasvir edilen Fatih Sultan Mehmet bazı özellikleri bakımından da olumlu tasvir edilmiştir. İstanbul’un fethinde kullanılacak toprakların üretilmesi esnasında toprakların nişangâhı ve endahat meselelerini kendisinin halletmesi, İstanbul’un fethi dolayısıyla gecelerce yaptığı titiz çalışmalar ve savaş hazırlıkları yazar tarafından olumlu bir bakış açısı ile aktarılmıştır.

Kara Duman, Karaman oğlu İbrahim Bey’in saray kumandanıdır. Asıl adı Erdoğan Bey’dir. Karaman oğlu İbrahim Bey’in sağ koludur ve beyinin gizli, önemli işlerini yapmaktadır. Osmanlı Devleti’ne karşı Anadolu Beyliklerinin yaptığı hazırlıkları görmek amacıyla seyahate çıkar. Manisa ormanından geçerken uyuyakalması dolayısıyla Fatih Sultan Mehmet ve adamlarına yakalanır. Manisa ormanında Sultan Mehmet’in elinden kurtulduktan sonra romanın sonuna kadar Kara Davud’dan ayrılmamıştır. Canını kurtarması dolayısıyla Kara Davud’a bir vefa borcu olduğunu düşünmektedir. Kara Davud’un; “*Hayatını benim serseri ve hedefsiz hayatıma iştirak ettirmek cesaretini ölünceye kadar kendinde bulabilecek misin?*” sorusuna “*Evet.. ölünceye kadar... ve senden evvel ölmek şartıyla... hayatımı her zaman sana siper ederek.*” diye cevaplamıştır.¹²⁰ Kara Davud’a olan vefasını canını vererek ödeyemese de Kara Davud’un oğlu Kartal Bey’in henüz bir bebek iken kartal yuvasında ölmek üzere bulup yaşamasını sağlayarak ödemiştir. Kara Duman, Kara Davud’un kader arkadaşıdır. Eser boyunca Kara Davud’dan ayrılmayan Kara Duman, Kara Davud’un bütün kahramanlıklarında hep yanında olmuştur. Bir bürokrat olması dolayısı birçok farklı kişilikte karşımıza çıkan Erdoğan Bey roman boyunca Kara Duman olmanın dışında Rumca bilmesi ile İstanbul’a gelişi esnasında

¹¹⁸ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.400.

¹¹⁹ Zeki Taştan , **a.g.e.**, s.223.

¹²⁰ **a.g.e.**, s.51.

kendisini Bizans sarayına yardıma gelen Venedikli asilzade Julietto Bartholome olarak tanıtmıştır. Kara Davud'un oğlu Kartal Bey'in gerçek kimliğini öğrenmek amacıyla Masalcı Baba olarak Erguvan ovasındaki köylerde dolaşan kişide Erdoğan Bey'dir.

Prenses İren, roman boyunca meydana gelen birçok olayın özellikle İstanbul'un fethedilmesinin arka planında yer alan kişidir. Güzelliği ile ön planda olan Prenses İren Bizans veziri Grandük Notaras'ın kızıdır. Ulaşılamayan bir sevgili olarak tasvir edilir. Uğruna savaşlar çıkar. Kardeşler birbirine düşman olurlar. Fatih Sultan Mehmet ile gençliğinde aşk yaşayan Prenses İren, bu aşkı İstanbul'un kuşatılmasını kaldırmak için bir koz olarak kullanmayı düşünse de Fatih Sultan Mehmet'in "*Ben seni almak istediğim zaman babandan aramam kolundan tutar, yatağa fırlatırım. Sabret! Çoğu gitti, azı kaldı. Üç dört ay sonra muhakkak benim olacaksın!..*"¹²¹ sözleri karşısında bu düşüncesinde başarılı olamayacağını anlar ve o dakikadan sonra Fatih Sultan Mehmet'ten nefret etmeye başlar. Fatih Sultan Mehmet'ten sonra kendisine âşık olan bir diğer kişi şehzade Orhan Çelebi'dir. Orhan Çelebi'nin kendisine sahip olma ihtimaline karşı babasının evi olan Tarabya Köşkü'nden kaçar. Sütannesinin evi olan sığındığı balıkçı kulübesinde Kara Davud ile karşılaşır ve İstanbul'a gizlice girip şehzade Orhan Çelebi'ye yakalandıkları esnada Kara Davud'un kendisini kurtarması üzerine kendisine âşık olur. İstanbul'un fethedilecek olması üzerine teyzesinin yanına Midilli adasına göçer. Burada da Midilli Kralı'nın oğullarının her ikisi de kendisine âşık olur. Prens Dominik kardeşi Prens Nikola'yı Prenses İren'den kıskanarak öldürür. Prens Dominik de kalp krizi sonucu ölür. Prenses İren ise Midilli Kralı Kantilo Ziyö Doren tarafından oğlunun ölümüne sebep olduğu için boğularak öldürülür.

Romanda yer alan kişilerden bir kısmını Anadolu Türk Beylikleri'nin Beyleri ve şehzadeleri oluşturur. Türk Beyleri'nin özellikleri genel itibari ile olumludur. Türk Beyleri Osmanlı Devleti'ne dost görünmelerine karşı gizli planların içerisinde de yer almaktan geri durmazlar. Bu beylerden **Karaman oğlu İbrahim Bey** kurnaz bir kişidir. Osmanlı Devleti'ne karşı planlar yapar. Konya ovasında Osmanlı Devleti Anadolu Beylerbeyi Özgür oğlu İsa Bey ile yaptığı cirit oyunu esnasında atının dörtnala şaha kalkması sonucu ölümle burun buruna gelir, onu ölümden kurtaran kişi Kara Duman ile Konya'ya gelen Kara Davud'dur. Bu olaydan sonra Kara Davud ile

¹²¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.233.

sıkı bir dost olurlar. Karaman oğlu İbrahim Bey, Uzun Hasan ile işbirliği yapmayı düşünmektedir. Aynı zamanda Anadolu'da Osmanlı Devleti tarafından yıkılan beyliklerin beylerini de himaye eder. Bu beyler içerisinde hırsı ile göze çarpan bey ise sözünü esirgemeyen kişiliği ile **Germiyan Beyi**'dir. Karaman oğlu İbrahim Bey, beyliğinin Osmanlı Devleti hâkimiyetine girmesinden sonra Osmanlı Devleti'yle akraba olmuş ve İstanbul'un fethinde Osmanlı Devleti'ne yardım amacıyla bulunmuştur. Ayrıca Kara Davud'un Fatih'in elinden Mermer Kule'den Anadolu'ya kaçmasını sağlamıştır. Zülkadriye Beyi'nin oğlu **Kılıç Arslan** Malatya yolu üzerinde Mamo adlı eşkiya tarafından esir alınır. Kılıç Arslan'ı o esnada tesadüfen hana gelen Kara Davud kurtarır. Kılıç Arslan Bey Zülkadriye Beyliği'nde en sevilen şehzadedir. Kılıç Arslan'da Kara Davud'a can borcu olanlar kahramanlardandır. Kara Davud'un İstanbul'dan kaçışında yardım eder. Babasının ölümü üzerine Malatya'ya dönerken kardeşi Şahbudak tarafından pusuya düşürülür. Karaman oğlu İbrahim Bey'in yardımıyla Zülkadriye Beyi olur. Eserde yer alan diğer Zülkadriye şehzadelerinden **Şehsuvar** ve **Alaetdüle** abisi Kılıç Arslan Bey gibi mert ve rahimdirler. Kardeşlerinden ayrılan **Şahbudak** ise tam karşı bir yaratılıştadır. Hunhar, içkici ve kumarbazdır. Şehrin dışında kendi gibi olan arkadaşlarıyla kalır. Babasından sonra iktidarı ele geçirmek niyetindedir. Saray tabibi **Bersbay** aracılığı ile babasının ölümüne neden olmuştur. Kısa bir süre yönetime geçmesine karşın beylik yönetimini ağabeyi Kılıç Arslan'a devretmek zorunda kalmıştır. İsfendiyar oğlu **İsmail Hamza** Bey babası gibi kötü bir beydir. Halkına zulüm etmektedir. Koçhisar Beyi **Emir Nurullah**'ın çeşitli hileler ile ölümüne sebep olmuştur. Kara Davud'un gerçek babasıdır. Bunu öğrendikten sonra dahi en ufak bir merhamet göstermemiş ve oğlunun öldürülmesi emrini vermiştir. Sevgilisi Koçhisar Beyi'nin kızı **Nedime Hanım** ise eserde savaşı ve mert kişiliği ile ön plandadır. Nedime Hanım Kara Davud'un annesidir. İsmail Hamza Bey'in Koçhisar Kalesi'ni işgali esnasında oğlu ile kaçmıştır. Yıllar sonra Koçhisar Kalesi'ne döner ve babasının ve kardeşinin ölümüne sebep olan İsfendiyar Beyliği Nasrullah Camii imamı **Ziynetullah Molla**, İsfendiyaroğulları Beyliği Subaşı **Murat Ağa** ve İsfendiyaroğulları Beyliği saray tabibi **Rıza Çelebi** gibi kişileri işkence edip öldürerek intikamını alır. İsmail Hamza Beyi ise oğlunun babası olması dolayısıyla bir türlü öldüremez.

Osmanlı Hanedanlığına mensup birçok tarihi karakterler eserde yer alır. Genel itibarî ile bu kişiler yazarın bakışıyla olumsuz tasvir edilmişlerdir. **II. Murat**, şarabı seven biri olarak tasvir edilir. Onun içki bağımlılığı ölümünün alkol

boğulmasından olmasına neden olur. II. Murat'ın eşi Fatih Sultan Mehmed'in annesi **Hatice Âlime Sultan** ise eşinin ölümünden sonra **Mariya Sultan**'ı öldürmüş ve oğluna ülke yönetimine geçmesi için gizlice haber göndermiştir. Oğlu'nun tahta çıkışına karşı bir girişimde bulunulmaması için eşinin ölümünü Fatih Sultan Mehmet tahta çıkana kadar Çandarlı Halil Paşa'dan gizlemiştir. Ülkenin yönetiminde oğlunun yanında söz sahibi olmuştur. **Çandarlı Halil Paşa** Bizans'tan rüşvet alan bir devlet adamıdır. İstanbul'un kuşatılması fikrine karşı çıkmış ve Sultan Mehmet'i bu yönde sürekli olarak etkilemeye çalışmıştır. Osmanlı Devleti'ne karşı ihaneti İstanbul'un fethinden sonra Bizans veziri Notaras tarafından belgelenmiş ve ihaneti dolayısıyla Fatih Sultan Mehmet tarafından öldürtülmüştür. **Zağanos Paşa**, Çandarlı Halil Paşa'dan sonra sadrazam olmuştur. İstanbul'un fethinden önce Macar Urban Usta'yı Bizans'tan kaçırap Edirne'ye getiren de odur. Fatih Sultan Mehmet'in eniştesidir. Yazar tarafından Rum dönmesi olduğu vurgulanmıştır.¹²² **Karaca Paşa** Sultan Mehmet'in en yakınındaki kişilerdendir. Fatih tarafından İstanbul'un fethi esnasında Prenses İren'i bulmakla özel olarak görevlendirilmiştir. **Orhan Çelebi**, Bizans'da rehin olarak tutulmaktadır. Prenses İren'e aşıktır. Tarabya Kasrı'nı satın alarak Prenses İren'e zorla sahip olmak istemiş fakat başaramamıştır. İstanbul'un kuşatılması esnasında Osmanlı Devleti'ne karşı savaşmış, savaştan sonra ise yakalanarak idam edilmiştir.

Bizans Hükümdarı **Kontantin Dragozes**, kırk beş yaşlarında bir bekârdır. İstanbul'un fethedilmesinden önce hamam eğlencelerinde vakit geçirip evlenmeyi düşünen biridir. İstanbul'un kuşatılmasından sonra ise ülkesinin kurtulması için canla başla çalışan biri olarak tasvir edilmiştir. Ülkesini o kadar sevmektedir ki savaşın son anına kadar at üstünde savaşmış ve ülkesi için ölmüştür. Bizans veziri **Notaras** Ortodoks ve Katolik kiliselerinin birleşmemesi konusunda Bizans hükümdarını etkileyerek bir anlamda İstanbul'un fethini hazırlayan kişidir. Kızı Prenses İren'i Orhan Çelebi ile evlendirmeyi düşünmektedir. İstanbul'un fethinden sonra papaz kılığında kaçmaya çalışsa da yakalanır.

Bu isimlerin dışında eserde birçok millete mensup çok sayıda isme yer verilmiştir. Bu kişilerden bazıları tarihte gerçekten yaşamış kahramanlardan oluşurken bir kısmı ise yazar tarafından romana eklenen hayali isimlerdir.

Eserde yazarın tarihi kişileri aktarırken tarafsız bir bakış açısı tutmadığı açıkça

¹²² Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.464.

görülmektedir. Osmanlı hanedanına mensup kişiler roman boyunca olumsuz bir bakış açısı ile korkak, acımasız ve ihtiraslarının peşinde koşan kişiler olarak tasvir edilir. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu olumsuz Osmanlı hanedanına mensup kişilerin karşısına hiçbir entrikaya bulaşmamış dürüstlüğü, korkusuzluğu ve kahramanlığı ön planda Anadolu Türklerini çıkarmıştır. Bu kişiler özellikleri bakımından roman boyunca yüceltilmiş tiplerdir.

3.1.6. Zaman

Kara Davud'un başından geçen maceraların bir süreç içinde anlatıldığı eserde zaman genel itibarî ile kronolojiktir. Bin dört yüz elli yılının Ocak ayında başlayan eser Fatih'in İstanbul'u fethinden sonraki bin dört yüz elli üç senesinin haziran ayına kadar geçen üç buçuk yıllık bir zaman diliminin ardından biter.

Tarih konulu popüler macera romanı olarak tarihî olayların anlatımı sebebiyle zaman unsuru eserde gerçekçidir. Romanın zaman akışı içerisinde Fatih Sultan Mehmet'in çocukluğundaki tahta çıkışı, Kara Davud'un gençliği ve Santur Kaya beylerinin başından geçen hadiselerin anlatıldığı bazı olaylarda maziye dönüşlere yer verilir. Yazar eserin bazı kısımlarında kendisini açıkça belirli etmekte, olay ya da mekânlar hakkında geçmiş yıllara ait bilgiler de vermektedir.

Eserde zaman kavramı konusunda dikkat çeken bir diğer unsur ise bin dört yüz ellili yıllarda bahsettiği bir konunun ani geçişle günümüzdeki hali hakkında bilgi vermesidir. Yazar bu konuda tarihî zaman ile günümüz zamanı arasında geçiş yapmayı bir kusur olarak görmez. Romanda Muşar Kalesini anlattığı bölümde dipnot belirterek "*Bu kale elan mevcuttur. Harap ta addedilemez. Atma aşireti tarafından ağıl olarak kullanılmaktadır.*" der.¹²³

Romanda zamanı kesin olan tarihî olayların yanı sıra yazar tarafından kurgulanan olayların bazılarında da inandırıcılığı artırmak amacıyla "*Bin dört yüz elli senesi Ocak ayı yirmi altıncı günü*" gibi kesin tarihî zamanlar belirtir.

¹²³ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.146.

3.1.7. Mekân

Romanın ana kahramanı Kara Davud roman boyunca sürekli maceradan maceraya atıldığı için eserde çok fazla mekâna yer verilmiştir. Eserde yer alan mekânlar romanın konusuna uygun olarak Anadolu'da yer alan beyliklerin sarayları, Osmanlı Devleti sarayı, Bizans devleti sarayı Vlekerna ve İstanbul, Pontus Rum İmparatorluğu sarayı, İberya (Gürcü) Devleti sarayı ve Anadolu'da yer alan kale, köy ve hanlardır. Romanın anlatımında olaylar ve kişiler ön planda yer aldığı için mekân tasvirleri genelde yüzeyseldir. Yazar bazı mekân tasvirlerini romanın olay örgüsünü ve kişilerin mizacını destekleyici tarzda anlatmıştır.

Romanda yer alan ilk mekân İsfendiyaroğulları'nın başkenti olan **Kastamonu**'dur. İsfendiyaroğulları'nın sarayı İsfendiyar Beyi İsmail Hamza'nın mizacına uygun olarak olumsuz tasvir edilir. *“Şehrin en hâkim noktasında, Allah'ın bir gazabı gibi yükselen ağaçsız bir tepenin yalçın kayaları üstünde ortaçağ mimarlığının bütün o korkunç azametlerini heybetle göze vuran bir yapı vardır. Tepeleri tunçtan kartal heykelcikleri ile süslenmiş, konik çatılı dört yuvarlak kulesi ile dört yana ölüm tehditleri saçan bu yapı bir saraydır.”*¹²⁴ Bu sarayın en dikkat çeken yeri ise işkencelerin yapıldığı Kanlı Kule'dir. Kastamonu - Çankırı yolu üzerinde Ilgaz dağında yer alan **Koçhisar Kalesi** ise İsmail Hamza Bey tarafından yıkılan sadece bir kulesinin kaldığı bir harebedir. Bu tek kuleye de halk ve askerler **Perili Kule** ismini vermiştir. Nitekim Perili Kule de Nedime Hanım'ın eserde ortaya çıkışından sonra İsmail Hamza Bey tarafından yıktırılır. **Manisa** şehri eserde yer alan bir diğer kenttir. Fatih Sultan Mehmet şehzadeligi döneminde bulunduğu Manisa'da kendisine ait Sibil dağları eteklerinde özel bir ormanda ava çıkar.

Karamanoğulları başkenti **Konya** yazar tarafından romanda yer alan diğer şehirlere göre daha ayrıntılı tasvir edilmiştir. Fakat bu tasvirler gerçekçi değil dekoratiftir.

“Konya!

Meşhur ve tarihi Konya!

Batı Roma'nın şimdi harabeleri bile kalmıyan asırlar görmüş İkomyom'u...

Selçuki sanatının nefis şaheserlerini koynunda saklayan ve bin hatıra yaşatan Konya... Bu güzel ve şirin belde, miladın on beşinci asrında, bir Selçuki mimarisi

¹²⁴ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, **Kara Davud**, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.12.

halinde idi.''¹²⁵

Alâeddin tepesinde yer alan Karamanoğulları sarayı ise eski günlerdeki kadar artık şaşaalı değildir. Konya'da bahsedilen bir diğer mekân ise İbrahim Bey'in cirit oyununda kullandığı Meram düzlüğüdür.

Bursa, Kara Davud'un gençliğinde medrese eğitimi aldığı şehirdir. Kara Davud'un buradan hatırladığı büyük beyaz evler, şehrin tepesindeki yalçın kayalar üstündeki kale, babasının kendisini bıraktığı kişinin evinde bulunduğu tek gözlü, üstü evlerle dolu Kapalı Köprü ve eğitim aldığı medresedir.

Eserde farklı tasviri ile dikkat çeken şehir ise **Kayseri**'dir. Yazar Kayseri şehrini, şehrin insanlarına günümüzde toplum tarafından atfedilen parasal ilişkileri üzerinden tasvir eder. '*Burası çok garip bir şehirdi. Herkes muttasıl, mütemadiyen akçeden bahsediyordu. Bu Kayseri'de hemen hemen parasız hiç bir şey yapılamıyordu. Şehre girerken bir çeşme başında atlarını sulamışlardı, karşılına çıkan bir adam kendilerinden baç aramıştı. Her şeyin ucunda bir baç vardı. (sokaktan geçtin, baç ver!) (oturdu, baç ver!), (Su içtin, baç ver!), ver, ver, ver!''*

126

Bu şehirlerin dışında, Kütahya, Niğde, Sinop, Sivas, Malatya, Edirne, Kangal, Harput, Hekimhan, Darende eserde adı geçen diğer Anadolu kentleridir.

Kara Davud ve Kara Duman'ın roman boyunca sürekli seyahat halinde bulunmasıyla yol boyunca konakladıkları hanlar ve köyler romanda yer alan bir diğer mekân unsurudur. Kayseri Hanı, Sultan Hanı, Sivas Kangal arasında bulunan Deliktaş Hanı, Ulaş Hanı, Niğde Hanı, İskilip Hanı gibi hanlar mekân olarak yer alır. Romanda hanlar ayrıntıları ile belirtilmeyip genellikle isim olarak yer alırlar.

Köyler ise isimlerinden ziyade bağlı buldukları beyin adı ya da köyde yaşayan aşiretlerin isimleri ile aktarılmıştır. Bu köyler genellikle Sivas-Malatya arasında Fırat ırmağı boyunca yer alan Alevi köyleridir. Bu köylere Poyrazoğulları köyü, Yebecek köyü, Hasan Çelebi köyü, Höyük köyü gibi köylerdir.

Bizans Devleti başkenti İstanbul, Osmanlı Devleti Başkenti Edirne, İberya Sarayı, Pontus Sarayı, Midilli Hükümdarlığı ve Akkoyunlular başkenti Tebriz eserde yer alan saray ve başkentleridir. Bunlar içerisinde Uzun Hasan'ın hükümdarlığını yaptığı Tebriz şehri ve Akkoyunlu sarayı ve Midilli hükümdarlığı romanda sadece isim olarak yer alır. Bu mekânlar hakkında romanda ayrıntılı bilgi verilmez. **İberya**

¹²⁵ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.52.

¹²⁶ a.g.e., s.88.

Sarayı ve **Pontus Sarayı** İstanbul'un fethi öncesinde Hristiyan Devletlerin içinde bulunduğu sefâhati göstermek için hamam eğlenceleri ile tasvir edilmiştir. Özellikle İberya Kralı Kegork, vaktinin büyük bölümünü hamamda eğlenceler düzenleyerek geçirmektedir. **Edirne Sarayı** ise romanda daha çok Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethi için yaptığı hazırlıklar ve yabancı devletlerin temsilcileri ile yaptığı görüşmelerde yer alır. Edirne sarayında yer alan mekânlardan Yelli Burgaz Kulesi ise esirlerin tutulduğu yer olarak belirtilir.

Eserde ayrıntısıyla anlatılan mekân **Vlekerna Sarayı**'dır. Vlekerna sarayı II. Murat zamanında Kral Konstantin Drogozes'in bekâr bir kral olması sebebiyle hamam eğlencelerinin yapıldığı bir yerdir. “...*Nice seneler Bizans kayserlerine, Bizans devletinin her biri birer şehvet kısırağı olan İmparatoriçelerine zevk ve haz mabedi olan Vlekernaya giriyordu.*”¹²⁷ Savaştan önce bir zevk yuvası olan saray, İstanbul'un kuşatılmasından sonra Bizans ordusunun karargâh merkezi özelliği taşır. Savaş Vlekerna'nın muhteşemliğinden bir şey bırakmamıştır. “*Bu saray imparatorluk sarayı yağmacılarının fena halde tahribine uğramıştı. Zarif salonlar çırılçıplaktı. Büyük kapı kırılmış, birkaç mermer sütun boynu bükük yerlere uzanmıştı.*”¹²⁸ Fatih Sultan Mehmet bu durumu görünce dayanamaz ve saraya girişi esnasında Sadi Şirazi'nin “*Yevm nöbet mizenttir tarım efresyab/Perdedarı mikenttir kasr ankebut*”¹²⁹ beytini okur. Vlekerna sarayında yer alan Mermer Kule ise sarayın hapisanesidir. Kara Davud ve Kara Duman bu kulede tutulmuşlardır.

Eserde yer alan dinî mekânlar ise Abdülvahap Türbesi ve Ayasofya Kilisesi'dir. **Abdülvahap Türbesi**, Battal Gazi'nin yakın arkadaşı olan Alevi büyüklerinden Abdülvahap Gazi'nin mezarının bulunduğu bir türbedir. Erguvan (Arguvan) Alevilerinin himayesindedir. Mekân görsel tasvirinden ziyade Erguvan Alevileri tarafından atfedilen kutsallığı ile anlatılmıştır. “*Yaz kış, hemen her gün bu türbe, adak getiren Ali kulları ile dolup taşardı.*”¹³⁰

Ayasofya Kilisesi Hristiyan âlemi için büyük bir öneme sahiptir. Ayasofya bina olarak ihtişamlı olsa da dünyanın her bir tarafından gönderilen içerisindeki zenginlikler artık yoktur. Bunun nedeni romanda içerisindeki değerli eşyaların Kral

¹²⁷ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.414.

¹²⁸ a.g.e., s.414.

¹²⁹ Sadi Şirazi'ye ait olan beytin orijinali şu şekildedir: “Perdedâri mîküned der kasr-ı Kayser ankebût /Bûm nevbet mîzened her kubbe-i Efrâsiyâb” anlamı ise “Kayzer'in sarayında örümcek teşrifatçılık yapıyor, İmparator Efrasiyab'ın kulelerinde hakimiyet alâmeti olan davulu çalma işi de baykuşlara düşmüş...”

¹³⁰ a.g.e., s.146.

Dragozes tarafından alınarak Galata tüccarlarınca paraya çevrildiği ve bu paranın da Çandarlı Halil Paşa'ya rüşvet olarak gönderilmesi olarak belirtilir. Fatih Sultan Mehmet İstanbul'a girişinde ilk olarak Ayasofya'ya gelir, namaz kılar ve camiye dönüştürür. Bu sahne eserde; *“Topkapıdan geçtikten sonra genç hükümdar şehrin en büyük caddelerinden süzülerek doğruca Ayasofya'ya girdi. Gümüş kakmalı büyük tunç kapılar önünde atından indi. Derhal secdeye vardı. O derece hararetle bir istekle bütün İslam âlemi tarafından beklenen zaferi kendisine bahşeden Cenabı Hakk'ın huzurunda boyun eğdi. Bir avuç toprak alarak başına serpti ve tam bir huşu ile muhteşem kubbelerin altında ellerini kulaklarına götürerek tekbir aldı, tebriken namaz kıldırdı.*

Artık Hıristiyan dinini şan ve şerefi namına Jüstinyen tarafından bina edilmiş olan kilise bir cami olmuştu.

Daha uzun asırlar Marifetullahı tecessüm edecek olan namdar bina, şimdi ezan sesleri içinde inliyordu.”¹³¹

Romadaki bir diğer mekân ise Santur Kaya beylerinin saklandıkları Kara Davud'un da çocukluğunu geçirdiği Kütahya'ya sekiz saat mesafede Karahisar ile Altıntaş arasında bulunan mağaradır. Mağara Santur Kaya beylerinin kazdığı iç içe geçmiş sağlı sollu dörder büyük oda ve bir geniş girişten oluşur. Zeminin altında olan bu yere gizli bir kapaktan girilir.

Yukarıda bahsedilen mekânların dışında eserde Anadolu'da ve Akdeniz coğrafyasında yer alan birçok mekân isim olarak belirtilmiştir.

Yazar romanda mekânları belirtirken bir anlatım tekniği hatası olarak romanın anlatıldığı zaman ile romanın yazıldığı zaman arasındaki mekân farklılıklarından bahseder. Romanın bir bölümünde Konya hakkında *“Sarayları, han ve hamamları, kervansarayları, bugünkü gibi harap, metruk ve hatta namsız nişansız değildi.”¹³²* der. Koçhisar Beylerinin kalesinden bahsederken: *“Bugün bile Kastamonu'yu Çankırı'ya bağlayan şosenin beşinci kilometresinde son izleri gözden kaçmayan bu kule, Koçbeyleri malikânesinin üstüste kalabilmiş son taşlarıydı.”¹³³* diyerek kulenin eserin yazıldığı zamandaki durumunu da belirtmekten çekinmez.

¹³¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s. 413.

¹³² a.g.e., s.52.

¹³³ a.g.e., s.15.

3.1.8. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Romanda üçüncü tekil şahıs anlatıma dayalı hâkim bakış açısı anlatım tekniği kullanılmıştır. Yazar, anlatıcı üzerinden yaptığı aktarımda bazen kendisini de doğrudan işin içerisine katmaktan çekinmez. Bu durumda yazar ve anlatıcı bütünleşmiştir. Örneğin anlatıcı Koçhisar beyleri hakkında bilgi verirken; “*Bu ailenin çok temiz bir mazisi vardı. Koçbeyleri hanedanı son derece demokrat bir hayat sürmüştü.*”¹³⁴ der.

Kara Davud romanında anlatıcı anlattığı olay hakkında her türlü bilgiye sahiptir. Olayların geçmişini ve bugününü hatta geleceğini dahi bilmektedir. Midilli hükümdarı Kantilo Doren Prens Dominik’in ölümünden sonra şunları söyler: “*Ada sahipsiz kalmıştı. Üç ay sonra Türkler geleceklerdi.*”¹³⁵ Her şeyi bilen anlatıcı eserdeki kişilerin zihninden geçenleri dahi bilmektedir. Örneğin Mamo, Kılıç Arslan Bey’i ele geçirdiğinde ölümüne taraftar olmamış ve şöyle düşünmüştür: “*Zülkadriye Beyi’nin oğlu yağlı bir kuyruktu. Bunu uzun Hasan’a hediye ettiği takdirde alacağı mükâfatı düşünüyordu. Haydi Uzun Hasan’a götürmesin, babasından ne kadar fide istese alamaz mıydı?*”¹³⁶

Anlatıcı olayların altında yatan gizli nedenleri ve kişilerin geçmiş yaşantılarında yatan bütün olayları ayrıntıları ile bilmektedir. İsfendiyar oğlu İsmail Hamza Bey’in on sekiz yıl önce Nedime Hanım ile yaşadıkları ve Koçhisar Beyliği’nin başına gelenler, Kara Davud’un çocukluğu ve gençliğinde başından geçenler ve Fatih Sultan Mehmet’in çocukluğunda tahta çıkışı ve başından geçenleri anlatıcı ayrıntısı ile bilmektedir.

Anlatıcı eserde kendisini gizlemek ihtiyacı duymaz. O herşeyi bilen ve gören kişidir. Olayların, kişilerin ve mekânların daha iyi anlaşılması istediği yerde doğrudan kendi cümleleri ile esere dâhil olur. Örneğin Kayseri’den çıkarılarken Kara Davud ve Kara Duman’ın Erciyes Dağı’nı görmeleri üzerine Erciyes Dağı ile alakalı bir efsaneden bahseder ve araya girerek şöyle der: “*Bu yalan mıdır doğru mudur? Bizi alakadar etmez. Fakat hiç şüphesiz bir yalandan başka bir şey değildir.*”¹³⁷ Macar Urban Usta’nın İstanbul’da kumar oynadığı gizli kumarhanenin önünde

¹³⁴ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.14.

¹³⁵ a.g.e., s.516.

¹³⁶ a.g.e., s.97.

¹³⁷ a.g.e., s.101.

okuyucunun heyecanlandığı varsayımı ile yazar yine araya girerek: “*Haydi uzun müddet helecanda kalmıyalım. Biz de şu esrarengiz kapıdan içeriye dalalım.*”¹³⁸ der.

Yazarın okuyucu ile arasında karşılıklı konuşuyormuş havasında yaptığı bu girişlerde eserin tefrika bir roman olmasının da etkisi vardır.

Anlatıcının, tefrika romanlarda sıklıkla yer alan okuyucunun geçmişte yaşanmış olayları ve kişileri unutmuş olacağı varsayımı üzerine yaptığı hatırlatma cümlelerini kullandığı görülür: “*Kara Duman dostumuzu bilmem hatırlayabildiniz mi? Hani şu bizim, her hadise içindeki rolünü kahramanca ve erkekçe yapan dostumuzu...*”¹³⁹ Anlatıcının bu tarz cümleler kullanmasında romanın günlük bir gazetede tefrika halinde günde bir sayfa yayınlandığı ve gazete okuyucusunun olayları ve kişileri takipte zorlandığı varsayımı üzerine yapıldığı düşünülebilir.

Anlatıcının kendisini belirgin olarak ortaya koyduğu bir anlatım biçimi de, yazarın romanda yer alan kişiler, olaylar ve mekânlar hakkında açıklayıcı dipnotlar belirtmesidir. Anlatıcı, araya girerek yaptığı açıklamaların bir kısmını da dipnotta belirtmiştir. Örneğin; Sivas Malatya arasında yer alan köylerden ve hanlardan bahsederken şöyle der: “*Lakin o tarihlerde Anadolu, şimdiki gibi, (*) tezek ve kerpiçten mamul değildi. Baştanbaşa taş ve granitti.*” Anlatıcı dipnotta ise şimdiki zamandan kastını şöyle belirtir: “*Yani kitabın yazıldığı 1923 tarihinde*”¹⁴⁰ Romanda yer alan birçok tarihî şahsiyet ve özellikle mekânların günümüzdeki isimleri ve mevcut durumları hakkında bilgi verilmek istendiğinde bu yönleme başvurulmuştur. Yazar romanda yer alan mekânların şimdiki yerleri hakkında gezip gördüğü izlenimlerini belirtmekten de çekinmemiştir. Eserde yer alan İstanbul semtlerinden birinden bahsederken dipnotta şunları belirtir: “*Maltepe... Orada bir askeri hastahane vardır.*”¹⁴¹

Anlatıcı mekânlar hakkında yaptığı ayrıntılı açıklamanın bir benzerini eşyaları anlatırken de yapmıştır. Fatih Sultan Mehmet’in Sadrazam Çandarlı Halil Paşa’nın ihanetini öğrendiği sahne hakkında dipnotta şöyle der: “*Bu hançer hala Topkapı Sarayının hazine dairesindedir.*”¹⁴²

¹³⁸ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.250.

¹³⁹ a.g.e., s.431.

¹⁴⁰ a.g.e., s.91.

¹⁴¹ a.g.e., s.342

¹⁴² a.g.e., s.509.

3.1.9. Anlatım Teknikleri

Yazar, anlatıcının hikâyeyi nakleden konumunda olduğu “anlatma”¹⁴³ tekniği eser boyunca genel anlatım tekniği olarak kullanılmıştır. Üçüncü tekil şahıs anlatımın kullanıldığı bu eserde yazar kendisini gizleme gereği duymaz. Anlatma yöntemini Nurullah Çetin şöyle açıklar: *“Bunda anlatıcı-yazar kendi varlığını çok belli eder. Araya girer, yorumlar, değerlendirmeler yapar, nasihat verir, soru sorar, okuyucuya hitap eder, roman kişilerini yargılar vs. Bu yöntemde yazar, taraftırdır. Romandaki olan biten, birisi tarafından anlatılır ve aktarılır. Bu yöntemde okuyucunun dikkati daha çok kendisi ile metin arasında aracı konumunda olan anlatıcı üzerinde yoğunlaşır. Biz romanı anlatıcının gördüğü, bildiği ve bazı tasarruflarıyla aktarmak istediği kadar alımlarız. Okuyucu kulağını kılavuz anlatıcıya tutar.”*¹⁴⁴ Yazar aktarmak istediği olayı anlatıcıya devreder. Yazar anlatma tekniği ile olayı aktarırken olayları kendi bakış açısı ile yorumlar. Örneğin eser boyunca okuyucu İstanbul’un fethi olayını tarafsız bir bakış açısı ile görmez, yazar – anlatıcının gördüğü, göstermek istediği şekli ile algılar.

*“Romanın kurmaca dünyasında yer alan kişi, zaman, olay, mekân, gibi unsurları, sanatın sağladığı imkânlardan yararlanarak görünürlük kılmak”*¹⁴⁵ olarak açıklanan tasvir tekniği eserde sıklıkla başvurulan tekniklerdendir. Eserde yer alan kişi ve mekânlar çoğu zaman ayrıntısı ile tasvir edilir. Bu tasvirler genel itibari ile yazar anlatıcının bakış açısı ile aktarılır. Bizans’ta bir hamam şöyle tasvir edilir. *“Rengârenk somaki sütunlarla müzeyyen, baştanbaşa mermer kaplı bir salondayız. Tam ortada insanın erkeğini ve dişisini en hurda ve mahrem teferruatına kadar temsil ve teşhir eden büyük ve kıymetli iki heykel dikili. Az beride ceylan derileri üzerine yerleştirilmiş som altından bir taht... Küçükü büyükü birkaç havuza arslan ağızlarından şarıl şarıl sıcak sular akıyor. Bir kenarda üzeri çeşit çeşit yemekler, altın ibrik ve tabakalarla dolu, geniş bir gümüş masa kurulmuş. Her yer ruha şehvet veren bir ılık içinde.”*¹⁴⁶

Kişi tasvirlerinde de yazar anlatıcının bakış açısının hâkim olduğu görülür. Eserde kişiler tarihi gerçeklikleri ile değil yazarın anlatıcı aracılığı ile okuyucuya algılatmak isteği şekli ile aktarılır. Kişilerin fiziksel özellikleri aktarılırken kişilik

¹⁴³ Mehmet Tekin, *a.g.e.*, s. 206.

¹⁴⁴ Nurullah Çetin, *a.g.e.*, ss. 116-117.

¹⁴⁵ Mustafa Nihat Özön, *Türkçe’de Roman*, İletişim Yay., İstanbul, 1985, s.113.

¹⁴⁶ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.72.

özelliklerinin fiziksel özelliklerine yansıdığı görülür. Anlatıcı olumsuz bir bakış açısı aktardığı kişinin dış görünümünü de olumsuz tasvir eder. Yine aynı şekilde olumlu bir bakış açısı aktarılan kişinin kişilik özellikleri gibi fiziksel özellikleri de olumludur. Kara Davud her yönüyle ideal bir kişidir. Onu dış görüntüsü de aynı şekilde idealdir. Manisa ormanında karşılaşılan Sultan Mehmet ile Kara Davud şöyle tasvir edilir: “Genç süvari sade giyinmişti. Son derece yakışıklı ve mütenasipti. Sol eliyle, mütemadiyen kişneyen ve toprakları eşeleyen atının gemlerini kasiyordu. Sağ elini pervasız bir tavır ile kalçasına dayamıştı. Atının geniş kalçalarını düven eğri uçlu uzun bir kılıcı vardı. ... Sultan Mehmet’e gelince, lakayt görünmek isteyen bir eda ile susuyordu. Fakat gözlerinden belliydi ki son derece kızmıştı.”¹⁴⁷

Romanın büyük bölümünde kullanılan "anlatma" tekniğinin yanı sıra anlatıcı gösterme tekniğinden de faydalanmıştır. Gösterme tekniğini genel olarak: “Bir olayı ya da durumu, belli bir zaman ve yer içinde, daha çok kişiler arası konuşma ve eylem biçiminde okuyucuya sunmaktır.”¹⁴⁸ şeklinde açıklayabiliriz. Bu bölümlerde anlatıcı-yazar kişiliğini gizlemiştir. "Gösterme" tekniği daha çok kişilerin karşılıklı konuşmalarında görülür. Örneğin anlatıcı Şehzade Mehmet’in Manisa’daki sarayında ava giderken eşi ile yaptığı konuşma şu şekildedir: “–Gidiyor musun şehzadem? Evet meleğim Bugün de gitmesen... Ne olur ki? Ava gitmemek... Oh güzelim, bu benim için imkânsızdır. Ben... Ben ava gitmeyeyim ha!”¹⁴⁹

Romanda kullanılan bir diğer teknik ise "geriye dönüş" tekniğidir. Bu geriye dönüş “yapıcı geri dönüşür.” Mehmet Tekin bu anlatım tekniğini şöyle açıklar: “İlk başlardan itibaren kahramanla okuyucu arasında bir set oluşturulur ve kahraman, bazı yönleriyle saklanır. Okuyucunun merakının yoğunlaştığı anda romancı devreye girer ve kahramanın geçmişi hakkında ya parça parça, yahut blok halinde bilgiler verir.”¹⁵⁰ Eserde de anlatıcı Kara Davud’un başından geçen olaylara açıklık getirmek için ya da Kara Davud’un kimliği hakkında bilgi vermek için sık sık geriye dönüşler yapar. Eserde geriye dönüşler sadece Kara Davud ile de sınırlı değildir. İsfendiyar oğlu İsmail Hamza Bey’in kişiliğinin anlatıldığı bölümde yazar on sekiz sene öncesine döner. “Koçhisarlı’ları İsfendiyarlar çekememişlerdi.

¹⁴⁷ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.45.

¹⁴⁸ Ünal Aytür, *Henri James ve Roman Sanatı*, DTCF Yayınları, Ankara, 1977, s.22.

¹⁴⁹ a.g.e., s.38.

¹⁵⁰ Mehmet Tekin, a.g.e., s. 257.

Burunları dibinde adaletle, cömertlikle gönül çeken Koç beyinin bir gün kendilerine rakip olabileceğini düşünmüşler ve şeytanca bir plan tertip ederek Emir Nurullah'ı öldürtmüşlerdi.''¹⁵¹

Anlatılacak olay ve durumların ayrıntıya girilmeden özet halinde anlatıldığı anlatım tekniğine “ Özetleme” tekniği adı verilir. Tarih konulu romanlarda tarihî olayın oluşmasına neden olan olayların fazlalığından dolayı anlatıcı da eserin bazı bölümlerinde olayı doğrudan etkilemeyen olayları "özetleme" yoluna gider. Tarihi romanın uzun ve kapsamlı bir tarihi dönemi kendisine konu edinmesi yazarın, eseri doğrudan etkilemeyen bölümlerini özetleyerek aktarmasını gerektirmiştir. Özetleme tekniğini faydası ise okuyucunun dağılan dikkatini tekrar ana olay üzerine toplamasını sağlamaktır. Eserde anlatılanlar ile doğrudan alakalı olmayan fakat üzerinde durulması gereken olay ve durumları okuyucuya toplu olarak vererek okuyucunun sıkılmasını engeller. Okuyucunun dikkatini dağıtmayarak heyecanının diri tutulmasını sağlar. Örneğin eserde Kara Davud ve Kara Duman'ın yolculuklarının aksiyonsuz geçen kısımları bu teknik ile aktarılmıştır. “*Kara Davud'la Kara Duman, yola çıkalı tam on beş gün olmuştu. Seyahetleri arızasız geçmişti. Ama çok yorulmuşlardı. Uyruk eteklerinden Sultan Hana ve oradan da Niğde'ye uğrayarak Kayseri'ye gelmişlerdi.*”¹⁵²

Romanda özetleme tekniğinin kullanıldığı bir diğer bölüm ise yazarın romanda adı geçen devlet, millet, şehir, köyleri ve burada yaşayan insanları anlattığı bölümlerdir. “*İberyalılar kimse ile ihtilat etmeyen, kendi hallerinde yaşayan, kendi yağlarıyla kavrulan bir millettir. Mamefih Bizansın gözler kamaştıran sefih debdebesi uzaktan uzağa buralara kadar akseylemişti. Bizansı İberyalılar, bir nevi Şedadın cenneti addediyorlardı.*”¹⁵³

Eserde kullanılan tekniklerden biri de monolog tekniğidir. Bu teknik daha çok eserde yer alan kişilerin düşüncelerini açıkladıkları, içinde buldukları durumları yorumladıkları anlarda kullanılmıştır. İsfendiyaroğulları Beyliği beyi İsmail Hamza saraya gelen işkence edilmiş kişilerin akıbetini araştırırken kendi kendine şöyle der: “*Bakalım Hekim Rıza iyileşirse... Belki başından geçeni öğrenebileceğiz. Dilini kopardılarsa eli kalem tutmaz değil ya bu herifin!*”¹⁵⁴

Eserde kullanılan tekniklerden biri de iç monolog tekniğidir. Bu teknikte

¹⁵¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.15.

¹⁵² a.g.e., s.87.

¹⁵³ a.g.e., s.186.

¹⁵⁴ a.g.e., s.36.

okuyucu anlatıcı olmadan doğrudan doğruya eser kahramanı ile karşı karşıyadır. Kişinin düşüncelerini bu yöntem ile serbestçe ifade imkânı bulur. *“İç monologda doğal bir süreç, yalın bir yapılanma vardır ve cümleler, düşüncelerin, duyguların doğal akışına uygun olarak serbest bir akışla şekillenir. Cümlelere, konuşma dilinin havası ve mantığı hâkimdir. Bu yönüyle iç monolog, anlatıma, anlatılana doğallık kazandırma ve dolayısıyla bireyin duygu ve düşüncelerini gerçekçi bir anlayışla yansıtma yönünde bir araç olmuştur.”*¹⁵⁵ şeklinde açıklanan iç monolog tekniği az da olsa eserde yer alır. Kara Davud, Karaman oğlu İbrahim Bey’in sarayında konaklama teklifini reddeder fakat içerisinden de şunları geçirir: *“Ev sahibinin davetine icabet lazım. Ne de olsa herifin sofrasında karnımı doyurmuş bulunuyorum. Yoksa kimbilir şimdi han köşesinde pinekleyecektim.”*¹⁵⁶

Eserde başarılı olarak kullanılan tekniklerden biri de mektup tekniğidir. Eserde yer alan karakterlerden birinin kaleme aldığı metnin doğrudan esere konulması şeklinde uygulanan bu teknik; yazarın ve anlatıcının romana doğrudan doğruya müdahale etmeden karakterlerin duygu ve düşüncelerini okuyucuya aktarmasını sağlamıştır. Eserin olay örgüsü içerisine yerleştirilen zamanın etkili haberleşme aracı olan mektup, ilk olarak Kara Davud’un annesi olan Nedime Hanım’ın sevgilisi İsfendiyar Beyi İsmail Hamza Bey’e ve Nasrullah Camii imamı Zeynetullah Molla’ya yazdığı tehdit mektuplarıdır.

“Devletlü

*Geciktik, fakat kusura bakma! Zeynetullah gibi yedi canlı bir herifi gebertmek kolay iş değil. Ne ise nihayet onun da sırasını savdık. Şimdi tekrara hacet yok ki sıra senindir. Zeynetullah’a gösterdiğiniz dikkatin neticesiz kaldığı görülüyor. Binaenaleyh tavsiye ederiz, kendinizi korumak için de zahmetlere girerek bizi beyhude yere uğraştırmayınız. Er geç elimize geçeceğinize göre mektubumuzu alır almaz vasiyetlerinizi yapıp tövbe ve istiğfar ederek kendinizi ahirete hazırlamaya başlarsanız akıllı hareket etmiş olursunuz!”*¹⁵⁷ Bir diğer mektup ise Pontus Kralı’nın İsfendiyaroğulları Beyliği’ni yıkmak için Uzun Hasan’a yardım istemek için gönderdiği fakat yolda Kara Davud ve Kara Duman tarafından ele geçirilen mektuptur.

¹⁵⁵ Mehmet Tekin, a.g.e., ss. 290-291.

¹⁵⁶ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966, s.79.

¹⁵⁷ a.g.e., s.87.

3.2. Deli Deryalı

3.2.1. Roman Hakkında

Cumhuriyet'in ilanından sonraki dönemde denizcilik alanında ilk eser olma özelliği gösteren “ *Deli Deryalı* ”¹⁵⁸ eseri 1928 yılında ilk olarak Osmanlı Türkçesi ile yayınlanmıştır. 28*20 ebatlarında basılan eser 323 sayfadan oluşmaktadır. Eser İstanbul'da Akşam Matbaası tarafından basılmıştır.

1970'li yıllara kadar Latin harflerine çevrilmeyen eser Ak Basın ve Yayınevi tarafından 1971 yılında yayınlanmıştır. Eser İstanbul'da Özyayın Matbaası'nda bastırılır. Latin harfleri ile basılan eser daha sonraki yıllarda yeni baskılar yapmamıştır.

¹⁵⁸ Bu incelemede romanın Ak Basın ve Yayınevi tarafından 1971 yılında yayımlanan baskısı esas alınmıştır. Metinden yapılacak bütün alıntılar bu baskıya aittir ve sadece sayfa numarası verilecektir.

3.2.2. Romanın Özeti

Pargalı İbrahim Paşa, Sultan Süleyman ile Manisa’da tanışır. Pargalı İbrahim Paşa’nın keman çalmasından etkilenen Sultan Süleyman, Paşa’yı önce Doğancıbaşılığa daha sonra ise sadrazamlık makamına getirir. İbrahim Paşa her anlamda Sultan Süleyman’ı etkileyen biridir. Kendi ihtirasları dolayısıyla Osmanlı Devleti’nde kendisine rakip gördüğü kişileri Padişah’ın gözünde küçük düşürerek bu kişilerin sürgün edilmelerini ya da öldürülmelerine sebep olur. İskender Paşa’da bunlardan biridir. Pargalı İbrahim Paşa kendisine rakip gördüğü İskender Paşa’yı Bağdat Seferi esnasında çeşitli hileler ile idam ettirir.

1543 senesi Ocak ayının 28. Gecesi İstanbul’a kara kış hâkimdir. Sabah namazını Ayasofya’da kılan halk dağılıktan sonra caminin baş imamı caminin karanlık bir köşesinde başı kesik bir insan bedeni bulur. Bunu gören cami imamı çılgına döner ve çığlıklar atar. Cemaat içerisinde bulunan Gevheri adlı bir alim bu durumu fark eder. Başı kesik insan vücudunu inceler. Cesedin üzerinde bir mektup bulur. Bu mektup Akdeniz’de hüküm süren Deli Deryalılar’dandır. Olayı duyan Yeniçeri Ağa’sı olaya el koyar. Olay derhal Sadrazam İbrahim Paşa’ya haber verilir. Ceset incelenir ve cesedin Bostancıbaşı Hüsrev Ağa’ya ait olduğu anlaşılır. Cesedi gören herkes tutuklanır. Cesedi görenler sorgulanır fakat bir netice alınamaz. Deli Deryalılar’ın kimler olduğu, Hüsrev Ağa’nın neden öldürüldüğü ve cesedin caminin içerisine kimler tarafından bırakıldığı öğrenilemez. Olayın hemen akabinde İbrahim Paşa’nın sarayında paşanın odasından içeri bir hançer fırlatılır. Duvara saplanan hançerin üzerindeki notta ; “Deli Deryalılarız Biz” yazmaktadır. İbrahim Paşa Deli Deryalılar’ın kendi sarayına kadar girip kendisini tehdit etmelerine çok sinirlenir. Tehdit edenleri ne kadar arasa da bulamaz ve hıncını etrafındakilerden çıkarır.

Pargalı İbrahim Paşa ülkenin dış siyasetini tek başına idare etmektedir. Her şey onun iki dudağının arasındadır. Fransa’ya ticari konularda ayrıcalıklar vermektedir. Fransız Sefiri’ni bir gün sarayında ziyafete davet eder. Bu davet esnasında Fransız Sefir Akdeniz sularında ticaret yapan Fransız gemilerinin Akdeniz’de hüküm süren Barbaros Hayreddin Paşa’dan çekindiğini hatta korktuğunu söyler. Bu konudaki çekincelerinden bahseder. Pargalı İbrahim Paşa bu konuda hiçbir sıkıntı yaşanmayacağı konusunda Fransız Sefiri’ne söz verir. Fransız Sefir bu söze rağmen yine de korku içerisindedir. Pargalı İbrahim Paşa’nın sarayında verilen ziyafette misafirlere yemekte sülün kızartması ikram edilecektir. Sülün

kızartmalarının olduğu tabaklar yemek salonuna geldiği esnada Pargalı İbrahim Paşa'nın önüne gelen tencerenin tabağı açıldığında içinden sülün kızartması yerine bir kesik baş çıkar. Bu kesik baş Hüsrev Ağa'ya aittir. Önünde nefis sülün kızartmasını beklerken kesik başla karşılaşan İbrahim Paşa korkudan arkasında bulunan havuza düşer. Yemek salonunda bulunan kişiler korku ile birbirlerine bakarken bir kahkaha duyulur ve dışarıdan içeriye bir hançer fırlatılır ve hançer yemek salonunun duvarına saplanır. Hançerin üzerinde bulunan notta ‘‘Deli Deryalılar’’ yazmaktadır. Çabuk toparlanan İbrahim Paşa emrindeki görevlileri toplar ve bu olayın aydınlatılmasını ister.

Pargalı İbrahim Paşa, sorgulamalar sonucunda hapse attırdığı mahkûmları, ileride siyasi kariyerine bir engel teşkil etmemeleri için öldürtür. Ölen mahkûmların cesetlerinin emrindeki gizli hafiyeler tarafından çuvala doldurulup gizlice Marmara denizine atılmasını ister.

Pargalı İbrahim Paşa bütün karanlık işlerini ‘‘Burunsuz Palamut’’ adlı bir denizci korsanına yaptırmaktadır. Burunsuz Palamut sadrazam İbrahim Paşa'nın suçsuz yere öldürdüğu kişileri gizlice Marmara denizine atmaktadır. Son gelen emirde cesetler İbrahim Paşa'nın adamları tarafından Burunsuz Palamut'a devredilemez. Karakullukçu ve Bostancıbaşı hapisaneden çıkıp sahile götürülmesi gereken cesetleri aramaya çıkarlar fakat bulamazlar. Karakullukçu ve Bostancıbaşı bu olayın sorumluluğunun üzerlerine kalması ve İbrahim Paşa tarafından öldürtölmek korkusu ile tartışmaya başlarlar. Karakullukçu ve Bostancıbaşı birbirlerini yaralarlar ve ikisi de sabah sahilde ölü bulunurlar.

Kurt Bey otuz beş yaşlarında, Bulut Bey ise yirmi iki yaşlarında iki denizcidir. Bunlar Hızır Reis'i görmeye İstanbul'a gelmişlerdir. İstanbul'da genç tayfalar bulup tekrar denizlere açılma isteğindedirler. Kurt ve Bulut Bey bir gece rıhtımda bekleyen gemilerine dönerken yolda Yeniçeriler'den kaçan bir kadına rastlarlar. Kadına yardım etmek ve kadını sağsalim evine götürmek için Bulut Bey kadınla birlikte kalır. Kurt Bey ise gemiye gitmek için onlardan ayrılır. Kurt Bey gemiye giderken yolda Yeniçeriler'e rastlar ve tutuklanır. Kurt Bey yeniçeriler tarafından şüpheli bulunduğu için hapse atılır. Kurt Bey hapisten ellerini çözerek kaçar. Gemiye döner. Bulut Bey bu esnada kadını güvenli olduğu için sahilde bir tekneye saklar ve iki gün sonra Beyazıd Camii'nde buluşmak üzere sözleşir. Kadın, Bulut Bey'e nişan olarak bir çerçeve verir. Bulut Bey denizciler tarafından yakalanır. Denizciler arasında Veli adlı bir korsanın Bulut Bey'in babasını tanıması ile hapisten

kurtulur. Kurt ve Bulut Bey'in gece yeniçerilerden kaçarken karşılaştıkları kadın Hürrem Sultan'dır. Fakat bunu bilmemektedirler.

Akdeniz'de hüküm süren Mesina valisi çok gaddardır. Eşini öldürmekten dahi çekinmeyen biridir. Elvira adlı güzel bir kızı vardır. Mesina valisi bir oğlu olmadığı için üzgündür. Bu yüzden kızı ile hiç ilgilenmez ve onu hiç sevmez. Kız baba sevgisini Mesina valisinin arkadaşı olan Alfredo'dan görür. Mesina valisi hep bir erkek evladı olmasını ister fakat bu isteği hiçbir zaman gerçekleşmez. Alman İmparatoru Şarlken Mesina'yı ziyaret eder. Prens Kozmo ile Mesina valisinin kızını evlendirmek ister. Bu isteğini Mesina valisine iletir. Vali bu isteği kabul etse de kızı Elvira bu isteği kabul etmez. Elvira, aslen Venedik'li olan Jano adlı saray muhafızlarından birine âşıktır. Jano, onurlu ve görevini başarı ile yapan bir askerdir. Jano da Elvira'yı sever.

Otreht Kontu Hans Yozef ve İstalipa Baronu Pedro İvanez, Mesina'yı ziyarete gelirler. Ziyaret esnasında Jano, kont ve baronu ağırlamak ile görevlendirilir. Kont ve Baron Jano'dan kişisel zevkleri için kadın isterler. Jano bunu hakaret olarak görür ve Baron ve Kont'u düelloya davet eder. Jano, Kont Hans Yozef ve Baron Pedro İvanez'i öldürür. Sorumlu olduğu Yüzbaşı'na suçunu itiraf ederek teslim olur ve hapse atılır. Alfredo ve Elvira bir plan yaparak Jano'yu hapisten kaçırlar. Onu gizlice İtalyan sahillerine yollarlar.

Hürrem Sultan, Sultan Süleyman'ı kendisine kul köle etmiştir. Sürekli olarak İbrahim Paşa'ya karşı olumsuz fikirler öne sürmektedir. İbrahim Paşa'nın Sultan'ın makamına göz koyduğunu öne sürmektedir. Sultan Süleyman, Hürrem Sultan'ın sözlerine kanarak sürekli olarak birilerinin ölüm kararını vermektedir. Bu infazlardan sonra ise pişman olmakta ve eyvahlanmaktadır. Hürrem Sultan yine bir gün İbrahim Paşa'ya karşı Sultan Süleyman'ı öldürülmesi konusunda ikna etmiştir. Sultan Süleyman, Hürrem Sultan'ın sözlerine kanarak İbrahim Paşa'nın öldürülmesine karar verir ve huzuruna çağırır. İbrahim Paşa, Barbaros Hayreddin Paşa'nın Sultan Süleyman'a suikast girişiminde bulunacağı yalanını söyleyerek ölümden kurtulur. Bu esnada İbrahim Paşa hüngür hüngür ağlamaktadır. Sultan Süleyman'ın ayaklarını kendi elleri ile yıkar ve ayak yıkadığı kaptaki suyu Sultan Süleyman'a yaranmak amacıyla içer.

Sultan Süleyman'ın harem odasında ocağın yanındaki halının arkasında bir geçide açılan gizli bir dehliz vardır. Hürrem Sultan, bu geçidi şehvi ihtirasları için sık sık kullanmaktadır. Hürrem Sultan şehvi ihtiraslarını doyurmak için bu gizli

dehlizi inşa ettirmiştir. Her gece başka bir erkek ile birlikte olmaktadır. Bu gizli geçitten Hürrem Sultan'a ait gizli bir odaya çıkılmaktadır. Bu oda Hürrem Sultan'ın gizli işlerinde kullandığı bir yerdir. Burada Gülfüm adlı cariye onun yardımcılığını yapmaktadır. Hüseyin adlı bir eşkıya ise Hürrem Sultan'ın aşk yaşadığı kişileri bulmada sultana yardım eder. Hüseyin'in bir diğer görevi ise Hürrem Sultan'ın aşk yaşadığı kişileri gecenin sonunda öldürmektir. Hürrem Sultan, Hüseyin'i İbrahim Paşa'nın elinden ve cellâttan kurtarmıştır. Hüseyin ise karşılığını bu şekilde ödemektedir. Hüseyin'in Hürrem Sultan'a yardım etmesinin bir diğer nedeni ise ona âşık olmasıdır. Aynı zamanda Hüseyin ile Burunsuz Palamut arasında bir düşmanlık vardır. Hüseyin, Hürrem Sultan'a Burunsuz Palamut'un İbrahim Paşa'ya Akdeniz'den genç kızları kaçırdığını söyler.

Hürrem Sultan, Hüseyin'den kararlaştırdıkları gibi Bulut Bey'i Beyazıd Camii'nden alıp gece kendisine getirmesini ister. Bu esnada Bulut Bey'in gemiye dönmediğini öğrenen Kurt Bey bütün mürettebatıyla İstanbul'da Bulut Bey'i arar fakat bulamaz.

Barbaros Hayreddin Paşa dononması ile birlikte İstanbul'a dönmektedir. Kurt Bey, Barbaros Hayreddin Paşa'yı görmek ister. Ona Bulut Bey'in annesinin yazdığı mektubu göstermeyi ümit etmektedir.

Barbaros Hayreddin Paşa, Pargalı İbrahim Paşa'nın kendisi hakkındaki olumsuz düşüncelerini haber almıştır. Barbaros Hayreddin Paşa, donanmasıyla boğaza girerken Sultan Süleyman, Barbaros'u ve donanmayı selamlaması için Pargalı İbrahim Paşa'yı karşılamaya gönderir. Bütün İstanbul halkı Barbaros Hayreddin Paşa'yı karşılamak için sahile inmiştir. Barbaros Hayreddin Paşa, selamlamanın geç kalınmasını bahane göstererek İbrahim Paşa'nın gemisinin kendi gemisine yaklaşmasına müsaade etmez ve İbrahim Paşa'yı gemisine almaz. İbrahim Paşa ile arasında olan husumet tüm İstanbul halkı önünde cereyan etmiştir.

Pargalı İbrahim Paşa saraya döner. Yaşanan hadiseyi Sultan Süleyman'a anlatır. Sultan'ın Barbaros Hayreddin Paşa'yı cezalandırması gerektiğini söyler. Barbaros Hayreddin Paşa, karaya ayak basar basmaz gösterişli bir şekilde padişahın huzuruna çıkar. Sultan Süleyman, Barbaros Hayreddin Paşa'ya öpmesi için elini uzatacakken Paşa sultanın omuzlarını kavrar ve Sultan Süleyman'a samimi bir şekilde sarılır. Sultan Süleyman bu samimiyet karşısında elinin öpülmemesine alınmaz ve bir tepki göstermez.

Hürrem Sultan, gece Bulut'u gizli odasında kabul eder. Birlikte içki içip

eğlenirler. Bulut Bey hayat hikâyesini Hürrem Sultan'a anlatır. Bulut Bey eğlendiği kadının Hürrem Sultan olduğunu bilmez. Hürrem Sultan, Bulut Bey'in denizci olması dolayısıyla Barbaros Hayreddin Paşa hakkında bilgi alır. Hürrem Sultan, Bulut Bey'e âşık olmuştur. Hürrem Sultan, Bulut Bey'i gün ağarmadan evden çıkarır. Hürrem Sultan, Bulut Bey'e ayrılırken iki bin altın verir. Gün ağardığında Hüseyin, Hürrem Sultan'ın diğer âşıklarına yaptığı gibi Bulut Bey'i öldürecektir.

Hürrem Sultan ve Gülfüm birlikte bir plan yaparlar. Hüseyin'i öldüreceklerdir. Hüseyin'in Bulut Bey'i öldürmek için gün ağarırken odaya girdiğinde Hürrem Sultan saklandığı yerden çıkar ve Hüseyin'i sırtından bıçaklar. Gülfüm, Hüseyin'in cesedini ortadan kaldırır.

Bulut Bey, gemisine döner. O gece nasıl kurtulduğunu ve başına gelen diğer olayları Kurt Bey'e anlatır. Kurt Bey Barbaros Hayreddin Paşa'nın İstanbul'a döndüğünü haber verir. Ayrıca Hüsrev Paşa'nın öldürülmesi ve kesik başının Pargalı İbrahim Paşa'ya gönderilmesi olayının Barbaros Hayreddin Paşa'ya bağlı Salih ve Mehmet Reisler tarafından yapıldığını anlatır. Bulut Bey ve Kurt Bey İstanbul'da kalmayı tehlikeli bulurlar. Büyük bir gemi alarak denize açılmayı ve Barbaros Hayreddin Paşa'yı İzmir'de beklemeye karar verirler. Yola çıktıklarında Burunsuz Palamut'un gemisine rastlar ve gemiyi ele geçirirler. Mürettebatı rehin alırlar.

Barbaros Hayreddin Paşa, Sultan Süleyman'dan büyük iltifat görür. Tekrar Akdeniz'e açılmak üzere yola çıkar. Yolda Burunsuz Palamut'un gemisini ele geçiren Kurt ve Bulut Bey'in gemisine rastlar. Kurt Bey, Bulut Bey'in annesinin Barbaros Hayreddin Paşa'ya yazdığı mektubu verir. Barbaros Hayreddin Paşa'nın donanmasında bulunmak istediklerini belirtir. Barbaros Hayreddin Paşa onları donanmasına kabul eder. Bulut Bey'in iyi bir korsan olarak yetiştirilmesi emrini verir.

Hürrem Sultan, Pargalı İbrahim Paşa hakkındaki suçlamaları kanıtlayıcı nitelikte Ayas ve Lütfü Paşa'dan bilgi ve deliller alır. Gece Sultan Süleyman'a İbrahim Paşa'nın Deli Deryalılar ile arasında olan husumetten bahseder. Hüsrev Paşa'nın ölümü hadisesini ayrıntıları ile anlatır. İbrahim Paşa'nın Fransız Devleti'ne verilen kapitülasyonlar sayesinde kazandığı geliri ve devletin uğradığı zararları ayrıntısıyla anlatır. Osmanlı Devleti'ne büyük faydalar sağlayan Barbaros Hayreddin Paşa hakkında İbrahim Paşa'nın söylediği sözleri anlatır.

Sultan Süleyman iftar yemeğine Rüstem, Lütfü, Ayas ve İbrahim Paşa'yı davet eder. Pargalı iftardan sonra evine gittiğinde onu evinde bekleyen cellât

tarafından boğularak öldürölür. Bu esnada denize açılan Barbaros Hayreddin Paşa tüm Akdeniz'i ele geçirmiştir. Akdeniz artık bir Türk Gölü haline gelmiştir. Barbaros Hayreddin Paşa Mesina'yı ele geçirdiğinde Mesina Valisinin kızı Elvira'yı kendisine zevce yapar.

3.2.3. Olay Örgüsü

Bu bölümde romanda geçen olaylar romanın özeti kısmında ayrıntısıyla verildiği için tekrar anlatılmayacak yazarın Deli Deryalılar romanındaki olayları kurgulayış prensipleri olumlu olumsuz yönleriyle tespit edilmeye çalışılacaktır.

“Eserin olay örgüsünü Osmanlı Devleti’nde Kanuni Sultan Süleyman devri sadrazamı Pargalı İbrahim Paşa ile Barbaros Hayreddin Paşa’nın arasındaki siyasi rekabet, Barbaros Hayreddin Paşa donanmasına denizci olmak için İstanbul’a gelen Kurt Bey ve Bulut Bey’in serüvenleri ile Hürrem Sultan’ın gizli aşk maceraları oluşturur. Eserde ayrıca ana konu ile doğrudan alakalı olmayan, romanın sonunda Barbaros Hayreddin Paşa’nın zevcesi olan Mesina Valisi’nin kızı Elvira’nın hayatının anlatıldığı bölümlere de yer verilir.

İlk bakışta birbiriyle alakalı görünmeyen bir takım olaylar roman ilerledikçe iç içe geçmeye başlar ve romanın sonunda bir noktada birleşir. Bu olaylar Bulut Reis adlı genç bir levendin Barbaros Hayreddin Paşa donanmasına katılmak için İstanbul’a gelmesi, Pargalı İbrahim Paşa’nın siyasi entrikaları ve Hürrem Sultan’ın gizli aşk maceralarıdır. Eser kurgusal olarak Kara Davud romanındaki olaya benzer bir olayla; esrarengiz bir cinayet ile başlar. Hüsrev Ağa’nın esrarengiz cesedi ile Pargalı İbrahim Paşa’nın zulümlerine karşı başlayan tepkiler eser sonunda Paşa’nın bir iftar sonrası boğdurulması ile son bulur. Barbaros Hayreddin Paşa’ya bağlı bir takım reisler İstanbul’da Pargalı İbrahim Paşa’nın rahatını kaçıracak bazı faaliyetlerde bulunurlar. Kendilerine Deli Deryalılar adını veren bu kişiler Pargalı İbrahim Paşa’nın zulümlerini ortaya çıkarmaya çalışmaktadırlar. Pargalı İbrahim Paşa’ya karşı olan bir diğer kişi ise Hürrem Sultan’dır. O da Pargalı İbrahim Paşa’ya karşı Sultan Süleyman’ı sürekli olarak uyarmaktadır. Eserde ayrıca Hürrem Sultan’ın gizli aşk hayatı da gözler önüne serilir. Eserin olay örgüsü içerisinde doğrudan bağlantılı olmayan bu bölümler yazarın Osmanlı Hanedanı’na karşı olumsuz düşüncelerinin bir yansımasıdır. Hürrem Sultan’a karşılık ise Hayrettin Paşa ile evlenecek olan Mesina Valisi’nin kızı Elvira ve onun hayatı yüceltilerek anlatılmıştır. Bu bölümler de eserde olay örgüsü bakımından ana olay ile doğrudan bağlantılı olmayan bölümlerdir.

3.2.4. Tema

Osmanlı Devleti'nin Kanuni Sultan Süleyman devrinde içinde bulunduğu olumsuz siyasi gelişmeler eserin ana temasını oluşturur. Bu tema siyasi çatışma üzerine kurgulanır. Bu çatışmayı oluşturan taraflar Pargalı İbrahim Paşa ve Barbaros Hayrettin Paşa'dır. Bu eserde yazar okuyucuda Osmanlı Devleti'nin altın çağını yaşadığı Kanuni Sultan Süleyman devrine ve Osmanlı hanedanına karşı olumlu fikirleri değiştirmeyi amaçlamaktadır. *Kara Davud* eserinde Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethinde gösterdiği başarıların önemsizleştirilerek fethin başarısının hayali bir kahraman olan Kara Davud'a mal edilmesinin bir benzerini bu eserde de görmekteyiz. Osmanlı Devleti'nin üç kıtaya hükmettiği bir dönem ve Kanuni Sultan Süleyman yazar tarafından önemsizleştirilmek istenmektedir. Eserde Kanuni Sultan Süleyman ülkesinin yönetim işlerini Sadrazam Pargalı İbrahim Paşa'ya bırakmıştır. Kendisi siyasi işlerden elini çekmiş günün çoğunu haremde dünyevi zevklerle geçirmektedir. Bu konuda Zeki Taştan şunları belirtir: *“Cumhuriyet'e kadar Osmanlı hanedanı yüceltilirken yeni rejimle birlikte padişahlara karşı olumsuz bir tavır takınılır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında baş gösteren hanedanı kötü gösterme çabası tarihi roman yazarlarına yansınca oldukça olumsuz ve kötü örnekler üretilmiştir. Bir taraftan yenilmez, cesur, parıltılı bir kahraman diğer taraftan her gün sarayın gizli dehlizinden çıkararak birlikte olduğu gençleri öldüren Hürrem Sultan modeli (Deli Deryalı)”*.¹⁵⁹ Pargalı İbrahim Paşa ise padişahın bu durumunu kullanarak ülkeyi istediği gibi yönetmekte ve Osmanlı Devleti'nin zararına olacak kendisini ise zengin edecek faaliyetlerde bulunmaktadır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen devletin geleceğini kurtaran kişi ise Barbaros Hayreddin Paşa'dır. Barbaros Hayrettin Paşa da tıpkı Kara Davud gibi bir Türk kahramanıdır. O yaptığı kahramanlıkları hiçbir karşılık beklemeden gerçekleştiren asil bir Türk korsanıdır. Sarayın yönetiminde bulunan Gayr-i müslim ve Türk olmayan kişilerin çıkarıcı politikalarının karşısına ülkesini seven bir kahraman olarak çıkmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman'ın Pargalı İbrahim Paşa'nın gerçek yüzünü görmesini sağlayan kişi de odur. Eserin olay örgüsünü oluşturan bu tema doğrultusunda eser boyunca Barbaros Hayrettin Paşa türlü savaşlar kazanır. Pargalı İbrahim Paşa'nın karşısında dürüstlüğü ve kahramanlığı ile sürekli yükselerek çıkar.

¹⁵⁹ Zeki Taştan, *“Tarihi Romanlarda Tarihi Şahsiyetleri Kurgulamak”*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Van, 2013, S. 13, s. 41.

Eserde yer alan temalardan diğeri ise de aşktır. Eserde yer alan aşk yüceltilmiş bir aşk değildir. Yasak aşktır. Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi Hürrem Sultan ile Barbaros Hayrettin Paşa'nın donanmasına katılmak için gelen Bulut Bey adlı bir genç yasak aşk yaşar.

Cinsellik teması eserde dikkat çekecek kadar sıklıkla yer alır. Osmanlı Sultanı olan Hürrem eser boyunca cinselliği ile ön plandadır. Osmanlı Sarayı'nın harem hayatı yazarın tasavvurunda resmedilir. Hürrem Sultan eser boyunca cinselliği ile ön plandadır. Hürrem Sultan'ın Kanuni Sultan Süleyman ve gizli âşıkları ile yaşadığı aşk maceraları müstehcen bir anlatımla aktarılır. Yazar - anlatıcı üç kıtaya hükmeden Osmanlı Devleti Padişahı'nı haremden şahsi zevkleri peşinde koşan biri olarak resmeder. Hürrem Sultan ise sevgilileri ile aşk yaşamak, cinsel zevklerini tatmin etmek uğruna türlü entrikalara giren biri olarak aktarılır.

3.2.5. Kişiler

Kanuni Sultan Süleyman devrinin anlatıldığı eserde Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu kahramanları genellikle tarihi şahsiyetlerden seçer. Bunlar; Sultan Süleyman, Pargalı İbrahim Paşa, Hatice Sultan, Hürrem Sultan, Barbaros Hayrettin Paşa (Hızır Reis), İskender Paşa, Ayas Paşa, Lütfü Paşa, Mevlana Mehmet Kutbeddin (Gevheri) ve Gülfüm (Gülfem) Hatun'dur.

Hayali kahramanlar ise Bulut Bey, Kurt Bey, Salih Reis, Hüseyin (Hürrem Sultan'ın yardımcısı), Otreht Kontu Hans Yozef, Burunsuz Palamut, İstaliya Baronu Don Petro İvanez, Mesina Prensi Don Diyego Di Serverti Vallodolit, Mesina Prensinin en yakın dostu Alfredo, Mesina Prensinin kızı Elvira, Mesina Prensi seven Jano, Floransa Dukası Birinci Kozma, Yeniçeri lakaplı Recep isimli denizci gibi kişilerdir.

Romanda yer alan kişilerin çoğu erkeklerden oluşur. Romanın kadın kişileri Hürrem Sultan, Gülfüm Hatun ve Mesina Prensinin kızı Elvira'dır. Diğer tarihi romanlardan farklı olarak kadın karakterler bu romanda romanın ana kişilerindedir. Hürrem Sultan Barbaros Hayrettin Paşa ve İbrahim Paşa ile birlikte romanın ana kişidir. Hürrem Sultan'ın romandaki etkinliği Sultan Süleyman'dan dahi ön plandadır.

Eserde birçok millete ait kişilere yer verilir. Bunlar Türk, Fransız, İtalyan ve İspanyol milletine ait kişilerdir.

Romanda tarihi karakterlere yazar şahsi bakış açısı ile yaklaştığı için kahramanları iyi ve kötü olarak ayırmaktadır. Kişiler özellikleri itibarıyla genellikle tek taraflıdır. Buna göre Sultan Süleyman, Hürrem Sultan, İbrahim Paşa ve bu kişilerin hizmetinde olan kişiler romanda olumsuz bakış açısı ile yansıtılmıştır.

Pargalı bir denizcinin oğlu olan **İbrahim Paşa**, Akdeniz Türk korsanları tarafından esir edilmiş ve Manisalı dul bir kadın tarafından satın alınmıştır. Manisalı dul kadınla yaşadığı şehvi aşktan sonra kadını kendisine kul köle etmiştir. Pargalı İbrahim aynı zamanda sanatında meşhur bir musikişinastır. Bu özelliği ile tüm Manisa halkı tarafından tanınmaktadır. Sultan Süleyman Manisa'da şehzade iken Pargalı İbrahim'in sesini bir gün şehirde gezerken duyar ve onu ederinden yüksek bir fiyata satın alır. Manisa sarayında *“sahibi rey bir müşavir ve haizi itimat bir dost*

mevkine''¹⁶⁰ yükselir. Şehzade Süleyman sultan olduktan sonra ise Pargalı İbrahim Paşa, Piri Paşa'dan boşalan Sadrazamlık makamına yükselir. Hizmetlerinden memnun olan Sultan Süleyman kardeşi Hatice Sultan'ı İbrahim Paşa'ya zevce olarak verir ve İbrahim Paşa saraya aynı zamanda damat olur. Eserde olumsuz bir bakış açısı ile aktarılan İbrahim Paşa görüntüsü itibariyle ince ve zarif ruhlu görünse de aslında "*son derece gaddar, son derece canavar*" bir adamdır. ¹⁶¹

İbrahim Paşa zenginliğe ve lükse son derece düşkün biridir. "*Garbın en şahane hayat süren hükümdarlarına bile parmak ısırtacak derecede debdebelere boğulmuş*"tur.¹⁶² *Sarayına Sultan Süleyman dahi hayrandır.*¹⁶³ Giyim kuşamında son derece debdebeli olan İbrahim Paşa'nın taşıdığı inciler nohuttan büyüktürler. Gösterişe düşkün olan İbrahim Paşanın göz kamaştıran azamet ve debdebesi karşısında padişahın nam ve saltanatı dahi sönük kalır.

Zeki ve kurnaz olan İbrahim Paşa ülke siyasetini tek başına yürütmektedir. Ondan habersiz ülkede kuş uçmamaktadır. "*Geniş İmparatorluk ülkelerinde dilediği gibi canının istediği gibi at oynattıyordu. Osmanlı Devletinin dâhili ve harici siyaseti adeta İbrahim Paşanın dudakları arasında merkezileşmiş gibiydi.*" Sultan Süleyman'ın bile üzerinde ülke siyasetine etkisi vardır. Diğer devlet yetkilileri bile Sultan Süleyman'dan ziyade İbrahim Paşanın gönlünü hoş etmeyi yeğlemektedirler. "*Sanki Kanuni Süleyman, devletli bir vezir, sanki İbrahim Paşa, şevketli bir hükümdar idi.*"¹⁶⁴

İbrahim Paşanın bir diğer özelliği ise kendini beğenmişliğidir. Ona göre Osmanlı Devletinin geldiği muhteşem nokta hep kendi eseridir. Bütün başarılar, fetihler hep onun sayesinde. Fransız sefirine hitaben şunları söyler; "*... Macaristan'ı zapt eden benim. Macarlar bana mağlup oldular. Delil mi istiyorsun? Vaziyet açık ve sarihtir. Çünkü padişah Mokaç muharebesinde bulunmamıştı, çünkü Mohaç ovasında at koşturan sipahiler, pala çalan yeniçeriler, Anadolu ve Rumeli serdengeçtileri; hep benim kafamdan, hep benim zekâmdan, hep benim irademden cesaret ve cüret almışlardı. Anadolu Beylerbeyleri ve bütün derebeyleri yalnız benden korkarlar. Mısır'da bugün müstakar bir idare varsa şayet; Sultan bunu bana*

¹⁶⁰ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.34.

¹⁶¹ a.g.e., s.28.

¹⁶² a.g.e., s.23.

¹⁶³ a.g.e., s.80.

¹⁶⁴ a.g.e., s.57.

*medyundur. Tıpkı Tebriz gibi. Tıpkı Bağdat gibi...’’*¹⁶⁵ Kendisini o kadar vazgeçilmez ve üstün görmektedir ki kimse onun kararlarının önüne geçemez. *“Cihan bir defa daha ve kemali katiyetle öğrenmelidir ki; Kanuni Sultan Süleyman saltanatında, hükümrân benim... Ne bir Barbaros’a, ne bir Turgut, ve hatta ne bir Süleyman Han emirlerimi engelleyecek iktidarı, iradesinde bulamaz.’’*¹⁶⁶

İbrahim Paşa bütün iktidarı elinde bulundurmasına karşın her zaman padişahın gönlünün hoş etmesini bilmektedir. İktidarda kalmak ve canını kurtarmak için yapamayacağı şey yoktur. Sultan Süleyman’ın kendisini öldürtmek isteğinden vazgeçirdikten sonra Sultan Süleyman’ın ayaklarını yıkamış ve leğende biriken suları padişahın gönlünü hoş edebilmek maksadıyla içmiştir. Bütün bu çabalarına rağmen İbrahim Paşa boğdurulmaktan kurtulamaz. Hürrem Sultan, Lütfü Paşa ve Ayas Paşa’nın yardımıyla Sultan Süleyman’ı ikna eder ve yağlı kement İbrahim Paşa’nın sonu olur.

İbrahim Paşa’nın Pargalı bir devşirme oluşu romanın birçok yerinde vurgulanır. Yazarın anlayışına göre Osmanlı Devleti’ndeki olumsuzlukların nedeni yönetimde bulunan yabancı milletlere ait kişilerdir. Olumsuz kişiliklerin karşısında ise kahramanlıkları ile yüceltilen kişi **Barbaros Hayrettin Paşa (Hızır Paşa)** dır. İbrahim Paşa haset ve kinden dondurulmuş bir heykelken Barbaros temiz ruhluluğun, saf kalpliliğin, dedikodu nedir bilmeyen, kinden, gayzdan, haset ve fitneden gafil, kahraman deniz evlatlarının hakiki ve mukaddes timsalidir. Barbaros Akdeniz’e hüküm süren bir kahraman denizcidir. Akdeniz’de bulunan bütün yabancı devletleri sindirmiş ve herkesin korkulu rüyası olmuştur. Onun bu yükselişi diğer bütün devletleri tedirgin etmektedir. Fransız sefir onu İbrahim Paşa’ya şöyle şikâyet etmektedir. *“Barbaros’tan ürküyorum! Akdeniz’in yırtıcı kaplanından ürküyorum.’’*¹⁶⁷ Barbaros’un üstün özellikleri ve başarıları İbrahim Paşa’nın Barbaros’un ilerde kendisine rakip olabileceği düşüncesiyle düşmanlığına sebep olmuştur.

İbrahim Paşa’nın karşısında yüceltilen Barbaros Hayrettin Paşa romanda Türklüğün, kahramanlığın ve baş eğmezliğin temsilcisidir. Roman boyunca İbrahim Paşa ile Barbaros Hayrettin Paşa’nın karşılaştırıldığı görülür. Bu karşılaştırmalarda İbrahim Paşa yerilirken Barbaros yüceltilmiştir. *“Kulaklarında sarkan altın*

¹⁶⁵ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.69.

¹⁶⁶ a.g.e., s.68.

¹⁶⁷ a.g.e., s.67.

halkaları; parmaklarını süsleyen altın yüzükleri ve nihayet gerdanlıkları, sorguçları, inciler ve yakutlarla müzeyyen kaftanları içinde, kiralık kadınları andıran şu vezir mi bu işleri başaracaktı? Bir çeyrek asırdan beri Meryem'in oğluna tapan denizcilere denizleri haram eden; dalgalara, fırtınalara, şimşeklerle yıldırımlara hükmeden Barbaros; şu kadın kıyafetli saray bülbülünden mi korkacaktı?''¹⁶⁸

İbrahim Paşa ne kadar korkak ise Barbaros o kadar korkusuzdur. İbrahim Paşa makam ve mevkiye düşkünken Barbaros makam ve mevkiinin tersi ile itmektedir. İbrahim Paşa kazanılan bütün savaşları kendisine mal ederken Barbaros açık denizlere sevdalı namda şöhrette gözü olmayan bir kahramandır. Osmanlı Devletine bağlılığı dahi ihtiyaçtan değil bilakis Osmanlı Devleti'nin Barbaros'a olan muhtaçlığındandır. *'Biz padişahın iltifat sadakası dilenen adamlardan değiliz. Biz dalgaların evlatlarıyız. Açık denizlerde yalın kılıç çarpışmaktan zevk alan adamlarız biz. Cezayir'den İstanbul'a geliştik aç ve biulaç kaldığımızdan değildi. Hayır, hayır! Bilakis... Bilakis..! ... Nemiz eksikti? Osmanlıların sarayından bir şeyler mi ümit etmiştik? Eğer böyle zannediyorlarsa şaşarım akıllarına. Şaşarım akıllarına! Ben Dorya'nın karşısında aciz kalanlara yardım etmek istemişim ve sırf bunun için gelmişim buraya.'*¹⁶⁹

Barbaros Hayrettin Paşa lafını ve hareketlerini kimseden esirgemeyen biridir. Eserde İbrahim Paşa ve Sultan Süleyman'ın karşısında kahraman Türk'ü temsil eder. İstanbul'a donanmasıyla yaklaşırken donanmanın ihtişamına yaraşır şekilde karşılanmaması karşısında sinirlenir ve şöyle der; *'Fakat saray içre adam mı olur? İşte padişah, iki paralık bir esir Rum delikanlısından bir veziri azam yapan bu zavallı akılsız; bize gayz, bize kin gütmeye başladı.'*¹⁷⁰

Barbaros Hayrettin Paşa seksen yaşında olmasına karşın yirmi yaşında bir genç ihtişamındadır. O Türk korsanlarının timsalidir. Barbaros'un saray yolundaki yürüyüşü şöyle resmedilir. *'Ve sekseninci yaşında, yirminci baharın çalاک zindeliğini yaşayan koca amiral, yelpaze sakalı ile heybetlenen başını; o hiçbir zaman, hiçbir kuvvet önünde eğilmeyen ve eğilmemiş başını sağa sola çevirmeksizin; tam bir Türk korsanı gibi, dimdik vakur yürüdü, yürüdü, yürüdü...'*¹⁷¹

İbrahim Paşa'nın veziri azamlığını devam ettirebilmek için Sultan Süleyman'ın ayaklarını yıkayıp, pis suyu içmesine, ağlamasına karşın Barbaros

¹⁶⁸ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.70.

¹⁶⁹ a.g.e., s.266.

¹⁷⁰ a.g.e., s.266.

¹⁷¹ a.g.e., s.307.

Hayrettin Paşa'nın Sultan Süleyman'ın karşısında vakur bir duruşu vardır. Sultan Süleyman'ın uzattığı elin karşısında eğilmez. O hiçbir şeyin karşısında eğilmeyen Türklüğün timsalidir. Türk reislerinin en büyüğüdür. *‘Lakin büyük amiral Hızır Reis Barbaros bu elin önünde eğilmedi. ...ve tam bir korsan reisine, açık denizlerin fermanberi bir Türk reisine, zaferlerden zaferlere ulaşmış ve her zaferden bin şeref almış hakiki bir Türk kahramanına yaraşan bir tavırla kollarını açtı. Padişahın geniş omuzlu vücudunu sardı.’*¹⁷²

İbrahim Paşa'nın ölümünden sonra Barbaros Hayrettin Paşa İstanbul'dan ayrılır. Kışı hazırlık yaparak geçirir ve baharla birlikte Dorya'yı yener ve bütün Akdeniz'i tarar. Artık Akdeniz tamamen bir Türk Gölü olmuştur. Mesina'yı feth eden Barbaros Hayrettin Paşa Mesina Prensi'nin kızı Elvira'yı kendisine zevce yapar. Tüm Akdeniz'i fethettikten sonra İstanbul'a döner.

Romanda Barbaros Hayrettin Paşa elde ettiği bütün başarıları kahramanlıkları ile kazanan, dürüst, mütevazı ve cesur bir Türk'tür. Herhangi bir çıkar uğruna değil Osmanlı Devleti'ne olan sadakatinden dolayı hizmet etmektedir.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun Osmanlı sarayına karşı olumsuz bakış açısından **Sultan Süleyman** da nasibini alır. Sultan Süleyman'a romanda ilk olarak Pargalı İbrahim Paşa'nın Manisa'da şehzade iken saraya alındığının anlatıldığı bölümde yer verilir. Bağdat ve Tebriz seferinden sonra İstanbul'a gelişi İstanbul'un şimdiye kadar görmediği bir zafer alayı ile olmuştur. Ordunun getirdiği müthiş servet Osmanlı saray erkânını ve İstanbul halkını *‘Ne oldum delisine’*¹⁷³ döndermiştir. Eserde Sultan Süleyman, Tebriz seferinden sonra devlet işleri ile çok ilgilenmeyen bir padişah olarak anlatılmıştır. Devletin elde ettiği muhteşem zenginlik onun devlet işlerini Pargalı İbrahim Paşa'ya devrederek haremden çok fazla dışarı çıkmasına gerek kalmadan rahatına düşkün bir hayat sürmesini sağlamıştır.

Sultan Süleyman da kendinden önceki padişahlar gibi *‘mütereddit ve şehvetperest’*¹⁷⁴ dir. İhtiraslarına yenik biri olarak aktarılan Sultan Süleyman'ın bu özelliği Hürrem Sultan tarafından da fark edilmiştir. Hürrem Sultan da isteklerini bütün güzelliklerini Sultan Süleyman'a verdikten söylemektedir. Sultan Süleyman eser boyunca Hürrem Sultan ile Pargalı İbrahim Paşa'nın dediklerini yerine getiren bir padişah olarak anlatılır. İktidarda olmasına karşın devlet işlerinde ve haremde

¹⁷² Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.310.

¹⁷³ a.g.e., s.56.

¹⁷⁴ a.g.e., s.189.

yaşananlardan habersizdir. Pargalı İbrahim Paşa devlet işlerinde bütün yetkiyi elinde bulundurmakta Sultan Süleyman'ı ise yapılan işlerin doğruluğuna ikna etmektedir. Hürrem Sultan ise Sultan Süleyman'ı haremdeki gizli geçitten geçerek hemen her gece aldatmaktadır.

Eser boyunca olumsuz bir bakış açısı ile aktarılan Sultan Süleyman, Barbaros Hayrettin Paşa'nın İstanbul'a gelişinden sonraki süreçte Hürrem Sultan tarafından Pargalı İbrahim Paşa'nın ihanet ettiğine ikna edilir. Sultan Süleyman gaflet uykusundan uyanır.¹⁷⁵ Bir iftar yemeğinden sonra Pargalı İbrahim Paşa'nın boğdurulması emrini verir.

Sultan Süleyman'ın eşi **Hürrem Sultan** diğer tarihi romanlarda yer alan pasif kadın tipinden uzak bir yapıdadır. Devlet işlerinde dahi Sultan Süleyman'ın fikirlerini etkilemektedir. Pargalı İbrahim Paşa'nın boğdurulması konusunda Sultan Süleyman'ı ikna eden odur.

Yazarın saraya karşı olumsuz bakış açısından Hürrem Sultan eser boyunca nasibini alır. Hürrem güzel bir sultandır. Fakat bu güzellik ruhsal değil cismanidir. Yirmi sekiz yaşında olan Hürrem Sultan “*uzun sarı saçları ile sarayda şehvetten bir kement örmüştür.*”¹⁷⁶ Hürrem Sultan şehvi duyguları her şeyin önünde olan biridir. Onun tek gayesi ruhunu ve bedenini tatmin etmektir. “*Hürrem o kadınlardan idi ki, şayet kendisine açık ve sarıh olarak bu iki tarzı hareketten birisini ihtiyar hakkını verselerdi, derhal sarayı da, debdebe ve tantanasını da, çocuklarını da her şeyini terk eder, soluğu genç bir delikanlının kolları arasında alırdı.*”¹⁷⁷ Padişah eşinden ziyade bir hayat kadını gibi anlatılan Hürrem Sultan'ın yüzlerce sevgilisi vardır. Haremden gizli bir geçitle geçtiği odasında sevgilileri ile buluşan Hürrem Sultan gecenin sonunda ise sevgililerini öldürtmektedir. Yazar tarafından sürekli olarak Türk olmayıp Rus olduğu vurgulanan Hürrem Sultan'ın davranışları da bir Osmanlı Hanedanı Sultanı'nı değil kötü bir kadını andırır. Yardımcısı Gülfüm ile birbirlerine ayıp el şakaları yapmaktan dahi çekinmez.

Eserde Hürrem Sultan Sultan'ın kişiliğine karşılık yüceltilen kadın ise Mesina Valisi'nin kızı güzel Elvira'dır. **Elvira** annesinin babası tarafından öldürülmesinden sonra babasının yakın arkadaşı Alfredo tarafından büyütülmüştür. Alfredo'yu babası olarak görmektedir. Öz babasına ise baba dememektedir. Mesina Valisi'nin kızını

¹⁷⁵ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.363.

¹⁷⁶ a.g.e., s.183.

¹⁷⁷ a.g.e., s.211.

Prens Kozma ile evlendirmek ister. Elvira buna karşı çıkar. Elvira saray muhafızlarından Jano'yu sevmektedir. Sevgilisinin hapisten kaçmasına yardım eder. Hayrettin Paşa'nın Mesina'yı fethi esnasında Elvira'yı kendisine eş olarak alır.

Eserde geçen tarihi karakterlerden **Lütfü Paşa** ve **Ayas Paşa** Pargalı İbrahim Paşa'nın Fransız sefire karşı kendini Sultan Süleyman'dan dahi üstün gören konuşmalarını Hürrem Sultan'a anlatarak Pargalı İbrahim Paşa'nın ölümüne neden olmuşlardır. **Rüstem Paşa**, Sultan Süleyman'ın Barbaros Hayrettin Paşa'ya karşı fikirlerinin olumlu yönde gelişmesini sağlamış Pargalı İbrahim Paşa'dan sonra sadrazamlık makamına yükselmiştir. **İskender Paşa** ise devlete birçok faydası dokunmuş Pargalı İbrahim Paşa ile boy ölçüşebilecek düzeyde biridir. Pargalı İbrahim'in kendisini rakip olarak görmesinden dolayı Bağdat Seferi esnasında Pargalı İbrahim Paşa tarafından Sultan Süleyman'ın gözünde küçük düşürülerek öldürülmüştür. Onun ölümü ordu içerisinde ve halk arasında büyük bir üzüntüye ve Pargalı İbrahim Paşa'ya karşı kızgınlığa sebep olmuştur. **Salih Paşa**, Barbaros Hayrettin Paşa'nın adamlarındandır. Pargalı İbrahim Paşa'yı tehdit eden Deli Deryalılar'dandır. Bostancıbaşı Hüsrev Ağa'nın ölümünü ve Pargalı İbrahim Paşa'nın sarayına kesik başı gönderme olayını tertip eden kişidir.

Gülfüm, Hürrem Sultan'ın gizli aşk odasındaki hizmetlisidir. Hürrem Sultan'a el şakaları yapacak kadar laubali biridir. Gülfüm görüntüsü itibari ile de oldukça çirkindir. *“Bu; temiz giyinmiş olmasına rağmen, ilk nazarda insanı kusturacak, tiksindirecek, iğrenç bir kadındı.”*¹⁷⁸

Eserdeki hayali karakterlerden **Kurt Bey**, otuz beş kırk yaşlarında bir denizcidir. Güçlü ve kuvvetlidir. Bulut Bey ile İstanbul'a gelmişlerdir. Bir gemi satın almayı ve Barbaros Hayrettin Paşa donanmasına katılmayı düşünmektedir. Romanın sonunda bu amacına kavuşmuştur. **Bulut Bey** ise yirmi iki yaşlarında yakışıklılığı ile meşhur bir denizcidir. Babası da bir korsan olan Bulut Bey annesinin Barbaros Hayrettin Paşa'ya yazdığı mektubu yanında getirerek İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da bir gece tesadüfen Hürrem Sultan'ı yeniçerilerin elinden kurtarır. Hürrem Sultan Bulut Bey'e âşık olur. Hürrem Sultan ile aşk yaşayıp sağ kalan tek kişi Bulut Bey'dir. Hürrem Sultan onun ölümüne razı olmaz ve sevgililerini öldüren Hüseyin'i öldürtür. Bulut ve Kurt Bey Pargalı İbrahim'in öldürttüğü kişilerin cesetlerini denize atan Burunsuz Palamut'un gemisini ele geçirirler. Bu olaydan dolayı Barbaros

¹⁷⁸ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.214.

Hayrettin Paşa'nın reislerin takdirini kazanırlar. Bulut Bey annesinin yazdığı mektubu Barbaros Hayrettin Paşa'ya verir. Bulut Bey ve Kurt Bey gemileri ile Barbaros Hayrettin Paşa'nın donanmasına dâhil olurlar.

3.2.6. Zaman

Deli Deryalı adlı eserde zaman Osmanlı Devleti'nin Kanuni Sultan Süleyman dönemidir. Olayların oluşumu ve kişilerin başından geçen maceralar kronolojik bir sıra ile aktarılır. Tam zamanı belirtilmemesine karşın eserin Pargalı İbrahim Paşa'nın öldürülmesi olayından hareketle eserde geçen olayların bin beş yüz otuz beş, bin beş yüz otuz altı yıllarını anlattığını söyleyebiliriz. Eser Ayasofya Camii'nde Bostancıbaşı Hüsrev ağanın cesedinin bulunduğu Ocak ayının yirmi dokuzuncu günü sabah namazı vaktinde başlayıp Preveze Deniz Savaşı'nın kazanılmasından sonra Mesina şehrinin fethedilerek (1538-1539) Barbaros Hayrettin Paşa'nın İstanbul'a dönmesi ile son bulur. Eserin zamanının genel itibari ile 1535 – 1540 yılları arasında geçtiğini söyleyebiliriz. Eserde zaman kavramı ayrıca onuncu hicri asır ifadesi ile muhtelif yerlerde belirtilmiştir. Eserde bahsedilen olayların gerçekteki tarihi ile eserde bahsedilen tarihi arasında ise bazı farklılıklar da mevcuttur. Pargalı İbrahim Paşa tarihte 15 Mart 1536'da öldürülmesine karşın eserin henüz başında 1543 yılı Ocak ayının sona erdiği belirtilir.¹⁷⁹ Hicri 943 yılının miladi takvime göre 1536 yılına denk geldiği düşünülürse yazarın 1543 yılı ile hicri 943 yılını kastettiği düşünülebilir. Eserde gerçeğe uymayan bir tarihi kavram ise Barbaros Hayrettin Paşa'nın yaşıdır. Eserde seksenlik delikanlı olarak anlatılan¹⁸⁰ Barbaros Hayrettin Paşa'nın gerçekte doğumunun 1478 ölüm tarihinin ise 1546 olduğu düşünülürse Barbaros Hayrettin Paşa altmış sekiz yaşında gözlerini toprağa yummuştur.

Eser tarihi konu eden bir roman olması ve gerçekte yaşanmış tarihi kişilikleri anlatması sebebiyle zaman unsuru genel anlamda gerçekçidir. Kronolojik bir anlatımın olduğu eserde Kanuni Sultan Süleyman'ın Mesina'da şehzade olduğu yılların anlatıldığı, Pargalı İbrahim Paşa'nın siyasi yükselişinin anlatıldığı bölümlerde maziye dönüşler de yapılır.

¹⁷⁹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.56.

¹⁸⁰ a.g.e., s.307.

3.2.7. Mekân

Eserde bahsedilen olayların neredeyse tamamı İstanbul'da geçer. Kara Davud romanı gibi olaylar geniş mekâna yayılmaz. Mekânlar, açık mekândan daha çok saray, gizli oda gibi kapalı mekânlardır. Şehir olarak ise mekân, İstanbul ve İtalyan'ın Sicilya bölgesindeki Mesina'dır. Bağdat, Tebriz, Macaristan gibi yerler ise eserde sadece isim olarak yer alırlar. Anadolu'dan ise Manisa ve İzmir mekân olarak geçer. İstanbul'da ise daha çok saray ve denizcilerin uğrak yeri olan Galata ve çevresi mekândır.

Eserde mekân olarak ilk Ayasofya'dan bahsedilir. Bostancıbaşı Hüsrev Ağa'nın başsız cesedi Ayasofya Camii'nde bulunur. Ayasofya bu dönemde bir medresedir. Şehrin her tarafından Müslümanlar günün her vakti camiye akın etmektedir. Kanuni Sultan Süleyman zamanında bu yapı eski dönemlerdeki halini aratmamaktadır. *“Kanuni Sultan Süleyman asrında Ayasofya Büyük Konstantin Bizansı'nın dini debdebesini ihya etmiş gibidir.”*¹⁸¹

Eserin bir diğer mekânı Sadrazam Pargalı İbrahim Paşa'nın sarayıdır. Bu saray sadrazamın ihtişamına yaraşacak güzellik ve büyüklüktedir. At meydanını kaplayan bu büyük sarayın çalışanlarına gösterilen itibar kubbe vezirlerine gösterilen itibardan bile fazladır. Bu saray baştanbaşa kıymetli İran halıları, kıymetli ve ender bulunan ipeklerle döşelidir. Sarayın ihtişamı sarayda verilen ziyafetlerde yabancı sefirlerinin de gözlerini kamaştırmaktadır. *“Altın, elmas ve inci; İbrahim Paşa'nın salonlarında, o kadar ibzal edilmişti ki, Fransa'nın o ihtişam delisi Kralı; o müsrifler müsrifi Birinci Fransuva bile, şu salonu görmüş olsaydı; muhakkak ki parmağı ağzında kalırdı.”*¹⁸² Sarayın muhteşem salonları kadar mutfağı da meşhurdur. Tebriz ve Bağdat Seferi'nden sonra sadrazamın sarayının mutfağı erişilmez bir kıymete ulaşmıştır. Sultan Süleyman dahi birçok zaman bu saraydan yemek getirtmektedir.¹⁸³

Eserde saray olarak yer alan bir diğer saray ise Sultan Süleyman'ın sarayıdır. Eski saray adıyla bilinen sarayın ayrıntısına eserde yer verilmez. Bu duruma sarayın günümüze kadar ulaşamamış olması etkili olabilir. Sarayın kendisinden ziyade Sultan Süleyman'ın harem odası eserde ayrıntısı ile tarif edilir. *“Zemini baştanbaşa*

¹⁸¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.3.

¹⁸² a.g.e., s.79.

¹⁸³ a.g.e., s.81.

kaplayan, havai mavi bir ipekli halının üstünde, kıymetli derilerden, zarif ve kuşüyü şiltelerden müteşekkil yumuşak bir sedir göze çarpıyor. Köşede yüksek, çok yüksek bir çini ocak. Kenarda, parlak, cilalı, ceviz sütunlar ve sırma püsküllü kadife perdelerle ihtişamlanan bir yatak var.''¹⁸⁴ Eserde yer alan Sultan Süleyman ve Pargalı İbrahim Paşa sarayları genel itibari ile yazarın bakış açısı ile tasvir edilmiştir. Osmanlı Hanedanına karşı takınılan olumsuz tavır mekân tasvirlerinde de kendisini göstermiştir. Sefahat ve müsriflik dönemi olarak gösterilmek istenen Sultan Süleyman dönemi mekânları da bu bakış açısından etkilenir.

Mesina Şatosu da eserde bahsedilen bir diğer saraydır. Bu şato ihtişamı ile göze çarpmaktadır. Mesina valisinin ikametgâhı olan yapı sağlamlığı ile önem arz etmektedir. “Yalçın kayalar üzerinde açık denizlere hükmeder gibi yükselen burçlarıyla, etrafını çeviren, derin ve içi su dolu hendekleriyle, tam bir vustai kaleyi andıran bu şato; Sicilya’da asırlarca saltanat sürmüş Arap hanedanlarının, saray harabeleri üzerine bina edilmişti.”¹⁸⁵

Sultan Süleyman’ın henüz şehzade iken bulunduğu Manisa sancağı ise eserde yer alan nadir Anadolu şehirlerindedir. Manisa çarşısında gezen Sultan Süleyman ilk defa burada Pargalı İbrahim Paşa’nın çaldığı keman sesini duyar. Eserde bahsedilen bir diğer Anadolu şehri de İzmir’dir. Bulut ve Kurt reislerin Barbaros’un donanmasına katılmak için İstanbul’u güvensiz buldukları için İzmir limanında beklemeyi düşünmektedirler.

İstanbul semtlerinden Galata eserde okuyucuya tanıtılır. Anlatıcıya göre Galata’nın o günkü hali eserin yazıldığı dönemden çok da farklı değildir. “*Bundan dört yüz kırk iki sene evvel Galata, yine bugünkü gibi, İstanbul’un meyhane, kerhane ve ticarethane merkeziydi. Yeryüzünün ipini sapını koparmış, ne kadar serserisi varsa, soluğu hep Galata’da alırdı.*”¹⁸⁶ Galata dünyanın her yerinden çeşitli vesilelerle İstanbul’a gelmiş birçok millete mensup kişilerin sabahtan akşama kadar içki içip kavga çıkarmak için bahane aradıkları bir yerdir. Galata aynı zamanda İstanbul’da denizcilerin de uğrak yeridir. Galata içerisinde birçok meyhane vardır. Bu meyhaneler içerisinde ismi yer alan mekân ise Ayı Saranda adlı Sakızlı bir Rum’un işlettiği Taş Merdiven meyhanesidir. Bulut Bey ve Kurt Bey de gemilerine levent bulmak için bu meyhaneye gelmektedirler. İstanbul’da bahsedilen mekânlar

¹⁸⁴ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.182.

¹⁸⁵ a.g.e., s.97.

¹⁸⁶ a.g.e., s.38.

genellikle hapisane ve tımarhanelerdir. Bostancıbaşı Hüsrev Ağa'nın cesedini gören Ayasofya imamının gönderildiği Ebulfeth tımarhanesi, Pargalı İbrahim Paşa'nın şüpheli gördüğü kişileri gönderdiği Zindanaltı hapisanesi, Sanbula zindanı ve o dönemde hapisane görevi gören Galata kulesi eserde yer alan mekânlardandır.

Eserde adından sıklıkla bahsedilen mekân ise Hürrem Sultan'ın gizli âşıkları vakit geçirdiği odasıdır. Bu odaya sarayın harem odasından açılan bir kapıdan çıkılan tünelden ulaşılır. Elli altı basamak inilip epeyce uzun ve karışık bir yoldan sonra tekrar elli altı basamak çıkılarak ulaşılan bu oda Hürrem Sultan'ın saray odasının bir benzeridir. *“Burası büyücek bir salonda, cidden son derece kibarane döşenmişti. Heyeti umumiyesi itibariyle, Hürrem'in haremdeki yatak odasını andırıyordu.”*¹⁸⁷

Eserde yer alan mekân tasvirlerinin işlevsel olarak kullanıldığı söylenebilir. İbrahim Paşa'nın sarayının ihtişamı İbrahim Paşa'nın zenginliğe ve şatafata düşkünlüğünü gösterir niteliktedir. Sultan Süleyman'ın harem odası tasviri de yine Hürrem Sultan ve Sultan Süleyman'ın ülke siyasetinden ziyade dünyevi zevklere düşkünlüğü destekler nitelikte resmedilmiştir.

¹⁸⁷ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.213.

3.2.8. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Eser yazarın *Kara Davud* eseri gibi üçüncü tekil şahıs anlatıma dayalı hâkim bakış açısı ile okuyucuya aktarılmıştır. Her şeyi bilen yazar-anlatıcı eser kahramanlarının her türlü düşünce ve duygusuna hâkimdir. Örneğin Karakullukçubaşı'nın Pargalı İbrahim Paşa'nın sarayına giderken içinden geçenleri anlatıcı okuyucuya aktarır. *“Nereden saraya gelmeyi akıl etmişti? Hay gelmez, gelemez olaydı? Bu mektup da nereden eline geçmişti? Hay geçmez, geçemez olaydı? Sanki hadiseyi orada örtbas etmenin imkânı mı yoktu? Şüphesiz ki vardı bu imkân! İlgüzarlık yapayım, göze gireyim derken başını nara yakmış, dertsiz başına kendi eliyle çorap örmüştü.”*¹⁸⁸ Yazar eserde olayları ya da kişileri okuyucuya aktarırken bazı durumlarda ise kendi yorumlarını da belirtmekten çekinmez. Mesela İbrahim Paşa'nın sarayında Yeniçeri ağasının saray muhafızlarından çekindiğinin anlatıldığı bölümde yazar anlatıcının ağzından fikirlerini okuyucuya sunar. *“Lakin veziri azam sarayının köpeklerine kubbe vezirlerinden fazla itibar edildiği bir devirde bu rütbe ve kıdem solda sıfır kalırdı.”*¹⁸⁹ Eserde anlattığı kişiler hakkında her türlü bilgiye sahip olan anlatıcı aynı zamanda olaylar hakkında da her türlü bilgiye sahiptir. Olayların arkasında yer alan nedenleri bilmektedir. İskender Çelebi'nin Bağdat Seferi esnasında idam ettirilmesi olayı anlatıcı tarafından şöyle aktarılır. *“İbrahim Paşa, müstakbel bir rakip addettiği İskender Çelebi'yi, sefer esnasında muhtelif vesilelerle padişahın gözünden düşürmeğe çalışmış, nihayet günün birinde zavallıyı, at hırsız bir sefil gibi, Bağdat çarşısında idam ettirmişti.”*¹⁹⁰ Geçmişini bilen anlatıcı gelecekte olacakları ise okuyucuya önceden haber vermektedir. Henüz eserin başlarında Fransız elçisinin zihninden şu düşünceler geçmektedir. *“Hiç Barbaros; şu korsan Barbaros; ecnebi bandıralarına serbest dolaşmalarını vadeden bir taahhüde taraftar olabilir miydi? Şüphesiz ki olamazdı. Ve yine şüphesiz ki; olmak istemeyecekti. İbrahim Paşa'ya aleytar bir cephe alacaktı mutlaka... Ve böyle bir cephe, Dö Lafore emindi ki, her şeyden evvel İbrahim Paşa'nın ayaklarını kaydıracaktı. Vaziyet sarihti. Padişah, kendisini gündün güne esterkap eden bir kudreti; kendisine kahhar bir iktidar veren zahir bir kuvvete tercih edemeyecekti. Barbaros ile İbrahim*

¹⁸⁸ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, ss. 20-21.

¹⁸⁹ a.g.e., s.18.

¹⁹⁰ a.g.e., s.35.

karşılaşınca, Barbaros galip; İbrahim makhur olacaktı.''¹⁹¹

Eserde kendisini gizlemek ihtiyacı duymayan yazar eserin muhtelif yerlerinde doğrudan esere dâhil olur. Bu dâhil olmalar genellikle okuyucunun tasavvur edemeyeceği, anlamakta zorluk çekeceği düşünülen olaylar ve durumlar hakkında açıklama yapılmak istendiğinde gerçekleştirilir. Mesina valisinin Alman Kralı Şarlken'e ait bir gemiyi karşılamaya gönderdiği mürettebat ve gemiyi anlatırken yazar araya girer ve şu açıklamaları yapar: *“Onuncu asırda hükümdarların rükübuna mahsus olan gemilerin yelkenleri, resmi armalarla süslenir ve bu gibi gemilere karşı hususi ve mümtaz muameleler yapılırdı. Bilfarz, ister harp gemisi olsun, isterse laalettayin, herhangi bir ticaret gemisi olsun bir limana iner inmez, gemi süvarisinin, derhal karaya çıkararak, mevkiin en büyük amirini ziyaret etmesi bir zaruret iken, yelkenleri saltanat armaları ile süslü olan gemi, bu kayıttan azade idi.*''¹⁹²

Yazar olayları anlatırken açıklama yapmanın gerekli olduğu yerlerde anlatıcının yerine geçer olayın akışını keserek doğrudan esere müdahil olur. Örneğin Mesina bölgesi ve on beşinci yüzyıl Avrupa'sının siyasi durumunun anlatıldığı yerlerde bu tarz müdahaleler mevcuttur. Benzer müdahaleler Pargalı İbrahim Paşa'nın sadrazamlığa yükselmesine kadar geçen sürecin anlatıldığı bölümlerde de vardır.

Esere müdahil olma bazı bölümlerde doğrudan okuyucu ile konuşma haline dönüşür. Bu bölümlerde yazar sözü anlatıcıdan alır ve doğrudan karşısındaki hayali okuyucu ile konuşur. Mesina valisinin kızı Elvira'nın anlatıldığı bölümde yazar şunları söyler: *“Haydi, hep beraber şu kızı tetkik edelim. Hanımlar! Karilerim! Siz bir tarafa çekiliniz! Beyler! Karilerim! Siz benimle beraber geliniz! Ve hep birlikte Donna Elvira'nın odasına girelim, hep birlikte karşısına geçelim ve aynı duygudan, aynı görgülerden ışık alan erkek gözlerimizle, şu kızcağızı süzelim.*

Bakınız! Saçlarına bakınız! Şu bilek gibi kalın bir çift örgünün Elvira'ya yakıştığını, Elvira'ya insanı çıldirtan bir güzellik verdiğini inkâr edebilir misiniz?

Ne? Susuyorsunuz... Yoksa itiraza mı neyetleniyorsunuz?

*Sakin ağzımı açayım demeyiniz. Sakin itiraza kalkışmış olmayasınız! Susunuz! Sakin! Sakin!''*¹⁹³

¹⁹¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.65.

¹⁹² a.g.e., s.115.

¹⁹³ a.g.e., ss. 276-277.

3.2.9. Anlatım Teknikleri

Tarihsel gerçekliği ile değil yazarın bakış açısı ile okuyucuya hayal ettirmek istenen Kanuni Sultan Süleyman devrinin anlatıldığı bu eserde yazar amacına uygun olarak anlatma tekniğini kullanmıştır. Okuyucunun bin beş yüzlü yılları ve bu yıllarda yaşamış tarihi kahramanları yazarın bakış açısı ile algılaması amaçlanmıştır. Eserde olayların ve kişilerin açıklandığı bölümlerde anlatma tekniğinin sıklıkla kullanıldığı görülür. Bu tekniğin kullanıldığı bölümlerde üçüncü tekil şahıs anlatım vardır. Kanuni Sultan Süleyman devri, Kanuni Sultan Süleyman ve İbrahim Paşa yazarın bakış açısı ile anlatma tekniği kullanılarak eserin bir yerinde şöyle anlatılır. *“Osmanlı hudutları dâhilinde, İbrahim Paşa ne derse o oluyordu. Kanuni Süleyman’ın bariz bir hüviyeti kalmamıştı artık. Vezirin şahsiyetinde erimişti Kanuni Sultan Süleyman... Yeryüzünün ne tarafından bakılırsa, Osmanlı vatandaşlarına hükmeden, Osmanlı vatandaşlarının omuzları üstünde heybetli, yeniçeri ve sipahi sürülerini tahrik eden bir tek adam görülüyordu: Veziri azam!.. İbrahim Paşa’nın göz kamaştırıcı azamet ve debdebesi yanında Osmanlıların varisi nam ve saltanatı, sönük bir türbe kandiline dönmüştü. Padişah, sarayının duvarları ile çerçevelenmiş bir nüfuzdan başka her şeyini kaybetmişti.”*¹⁹⁴

Eserde tasvir tekniği daha çok kişilerin dış görüntüsü ve mekânların anlatıldığı bölümlerde görülür. Tasvir tekniği özellikle eserde yer alan kişilerin kişilik özelliklerini yansıtması bakımından işlevseldir. Tasvirlerde yazar anlatıcının kişilere karşı takındığı tutum da etkilidir. Anlatıcı tarafından olumlu bir bakış açısı ile anlatılan Barbaros Hayrettin Paşa’nın Padişah ile karşılaşması şöyle tasvir edilir: *“Ve tam bir korsan reisine, açık denizlerin fermanberi bir Türk reisine, zaferlerden zaferlere ulaşmış ve her zaferden bin şeref almış hakiki bir Türk kahramanına yaraşan bir tavırla kollarını açtı. Padişahın geniş omuzlu vücudunu sardı. Ve... Bir tek emri ile azgın dalgalara kasarasının yüksekliklerinden seyirler hattı çizdiren büyük amiralin dudakları Süleyman Hanın omuzlarına değdi.”*¹⁹⁵ Buna karşın olumsuz bir bakış açısı ile anlatılan Hürrem Sultan ise eserde şöyle tasvir edilir. *“Bir adımında bin bir entrika ve bin bir cinayet tertip eden Rus güzeli; bir tek erkekle teskin edilemez haris bir şehvetin kadınıydı.”*¹⁹⁶

¹⁹⁴ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.63.

¹⁹⁵ a.g.e., s.310.

¹⁹⁶ a.g.e., s.209.

Gösterme tekniği de eserde kullanılan bir diğer anlatım tekniğidir. Eserde merak ve heyecan unsurunun diri tutulmaya çalışıldığı yerlerde olaylar okuyucuya gösterme tekniği ile aktarılırken olayların açıklaması daha sonralara bırakılmıştır. Bulut Bey'in gemiye dönmemesi üzerine gemide bulunanların arasındaki konuşmalar bu anlatım tekniği ile aktarılır.

“-Nasıl bulabildiniz mi?

-Ne gezer... Ya siz?

-Biz de...

- Fakat nereye gider bu ocuk?

- Kimbilir!.. Sanki yer açılmış, yerin dibine girmiş...

- Hiçbir iz bırakmadan ortadan kayboluşu beni korkutuyor.

- Artık ümit kesilecek zaman geldi.

- Muhakkak... Muhakkak...

- Bulunmasına imkân kalmadı.

- Şüphesiz..

- Biz bütün güütün gün Galatayı aradık.

...’’¹⁹⁷ Bu tekniğin kullanıldığı yerlerde çoğu zaman anlatıcı araya girerek açıklamalarda bulunur. Çoğu zaman anlatım tekniği ile gösterme tekniğinin iç içe geçtiği görülür.

Eserde kullanılan bir diğer teknik ise "geriye dönüş" tekniğidir. Eserde yer alan kişilerin hayatlarının anlatıldığı yerlerde bu geriye dönüş tekniğinin yapıldığı görülür. Mesina valisinin kızı Elvira'nın hayatının anlatıldığı bölümlerde, Hürrem Sultan'ın Sultan oluşunun anlatıldığı kısımda ve Pargalı İbrahim Paşa'nın sadrazamlığa kadar yükselişine geçen zamanda yaşadıklarının anlatıldığı yerlerde geriye dönüş tekniği kullanıldığı görülür. Hürrem Sultan'ın Osmanlı hanedanına sultan oluşu şöyle anlatılır. “ *Aslen Rus'tu. Bugünkü mevkiine merdiven kuran tesadüfler, pek o kadar uzak olmayan bir mazinin hatıralarındandı. Sarayın harem dairesini dolduran yüzlerce kadın nasıl ve ne gibi şartların sevkiyle sultana takdim edilmiş ise bu da tıpkı onlar gibi ve tıpkı onları bu yıldızlı mahpese dolduran yollardan ve kanallardan geçerek halveti hasa nail olmuştu. ... Kanuni Sultan Süleyman buna bir gün saray acemilerinin yanında tesadüf etmişti. Rus kızının hemen her tarafından fışkıran ihtiras şehvet padişahı derhal zapt ve teshir eylemiştir.*

¹⁹⁷ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.230.

Süleyman, hemen şu güzel ve misilsiz vücudu kolları üzerine almış, fakat şu güzel vücutlu ve pür şehvet kadının kendini bezl ederken Kanuni'yi pençeleri arasında iradesiz bir kuklaya çevirmek yolunu bulmuştu. İşte o dakikadan beri Osmanlı imparatorluğunda yeni bir hüviyet, gayri mer'i, fakat eserleri meydanda bir iktidar baş göstermişti: Hürrem Sultan!..'¹⁹⁸

Yazar "özetleme" tekniğini ise olayları doğrudan etkilemeyen ya da açıklama ve bilgi vermeyi amaçladığı yerlerde kullanmıştır. Barbaros Hayrettin Paşa'nın kazandığı zaferler, 15. yüzyılda Avrupa'nın içinde bulunduğu siyasi durum, Kanuni Sultan Süleyman'ın iktidar süreci ve Pargalı İbrahim Paşa'nın geçmişte çevirdiği bir takım entrikalar anlatılırken anlatıcı olayları özetlemiştir. Pargalı İbrahim Paşa'nın ölümünden sonraki süreçte Barbaros Hayrettin Paşa'nın yaptığı savaşlar anlatıcı tarafından şöyle özetlenir: *“Barbaros, kışı Cezayir'de geçirdi. Bütün kış boyunca gemiler elden geçirilmiş, noksanlar tamamlanmıştı. İlbaharın üçüncü ayının sonlarına doğru denize açıldı Barbaros. Önce Balear adalarını vurdu. Bol ganimetle binin üzerinde esir ele geçirdi ve birkaç yüz kadar da Türk esiri kurtardı. Bunların hepsini İstanbul'a gönderdi. Esirlerin arasında yüzlerce güzel kızla genç erkekler vardı. İstanbullular, bol ganimetten ve gelen esirlerden çılgına dönüyorlardı. Esir fiyatları gün geçtikçe düşüyordu. ...*'¹⁹⁹

Eserde başarı ile kullanılan tekniklerden biri de diyalog ve monolog tekniğidir. Özellikle Pargalı İbrahim Paşa kişilerle olan diyaloglarında monolog şeklinde uzun cevaplar verir. Fransız elçinin Barbaros Hayrettin Paşa'dan çekincesini iletğinde İbrahim Paşa kendisini öven ve Barbaros Hayrettin Paşa'yı yeren uzun bir konuşma yapar.²⁰⁰

İç monolog tekniği eserde az da olsa kullanılan tekniklerden biridir. Hâkim bakış açısına sahip olan anlatıcı olaylar karşısında kişilerin içinden geçenlere de hâkimdir. Örneğin İbrahim Paşa'nın ihanetine ikna olan Sultan Süleyman içinden şunları geçirir: *“İbrahim müslümanlığı kabul etmesine, Müslüman adetlerine göre yetiştirilmesine ve kızkardeşimle evlenmesine rağmen ruhu hala Hristiyan, dedi. Sevgili karım haklı. Her zaman Hristiyanları bilhassa Venediklileri, Cenevizlileri himaye etti. Sonra Müslüman adetlerini hiçe sayarak, Mohaç seferinde, Budin şehrinde Kral kasrında bulunan Herkül, Diyana ve Apollon'un tunçtan heykellerini*

¹⁹⁸ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.184.

¹⁹⁹ a.g.e., ss. 370-371.

²⁰⁰ a.g.e., ss. 67-69.

İstanbul'a getirtip sarayının kapısı önüne dikti. Hristiyanlığı Müslümanlıktan üstün tuttuğunu o meczubu siyanet etmesiyle isbat etti. Ve birçok rakiplerini bir bahane ile idam ettirdi.

İbrahim, bu kötü niyetlerini o kadar mahirane yaptı ki farkına varamadım ya da karımın dediği gibi, farkına varmak istemedim. Ama benim iyi niyetlerimi arkadaşlığımı kötüye kullanmağa hakkı yoktu. ''²⁰¹

Mektup tekniği bu eserde de Kara Davud eserindeki gibi benzer bir işlevde kullanılır. *Kara Davud* romanında mektup ile İsfendiyar oğlu İsmail Hamza Bey'i tehdit eden Nedime Hanım gibi bu eserde de Akdeniz'e hâkim olup kendilerine Deli Deryalılar adını veren Türk korsanları İbrahim Paşa'yı tehdit etmişlerdir. Ayasofya'da bulunan Bostancıbaşı'nın cesedinin üzerinden şu mektup çıkar:

“ Vezir!

Akdeniz, ne Bağdat'tır, ne Tebriz. Şah Tahmsap'a zincir vurulur. A benim (Serasker Sultanı)ım. Ama ki, Deli Derya kollarına ferman okunmaz...

Bu cihet böylece malumun ola!.. ''²⁰²

Dile hâkim olan yazar klasik bir eser olması dolayısıyla eserde anlatım tekniklerinin birçoğunu başarı ile kullanmıştır. Eserde dikkat çeken anlatım tekniği hatası ise anlatıcının diyalog, monolog ve iç monologlarda dahi anlatıcının araya girerek açıklayıcı bilgiler vermesidir. Yazar–anlatıcı eser boyunca kendisini gizlememiştir.

²⁰¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971, s.264.

²⁰² a.g.e., s.14.

3.3.Köroğlu

3.3.1.Roman Hakkında

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun *İkdam* gazetesinde tefrika ettiği *Köroğlu*²⁰³, 1928 yılında Hüsn-ü Tabiat Matbaası tarafından basılmıştır. Arap alfabesi ile basılan eser Latin harflerine çevrilmemiştir. İki cilt halinde yayınlanan eserin birinci cildi tam metin olarak yayınlanmışken ikinci cildi ise yarıda kalmıştır. İncelememiz eldeki mevcut kaynaklarla yapılabilmektedir. Milli Kütüphane'den aldığımız kayıtlarda birinci cilt 473 sayfa olarak yer alırken ikinci cildin ise 191 sayfası mevcuttur. Eser hakkında bugüne kadar doğrudan bir bilimsel çalışma yapılmamıştır. Çeşitli bibliyografya kaynaklarında adı geçmektedir.

Eser Türk Edebiyatı'nın destanlarından olan Köroğlu'nun hayatını anlatmaktadır. Klasik Köroğlu anlatımlarından farklı olarak eserde Yıldırım Bayezid ve Timur'un hayatı da ele alınır. Ayrıca eser edebiyatımızda yer alan birçok Köroğlu eserinden farklılık gösterir. Yazar eserde Köroğlu Destanı'nı kendi bakış açısı ile yeniden yorumlamıştır.

²⁰³ Bu incelemede romanın Hüsn-ü Tabiat Matbaası tarafından 1928 yılında yayımlanan baskısı esas alınmıştır. Metinden yapılacak bütün alıntılar bu baskıya aittir ve sadece sayfa numarası verilecektir.

3.3.2. Romanın Özeti

Hicri dokuzuncu asırda Bolu'da Aladağ sırtlarında mayısın on yedinci günüdür. Bahar'ın güzel günlerinden biridir. Ağanın çobanı olan delikanlı bir elinde kaval bir elinde çobandeğneği ile sevgilisi Fatıma'ya seslenmektedir. Fatma Fatma... Sevgilisi ise uzaklardan cevap verir: Varıyorum Memed. Fatma sarı saçlı bir gelinciği andıran güzellikte bir kızdır. Çobanın koyunlarını otlattığı ağanın kızıdır. Kız Memed'e aşklarını babasına söylemesini ve kendisini babasından istemesini söyler. Memed ise karamsardır. Hiç ağa kızı bir başıboş çobana yar olur mu diye düşünmektedir. Memed vakitin akşam olduğunu köye dönmesi gerektiğini söylese de kız Memed'in kaval çalması için ısrar eder. Memed sevgilisinin isteğini istemeye istemeye yerine getirir. Memed kavalını çalmaya başlar. Memed kavalını çalarken ve Fatma kendinden geçmiş onu dinlerken korkunç bir ses işitilir. Fatma korkarak Memed'e sokulur. İnsan irisi bir atlı Memed'e saldırır. Genç çoban üzerindeki bir anlık şaşkınlığı üzerinden atarak saldırıyı düşmana karşılık verir. Haydutu yere serer. Bu esnada nereden geldiği belli olmayan üç kişi Memed'in üzerine atılır ve genci kısıkvrak yakalarlar. Bu arada kaçmaya çalışan Fatma'yı da yakalarlar. Gencin yere serdiği kişi bayılmıştır. Uyanmaya başlar. Bu kişi Bolu Beyi Nureddin'den başkası değildir. Kendisine gelince adamlarının tam zamanında yetiştiğinden memnun olur ve saraya vardıkları zaman adamlarına altın vereceğini söyler. Fatma'nın da yakalandığını duyan Bey keyiflenir ve adamlarının elebaşı olan Recep adlı kişinin kulağına eğilir ve ona beş yüz altın vereceğini söyler. Recep atların az ilerdeki Büyük Kavak denilen yerde olduğunu söyler. Bey bu duruma bozulur yürümeyi canının istemediğini belli eder. Bunu gören Recep hemen Bey'in önünde eğilerek Bey'i sırtına alır ve bir eşek, katır gibi Bey'i atların yanına kadar taşır. Büyük Kavak denilen yere vardıklarında hepsi atlarına biner ve yola koyulurlar.

Bolu'nun güneyinde bir saat mesafede bulunan Çile Dağı eteklerindeki Ilıcalar'a dertlerine deva aramak için Anadolu'nun her bir tarafından binlerce insan akın eder. Özellikle nisan ve mayıs aylarında gelerek Çile Dağı eteklerine çadır kuranlar burayı bir papatya tarlasına çevirirler. Burada Roma döneminden kalma iki adet bina vardır. Bunlar birbirinin aynı olan kırmızı tuğlalı ve büyük taşlardan yapılmış iki adet han tarzında inşa edilmiş binalardır. Bolu Beyi her sene mayısın ilk günü buraya gelir ve ziyaretçilerden hediyeler kabul eder. Bolu Beyi ise bu gelenlerden emrindeki adamlar aracılığı ile yer bacı, yeme içme bacı adı altında

yüklü miktarda vergi almaktadır. Bolu Bey'inin adamları her fırsatta buraya gelen ziyaretçilere eziyet eder ve hastaların mallarına çeşitli bahanelerle el koyarlar.

Bolu Beyi Nureddin Veli yirmi beş senedir iktidardadır. Babasının ölümü üzerine tahta geçmiştir. Nureddin Veli acımasız ve gaddar biridir. Bolu zindanlarında binlerce suçsuz kişi yatmaktadır. Aynı zamanda Bolu Bey'i kadınlara kızlara düşkün biridir. Bir gecelik zevki için Bolu'daki genç kızları zor kullanarak saraya almaktadır. Bolu Beyliğinin emri altındaki halk Nureddin Veli'nin yönetimi yüzünden inim inim inlemektedir. Bolu Beyi adamlarını haydutlardan seçmektedir. Bu saray muhafızları da her fırsatta halka zulüm etmektedir. Halk ise her gece Allah'a bu zulmün bir an önce son bulması için yakarmaktadır. Bolu Beyi Osmanlı Hanedanına bağlıdır. Savaş zamanlarında destek amaçlı Osmanlı Devletine asker gönderir. Bolu Beyi ayrıca Osmanlı Hanedanına iyi görünmek için sürekli olarak avuç avuç altın da yollamaktadır. Bu yüzden Osmanlı Devleti de Bolu Beyi himayesindeki halkın şikâyetlerine kulak asmamaktadır. Bolu Beyi Nureddin kış aylarını Bolu kalesindeki sarayında geçirir. Nisan ayının on beşinden sonra ise Çile dağı eteklerinde bulunan yazlık sarayına geçer. Nureddin Veli evli değildir. Kadın ve içkiye çok düşkündür. Sarayının harem dairesinde dünyanın dört bir tarafından getirilmiş yüzlerce genç kız bulunmaktadır. Bu harem dairesi Nureddin Veli'nin babası olan Bedrettin Veli tarafından yaptırılmıştır. Nureddin Veli ve selefi Bedreddin Veli karakter olarak birbirine tamamen zıt yaratılıştadırlar. Nureddin Veli ne kadar sefil ve rezil biri ise Bedreddin Veli tam tersi o kadar namuslu ve düzgün karakterli biridir. Bedreddin Veli bu sarayı kendi cebinden kendi parası ile yaptırmıştır. Amacı Bolu şehrine kıymetli bir eser kazandırmaktır.

Nureddin Veli her gün güneş battıktan sonra harem dairesine geçer ve haremde bulunan bütün cariyeleri sofaya iki sıra halinde dizdirir ve içlerinden birini geceyi birlikte geçirmek için seçer. Nureddin Veli'nin gizli zevki her gece beraber olduğu cariyeyi sabaha karşı hançeri ile öldürmektir. Tam yirmi beş seneden beri bu sapkın zevkini her gece tekrar eder.

Bolu Beyi Nureddin kış aylarından sonra baharın başlangıcında Çile Dağı eteklerinde yaptırdığı Büyük Su denilen mevkide bulunan yazlık sarayına geçer. Burası kaplıcaların yanında yer alan büyük bir korunun içinde bulunan bir saraydır. Bey buraya geldiğinde gizli zevki için güzel kızlar aramaya Büyük Su vadisinde gezintilere çıkar. Bey, Fatma ve sevgilisi Memed'i böyle bir gezinti esnasında bulmuştur. Nureddin Veli Fatma ve sevgilisi Memed'i sarayına götürür. Ormanda

kendisini dövdüğü için Fatma'nın gözleri önünde Memed'in gözlerini hançeri ile oyar ve kör eder. Bu esnada bir anlık boşluktan yararlanan Fatma haremde kaçır. Saray muhafızları kızın peşine düşerler. Çile Dağı eteklerinde tam kız yakalayacakları sırada bir silahşör Fatma'nın yardımına yetişir. Onlarca muhafızla kapışan bu genç kız muhafızların elinden kurtarır ve beraber kaçmaya başlarlar. Yardıma gelenlerle birlikte muhafızların sayısı artmıştır. Saatlerce kovalamanın sonucunda silahşör ve Fatma bir dağın yamacında yol almaktadırlar. Karşlarına haydutlar çıkar. Nereden çıktıkları belli olmayan bu haydutlarla savaşan genç silahşör yaralanır ve bayılır. Genç silahşör gözlerini açtığı anda kendisini bir yer altı sarayında bulur. Yaraları sarılmış ve birazda olsa kendine gelmiştir. Bu kişiler Hasan adlı sarı bıyıklı bir elebaşı etrafında haydutluk yapan güçlü kuvvetli insanlardan oluşan bir çetedir. Genç silahşör gözlerini açınca Hasan denilen elebaşı bu genç ile konuşur. Silahşörün Bey'in adamları savaşını görmüş ve bu silahşörden etkilenmiştir. Kim olduğunu merak eder. Hasan genç silahşöre güvenebileceğini anlayınca bir sırrını genç silahşöre anlatır. Hasan denilen bu kişi aslında Bolu Beyliği'nin gerçek varisidir. Bolu Beyi Bedrettin Veli'nin öz oğludur. Asıl adı Burhaneddin Veli'dir. Babası sağ iken sarayda mutlu mesut yaşamaktadır. Sokakta oynayan çocukları gören Burhaneddin onlara özenmekte ve sarayda tek çocuk olduğu için sıkılmaktadır. Bir gün saraya bir çocuk getirirler. Adı Nureddin'dir Burhaneddin buna çok sevinir. Nureddin Burhaneddin'den iki yaş büyüktür. Bedrettin Veli bu çocuğu öz evladından ayırt etmez. Bedrettin'e gösterilen hürmetin aynısı Nureddin'e de gösterilir. Nureddin'in sorumluluğunu seyiş başının yardımcısı Recep'e verirler. Recep ilk başlarda bu çocuğu sevmez. Ona karşı Burhaneddin'i doldurur. İkisi de büyüüp delikanlı olduklarında Bedreddin Veli hastalanır ve ölür. Onun ölümünü duyan Bedreddin Veli babasının yanı başında ağlamaktadır. Bedreddin Veli'nin yanı başında seyisbaşının yardımcısı Recep ve Nureddin Veli de vardır. Çok üzülen Bedreddin Veli geç saatlere kadar ağlar ve babasının naaşı başında saray odasında uyuya kalır. Uyandığında gözlerinin bağlandığını ve ellerinin arkadan bağlı olduğunu anlar. Bir takım sesler duyar. Bu sesler Nureddin Veli'ye ve Recep'e aittir. Recep bu gece Bedreddin Veli'den kurtulmak gerektiğini söyler. Halkın göstereceği tepkiyi bertaraf etmek için ise Bolu müftüsü ile işbirliği yaparlar. Bolu müftüsü Burhaneddin Veli'nin Bedreddin Veli'nin ne olduğu belli olmayan bir kadından olan çocuğu olduğunu asıl Bey'in oğlunun Nureddin Veli olduğunu belirten bir fetva yayınladı. Burhaneddin Veli'yi gizlice saraydan çıkartırlar ve bir uçurumdan aşağı atarlar.

Nureddin Veli ertesi gün Bolu Beyi olarak tahta geçer. Burhaneddin Veli yarı ölü bir halde şimdi içinde bulunduğu yol kesen kervan soyan haydutlar tarafından bulunur. Tam iki ay yarı baygın yatar ve yaraları iyileştikten sonra onlara katılır. Çok başarılı olduğu için de haydutlar Bedrettin Veli'yi kendilerine reis seçerler. Bedrettin Veli asıl kimliğini bu haydutlara açıklamaz. Kendisini Hasan Ağa olarak tanıtır. Bu sırrını da haydutlara söylemez. Bu hikâyeyi dinleyen genç silahşör Hasan'a yani Burhaneddin Veli'ye hikâyenin eksik olduğunu söyler. Merakla dinleyen Burhaneddin Veli'ye kendi bildiği hikâyeyi anlatır.

Silahşör bu hikâyeyi babasından dinlemiştir. Buna göre Bedrettin Veli'nin sütkardeşi Yusuf aynı zamanda Bolu Beyinin sarayında seyis başıdır. Yusuf Ağa tabiatı gereği kadınlara düşkün biridir. Civar köylerin birçoğunda sevgilisi vardır. Bir gün civar köylerin birindeki sevgilisi gizlice saraya gelir. Yusuf'un odasına girer. Yusuf sevgilisinin saraya geldiğini duyunca Bey'in kızacağını düşünerek onu göndermeye çalışırken kapı çalar. Gelen Bedreddin Bey'dir. Gece vakti uyku tutmamış o da sütkardeşi ve yakın arkadaşı Yusuf'un odasına sohbet etmeye gelmiştir. Yakalandığını anlayan Yusuf hemen bir yalan uydurur. Odada bulunan kız aslında Bedrettin Ağa'ya âşık olmuş biridir. Buraya da kendisini Bey'e götürmesini istemek için gelmiştir. Kızı gördükten sonra bu hikâyeyi dinleyen Bedrettin Veli arkadaşının anlattığı bu hikâyeye inanır ve o da kadınlara düşkün olduğu için bu kadın ile ilişkiye girer. Bedreddin Veli belirli bir süre sonra bu kadını saraydan yollar. Yusuf'un ise bu kadınla ilişkisi devam eder. Bedrettin Veli ve Yusuf'un gönül eğlendirdiği kadının bir oğlu olur. Yusuf bu çocuğun kendisinden olduğunu bilir. Bedreddin Veli geçen zaman içinde civar köylerden birinin kızı ile evlenir. Bu eşinden Burhaneddin Veli doğar. Bedrettin Veli'nin yasak aşk yaşadığı kadın bu çocuğun Bedreddin Veli'den olduğunu iddia eder. Bedreddin Veli buna inanır ve Nureddin Veli ismini verdiği bu genci saraya alır. Bedreddin Veli ve Yusuf çok iyi iki arkadaş oldukları için sadece kendilerinin bildikleri bir sırları vardır. Bı sır gizli bir hazinedir. Bedreddin Veli hazinelerinin büyük bir kısmını gizlice saklar. Bey oğlunun tahta geçtikten sonra bu hazinenin ortaya çıkarılmasını istemektedir. Nureddin Veli ile Recep anlaşıp Burhaneddin Veli'yi ortadan kaldırınca Yusuf buna itiraz eder. Nureddin Veli'ye onun kötü bir kadından doğan kendi oğlu olduğunu söyler. Nureddin Veli bunu herkesten gizler. Kayıp hazinenin yerini öğrenmek için gerçek babası olan Yusuf'a işkence eder. Fakat hazinenin yerini bir türlü öğrenemez. Hıncını alamayan ve gözü dönen Nureddin Veli gerçek babası olan Yusuf'un

gözlerini oyar. Recep'i ise saraya muhafızların başına komutan olarak tayin eder. Yusuf aslen Sivas'ın Han köyündendir. Bu olaylardan sonra Yusuf köyüne döner. Burada evlenir. Bir çocuğu olur. Bu çocuğun adı Ruşen Ali'dir. Babası kör olduğu için ona Köroğlu derler. Kör Yusuf bildiği bütün hüneleri oğlu Ruşen Ali'ye öğretir. Ruşen Ali çok iyi at biner ve iyi bir silahşör olur. Bir gün Kör Yusuf bir soylu tayı bakıma alır. Bu tay bir yıl boyunca güneş görmeyen bir ahıra kapatılır. Atın bakımını Ruşen Ali üstlenir. Her gün yanına sadece Ruşen Ali girmektedir. Kör Yusuf ise arada sırada atı elleri ile kontrol etmektedir. Tay bir yıl boyunca büyür ve kuvvetlenir. Tam bir asil at olur. Bu bir yılın sonunda Kör Yusuf oğluna atı ahırdan çıkarmasını söyler. Üç gün yağın yağmurdan dolayı her yer ıslaktır. Evlerinin karşısındaki sürülü tarla ise tam bir bataklık halini almıştır. Kör Yusuf Ruşen Ali'ye atı tarlaya sürmesini emreder. Bir saat boyunca at bataklığın içinde koşar. Bu yeryüzünde eşi benzeri olmayan bir attr. Kör Yusuf daha sonra oğlu Ruşen Ali'yi yanına çağırır ve başından geçen bütün hikâyeyi anlatır. Ruşen Ali'den üvey kardeşi Nureddin Veli'den intikamını almasını ister. Ruşen Ali bu hikâyeyi dinledikten sonra babası ve annesi vedalaşır ve babasının intikamını almak için yola düşer.

Ruşen Ali, Bolu sınırlarına girdikten sonra tesadüfen Bey'in adamlarından kaçan Fatma'yı görür ve en sonunda da kendisini yeraltı sarayında bulur. Genç silahşör babasının intikamını almak için Bolu'ya gelen Köroğlu'ndan başkası değildir. Bu hikâyeyi dinleyen Burhaneddin Veli Köroğlu ile kucaklaşır. Yeraltı sarayında bulunan haydutları çağırır. Onlara hikâyeyi anlatmaz. Fakat bu genç silahşörün artık yeni reisleri olduğunu söyler. Haydutlar hem kendilerine hem de Bey'in adamlarına karşın Köroğlu'nun nasıl kahramanca savaştığını gördükleri için itiraz etmezler ve bu durumu kabul ederler. Köroğlu bunu kabul etmez fakat ısrarlar sonucunda kabul eder. Herkes bir şerbet kâsesi içine kanını biraz akıtır ve bu kâsedan bir yudum içer. Bu haydutların arasına katılmak için düzenlenen bir törendir. Haydutlar ve Köroğlu hazırlıklarını tamamladıktan sonra bir gün Bey yazlık sarayında iken Bolu kalesindeki gizli hazineyi almak için yola çıkarlar. Köroğlu hazinenin yerini babasından öğrenmiştir. Kalede sadece Bey'in az sayıda muhafızı olduğu için gizlice saraya girip hazineyi alırlar ve yeraltı sarayına dönerler. Bu altı sandık içerisinde saklı oldukça büyük bir hazinedir.

Yıldırım Bayezid Edirne sarayında Sırp prenses Olivera ile yaşamaktadır. Yıldırım Bayezid Osmanlı Devleti'ni yönetirken Olivera ise Yıldırım Bayezid'ı yönetmektedir. Yıldırım Bayezid her geceyi Olivera ile geçirmektedir. Bir gece

Olivera Yıldırım Bayezid'a çok korktuğunu söyler. Bunun nedeni Yıldırım Bayezid'e sığınan Azerbaycan Beyi Yusuf Ağa ve Halep bölgesi hükümdarı Celayir Ağa yüzünden Yıldırım Bayezid ile Timur'un arasının bozulacağını düşünmesidir. Olivera Yıldırım Bayezid'e Timur'un Yusuf Ağa ve Celayir Ağa'yı istemesi halinde bu kişileri Timur'a vermesini önerir. Yıldırım Bayezid bu düşünceye çok sinirlenir. Kendisine sığınan dostlarını Timur'dan çekindiği için vermeyeceğini belirtir. Timur'un kendisine savaş açmayı düşünmesi halinde bunun sonuçlarına katlanacağını belirtir. Olivera bu düşünceyi Yıldırım Bayezid'in aklına soktuğu için içten içe mutludur. Çünkü o Sırları bozguna uğratan Yıldırım Bayezid'dan intikamını böyle almayı düşünmektedir. Timur Devleti ve Osmanlı Devleti savaştığında kim kazanırsa kazansın sonuçta binlerce Türk evladı can verecektir.

Azerbaycan Bey'i Yusuf Ağa birtakım gizli faaliyetler içindedir. Timur'un elinden aldığı Tebriz'de bir takım isyan hareketlerini yönetmeye çalışmaktadır. Timur'un yönetimi altında çeşitli zorluklar gören halkta bir takım kıpırdanmalar olmaya başlamıştır. Bu esnada Timur ise Halep şehrini yeni fethetmiştir ve henüz Halep'de bulunmaktadır. Tebriz'e atadığı komutandan gelen mektup üzerine kendisine bağlı olan beylerden oluşan kurultayı toplantıya çağırır. Komutanın gönderdiği mektubu okur. Azerbaycan Bey'i Yusuf Ağa'nın yürüttüğü gizli faaliyetleri kesinleştirmek için Edirne'de bulunan hafiyeden gelen iddiaları doğrular nitelikteki mektubu da okur. Bu mektupta Yusuf Ağa'nın Tebriz'den gelen kişilerle Edirne'de görüştüğü yazılıdır. Timur'un kurultay üyeleri her zaman savaşa hazır olduklarını belirtir. Timur Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezid'e tehditler dolu bir mektup yazar ve en güvendiği adamı ile yollar. Mektubu alan Yıldırım Bayezid çok sinirlenir. Olivera'nın kendisine söyledikleri hatırına gelir. Olivera'nın bir ajan olabileceğini düşünür ve Olivera'nın tahminlerinin çıkmasının tesadüf olduğuna inanmaz ve onu öldüresiye döver.

3.3.3. Olay Örgüsü

Bu bölümde romanda geçen olaylar romanın özeti kısmında ayrıntısıyla verildiği için tekrar anlatılmayacak yazarın *Köroğlu* romanındaki olayları kurgulayış prensipleri olumlu olumsuz yönleriyle tespit edilmeye çalışılacaktır.

İki cild şeklinde yazılan eserin yayınlanan ve elimizde olan kısımları itibari ile eserin olay örgüsünün yazarın yazdığı diğer tarihi romanları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Birbirine paralel birden fazla olayın bir arada anlatıldığı eserde olayların eserin sonunda kesiştiği ya da kesişmediği eserin sonu yayınlanmadığı için bilinmemektedir.

Köroğlu romanında babasını kör eden Bolu Beyi Nureddin Veli'den babasının intikamını almak için Sivas'tan Bolu'ya gelen *Köroğlu* lakaplı Ruşen Ali'nin başından geçen olaylar fevkaledede kahramanlıklar gösteren *Köroğlu*'nun maceraları ekseninde anlatılır. Eser tefrika edilmiş popüler bir tarihi roman olma özelliği taşıdığı için okuyucunun heyecanını diri tutmak amacıyla eserin kahramanının sürekli bir macera içerisinde olduğu görülür. Eserde birbiri ile doğrudan alakalı olmayan olaylar bir arada aktarılır. Bolu Beyliği'nde geçen hadiseler ve Timur Devleti ile Osmanlı Devleti arasında geçen siyasi çekişmeler olay örgüsünü meydana getiren başlıca iki konudur. Yazar olay örgüsünde bu iki konu hakkında ani geçişler yaparak her iki konuyu da eser boyunca paralel olarak yürütür. Olayların en heyecanlı yerinde konu bir anda değiştirilerek diğer konuya geçiş yaptığı görülür. Eserin tamamında görülen bu olay örgüsü eser boyunca merak unsurunun diri tutulmasını sağlamıştır. Anlatıcının olayları aktarırken kişilerin ve olayların gerçek kimliklerini açıklamayı daha sonraya bıraktığı görülmektedir. Okuyucu meçhul silahşörün *Köroğlu* olduğunu dahi eserin ortalarına doğru öğrenebilmektedir.

Romanın olay örgüsünü romanın ana kahramanı *Köroğlu*'nun babasının intikamını almak için Bolu Beyliği'nde başından geçen olaylar oluşturur. Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid'in saray hayatı ve Timur Devleti padişahı Timur Şah'ın Halep'i fethi ve siyasi çekişmeler ise romanın olay örgüsündeki yardımcı unsurlardır. Eserde ayrıca Nasreddin Hoca'nın karısından korkan bir meczup olarak anlatıldığı eserle doğrudan bir alakası olmayan bağımsız bir bölümde bulunmaktadır.

Eser Bolu Beyliği'ne bağlı bir köyde çobanlık yapan Memed adlı bir genç ile Fatma adlı sevgilisinin bir pınarın başında buluştuğu bir akşamüzeri Bolu Beyi

Nureddin Veli'nin saldırısına uğraması ile başlar. Saraya götürülen sevgililerden Memed'in gözleri oyularak öldürülmesi sonucu Fatma bir fırsatını bularak saraydan kaçar. Muhafızlar ise saraydan kaçan Fatma'yı kovalamaya başlarlar. Bu esnada Çile Dağı eteklerinde dolaşan Köroğlu tesadüfen bu kovalamacayı görür ve Fatma'nın hayatını kurtarır. Köroğlu böylece olay örgüsüne dâhil edilmiş olur ve Köroğlu'nun serüveni başlar. Köroğlu bu kovalamacanın sonunda tesadüfen Bolu Beyliği'nin gerçek Bey'i olan Burhaneddin Veli'nin elebaşı olduğu haydutlar çetesinin eline düşer. Burada birbirlerine gerçek kimliklerini açıklayan Köroğlu ve Burhaneddin Veli birlikte Nureddin Veli'den intikam almak üzere karar verirler. Elimizdeki metinde eser Nureddin Veli'nin sarayından gizli hazinenin çalınarak yer altı sarayına getirilmesi ile biter.

Olay örgüsünde dikkat çeken teknik hata ise olayların doğal akışı içerisinde olmadan, olayların tesadüfen gerçekleşmesidir. Fatma bir tesadüfler neticesinde Bolu Beyliği sarayından kaçmıştır. Fatma ve onu kovalayan muhafızlar ile Köroğlu'nun karşılaşması da yine tesadüfen olmuştur. Köroğlu'nun yaralanıp haydutların içerisine düşmesi ve burada Burhaneddin Veli ile tanışması da yine tesadüfen gerçekleşmiştir.

Eserde göze çarpan bir olay örgüsü hatası ise Nasreddin Hoca'nın hayatının anlatıldığı kısmın olay örgüsü ile uzaktan yakından bir bağlantısının olmamasıdır. Mevcut metinde bu bağlantı gözükmemektedir. Eserin tamamlanmış olmasından dolayı bu bağlantının yapılabileceğini bilmemekteyiz.

3.3.4. Tema

Eser Türk edebiyatı destanlarından olan Köroğlu Destanı'nı konu edinir. Edebiyatımızda çeşitli yazarlarca defalarca yazılan eser Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu tarafından kurgulanarak tekrar yazılır. Klasik Köroğlu anlatımlarından farklı olarak Köroğlu ile Bolu Beyi etrafındaki cereyan eden savaşa doğrudan bağlantılı olmasa da Osmanlı Devleti ve Timur Devleti de dâhil edilir.

Eserin ana teması intikamdır. Bolu Beyi tarafından iki gözü de kör edilen seyisbaşı Yusuf'un oğlu Ruşen Ali'nin Sivas'ın Han köyünden Bolu'ya gelerek Bolu Beyi Nureddin Veli'den intikamını almak üzere başından geçen olaylar anlatılır. Eserde intikam peşinde olan tek kişi Köroğlu değildir. Belgrad'ı fethedip Sırp Krallığını yıktığı için Sırp cariyeye Olivera da Yıldırım Bayezid'den intikam almak istemektedir. Yine tahtın gerçek varisi iken bir takım hilelerle tahttan uzaklaştırılan Bolu Beyi Bedrettin Veli'nin oğlu Burhaneddin Veli ise Bolu Beyi Nureddin Veli'den intikam almak istemektedir. Nureddin Veli'den intikam almak isteyen bir diğer kişi de sevgilisi çoban Memed'i gözlerini oyarak sebepsiz yere öldürdüğü için Fatma'dır.

Osmanlı Devleti hanedanına olan olumsuz bakış açısı bu eserde de kendini gösterir. Yıldırım Bayezid'in kendine olan aşırı güveninden ve siyasi manevralar yapma becerisinin olmamasından kaynaklı Osmanlı Devleti'ni Timur Devleti ile savaşın eşiğine getirildiği belirtilir. Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yaşayan halkın mutsuz ve baskı altında olduğu belirtilir.

Eserde yer alan temalardan diğeri ise aşktır. Romanda Bolu köylerinin birinde çobanlık yapan Mengenli çoban Memed ile köyün ağasının kızı olan Fatma arasındaki aşktan bahsedilir. Köroğlu ise yaralanıp haydutların yeraltı sarayında kaldığında onunla ilgilenen yaralarını iyileştiren Pempe adlı bir kız ile yakınlaştığı görülür. Pempe Köroğlu uyuduğunda bile onun başında beklemektedir. Bu aşkın nasıl sonuçlandığı ise eserin yarım kalmasından dolayı bilinmemektedir.

3.3.5. Kişiler

Köroğlu romanı on beşinci yüzyılın başında Bolu şehrine babasının intikamını almak için gelen olağanüstü kahramanlıklar sergileyen bir gencin başından geçen olayların anlatıldığı bir eserdir. Eserin ana kahramanı Köroğlu'dur. Köroğlu'ndan farklı olarak eserde Yıldırım Bayezid ve Timur'dan da bahsedilir. Eserde tarihi karakterler yazar tarafından kendi bakış açısına bağlı olarak yeniden tasarlanır. Buna göre Osmanlı Hanedanı'na bağlı kişiler ve Bolu Beyliğine mensup kişiler olumsuz bakış açısı ile aktarılırken Timur hanedanına bağlı kişiler ve Bolu Beyliği'ne karşı kimseler ise olumlu bakış açısı ile aktarılır.

Eserde erkek kahramanların yanında kadın karakterlerin de oldukça etkin oldukları görülür. Nitekim Osmanlı Devleti ile Timur Hanedanlığı arasında geçen savaşın ortaya çıkmasını sağlayan gizli kişi Yıldırım Bayezid'in sevgilisi Sırp Prenses Olivera'dır.

Eser yazarın diğer tarihi romanlarının aksine kişiler bakımından oldukça sadedir. Bunda eserin olay örgüsünün tek bir kişi üzerine kurgulanması etkilidir. Farklı dinlere ve Türklere farklı milletlere mensup kişilere bu eserde yer verilmez. Eserde farklı millete mensup tek kişi Yıldırım Bayezid'in sevgilisi Olivera'dır.

Köroğlu romana da ismini veren başkarakterdir. Eser Köroğlu'nun babasının intikamını almak için giriştiği olaylar etrafında şekillenir. Köroğlu destansı özellikler gösteren kahraman bir kişiliğe sahiptir. O Anadolu'da zalim Bolu Beyi'nden intikam almak için tasarlanmış kahraman biridir. Yıldırım Bayezid ve Bolu Beyi Nureddin Veli'nin karşısına anadoludan çıkan gerçek bir Türk gencidir. Köroğlu, Bolu Beyi Nureddin Veli'den ve onun adamlarının türlü işkencelerinden inim inim inleyen Bolu halkının her gece dualarında yer verdiği zulmü sonlandırılması için beklenen destansı Türk kahramanıdır. Köroğlu'nun hiçbir olumsuz yanı yoktur. O her bakımdan mükemmel biridir.

Köroğlu Bolu Beyliği'nde seyis başlık yapan Yusuf'un gözleri kör olduktan sonra köyüne döndüğünde yaptığı evlilikten doğmuştur. Köroğlu'nun gerçek adı Ruşen Ali'dir. Babasının kör olmasından dolayı kendisine bu takma ismi vermişlerdir. Bolu Beyi Nureddin Veli'nin ise üvey kardeşidir. Nureddin Veli'nin üvey kardeşi olduğunu babasının intikamını alması için yola çıkarttığı güne kadar bilmemektedir. Köroğlu bütün bilgi ve becerisini babası seyisbaşı Yusuf'dan öğrenmiştir. Yusuf bildiği bütün bilgileri en ince ayrıntılarına kadar oğlu Ruşen

Ali'ye öğretmiş ve Köroğlu'nun iyi bir savaşçı ve iyi bir at binicisi olmasını sağlamıştır.

Köroğlu Bolu sınırlarına girip Çile Dağı eteklerinde kendi halinde yolculuk ederken oavadan gelen bir toz bulutu görür. Bu toz bulutunun nedeni Bolu sarayından kaçan Fatma ve onu kovalayan saray muhafızlarıdır. Genç silahşör olarak isimlendirilen adı açıklanmayan bu yalnız süvari Köroğlu'dur. Bir saniye bile düşünmeyen Köroğlu Fatma'nın yardımına koşar. Köroğlu eserde ilk olarak böyle ortaya çıkar.

Köroğlu zulmün karşısında mazlumun yanında olan bir Türk gencidir. Bıyıkları yeni terleyen Köroğlu ne kadar genç olsa da bir o kadar da çevik ve güçlüdür. *Köroğlu zalimler için cehennemden inen bir şeytandır.*²⁰⁴ Yirmili yaşlarda olan bu genç namus ve dürüstlük uğruna hiçbir savaştan geri durmaz. Giriştiği savaşların kendisi ile doğrudan alakalı olması ise gerekmemektedir. Bolu Beyi'nin muhafızları tarafından çevresi sarıldığında Fatma'yı teslim etmesi karşısında kendisine bir şey yapılmayacağı söylendiğinde verdiği cevap şudur: *‘Namussuzluk ve zalimlik sizin olsun namusluluk benim olsun’*²⁰⁵

Köroğlu iyi bir at binicisi ve iyi bir savaşçıdır. O bu meziyetlerini babası Yusuf'tan öğrenmiştir. Köroğlu hiçbir savaştan geri durmaz ve giriştiği bütün savaşlardan başarı ile çıkar. Onun kahramanlık özellikleri yazar tarafından biraz abartılı olarak aktarılmıştır. Kılıcını kaldırıp indirdiğinde hemen yere birkaç kişi sermektedir. Köroğlu çok iyi at binen birisidir. Atı Kırat ile bir bütün olmuşlardır. Muhafızlar çevresinin sarıp kılıçlarını çektiğinde kaçacak bir yeri kalmamıştır. O ise çevresini saran bu kılıçlardan bir anda atını mahmuzlayıp seyir halindeki atın altına yatarak bu çemberden kurtulabilmiştir.

Köroğlu insanların en zor zamanlarında ortaya çıkan bir yiğittir. Tesadüfler içerisinde kendini hep bir savaşın içerisinde bulur. Fatma'nın yardımına koşması ve yeraltı sarayında gizlenen Burhaneddin Veli ve haydutların arasında bulması hep tesadüf eseridir. Gösterdiği kahramanlıklarının babasının intikamından başka bir sebebi yoktur. Ne maddi ne de manevi nedene bağlı olmayan intikamının başarılı olması karşılığında da bir isteği yoktur. Kendisine verilen yeraltı sarayı haydutlarının liderliğini dahi istemeye istemeye almıştır. Köroğlu'nun yaptığı iyiliklerin dini bir nedeni de bulunmamaktadır. Onun tek inancı intikam yeminine, kılıcına ve kır

²⁰⁴ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Köroğlu*, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul, 1928, s.250.

²⁰⁵ a.g.e., s.244.

atınadır. Ölüme bakış açısı ise mertlik ile ilişkilidir. Eninde sonunda bir gün öleceğini düşünerek yaşamak için bu dünyadaki zulüm ve alçaklıklara boyun eğmenin çok mantıklı olmadığını düşünmektedir. Bütün davranışlarının altında yatan neden mert ve kahraman bir savaşçı olarak yaşamak fikridir.

Bolu Beyi Nureddin Veli eserde Köroğlu'ndan sonra en çok bahsi geçen kişidir. Bolu Beyliği'ne hükümdarlık eden kişidir. Aslında Bolu Beyliği Osmanlı Devleti'ne bağlıdır. Osmanlı Devleti'ne her yıl hediyeler ve savaş esnasında asker gönderdiği için Nureddin Veli Bolu'yu idare eden bir kumandan gibi değil Bolu'nun sahibi bir bey gibi hüküm sürmektedir. Nureddin Veli eserde Köroğlu'nun karşısındaki zalim bir Bey olarak kurgulanmıştır. Bütün özellikleri itibari ile olumsuz biridir. Kötülük yapmak için bir nedeni olmasa da dahi kişiliği itibari ile kötülük yapmaktadır. Fiziki görüntüsü itibari ile geniş omuzlu, abus suratlı, kalın sesli biridir. *Sesi kalındır ve bir ayı homurtusunu andırır.*²⁰⁶ Tek derdi sefahat içinde yaşamaktadır. Halkının sorunlarına karşı ise duyarsızdır. Yazar tarafından acımasız bir Bey olarak tasvir edilen Nureddin Veli eser boyunca kötü biri olarak aktarılır. Nureddin Veli yirmi beş yıldır Bolu'ya beylik yapmaktadır. Yönetimi ele aldığı günden bu yana kendisi gibi acımasız olan saray muhafızları ile birlikte himayesi altındaki bütün halka çeşitli sıkıntılar vermektedir. Haksızlıkların ana kişisi olan Nureddin Veli'nin tahta çıkışı da haksızlıkla olmuştur. Kendisi Bolu Beyi Bedrettin Veli'nin gerçek oğlu değildir. Buna karşın seyisbaşının yardımcısı Recep ve Bolu müftüsü ile işbirliği yaparak tahta çıkmıştır.

*Nureddin Veli bir dakika kadınsız yapamayan biridir.*²⁰⁷ Onun herkesten gizli sapkın bir alışkanlığı vardır. Bu da birlikte olduğu kadınların karnını deşerek öldürmesidir. Sarayındaki haremde dünyanın dört bir tarafından gelmiş yüzlerce bakire bulunmaktadır. Nureddin Veli ise her gece haremde iç avlusunda bunları sıraya dizdirerek gece birlikte olmak için içlerinden birini seçer. Geceyi birlikte geçirdiği bakireyi ise sabaha karşı hançeri ile karnını deşerek öldürür. Bolu hâkimiyeti altındaki yerlerde kaybolan kızların cesetleri bir dere boyunda bulunur ya da hiç bulunmaz. Halk bu kötülüğün saraydan geldiğini bilse de sesini çıkaramaz.

Nureddin Veli çok acımasız biri olarak tasvir edilir. Onun şahsi ihtirasları karşısında kimse duramaz. Bu kişi gerçek babası olsa bile bunu değiştirmez. Yusuf'un Bedreddin Veli'nin ölümünden sonra Nureddin Veli'ye onun kendi oğlu

²⁰⁶ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Köroğlu*, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul, 1928, s.76.

²⁰⁷ a.g.e., s. 56.

olduğunu söylemesine rağmen kayıp hazinenin yerini söylemediği için gerçek babasının gözlerini oyar. Yine kendisini tanımadığını söyleyen genç çoban Memed'in de gözlerini oyar ve onu öldürür. Eserin tamamlanmamış olmasından dolayı Nureddin Veli'nin akıbetinin nasıl sonuçlandığını bilmemekteyiz.

Eserde dikkat çeken bir diğer kişi Osmanlı Devleti hükümdarı **Yıldırım Bayezid**'dir. Yazarın Osmanlı Hanedanı'na karşı olan bakış açısından dolayı Yıldırım Bayezid genel itibari ile olumsuz bir karakter olarak aktarılır. Yıldırım Bayezid eserin muhtelif yerlerinde Niğbolu Savaşı'nın galibi olarak belirtilir ve Diyarı İklım Rum padişahı olarak adlandırılır. Babası Murat Hüdavendigâr'ın oğlu olduğu da "*Kosava galibinin oğlu*"²⁰⁸ ifadesi ile belirtilir. Yıldırım Bayezid eserde kıvrık bıyık ve siyah sakalları olan yiğit bir endama sahiptir. Yazarın diğer eserlerinde de belirtildiği gibi Yıldırım Bayezid da içkiye ve kadına düşkün bir Osmanlı padişahıdır. Onun eserde "gecelelerin adamı" olduğu belirtilir. Akşam olduktan sonra harem dairesine sevgilisi Olivera'nın yanına gider ve sabaha kadar onunla birlikte olur. Yıldırım Bayezid ile Olivera arasında yaşananlar özellikle Olivera erotik tasvirlerle anlatılır. Yıldırım Bayezid sahip olduğu güçten dolayı kendisini aşırı beğenmiş biri olarak yansıtılır. Buna karşın kadınlara karşı olan zaafından dolayı fikirleri yönlendirilmesi kolay biri olarak gösterilir. Olivera'nın Yıldırım Bayezid'e Timur'dan kaçarak Osmanlı Devletine sığınan Yusuf Ağa ve Celayir Bey yüzünden Timur Hanedanlığı ile Osmanlı Devleti'nin savaşabileceğini belirttiği ve bu durumdan çok korktuğunu söylediği zaman Yıldırım Bayezid kibre kapılarak hiçbir gücün Osmanlı Devleti'nin gücü karşısında duramayacağını belirtmiştir. Nitekim Olivera'nın da istediği tam olarak budur. İki Türk devleti savaştığında kim kazanırsa kazansın ölen yine Türk gençleri olacaktır. Ve Sırp Olivera Belgrad'ı fetheden Türkler'den intikamını böylece almış olacaktır.

Eserde Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid'in sevgilisi Olivera ise şehvi bir karakter olarak aktarılır. Yıldırım Bayezid'i kadınlık özelliklerini kullanarak etkileyen sarışın güzel Olivera fethedilen Sırp devletinin prensesidir. Fetihden sonra İstanbul'a gelmiş ve hareme yerleşmiştir. Eserin muhtelif yerlerinde onun Sırp olduğu defalarca belirtilir. Osmanlı Devleti ve Yıldırım Bayezid'i düşünüyor muş gibi görünse de onun tek isteği atalarının intikamını Türkler'den almaktır. Yıldırım Bayezid'i Timur ile savaşmaya yönlendiren kişi de yine Olivera'dır. Fakat o bu

²⁰⁸ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Köroğlu*, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul, 1928, s.76.

savaşı istemiyormuş gibi davranır.

Eserde Türk bir kahraman olarak yüceltilen kişi ise Timur Hanedanlığının padişahı **Timur**'dur. Timur ve ordusu yazar tarafından Türklerin sancaktarlığını yapıyor olarak tasvir edilir. Timur, Osmanlı Hanedanlığından ziyade ondördüncü asırda Türk boylarının gerçek lideridir. Oğuz Kağan'dan beri gelen Türk kağanlarının oturduğu altın tahta bu asırda Timur oturmaktadır. Eserde Yıldırım Bayezid ve Timur'un çeşitli açılardan birbiri ile karşılaştırıldığı görülür. Bu karşılaştırmaların çoğunda Timur üstün olarak gösterilmeye çalışılır. Yıldırım Bayezid çevresi ile fikir alış verişinde bulunmadan doğrudan doğruya duyguları ile kararlar alan biri iken Timur kararlarını almadan önce kendisine bağlı olan Moğol, Türk ve Kıpçak beylerinden oluşan kurultayı toplayıp istişare eder ve kararını bundan sonra verir. Timur eserde Yıldırım Bayezid'e Karakoyunlu lideri Yusuf Han hakkında gönderdiği mektuptan önce de bu kurultayı toplayıp fikirlerini almıştır. Ayrıca Timur'un gizli görevliler aracılığı ile kendi sahip olduğu topraklarda yaşanan olaylardan ve diğer devletlerde yaşanan gelişmelerden anında haberdar olduğu belirtilir. Buna karşın Yıldırım Bayezid himayesi altındaki Yusuf Han'ın giriştiği gizli faaliyetlerden Timur'un gönderdiği mektupla haberi olmuştur. Timur aynı zamanda devletin ve ordusunun geleceğini düşünen duyarlı bir hükümdar olarak resmedilir. Halep'in fethinden sonra uykuları kaçır. Bunun nedeni ordusundaki askerlerde görülen rahatlaktır. Girdiği her savaştan zaferle ayrılan Timur'un ordusundaki askerler artık rahata, zenginliğe, kadın ve içkiye alışmışlardır. Timur bu durumun ileride devletin sonunu getireceğini düşünmekte ve bu yüzden uykuları kaçmaktadır. Bir ayağının aksıyor olmasından dolayı eserin bazı yerlerinde Yıldırım Bayezid tarafından Topal Timur olarak adlandırılır. Kendisi hakkında Yıldırım Bayezid tarafından yapılan diğer isimlendirmeler ise Tatar Timur ve Kıpçak Tatarı'dır Onun sahip olduğu güç ve ihtişam ise Olivera'nın ağzından şöyle ifade edilir: '*Yedi iklimin yetmiş yedi payitaht sahibi*'²⁰⁹

Bedreddin Veli, Bolu Beyliği'nin eski beyidir. Varisi Nureddin Veli'nin aksine eserde olumlu bir kişi olarak tasvir edilir. Bolu şehrindeki kışlık sarayı ve halkın kullanacağı birçok binayı kendi şahsi serveti ile yaptırmıştır. Onun eserde belirtilen tek olumsuz yanı kadınlara olan düşkünlüğüdür. Fakat bu kadın düşkünlüğü Nureddin Veli'de olduğu gibi sapkın bir halde değildir. Gelecekte olabilecekleri

²⁰⁹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Köroğlu*, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul, 1928, s.198.

önceden sezmiş ve hazinesinin büyük bir kısmını seyisbaşı Yusuf ile saklamıştır.

Fatma, eserde sevgilisi Memed ile birlikteyken Nureddin Veli ve adamlarının eline geçtiğinde ilk olarak ortaya çıkar. Üzerinde bulunan elbisenin kırmızı olması dolayısı ile yazar tarafından kırmızı gelincik olarak adlandırılır. *Sarı saçlı ve ela gözlüdür. Pembe bir yüzü vardır.*²¹⁰ Yazar tarafından fiziki özellikleri bakımından shevi bir karakter olarak tasvir edilir. Sevgilisi Memed'in Nureddin Veli tarafından gözleri oyularak öldürülmesinden sonra saraydan kaçır. Muhafızlardan kaçarken Köroğlu tarafından görülür ve Köroğlu ile olan kaçış yolculuğu başlar. Bu birliktelik yeraltı sarayında da devam eder. Köroğlu ile ortak bir düşmana sahiptir. ikisi de Nureddin Veli'den intikam almak istemektedir. Yiğit bir kişiliğe sahiptir. Köroğlu ile aralarında bir aşk yoktur. Eser boyunca dostluk ve birliktelikleri devam eder. Sevgilisi **Memed** ise aslen Mengenli olan kimsesiz bir çobandır. Güçlü bir fiziğe sahip olan Memed çok güzel kaval çalmaktadır. Nureddin Veli'nin tek başına yaptığı saldırıda bir anlık şaşkınlıktan sonra Nureddin Veli gibi güçlü birini bayılına kadar dövmüştür.

Köroğlu ve Fatma gibi Nureddin Veli'den intikam almak isteyen bir diğer kişi Bedreddin Veli'nin gerçek oğlu olan Bolu Beyliği'nin gerçek varisi olan **Burhaneddin Veli**'dir. Burhaneddin Veli çocukluğunu sarayda tek başına sokakta gördüğü çocuklara özenerek geçirmiştir. Nureddin Veli'nin saraya gelmesi ile birlikte bu yalnızlık bir nebze de olsun sona ermiştir. Nureddin Veli'nin yalan fetva ve entrikarla tahtı ele geçirmesinden sonra kayalıklardan fırlatılarak ölüme terk edilmiştir. Yeraltı sarayı haydutlarının kendisini bulmalarından sonra hayata tutunmuş ve onların arasında yaşamıştır. Burhaneddin Veli gerçek kimliğini haydutlardan gizlemiş ve kendisini Hasan olarak tanıtmıştır. Haydutların arasında gösterdiği başarılarından sonra onlara reis olmuştur. Köroğlu ile tanışmalarından sonra gerçek kimliğini Köroğlu'na açıklamış ve birlikte Nureddin Veli'den intikam almak ve tahta çıkabilmek için hazırlıklar yapmıştır.

Eserde anlatılan tarihi karakterlerden biri de **Nasreddin Hoca**'dır. Nasreddin Hoca kızı Emine ve karısı ile birlikte Akşehir'de yaşamaktadır. Nasreddin Hoca karısından çok korktuğu için genellikle evin alt katında bulunan kilerde yaşamaktadır. Nasreddin Hoca'nın eserde hareket ve tavırlarında bir tutarsızlık görülmektedir. Hareketlerinde bir çocuk tavrı vardır. Kendisine gelen görüncülere

²¹⁰ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Köroğlu*, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul, 1928, ss. 6-7.

ikram etmek için kilere şeker almak için inen Emine babasına kendisine görücüler geldiğini haber verir. Nasreddin Hoca ise şekerlerinin alındığına çok kızmıştır. Kızı ile birlikte eve çıkar. Kadınların arasına girdiğinde büyük bir tepki ile karşılaşır. Karısı sinirlenip Nasreddin Hoca'yı döver. Nasreddin Hoca ise bayılır ve salonun ortasına boylu boyunca uzanır. Eserle doğrudan bağlantılı olmayan Nasreddin Hoca'nın anlatıldığı bölüm tamamlanmadan yarım bırakılmıştır.

Bu isimlerin dışında eserde birçok isme yer verilmiştir. Bu kişiler Bolu Beyliği'ne, Osmanlı Hanedanı'na ve Timur Devleti'ne mensup kişilerdir. Bunlar içerisinde dikkat çeken kişiler ise Karakoyunlu Devleti hükümdarı **Yusuf Han**, Nureddin Veli'nin saray muhafızlarının komutanlığını yapan ve Nureddin Veli'nin sırrını bilen **Recep** ve Nureddin Veli'nin tahta geçmesi için gerçek olmayan düzmece fetva yayınlayan **Bolu Müftüsü**'dür.

Eserde yazar tarihi karakterleri kendi bakış açısı ile yeniden yorumlamıştır. Köroğlu gibi edebiyatımızda anlatılagelen bir halk hikâyesini birtakım hayali kahramanlar ile zenginleştirerek ilgi çekiçi hale getirmeye çalıştığı görülmektedir. Eserin tamamlanmamış bir metin olmasından dolayı kişilerin başından geçen olayların ne şekilde sonuçlandığı ve kişilerin ne gibi maceralara sürüklendiği bilinmemektedir.

3.3.6. Zaman

Köroğlu adlı eserde zaman Osmanlı Devleti'nin Yıldırım Bayezid dönemidir. Onbeşinci yüzyılın başlarında Köroğlu'nun yaşadığı birkaç aylık macerayı konu edinir. Eserde olaylar kişilerin başından geçen maceralar kronolojik bir sıra ile aktarılır. Yazar tam tarih vermese de eserin hemen başında dokuzuncu asırdayız ibaresini kullanır. Eserin Yıldırım Bayezid ile Timur arasında geçen Ankara Savaşı'nın hemen öncesindeki 1400 ile 1401 yıllarında geçtiğini söyleyebiliriz. Olaylar birkaç aylık bir serüveni anlatsa da geçmişte yapılmış bir ihanetin intikamının alınması konu edildiği için sık sık yirmibeş yıl öncesine mazide yaşananlara dönüş vardır.

Eser hicri dokuzuncu asrın bahar aylarında başlar. Bolu şehrini çevreleyen Semen ve Çile dağlarının tasvirlerinde bu zamanın ilkbahar olduğu görülür. Ayrıca Bolu Beyi Nureddin Veli'nin her yıl nisan ayının on beşinden sonra yazlık sarayda bulunduğu belirtilir. Eserde zaman kavramı kesin tarihlerden ziyade iklim özellikleri üzerinden belirtilir. Yazarın eserin bazı bölümlerinde ise kesin tarihi zamanlar belirttiği görülür. Bu şekilde esere gerçekçilik kazandırmaya çalışılmıştır. Örneğin Timur'un Halep'de kurultayı toplayıp orduyu taşıma fikrinin tartışıldığı gün *hicri sekiz üç (803) senesi Rebiülevvel ayının on üçüncü gecesini olduğu belirtilir. Günlerden ise pazartesidir.*²¹¹ Timur'un 30 Ekim 1400 günü Halep şehrini fetih ettiği düşünülürse bu tarihin gerçek tarih ile uyduğu görülür. Eserde bu tarz tarihler sıklıkla belirtilmiştir.

Eserde belirtilen tarihler geneli itibari ile gerçekçidir. Tarihte Yıldırım Bayezid ile Timur arasında gerçekleşen Ankara Savaşı'nın (1402) hemen öncesinin anlatıldığı eserde olayların kronolojik bir sıra aktarıldığı görülür. Köroğlu ve Burhaneddin Veli'nin intikamlarının altında yatan nedenlerin anlatıldığı bölümlerde ise geriye dönüşlere yer verilir.

²¹¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Köroğlu*, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul, 1928, s. 411.

3.3.7. Mekân

Eserde mekân tasvirlerinin genel itibari yüzeysel ve dekoratif olduğu görülmektedir. Olayları ve kişileri doğrudan doğruya tamamlayacak bir mekân tasviri bulunmamaktadır. Eserin Köroğlu'nun başından geçen bir intikam ve kahramanlık hikâyesi olduğu için eserde mekân olarak birçok dağ, şehir ve saray bulunur.

Köroğlu'nun Bolu Beyi Nureddin Veli'den babasının intikamının anlatılması dolayısı ile metindeki ana mekân Bolu şehridir. Bolu şehri fiziki özelliklerinden çok şehrin yönetimi üzerinden içinde bulunduğu durum tasvir edilir. Asırlar boyu anadolunun mamur ve gösterişli şehirlerinden olan Bolu şehri Bolu Beyi Nureddin Veli'nin ve saray muhafızlarının kötü yönetiminden dolayı açlık ve sefalet içerisindedir. İnsanlar bu şehirde akşam ezanından sonra sokağa çıkmaya korkar olmuşlardır. Şehir, Bolu Beyi Nureddin'in her yıl Nisan ayının onbeşinden sonra adamları ile yazlık saraya gitmesinden dolayı biraz olsun rahat nefes almaktadır.

Bolu şehri gibi Osmanlı Devleti'ne başkentlik eden Edirne de Yıldırım Bayezid'in baskıcı yönetimi altında kıvrınmaktadır. Şehirde gece sokağa çıkma yasağı vardır. Sokakta yakalananlar Yelli Burgaz hapisanesine gönderilmekte ve bundan sonra akıbetlerinin ne olduğu bilinmemektedir. Bolu ve Edirne şehirleri saraylarda yaşanan lüks ve şatafatın aksine bakımsız olarak tasvir edilmiştir.

Eserde birçok saraya yer verilir. Bunlar Bolu Beyliği'nin yazlık ve kışlık sarayları, Edirne Sarayı, Halep'te Timur'un ikamet ettiği saray ve haydutların evi olan yer altı sarayıdır. Bolu Beyi Nureddin Veli kış aylarını Bolu merkezinde bulunan kışlık sarayında geçirir. Burası babası Bedreddin Veli tarafından yaptırılmış ihtişamlı bir yapıdır. Saray kırk elli civarında mermer sütun üzerine oturtulmuş iki katlı bir yapıdır. Sarayın ikinci katında bir havuz bulunmaktadır. İkinci katta ayrıca Nureddin Veli'nin cariyelerinin kaldığı hücrelerin bulunduğu gizli bir dehliz vardır. Buraya Nureddin Veli'den başka kimse giremez. Bu gizli harem dairesinde bulunan küçük hücrelerde pencere dahi bulunmamaktadır. Hücreler değerli ipek halılarla döşenmiştir. Bu hücrelerden sadece Nureddin Veli'ye ait olan hususi odada pencere bulunmaktadır. Nureddin Veli Memed'i bu odada öldürmüştür. Fatma'ya sahip olmak isterken Fatma bu merdivenden aşağı düşerek kurtulmuştur. Sarayda bu dehlizden başka Bedreddin Veli'nin hazinesini sakladığı gizli bir yer daha vardır. Burası da Bey'in odasından açılan gizli geçittir. Bir insanın ancak sürünerek

ulaşabileceği bu geçitin yerini Yusuf oğlu Köroğlu'na tarif etmiştir. Köroğlu burada bulunan altı sandık dolusu hazineyi Bey yazlık sarayda iken gizlice saraya gelerek haydutlarla birlikte almıştır.

Yazlık saray ise Bolu'nun güneyinde şehre bir saat mesafede bulunan Çile Dağı eteklerinde Büyük Su mevkisinde büyük bir korunun içinde yer alan yapıdır. Nureddin Veli yaz aylarını bu yapıda geçirmektedir.

Edirne sarayının eserde bahsedilen yeri ise Yıldırım Bayezid'in harem dairesidir. Her gece Yıldırım Bayezid sevgilisi Olivera ile birlikte olmak için gösterişli odasına gelmektedir. Odada kuştüyü yastıklarla bezenmiş bir sedir ve yerde ipek halılar vardır. Ayrıca hayvan postları da bu odayı süslemektedir. Yelli Burgaz ise sarayın hapishanesidir. Bu hapishane içerisine düşen insanların ancak öldüğü zaman dışarı çıkabildiği bir yerdir.

Timur Halep şehrini fethetmiş ve karargâhını bu şehre kurmuştur. İlk olarak Halep kalesine yerleşen Timur askerlerin esirlere yaptığı işkence seslerinden sarayında duramaz olmuş ve karargâhına askerlerden uzağa bir yere taşımıştır. Burası üç katlı bir resmi dairedir. En üst katında bir havuz bulunmaktadır. Timur bu binanın ikinci katında kurultayını toplamaktadır.

Bolu Ilıcaları Çile dağı eteklerinde çıkan bir termaldir. Suyunun kükürtlü olmasından dolayı birçok hastalığa iyi geldiğine inanılır. Bolu Beyliği'ne bağlı yerlerden ve çevre şehirlerden her sene binlerce insan buraya akın eder. Bu ılıcaların bulunduğu yerde iki adet birbirinin benzeri yapı vardır. Bunlar Roma zamanında yapılmış kat kat kırmızı tuğlalardan oluşan yapılardır. Zemini ise taş döşelidir.

Eserde yer alan bir diğer mekân ise Burhaneddin Veli ve haydutların evi olan yer altı sarayıdır. Bu yer Bolu'ya yakın bir sarp bir dağın yamacındadır. Dışarıdan bakıldığı zaman girişi dahi fark edilmez. Burhaneddin Veli ve Köroğlu ikisi de zor durumda iken bu yer altı sarayına gelmişlerdir. Bu yer altı mağarası eserde büyük bir ev şeklinde tasvir edilmiştir. Geniş bir salonun etrafında küçük odalar vardır. Haydutlar ve eşleri bu odalarda kalmaktadırlar.

Eserde seyis Yusuf'un köyü de mekân olarak yer alır. Seyis Yusuf aslen Sivas'ın Han köyündendir. Bedreddin Veli'nin ölümü ve gözlerinin kör olmasından sonra köyüne dönmüştür.

3.3.8. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Yazarın bu eserinde de diğer eserlerinde olduğu gibi üçüncü tekil şahısa dayalı hâkim bakış açısı ile okuyucuya seslendiği görülmektedir. Olaylar hakkında her türlü bilgiye sahip olan anlatıcı yazar eserde yer alan kişilerinde her türlü duygu ve düşüncesini bilmektedir. Okura aktarılan bu duygu ve düşünceler çoğu zaman tarihi gerçeklikten uzaktır. Tarihsel bir eser olmasına karşın anlatıcı yazar tarihi karakter hakkında okuyucunun görüşünü değiştirmeyi amaçlamaktadır. Yıldırım Bayezid'in anlatıldığı bölümde yazar anlatıcının ağzından şu fikirleri söyler: “*Bayezid gecelerin adamı idi.*”²¹² Anlatıcı kişilerin içinden geçen duygu ve düşünceleri de en ince ayrıntısına kadar bilmektedir. Eserin birçok yerinde kişilerin içinden geçen konuşmalar anlatıcı tarafından okuyucuya aktarılır. Kişi ve olaylar hakkında her şeyi bilen anlatıcı mekânlar hakkında da hâkim bakış açısını belirtir. Bolu Ilıcaları'nı anlatırken bu ılıcaların tarihinden de bilgiler verir.

Yazar bu eserde de diğer eserlerinde olduğu gibi doğrudan doğruya okuyucu ile konuşur. Bunda bu eserinde roman halinde yayınlanmadan önce tefrika bir eser olarak gazetede yayınlanması yatmaktadır. Okurun kişi ya da olayları unuttuğu varsayımı ile eserin farklı yerlerinde “*Nerede kalmıştık*”, “*Hatırladız değil mi?*” gibi ifadelerle doğrudan doğruya okur ile konuşulur. Okuyucu ile konuşma eserin bazı yerlerinde karşısındaki okura soru sorarak gerçekleşir. Yazar tarafından okuyucuya yöneltilen soru tekrar yazarın kendisi tarafından cevaplanır.

“ - *Ne mi olmuştu?*

Bir mucize olmuştu?

Haydi bu suali hep beraber bir defa daha soralım.

Aceba ne olmuştu?

Ne mi olmuştu? Bir mucize olmuştu. Ve bakınız bu mucize nasıl olmuştu?

.....²¹³

²¹² Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Köroğlu*, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul, 1928, s.156.

²¹³ a.g.e., ss. 109-110.

3.3.9. Anlatım Teknikleri

Eserde birçok anlatım tekniği bir arada kullanılır. Bu teknikler içerisinde en çok kullanılan teknik anlatım tekniğidir. Eserin tamamına yayılan bu teknikte yazar üçüncü tekil şahıs anlatıma başvurmuştur. Eserde anlatılan olaylar ve yer alan tarihi ve hayali karakterler anlatma tekniği kullanılarak yazarın bakış açısı ile okura aktarılmıştır. Örneğin Bolu Beyi Nureddin Veli eserin bir yerinde okuyucuya şöyle anlatılır. ‘... Astığı astık kestiği kestikdi. Bolu kalesinin tahtül zemin zindanlarında aç ve susuz hapis edilen zavallıların haddi hesabı yoktu. Ve yine şehrin hiçbir güzel kızı yoktu ki babasının anasının evinden cebir ile kahır ile kaldırılmış ve bu adamın bir gecelik zevkine şehvetine alet edilmiş bulunmasın.’²¹⁴

Eserde anlatma tekniğinde sonra sıklıkla kullanılan bir diğer teknik ise tasvir tekniğidir. Kişiler, mekânlar ve yaşanan kovalamaca ve savaşlar eserde tasvir tekniği ile anlatılır. Bu tasvirlerde yazarın kişisel değerlendirmeler yaptığı ve nesnellikten uzaklaştığı görülür. Yazarın olumlu bakış açısı ile kurguladığı karakterlerin tasvirinde de olumlu bir görünüm çizdiği bunun yanında yazar tarafından olumsuzlanan karakterin tasvirinin ise olumsuz anlatıldığı görülür. Bu bakımından tasvirlerin eserin çoğu yerinde kişilerin özelliklerini göstermesi bakımından işlevsel olduğu söylenebilir. Eserin bazı yerlerinde ise sanatsal tasvirlerin olduğu görülür. ‘Güneş son kızılıklarını Aladağ sırtlarında eritiyor. Mayısın on yedinci günü adım adım maziye karışıyor. Büyük su kuyularında bahar sanki gergef işliyor. Semen eteklerine doğru tatlı millerle yükselen ova renklerden dökülmüş bir şiire benziyor.’²¹⁵

Eserde merak ve heyecanı artırmak amacıyla olaylar açıklanmadan gösterilir. Ya da kişiler sadece belirli sahnelerle okura gösterilir. Olayların nedenini ve kişilerin kimler olduğunu açıklamak ise daha sonralara bırakılır. Yazarın bu tarz anlatımlarda sıklıkla gösterme tekniğini kullandığı görülür. Örneğin Köroğlu'nun kim olduğu eserin hemen başında açıklanmaz. Ya da Nureddin Veli, Fatma ve sevgilisi çoban Memed'e saldırırken onun bir haydut olabileceği izlenimi verilir. Bu kişilerin başından geçenler ise gösterme tekniği ile aktarılır. Bolu Beyi Nureddin Veli ile adamı Recep arasında geçen konuşma şöyledir.

‘Recep diye bağırdı. Recep!’

²¹⁴ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Köroğlu*, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul, 1928, s.32.

²¹⁵ a.g.e., s.5.

Aceba elini omzuna attığı mütehakkim sesli adamın ismi bu idi ki herif cevap verdi.

-Buyur bey

-Kız ne oldu? Kızı ne yaptınız?

Kendisinden beklenen işi emir edilmeden yapmış bir hademetkar kalibiyeti ile (Recep) mırıldandı.

-Kızı da tuttuk Bey. Kaçırır mıyım hiç?

-Nerede?

-Buradadır. ’²¹⁶

Hâkim anlatıcı/yazarın kişiler arasında geçen göstermeye bağlı anlatımlarda dahi açıklayıcı ifadelerle kendisini gösterdiği görülmektedir. Bu tarz ifadeler eserin geneline yayılmıştır.

Eserin ana konusunu geçmişte yaşanan birtakım olayların intikamı oluşturduğu için eser boyunca maziye dönüşlere yer verilir. Bu anlatımlarda ise yazarın geçmişte yaşanan olayları geriye dönüş ve özetleme teknikleri ile okura aktardığı görülür. Özellikle Köroğlu'nun babası Yusuf'un başından geçenler, Burhaneddin Veli'nin başından geçenler ve Nureddin Veli'nin yirmi beş yıl önce tahta geçişinin anlatıldığı bölümlerde geriye dönüş tekniğine başvurulur. Örneğin Bedreddin Veli ile seyisbaşı Yusuf'un hazinenin büyük bir kısmını gizledikleri hazineyi almak için yola çıkan haydutların kalenin içine gelene kadar yaptıkları eserde şöyle özetlenir. *“Bedreddin Veli'nin vefatından az evvel seyisbaşısı ile birlikte bir yere gizledikleri hazineyi aramaya gelmişlerdir. Ayrı ayrı yeraltından çıkan üç müfreze üç ayrı koldan ilerleyerek kaleye yüz adımlık bir mesafede birleşmişler ve sonra içlerinden dördünü kancalı iplerle surlara çıkartarak nöbetçiyi hale yola koymuşlar, kapıyı açmışlar ve babalarının evine giriyorlarmış gibi hepsi birden kaleden içeriye girmişlerdi”*²¹⁷

Yazarın Köroğlu ile Burhaneddin Veli'nin arasında yer altı sarayında geçen konuşmalar başta olmak üzere eserin birçok yerinde diyaloglara yer verdiği görülür. Bu diyalogda Köroğlu ve Burhaneddin Veli'nin başından geçen olayların anlatıldığı bölümlerde karşılıklı konuşmalar verilen uzun cevaplarla birer monologa dönüşür.

Yazarın Kara Davud ve Deli Deryalı romanlarında da görülen mektup tekniği bu eserde de görülür. Timur Yıldırım Bayezid'e Yusuf Han ve Celayir Ahmey Paşa'yı himaye etmesinden dolayı tehditler içeren bir mektup yazar. Yıldırım

²¹⁶ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Köroğlu*, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul, 1928, s.23.

²¹⁷ a.g.e., s.178.

Beyazid ise bu mektuba çok sinirlenir ve karşılık olarak bir mektup da kendisi yazar. Mektup tekniğinin eserde kullanıldığı yerler ise Yusuf Han'ın faaliyetlerini rapor eden İstanbuldaki ajanın ve Tebrizde gelişen olayları haber eden Tebriz kumandanının Timur'a gönderdikleri mektuplardır.

Yazarın bu eserde de birçok anlatım tekniğini kullandığı görülür. Eserin tefrika bir eser olmasından hareketle yazar anlatıcı hangi tekniği kullanırsa kullansın kendisini gizleyememiştir.

3.4. Kolkola

3.4.1. Roman Hakkında

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun popöler aşk romanı tarzında yazdığı romanı *Kolkola*²¹⁸ Semih Lütfü Kitabevi'nden 1944 yılında yayınlanır. Tek baskı yapan bu eser yazarın diğer eserleri kadar ilgi görmez ve dikkat çekmez. Bunda eserin gerçeklikten oldukça uzak olması etkili olabilir. Eser hakkında günümüze kadar herhangi bir akademik ya da bilimsel çalışma da yapılmamıştır. Sadece çeşitli bibliyografya kaynaklarında adı geçmektedir.

²¹⁸ Bu incelemede romanın Semih Lütfü Kitabevi tarafından 1944 yılında yayımlanan baskısı esas alınmıştır. Metinden yapılacak bütün alıntılar bu baskıya aittir ve sadece sayfa numarası verilecektir.

3.4.2. Romannın Özeti

Eserin başkahramanı Naci Galip, Riyo de Jeneyro eski başkonsolosudur. Naci Galip; Kabil, Bombay, Ankara, Tahran, Atina, Bükreş, Moskova, Bern, Cote d'Azur şehirlerinde ve Fransa, Mısır ve İskandinav ülkelerinde çalıştıktan sonra Arjantin'e tayin olur. Arjantin'de görevli iken Amerika Birleşik Devletleri'ni gezmeye gider. New York şehrinde aldığı piyango biletine bir buçuk milyon dolar ikramiye çıkar. Artık çok zengin olmuştur. Hayatta kendisi için çok önemli bir yeri olan halasının ölümü üzerine Riyo de Jeneyro baş konsolusu iken görevinden istifa eder ve memleketine döner. Halasının ölüm haberinden kısa bir süre sonra babasını da kaybeder. Naci Galip'in iki kardeşi vardır. Büyük kardeşi İstanbul'da küçük kardeşi ise İzmir'dedir. Oldukça zengin bir mirasa sahip olan Naci Galip'in Menderes ve Manyas'ta çiftliği, İzmir'in Buca semtinde bir köşkü ve İzmir'in Karşıyaka ilçesinde ise güzel bir yalısı ve oldukça yüklü miktarda da parası vardır. Naci Galip Memleket isimli bir gazete çıkarmayı düşünmektedir. İstanbul'a dönüş yapmadan önce İtalya'da kapatılmış bir gazetenin baskı makinesini de alarak bu işe kendince başlamıştır. Şimdi ise bu baskı makinesini kurdurmak ve gazetesini bir an evvel açmak için İstanbul'da yer aramaktadır. İstanbul'a döndüğünde Naci Galip, Semih adlı muhabir olduğunu söyleyen aslında tekel idaresinde memur olan eski okul arkadaşı ile tanışır. Semih sarı uzun saçları olan memuriyeti dışında sosyetik arkadaşları ile vakit geçiren bir gençtir. Semih Naci Galip'i onu Maksim Gazinosu'nda düzenlenecek olan yılbaşı balosuna davet eder.

Maksim Gazinosu'nda 1938 yılının son günleridir. Maksim Gazinosunda kadınlı erkekli kalabalık bir grup vardır. Naci Galip Semih aracılığıyla geldiği bu yılbaşı partisinde ortamın yabancı olduğu için sıkılmaktadır. Maksim Gazinosu'nda Naci Galip o gece birçok bayan ile tanışır. Naci Galip tanıştığı bütün kadınlara kendini gazeteci olarak tanıtır. Gecedan erken ayrılan Naci Galip hemen otele döner. Henüz İstanbul'da bir evi bulunmayan Naci Galip Tokatlıyan otelinde kalmaktadır.

Yılbaşı gecesinden sonraki sabah Naci Galip'in dün gece tanıştığı kadınlardan Raşide Semih'i arar. Raşide, bütün İstanbul gazetelerini aldırılmış fakat kendini gazeteci olarak tanıtan Naci Galip'in yazısına rastlayamamıştır. Raşide'den sonra da Semih'i bu kez Rezzan arar. Rezzan da Naci Galip'i sorar. Dün gece Naci Galip ile tanışan bayanlar ondan etkilenmişlerdir. Semih Naci Galip ile tanışmak isteyen bayanlara Naci Galip'i tanıştırmak adına söz verir. Tokatlıyan'a giden Semih, Naci

Galip'i de alıp Sultanahmet'te oturan Rezzan'ın evine giderler. Semih, Rezzan ve diğer bayanların dediğini yapar. Çünkü Semih bu kadınlardan ve bu kadınların kocalarından para almakta ve şahsi masraflarının çoğunu bunlara ödetmektedir. Naci Galip, Semih'e Rezzan'ın evine giderken ne kadar memleket hasreti çektiğinden bahseder. Semih'e yanan Adliye Binası'nı bile özlediğini söyler. Semih arkadaşını umursamaz ve memleket hastalığına tutulduğunu iddia ederek Naci Galip ile dalga geçer.

Rezzan daha önceden Sultanahmet'te Cüdailer Tekkesi olarak kullanılan bir köşkte oturmaktadır. Köşkün girişinde kapıdaki işlemler Naci Galip'in dikkatini çeker. Semih Rezzan'ın bir tezadı yaşatmak için bu evde yaşadığını söyler. İçeriye girdiğinde evin ruhani yapısının tam tersi bir yaşam tarzı bulacağını belirtir. Eve girdiklerinde kalabalık bir grupta karşılaşır. Rezzan'dan başka Rezzan'ın kocası Şadi Bey, Raşide, Raşide'nin mühendis olan kocası Şinasi Nezih, Cavidan, Perihan, Daniş ve Feriha da evdedir. Şadi Bey'e herkes Molla Bey diye hitap eder. Bunda Şadi Bey'in eski bir molla olması ve yaşının oldukça fazla olması etkilidir. Şadi Bey'in tek eğlencesi arkadaşları ile saatlerce satranç oynamasıdır. Cavidan ve Perihan Rezzan'ın kuzenleridir. Daniş ise Perihan ile nişanlıdır. Feriha ise Daniş'in kız kardeşidir. Naci Galip orada bulunanlar ile tanışır. Şinasi Nezih ve Şadi Bey satranç oynarlar. Sohbet esnasında Perihan, Cavidan, Naci Galip ve Rezzan kalabalıktan ayrılarak içki içmek için kütüphaneye geçerler. Burası Rezzan'ın küçük kaçamaklar yaptığı odadır. Cavidan Rezzan'ın kitaplıkta gizli bir bölmede sakladığı içkiyi çıkarır ve içmeye başlarlar. Kadınlar ile sohbet esnasında Naci Galip Perihan'a gazetecilik hakkındaki fikirlerini söyler. Naci Galip Perihan'a gazeteciliği kâğıt ticareti saymadığından, gerçek amacının gazetecilik yapmak olduğundan bahseder. Ona göre gazetecilik fena unsurlar elinde gerçek özelliğini kaybetmiştir. Gazetecilik mesleğinin tekrar gerçek işlevine dönmesi yine gazetecilik ile olacaktır. Naci Galip işte tam da bu yüzden gazete çıkarmak istemektedir. Ona göre gazetecilik bir örgü miline benzer. Milin ortaya çıkardığı eser mili eline alan kişiye göre değişir. Naci Galip şimdiye kadar sekiz on hikâye ve bir roman yazdığını fakat bunları henüz yayımlamadığını söyler. Sohbet alan Naci Galip, Perihan'ın dışındaki Rezzan ve Cavidan'ın odadan çıktığını fark etmezler. Bu durumu fark ettiklerinde Perihan Naci Galip'i uyarır. Perihan Naci Galip'e bu muhitin dedikodu ile yaşadığını söyler. Diğer bayanların yanlarına gitmeden Perihan ertesi gün katılacağı Dağcılık Kulübü yürüyüşüne Naci Galip'i davet eder. Ertesi görüşmek üzere sözleşirler. Salona

döndüklerinde Perihan ve Naci Galip'in sohbet ettikleri odada tek başına kalmaları dedikodulara sebep olur. Evde bulunanlar gece geç saatlere kadar sohbet ederler. Daniş, Semih, Naci Galip, Cavidan ve Feriha evden ayrılıp bir bara giderler. Burada eğlenip sabaha karşı Daniş'in evine giderler. Semih ile Cavidan yolda giderken öpüşürler bunu herkes doğal karşılar. Daniş'in Maçka'daki evine geldiklerinde herkes sarhoştur. Naci Galip ve Feriha arasında bir yakınlaşma olmuştur. Naci Galip Feriha'ya nişanlım diye hitap eder. Feriha'nın abisi Daniş bu durumu doğal karşılar. Daniş, sizi nişanladım evlatlarım diyerek Naci Galip ve Feriha'yı onaylar. Naci Galip alkolün de etkisiyle Feriha'yı herkesin içinde öper. Gece Cavidan ve Semih mutfakta yerde uyumuştur. Sabah evin hizmetlisi mutfığa girdiğinde hizmetlinin ayağı yerde yatan Cavidan'a takılır ve elindekileri yere düşürür. Çıkan bu gürültüye evin hanımı uyanır. Daniş, Naci Galip, Semih ve diğerleri apar topar evden çıkarlar. Sadece Feriha evde kalır. Çünkü evin hanımı Feriha'yı çok sevmektedir. Ona kızmayacağını Daniş bilir.

Naci Galip, Daniş ve Semih'den ayrıldıktan sonra doğruca otele gelir. Uyumadan Perihan arar. Perihan ile dün geceki sözleştikleri gibi Hürriyet-i Edebiye tepesinde dağcılık kulübü yürüyüşünde buluşurlar. Perihan Naci Galip'i diğer dağcılık kulübü üyeleri ile tanıştırdıktan sonra ikili gruptan ayrılırlar. Birlikte Naci Galip'in arabasıyla Yeniköy, Tarabya ve Büyükdere yönüne doğru gezmeye giderler. Naci Galip yolda gördüğü bahçeli güzel evler ile on dört yıl önceki teneke barakaları karşılaştırır. Perihan Naci Galip'e on dört yıl memleketten uzak kalmanın Naci Galip'i değiştirdiğini ya da Naci Galip aynı kaldığını kendilerinin çok değiştiğini söyler.

Naci Galip Büyükdere'ye geldiklerinde yazın tatilcilere kiralanan evlerden birini kirasını da peşin ödeyerek kiralar. Evin ısıtılmasını ve yiyecek bir şeyler hazırlanması talimatını verdikten sonra hazırlıklar tamamlanana kadar Perihan ile tekrar gezintiye çıkarlar. Perihan Naci Galip'e hayran olmuştur. Ona göre Naci Galip çok zengin yaşamaktadır. Onun arabasının bir benzeri İstanbul'da kimsede yoktur. Naci Galip'ten etkilenen Perihan ona aşkını ilan eder. Naci Galip'in Perihan'a nişanlı olduğunu hatırlatması üzerine Perihan, Daniş ile nasıl tanıştıklarını ve neden Daniş ile nişanlandığını anlatır. Buna göre Perihan ile Daniş'i Semih ve Cavidan tanıştırmıştır. Semih ve Cavidan gezintiye çıktıkları günlerde Perihan'da ablasını yalnız bırakmamak için onlarla beraber gitmektedir. İşte bu günlerden birinde Semih arkadaşı Daniş'i yanında getirir. Daniş Galatasaray Lisesi mezunu, anne parası

Yiyerek vakit geçiren bir gençtir. Zamanla arkadaşlıkları ilerler. Aralarında bir yakınlaşma olur. Fakat bir gün Perihan boğulmak üzere iken Daniş Perihan'ı kurtarır. Perihan baygınken Daniş Perihan'a zorla sahip olur. Perihan durumu ablası Cavidan'a açıklar. Aslında Cavidan Daniş'in zorla Perihan'a sahip olduğunu görmüş ve sesini çıkarmamıştır. Bu olayın üstünü kapatmak için Daniş ve Perihan evlenmeye ikna edilir. Aileler bir araya gelir ve aralarında söz keserler. Perihan Daniş ile sözlense bile Daniş'in ona zorla sahip olması onun Daniş'e olan sevgisini bitirmiştir. Perihan Naci Galip'i Daniş'ten kurtulmanın bir yolu olarak görür. Naci Galip ve Perihan Büyükdere'deki evlerine dönerlerken yol üzerinde bir kafede bir şeyler içmek için mola verirler. Burası çiftlerin baş başa kalabileceği odalardan oluşan ufak bir yerdir. Naci Galip ve Perihan bir odaya geçerler. Baş başa kaldıklarında Perihan Naci Galip'i öpmeye başlar bu esnada odaya aniden kameramanlar, polisler ve Daniş girer. Daniş Naci Galip'e saldırır. Polisler araya girer. Gazeteciler evli bir bayanla birlikte özel bir odada kalan Naci Galip'i gazeteye haber yaparlar. Polis karakoluna gittiklerinde kimse birbirinden şikâyetçi olmaz. Perihan istediğini elde etmiştir. Tüm bunları bir gün önceden planlamıştır. Saat kaçta özel odada olacaklarını polisi ve gazetecileri arayarak haber vermiştir. Bu planı sayesinde Daniş'in kendisinden ayrılmasını sağlamıştır.

Daniş, Perihan ile Naci Galip'i birlikte yakalama olayının üzerine kızgın bir şekilde Semih'in evine gider. Semih olayı öğrendikten sonra Daniş'i sakinleştirir. Daniş'e yaşanan bu kepezeliğe Daniş'in kızmaması gerektiğini hatta sevinmesi gerektiğini söyler. Çünkü Perihan Daniş'i sevmemektedir. Birbirini sevmeyen insanların bir arada olmasının anlamı yoktur. Buna karşın Cavidan'ın Daniş'i sevdiğini fakat bunu Daniş'e söyleyemediğini söyler. Birlikte yapılan gezintilerin asıl nedeni Cavidan Semih'ten Daniş ile kendisini tanıştırmak istemesindedir. Semih Daniş'e Cavidan ile arasında ciddi bir ilişkinin olmadığını Cavidan'ın onu sevdiğini söyler. Kendisi ise Daniş'in kız kardeşi Feriha'yı sevmektedir. Tüm bunları Semih o anda uydurmuştur. Daniş tüm bu duyduklarından sonra sakinleşir. Biraz düşündükten sonra bu yeni duruma sevinerek Semih'in yanından ayrılır. Semih biraz önce tasarladığı bu oyunu bir süre devam ettirmenin faydalı olacağını düşünmektedir.

Ertesi gün Semih Tokatlıyan oteline giderek Naci Galip ile görüşmek ister. Naci Galip Semih'e bir emir mektubu bırakmıştır. Bu emir mektubunda Perihan için bir ev bulunması ve bir sürat motoru alması yazmaktadır. Bu esnada Naci Galip gelir. Naci Galip ayda beş yüz lira ile Semih'i işe almayı teklif eder. Bu iş fikirleri, baskı

makineleri ve binası ile her şeyi yeni olan bir gazete çıkarmak işinde Naci Galip'e karşı sorumlu olarak çalışmaktır. Bunun için Semih'in ayda doksan liraya çalıştığı memuriyet görevinden istifa etmesi gerekmektedir. Semih teklifi sevinerek kabul eder. İstifa mektubunu yazar fakat çalıştığı daireye hemen vermemenin faydasına olacağını düşünerek dilekçeyi hemen işleme koydurmaz. Naci Galip Semih'e altı bin liralık bir çek yazar. Bu para Semih'in maaşı ve yapacağı işler içindir. Semih çeki bozdurmak için bankaya gittiğinde bankadaki görevlilerin Naci Galip'in altı günde yirmi dört bin lira çektiğini aralarında konuşurken duyar. Semih bu kadar yüklü miktarda bir paranın nerelere harcadığını merak eder. Otele tekrar döndüğünde Naci Galip dün yaşanan ve bugün gazetelere manşet olan Perihan ile bir odada basılma hadisesinin diğer bayanlar tarafından nasıl karşılandığını öğrenmek için Semih'i Rezzan ve Raşide'ye gönderir. Semih akşamüzeri döndüğünde ise akşam saat sekizde Naci Galip'e Galatasaraylılar balosuna davetli olduğunu söyler. Baloda buluşmak üzere ayrılırlar.

Aynı gün Rezzan ve Raşide birlikte İş Bankası Beyoğlu şubesinin yanındaki sokakta bulunan kuaföre giderler. Bu kuaförde Anjel adında bir bayan çalışmaktadır. Kuaförün olduğu yere yakın Cihangir'de Rezzan ve Raşide'nin eşlerinden gizli sevgilileri ile beraber olmak için tuttukları bir apartman dairesi vardır. Anjel ve yardımcısı Meri de Rezzan ve Raşide'nin sevgilileri gittikten sonra bu eve uğramaktadırlar. Rezzan eşi Şadi Bey'i arkadaşı Zekiye'nin kocası Zati Bey ile aldatmaktadır. Raşide'nin sevgilisi ise Nesrin adlı arkadaşının kocası olan Sacid'dir. Sacid'in aynı zamanda Zati Bey'in karısı Zekiye ile de gizli ilişkisi vardır. Bu apartman dairesinin kirasını Rezzan, Raşide ve sevgilileri birlikte ödemektedirler. Kuaförden çıktıktan sonra Rezzan ve Raşide apartman dairelerine çıkarlar. Gazetede dünkü yaşanan basılma olayını okurlar. Raşide Rezzan'a Naci Galip'i elinden almaya çalıştığı için kızar. Perihan ile yaşanan olayların sebebi olarak Rezzan'ı suçlar. Rezzan ile Raşide arasında ciddi bir kavga çıkar. Birbirlerini yaralarlar, saç baş yolarlar. Rezzan ve Raşide kavganın ardından eski sevgililerini birbirlerinin elinden nasıl aldıklarını itiraf ederler. Aralarındaki sırlar ortaya çıkar. Rezzan bir daha bu eve gelmeyeceğini söyleyerek evden ayrılır. Ertesi buluştuklarında ise aralarının daha sıkı fıkı olduğu görülür.

Şadi Bey, Perihan ile Naci Galip arasında geçen olayı gazeteden öğrendikten sonra eşi Rezzan'a bu ikiliyi bir daha eve almamayı teklif eder. Fakat Rezzan mondain(sosyete) oldukları için böyle bir şey yapmayacaklarını söyler. Ona göre

mondain bir insanın vazifesi böyle şeyleri duyunca duymamış gibi olmak, bilince bilmemiş gibi gözükmeştir.

Naci Galip akşam Galatasaraylılar gecesine katıldığında Rezzan ile karşılaşır. Rezzan kuzeni Perihan ile geçen olaydan dolayı Naci Galip'e kızmaz. Tam aksine Naci Galip'e olan aşkını itiraf eder. Naci Galip ve Rezzan kimseye belli etmeden kulüpten ayrılırlar. Kulüpten ayrılırken Raşide ve Semih'i görürler. Raşide, Naci Galip ve Rezzan'ı birlikte görünce bu duruma biraz bozulur. Kulüpten ayrılan Naci Galip ve Rezzan Yeşilköy'de bir otele giderler ve beraber sabahlarlar. Naci Galip ve Rezzan sabah otelden dönerken araçta Perihan yüzünden kavga ederler. Rezzan, Naci Galip'e arabadan inmesini söyler. Naci Galip araçtan inmeyi reddedince araya taksi şoförü girer. Naci Galip taksi şoförüne yumruk atar. Polis gelir karakola giderler. Taksi şoförü davacı olur. Mahkemeye çıkarlar. Mahkemede Naci Galip polise hakarettten on beş taksi şoförünü dövdüğü içinse üç gün ceza alır. Naci Galip'in daha önce sabıka kaydı olmamasından cezası ertelenir. Naci Galip serbest kalır.

Mahkemeden çıktıktan sonra Rezzan ile Naci Galip barışırlar. Yalova'ya oradan da Bursa'ya gitmeye karar verirler. Önce Ada'ya daha sonra Yalova'ya geçerler. Yalova'da Termal otelde üç gün kalırlar. Yalova'dan Bursa Uludağ'a gitmeye karar verirler. Yolda bir süre Gemlik'te dururlar. Naci Galip Gemlik ile İsviçre'yi karşılaştırır. Naci Galip'in babası bir süre Gemlik'te memur olarak bulunmuştur. Rezzan ise Naci Galip'e Molla Bey (Şadi Bey) ile aralarında olan ilişkinin aslını açıklar. Buna göre Rezzan otuz üç Molla Bey altmış üç yaşındadır. Evlendikleri günden bu yana Molla Bey ile bir odada baş başa kalmamışlardır. Rezzan akranları gibi aşk evliliği yaparak hayatını mahvetmemiştir. Rezzan, Naci Galip ile aralarındaki ilişkiyi dahi Molla Bey'e açıklayabileceklerini söyler. Naci Galip bu sözlere çok şaşırır.

Naci Galip on dört yıl önce İstanbul'da iken Rezzan'ın da tanıdığı Jale adlı bir kızla aşk yaşamıştır. Aralarındaki mektuplaşmalar olmuştur. Rezzan öğrendiği bu durumu Naci Galip'e açıklar. Naci Galip bu olayın geçmişte kaldığını söyler. Naci Galip Rezzan'a bu konuyu açtığı için kızar.

Uludağ'a geldiklerinde Rezzan Dağcılık kulübünden arkadaşı olan Seniha ve Galibe ile karşılaşır. Aynı zamanda Şadi Bey'in kız kardeşi Makbule ile de karşılaşır. Makbule genç erkekleri elde ederek onları zengin arkadaşlarının evlerine gönderip kullanan birisidir. Rezzan, çevredekilere Naci Galip'i Molla Bey'in bir akrabası olarak tanıtır. Seniha ve Galibe ile Naci Galip arkadaş olur.

Galibe, Naci Galip'in Seniha'dan hoşlandığını sezer. Galibe, Naci Galip'in yabancı dil bildiğini öğrenince ona bir teklifte bulunur. Buna göre Naci Galip, Galibe ile hoşlandığı erkek olan Zidavicelli'nin arasını yapacaktır. Bunun karşılığında Galibe de arkadaşı Seniha ile Naci Galip'in arasını yapacaktır. Naci Galip bu teklifi kabul eder. Galibe'nin sevdiği erkek olan Zidavicelli Türkçe'yi bilmemektedir. Naci Galip Rusça bildiği için Galibe'ye yardım edecektir. Fakat istenilen olmaz. Çünkü Galibe, Naci Galip'e Zidavicelli'yi tanıştırdığı esnada Naci Galip, Zidavicelli'nin üzerine atlar. Zidavicelli'yi silahına davranmadan etkisiz hale getirir. Herkesin Zidavicelli diye bildiği bu kişi aslında uluslararası eroin kaçakçısı Parmaksız Jerom'dur. Naci Galip onu görünce hemen tanımıştır. Gürcistan asıllı olan Jerom eski bir binbaşdır. Bir zamanlar İstanbul'da da yaşadığı için Türk kültürünü iyi bilmektedir. Şimdi ise uluslararası bir eroin çetesinin elebaşdır. Naci Galip Jerom'u Brezilya'da iken tanımıştır. Konsolosluga Amerika kıtasında Türk iş adamları adı altında bir takım kişilerin eroin kaçakçılığı yaptığı bilgisi gelmektedir. Kastedilen bu kişiler Jerom ve çetesidir. Avrupa ve Amerika kıtasında rahat hareket edebilmek için Jerom ve çetesi Türk iş adamları kılığında gezmektedirler. Naci Galip, Riyo de Jeneyro'da iken Cumhuriyet'in yıl dönümü münasebetiyle bir kabul töreni verir. Ülkedeki tüm iş adamlarını çağırır. Jerom da dikkat çekmemek için bu davete katılır. Naci Galip, Jerom'u parmağının birinin olmamasından tanır. Tam yakalamak üzere iken Jerom konsolos görevlilerinden birini öldürür ve kaçar. Jerom'un yakalanması sahte pasportlardan dolayı suçsuz yere hapiste yatan kişilerin de kurtulmasını sağlayacaktır. Naci Galip Jerom'u ve arkadaşlarını etkisiz hale getirdikten sonra Bursa Emniyet Müdürlüğü'nü arayarak bilgi verir. Emniyet Müdürü Naci Galip'i tebrik eder ve Bursa'ya davet eder.

Uludağ'da Naci Galip Seniha ve Galibe'den başka Adana'dan gelen bir çift ile de tanışır. Bunlar Nazan ve Cemil adlı yeni evli iki gençtir. Akşam dağda bir eğlence düzenlenir. Burada Naci Galip, Nazan ile ilgilenir. Cemil ise Seniha ile alakadar olur. Geceyi Naci Galip ve Rezzan birlikte geçirirler. Sabah kalktıklarında kapı çalar. Şadi Bey gelmiştir. Rezzan Şadi Bey'e görünmesi Makbule'nin haber verdiğini anlar. Şadi Bey'e Uludağ'a geldiği için kızar. Şadi Bey ise onu merak ettiğini ve Rezzan tarafından yazılmış gibi gelen telgrafı alınca apar topar bin bir zorlukla geldiğini söyler. Rezzan sinir krizi geçirir. Kocasını Şadi Bey'e vurmaya başlar. Şadi Bey'i Rezzan'ın elinden kurtarmak ise Naci Galip'e düşer. Şadi Bey Rezzan'dan onu rahatsız ettiği için özür diler. Otel'in lobisine inip beraber kahvaltı

yaparlar. Rezzan Şadi Bey ile beraber İstanbul'a dönmeye karar verir. Kahvaltıda Rezzan, Şadi Bey'e Naci Galip'in İstanbul'a döndüğünde onların evinde kalmayı teklif ettiğini söyler. Şadi Bey bu duruma oldukça sevinmiştir. Naci Galip ise şaşkınlık içindedir. Bursa'ya kadar beraber giderler.

Naci Galip Bursa'ya indiğinde karakola gider. Emniyet'te iken kıskançlık yüzünden karısını, annesini ve kaynanasını delik deşik etmiş bir adamın hikâyesini duyar. Bu olaydan hareketle emniyet amiri ve Naci Galip arasında aile kavramı üzerine hararetli bir sohbet başlar. Sohbeta Halk Evleri'nde çalışan Hüsnü Bey de dâhil olur. Naci Galip'e göre bütün aile facialarının altında yanlış batılılaşma vardır. Osmanlı Devleti zamanında zaten çökmüş halde bulunan aile içi ilişkiler Cumhuriyet'ten sonra iyice hızlanmış ve günümüzde artık içinden çıkılmaz hale gelmiştir. Naci Galip, emniyet amiri ile öğle yemeğine çıkar. Naci Galip emniyet amirinden Seniha'nın tutuklanacağını öğrenir. Emniyet amirine göre eroin işinde Seniha'nın da parmağı vardır. Naci Galip öğle üzeri otele döndüğünde Seniha ile karşılaşır. Seniha, Naci Galip'e hayat hikâyesini anlatır. Emniyet amiri haklıdır. Seniha'nın babası bir eroin kaçakçısıdır. Seniha'yı da kötü işlerine alet etmektedir. Seniha'nın görevi zengin gençleri eroine alıştırmaktır. Seniha, Galibe'yi de eroine alıştırdığını söyler. Galibe'nin babası lastik ticareti yapan biri olarak bilinir. Fakat gerçeğinde o da bu işin içindedir. Seniha'nın eniştesi, babası ve Galibe'nin babası beraber eroin kaçakçılığı işi yaparlar. Tüm bunları duyan Naci Galip Seniha'nın değişeceğine inandığını söyler. Seniha'ya ve babasına para vererek Seniha'yı bu işlerden kurtarmak ister. Seniha'ya bir çek yazar. Naci Galip Nazan ile birlikte gezintiye çıktığında Seniha oteli terk eder. Naci Galip otele döndüğünde emniyet amiri ile karşılaşır. Emniyet amiri otelde yapılan aramada Seniha'nın odasında eroin bulunduğunu söyler. Nazan emniyet amirini destekler. Seniha'nın nişanlısına eroin sattığını söyler. Naci Galip tüm bunları yalanlar. Nazan'ın Seniha'yı kendisinden kıskandığı için böyle bir yalan uydurduğunu iddia eder. Parmaksız Jerom'un adamlarının kaldığı odada silahlar ve zehirli yılanlar bulurlar. Polisler otelden ayrılır.

Naci Galip ve Nazan birlikte İstanbul'a dönerler. İstanbul'a geldiklerinde Nazan'ın ailesinin yaşadığı yalıya giderler. Nazan'ın annesi Kadriye dul ve güzel bir kadındır. Yalıda Seza Hanım adlı dul ve güzel bir bayan da misafir olarak kalmaktadır. Kadriye, Naci Galip'e karşı ilgili davranır. Nazan bu duruma oldukça bozulur. Kadriye'nin izin vermemesine rağmen arkadaşşıma gidiyorum diyerek evden çıkar. Yalıya misafir olarak Semih, Bayan Cici denilen bir bayan ve Selim adlı biri

gelir. Kadriye Selim ve arkadaşlarını evde tutmak istemez. Selim buna karşı uygunsuz hareketlerde bulunur. Naci Galip Selim'e yumruk atar ve misafirleri evden kovar. Semih evden çıkarken bu hafta Feriha ile evleneceğini söyler. Naci Galip bu davete geleceğini söyleyerek Semih'i de evden gönderir. Naci Galip, Seza Hanım ve Kadriye hem Nazan'ı arkadaşından almak hem de gezinti yapmak amacıyla Bebek tarafına giderler. Nazan'ın arkadaşının evine gittiklerinde Nazan'ın orada olmadığını onun Maçka'da bulunan bir randevu evine gittiğini öğrenirler. Naci Galip Maçka'daki randevu evine gittiğinde Nazan'ı tokatlar, evin sahibi kadını döver ve Nazan'ı evden çıkarır. Birlikte Tokatlıyan oteline giderler. Kadriye yemekte Naci Galip'e eve gitmek istemediğini sıkıldığını söyler. Naci Galip ise cevaben bu memleketten sıkıldığını söyler.

Bir hafta sonra Naci Galip İstanbul'a geldiği günden bu yana tanıdığı bütün kadınlara birer buket gönderir. Bu bukette kimseye veda edecek zamanı olmadan hemen seyahate çıkması gerektiğini belirten bir notta iliştilmiştir. Naci Galip Denizyolları'nın bir vapuru ile İstanbul'dan uzaklaşır. Aynı gün Sultanahmet'te Rezzan'ın evinde kabul günüdür. Kadınların hepsinin morali bozuktur. Rezzan ise onları teskin etmektedir. "Haydi çocuklar! Ölenle ölünmez..."

3.4.3. Olay Örgüsü

Bu bölümde romanda geçen olaylar romanın özeti kısmında ayrıntısıyla verildiği için tekrar anlatılmayacak yazarın *Kolkola* romanındaki olayları kurgulayış prensipleri olumlu olumsuz yönleriyle tespit edilmeye çalışılacaktır.

Kolkola romanı 1924 yılında büyükelçilik görevi nedeniyle İstanbul'dan ayrılan Naci Galip adlı bir gencin on dört yıl memleketinden ayrı kaldıktan sonra İstanbul'a dönüşünde yaşadıklarını ele alır. Eser popüler tarzda yazılmış bir aşk macera romanıdır. Eserde yer alan kişiler kurmacadır. Yazarın diğer eserlerinden farklı olarak eser tek bir olay üzerinden ilerler. Eserin anlatımı genel itibarıyla kronolojiktir

Romanın olay örgüsünü romanın ana kahramanı Naci Galip'in bin dokuz yüz otuz dokuz senesi yılbaşı gecesinden yılın ortalarına kadar geçen sürede başından geçen olaylar oluşturur. Naci Galip'in bu kısa zamanda İstanbul sosyetesinden tanıştığı kadınlar ile yaşadığı aşk maceraları eserin olay örgüsünü oluşturan olaylardır. Eser Naci Galip'in İstanbul'a gelişinde eski arkadaşı Semih ile karşılaşması ve onunla birlikte yılbaşı gecesinde Maksim Gazinosu'nda İstanbul sosyetesinin arasına karışması ile başlar. Naci Galip zenginliği ve yakışıklılığı ile İstanbul sosyetesinin gözdesi olur. Eser boyunca Naci Galip ve onu elde etmeye çalışan kadınların ilişkileri üzerinde durulur. Eser Naci Galip'in bir vapur ile İstanbul'dan kaçarcasına uzaklaşması ile son bulur. Eserin kurgusu yazarın diğer eserlerine göre daha sade ve tekdüzedir.

3.4.4. Tema

Eserin ana teması Cumhuriyetin ilanı sonrası toplumda görülen yanlış batılılaşmadır. Türk Edebiyatında sıklıkla anlatılan bu tema eserde Cumhuriyet'in ilanından hemen sonra yurtdışına çıkmış birinin bin dokuz yüz otuzlu yılların sonunda ülkesine dönerek ülkenin on dört yılda geçirmiş olduğu değişim üzerinden aktarılır. Avrupa ve Amerika kıtasında memuriyet görevi dolayısıyla yaşamış birinin gözünden ülkemiz insanının batılılaşmayı ne kadar yanlış anladığı gözler önüne serilir.

Yazar Cumhuriyet'in ilanından sonraki süreçte özelde İstanbul sosyetesinin genelde ise toplumun yaşamış olduğu kültür değişimini eserin ana teması olarak belirler. Bu değişim yazar tarafından batılılaşmayı batıda öğrenmiş birinin gözünden aktarılır. Naci Galip gezip gördüğü Batı kültürü ile Türk toplumun batılılaşma algısını eser boyunca karşılaştırır. İstanbul sosyetesinin batı taklidi yaşantısının Avrupa kültürü ile karşılaştırılmasıdır. Naci Galip on dört yıl önce ayrıldığı İstanbul'a dönüş yapınca kendisini bu şehre ve bu şehrin yaşantısına yabancı hisseder. Nitekim bu yabancılık eser boyunca devam eder ve eserin sonunda Naci Galip İstanbul'dan kaçarcasına uzaklaşmak zorunda kalır. Bu yabancılığın nedeni İstanbul sosyetesinin yaşadığını zannettiği Batı yaşam tarzının Naci Galip tarafından görülmesidir. Yazar bu konuda fikirlerini Perihan üzerinden bize aktarır. Naci Galip Perihan ile çıktığı İstanbul gezintisinde Perihan Naci Galip'e yabancı olduğunu söyler. Bu yabancılığın nedeni ise İstanbul'un geçirdiği değişimdir. *“On dört yıl bizden uzak yaşamak size bir değişiklik vermiş... Bu muhakkak. Yahut siz olduğunuz gibi kalmışınız, biz çok değişmişiz.”*²¹⁹ Eser boyunca vurgulanan bu değişim her alanda Naci Galip'i sürekli hayrete düşürmektedir. Eserin hemen başında eşini aldattığının herkes tarafından dedikodu yapılan birinin eşi ile kol kola salona girmesini görünce hayretini gizleyemez ve arkadaşı Semih'e şöyle der: *“İzdivaç yorganını yakmak için bir pire çaktır. Bir zan, bir şüphe, hatta bir vehim zerresi kâfidir.”*²²⁰

Yazar Naci Galip karakteri üzerinden fikirlerini okuyucuya aktarır. Toplumun yaşamış olduğu özellikle kendisini saygın sosyete cemiyeti olarak gören İstanbul sosyetesinin önemli bir sorunu vardır. Bu sorunu tespitini Naci Galip, Rezzan ile

²¹⁹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, s.55.

²²⁰ a.g.e., s.5.

Uludağ'da Rezzan'ın eşi Molla Bey tarafından bir odada yarı çıplak basıldıktan sonra Rezzan'ın Molla Bey'i dövmesi karşısında hayrete düşüp onlardan ayrıldıktan sonra kendi kendine şöyle açıklar. *“Ben Merihten mi geldim aceba? diye söylendi. Herhalde bunlarla aynı cemiyetin çocuğu sayılmam. Yoksa ben geride mi kaldım? Avrupa'da, Amerika'da dolaşırken bunlar benden fersahlarca ileriye mi gidebildiler? Böyle olsa Molla Bey sosyetesinin yalnız beni değil Avrupa ve Amerika sosyetelerini de geride bırakmış olması lazım? Vaziyet bu mudur? Asırlardan beri erkeklerle yan yana yaşayan Avrupa kadını ve asırlardan beri kadınla yan yana yaşan Avrupalı erkeği kendimizden daha geri Avrupalılar gibi görebilir miyiz? Rezzan eğer iyi terbiye görmemiş bir kadın olsaydı mesele yoktu. Bir Molla Bey'i Berselonalı bir rıhtım meyhanecisi gibi görmek doğru olabilseydi yine mesele yoktu. Fakat Rezzan seviyesinde bir kadın cemiyetin üst tabakasında bir Marsilya orospusu hayatı sürerse, Molla Beyi Berselonalı bir rıhtım meyhanecisi gibi ve yedi dedesi umumhane işletmiş bir Venedikli kadar kadın münasebetlerinde pişkinlik göstererek bizden saygı toplamaya kendinde hak bulabilirse... O zaman hayır... Kabul etmeliyiz ki ortada bir mesele, hem de pek mühim bir mesele vardır.”*²²¹ Naci Galip'in ağzından tespit edilen sorun eser boyunca yazar tarafından çözülmeye çalışılır. Naci Galip tanıştığı İstanbul sosyetesinin içinde bulunduğu kokuşmuş yapı sürekli gözler önüne serilir. Naci Galip bu yaşama ayak uydurmuş gibi görünse de eser boyunca şaşkınlığını gizleyemez. Yazar tarafın ileri sürülen sorunun cevabı yine Naci Galip tarafından Bursa karakolunda emniyet amiri ve Halk Evleri çalışanı Hüsrev Bey ile yaptığı tartışmada verilir. Ona göre Türk toplumunun içinde bulunduğu yanlış batılılaşma hastalığı Cumhuriyet'in ilanı ile ortaya çıkmış bir şey değildir. Avrupalılaşma iddiası birinci Abdülhamit'ten itibaren toplumda ortaya çıkıp o yıllara kadar gelen bir durumdur. Türk toplumunun bireyin görünen kafeslerini kaldırırken görünmeyen bir ahlak kafesi koyması gerekirdi fakat bu kafesi koyamamıştır. *“Cumhuriyetin en ileri esası yalan karşısında doğruyu çıkarmaktır. Şüphesiz evlerimizi tekrar kafesleyemeyiz. Fakat evlerimiz için bir tefrişat kurabiliriz.”*²²² Eserin ana teması olarak belirlenen bu husus eser boyunca kadın erkek ilişkisi içerisinde verilmeye çalışılmıştır. Yazara göre asırlarca oluşturulan Türk ailesindeki tefrişat Avrupalılaşma iddiası ile yok edilmiş. Yerine Avrupa'nın sahip olduğu kültür, ahlak da alınmamıştır. Ortaya çıkan durumda toplum içerisindeki

²²¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, s.s. 241-242.

²²² a.g.e., s.253.

ahlaksızlıklara karşı kayıtsız kalıp normal olmayan davranışlar artık toplumda olağan karşılanır olmuştur. Bu gördüklerine dayanamayan, gördüğü yanlışları değiştirme gücünü kendinde göremeyen Naci Galip ise eserin sonunda İstanbul'dan kaçarcasına uzaklaşmıştır.

3.4.5. Kişiler

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu tarihi romanlarından farklı olarak bu eserde yer alan kişileri tarihi karakterlerden seçmez. Eserde yer alan tüm kişiler hayalidir.

Eserde yer alan kişiler genellikle yüzeysel olarak tanıtılmıştır. Eserin başkışısı olan Naci Galip'in dışındaki kişiler ayrıntılı olarak tanıtılmaz. Anlatıcı kişilerin isimleri dışında çoğu zaman soy isimleri, nereli oldukları, ne iş yaptıkları gibi özelliklerini okuyucuya aktarmaz.

Yazarın tarihi romanlarının aksine eserde yer alan kişilerin çoğu kadındır. Eserde yer alan kadınlar geneli itibari ile yapı olarak özgür kişiliklere sahiptirler. Yapıp ettiklerini eşlerine veya ailelerine danışma ihtiyacı dahi hissetmezler.

Kişiler milletlerine göre ise Türk, Rum ve Rus vatandaşlardan oluşur. Eserde yer alan kişilerin milletlerine vurgu yapılmaz. Yazar diğer eserlerinin aksine kişileri mensubu oldukları milletlere göre değil kişilerin toplumdaki zümrelerine göre değerlendirir.

Naci Galip, Raşide Nezih, Şinasi Nezih, Rezzan, Şadi (Molla) Bey, Semih, Güzin, Jale, Haluk Bey, Necla, Cavidan, Perihan, Zekiye, Zati Bey, Zehra, Nesrin, Sacid, Daniş, Feriha, Gülfidan, Angel, Meri, Seniha, Galibe, Zidaviçelli (Parmaksız Jerom), Makbule, Zekai Bey, Kadriye, Seza Hanım ve Selim'dir.

Romanda yazar karakterlere şahsi bakış açısı ile yaklaştığı için kahramanları iyi ve kötü olarak ayırmaktadır. Yazar anlatıcı bin dokuz yüz otuz yılların İstanbul sosyetesinin günlük yaşantısını gözler önüne sermektedir. Anlatılan zümre yazar anlatıcı tarafından topyekûn olumsuz bir bakış açısı ile aktarılmıştır.

Eserin ana karakteri **Naci Galip**, eski Riyo de Jenoyro başkonsolosudur. Dünyanın çeşitli şehirlerinde görev yapmıştır. New York şehrini gezmeye gittiği esnada aldığı piyango biletine büyük ikramiye çıkması dolayısıyla bir buçuk milyon dolar kazanır. Kendisi için çok değerli olan halasının ölümü üzerine mesleğini bırakır ve yurda döner. Halasının ölümünden kısa bir süre sonra babası da vefat eder. İki kardeşi vardır. Kardeşlerinden biri İstanbul'da kolejde diğeri ise İzmir'de okumaktadır.

Naci Galip, İzmirlidir. Zengin bir ailenin çocuğu olan Naci Galip'e halasından ve babasından yüklü miktarda bir miras kalmıştır. Kendisine çıkan ikramiye de düşünüldüğünde Naci Galip İstanbul'un sayılı zenginlerindedir. Sahibi

olduğu aracın bir benzeri İstanbul'da yoktur. O İstanbul'un “lüks mösyö” lerindedir.²²³

Naci Galip, yakışıklı ve uzun boyludur. Giyimine önem veren şık birisidir. Modayı takip eden Naci Galip, İstanbul sosyetesinden ileride bir moda anlayışına sahiptir. Onu gören kişiler tekrar bakmaktan kendisini alamaz. Anlatıcı eserin başında Naci Galip'i şöyle tanıtır. *“Tavırlarında bir kibarlık vardı. Çok şıktı. Geniş omuzlu, dar belli, atletik endamına, yeni kullanılan bir eldiven gibi tıpatıp gelen uzun kuyruklu ceketi ile uzun ve dümdüz bacaklarını sararak yandan düğmeli kunduralarının asıl hatları üzerine dökülen pantolonunun tığ gibi ütüsüne pek bol olmayışı ile bu genç, salonun en gözde masalarında oturanlardan da pisti dolduran kavyelerden de kürklerini mantolarını vestiyere bıraktıkları kadınları kollarına takıp salona girenlerin hepsinden de daha şıktı. O, İstanbul sosyetesine meçhul bir zevkle, yahut İstanbul'a henüz ulaşmamış yepyeni bir moda için uygun olarak giyinmişti.”*²²⁴ Naci Galip her özelliği ile İstanbul sosyetesinin üzerinde birisidir. Naci Galip aynı zamanda çeşitli milletlere ait dansları da bilmektedir. Vals, Tango, Foskrot, Vanstepi vb. Dış ülkelerde çalışması dolayısıyla birçok dil de bilen Naci Galip bu özellikleri ile eser boyunca idealize edilmiştir. Hemen hiçbir olumsuz özelliği yoktur. Anlatıcı taklitten öteye gidemeyen İstanbul sosyetesinin karşısına batılılaşmayı duyarak veya taklit ederek değil bizzat yaşayıp öğrenen Naci Galip'i çıkarır. Naci Galip bu özellikleri ile olanı değil olması gerekeni temsil etmektedir.

Fiziki olarak hiçbir olumsuz özelliği bulunmayan Naci Galip fikri olarak da olumlu karakterize edilmiştir. Kendisini tanıdığı kişilere gazeteci olarak tanıtan Naci Galip'in amacı İstanbul'da Memleket isimli bir gazete çıkarmaktır. Naci Galip aynı zamanda bir yazardır. Eserde Perihan'a bu özelliğini şöyle açıklar: *“Beni bir fıkra, makale, hikâye veya roman muharriri sananlar olmuş. Filvaki yazılmış sekiz on hikâyem, bir büyük romanım var amma henüz neşredilmiş değildir.”*²²⁵

Eserde Naci Galip'den sonra kişiliği ile ön plana çıkan kişi **Rezzan**'dır. Rezzan, Molla Bey olarak bilinen Şadi Bey'in eşi. Molla Bey ile aralarında büyük bir yaş farkı vardır. Molla Bey altmış üç Rezzan ise otuz üç yaşındadır. Rezzan'ın babası bütün parasını kumarda kaybettiği için Rezzan Molla Bey ile evlenmek zorunda kalmıştır. Rezzan evlendiğinde muzdarip olsa bile daha sonralarında

²²³ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, s.59.

²²⁴ a.g.e., s.4.

²²⁵ a.g.e., s.37.

yaşıtlarının başına gelen olumsuz olayları gördükten sonra bu duruma alışmıştır. Bu evlilik onun için *bile bile ladestir*.²²⁶ Evlilikleri gerçek anlamda bir karı koca ilişkisine dayanmaz. Rezzan'ın deyimiyle eşi onun için "*en iyi arkadaş*"tır. Eşi tarafından karşılanamayan aşk duygusunu başkalarında arayan Rezzan karakter itibari ile baskın bir tiptir. Eşi ile evlendiğinde eşi bir Cüdaî Tekkesi şeyhidir. Ev ise bir tekkedir. Zamanla Rezzan hem evin manevi ruhunu hem de eşini tamamen değiştirmiştir. Molla Bey'den aradığı aşkı bulamayan Rezzan'ın birçok sevgilisi vardır. Özgür bir karaktere sahip olan Rezzan eser boyunca yaptığı hiçbir işte eşinden ya da bir başkasından çekinmez, izin almaz. Molla Bey'in kendisini Naci Galip ile Uludağ'da otel odasında uygunsuz yakaladığında dahi sinir krizi geçirir ve Molla Bey'i döver. Eserde Rezzan mondain (sosyete) yaşamın bütün tezatlarını karakterinde barındırır. Fransızca bilir, iyi derecede dans eder. Fiziksel olarak güzeldir. Buna karşın kendisinden otuz yaş büyük biriyle evli olmasına karşın kendisinden yaşça küçük sevgilileri vardır. Arkadaşlarının sevgililerini ellerinden alacak kadar hırslı birisidir. Ona göre sosyete insan her şeyi görür fakat görmemiş gibi hayatına devam eder. Ona göre sosyete insan her şeyi yapar, yaşar fakat hiçbir şey yapmamış, yaşamamış gibi hayatına devam eder. Naci Galip ile yaşadığı yasak ilişkinin sonrasında Naci Galip'in İstanbul'dan ayrılması olayını üzerinden çok çabuk atan da odur. Yaşanan onca şeyden sonra olanlar hiç yaşanmamış gibi davranır. Naci Galip'in gidişine karşı yorumu şudur: "*Haydi çocuklar! Ölenle ölinmez...*"²²⁷

Raşıde, eserde yer alan sosyete kadınlardan bir diğeridir. Mühendis Şinasi Nezih'in eşidir. Fizik itibari ile oldukça büyüktür. Rezzan'ın en samimi arkadaşıdır. Raşıde de Rezzan gibi eşini aldatmaktadır. Rezzan ile birlikte sevgilileri ile vakit geçirmek için bir apartman dairesi tutmuştur. Rezzan'ın en yakın arkadaşı olmasına karşın onun sevgililerini elinden almaktan da çekinmez. Raşıde de Naci Galip'i elde etmek istemiş fakat bunu başaramamıştır. Bu konuda Rezzan ile saç baş yolacak derecede kavga etmiştir.

Cavidan ve Perihan, Rezzan'ın kuzenleridir. Cavidan'ın Semih ile ilişkisi vardır. Perihan ise Cavidan'ın kardeşidir. İngiliz Mektebi'nde ders vermektedir. Aynı zamanda üniversiyeye gitmektedir. Henüz on dokuz yaşındadır. Uzun boylu ve mavi gözlüdür. Daniş ile nişanlıdır. Naci Galip'in dikkatini ve ilgisini çeken Perihan, Naci

²²⁶ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, s.175.

²²⁷ a.g.e., s.306.

Galip'i Daniş'den kurtulmanın bir yoku olarak görür. Bu amaçla Naci Galip ile yakınlaşır. Kurnazca bir plan ile Naci Galip ile özel bir odada basılır. Daniş ile nişanlılığını bitirir. **Daniş**, Sipahı ocağı azası Selim Paşa'nın torunudur. Bankada memur olarak çalışmaktadır. Sporcu bir kişiliği vardır. İyi derecede yüzmeye bilir. Aile mirası yiyen bir gençtir. Boğulmak üzere olan Perihan'ı kurtarır ve Perihan'a zorla sahip olur. Bunun sonucunda onunla nişanlanır. Naci Galip ile Perihan'ı bir odada yakaladıktan sonra Perihan'dan ayrılır. **Feriha**, Daniş'in kız kardeşidir. Esmer tenli genç birisidir. Naci Galip ile tanıştıkları gece Naci Galip'e nişanlım diye hitap eder ve onunla uluorta öpüşür.

Semih, Naci Galip'in okul yıllarından arkadaşıdır. Naci Galip İstanbul'a döndüğünde Semih ile karşılaşır. Naci Galip'i İstanbul sosyetesine ile tanıştıran kişi Semih'tir. Görüntü itibari ile çok yakışıklı ya da çok çirkin değildir. Sarı uzun saçları vardır. Semih Şişli'de oturur ve tekel idaresinde memurdur. Memur olmasına ve maddi olarak zengin olmamasına karşın Semih Rezzan, Raşide gibi İstanbul sosyetesinin evlerine teklifsiz girer. Semih, Rezzan ve Raşide başta olmak üzere sosyetedeki kadınların çoğundan para alır. Bu parayı kadınların gizli işlerini yerine getirmenin karşılığı olarak alır. Semih'i Cavidan ile sevgilidir. Perihan ile Daniş'in tanışıp nişanlanmasına o vesile olmuştur. Naci Galip ile tanışmak isteyen bayanlar Semih'ten yardım isterler. Semih ise bu durumu kendisine fırsata çevirir. Naci Galip İstanbul'da bir ev bulması ve gazete çıkarabilmesi için kendisine maaşlı olarak iş teklif eder. Semih bu teklifi kabul etse de eserin sonunda Naci Galip'in İstanbul'dan ayrılması üzerine bu iş tam olarak gerçekleşmez.

Naci Galip İstanbul'un dışında Rezzan ile birlikte gittiği Bursa Uludağ tatil merkezinde de birçok kişi ile tanışır. Bunların başında **Seniha** gelir. Seniha uzun boylu ve sarışındır. Nore de Sion'u yeni bitirmiştir. Baba tarafından İzmirli olan Seniha'nın annesi ise Rus'tur. Seniha güzelliği ile Naci Galip'in dikkatini çeker. Çok zengin görünen Seniha aslında babası tarafından zengin genç erkekleri uyuşturucuya alıştırmak ve onlara eroin satmak için Uludağ'a gönderir. Naci Galip bu durumu polis komiserinden öğrendikten sonra Seniha'yı bu hayattan kurtarmak ister. Seniha'ya babasıyla konuşup eroin kaçakçılığı işini bırakması için para teklif eder. Fakat bu gerçekleşmez.

Galibe, Naci Galip'in Uludağ'da tanıdığı bir diğer bayandır. Galibe kendisini Rus bir zengin olarak tanıtan Zidaviçelli'den etkilenir. Zidaviçelli ile yakınlaşmak için Naci Galip'in kendisine Rusça öğretmesini ister. Galibe arada sara nöbetleri

geçirmektedir. Seniha ile otelde tanışan Galibe Seniha'nın kendisini eroine alıştırılmaya çalışıldığını polislere itiraf eder.

Galibe'nin tanışmak istediği **Zidaviçelli** aslında Avrupa ve Amerika'da eroin kaçakçılığı yapan Parmaksız Jerom'dur. Tek gözlüklü olan Jerom eski bir Gürcü binbaşısıdır. Çocukluğunu İstanbul'da geçirdiği için iyi Türkçe konuşur. Avrupa ve Amerika kıtasında kendisini Türk işadımı olarak tanıtır. Kendisine parmaksız denmesinin sebebi ise tek parmağının olmamasıdır. Naci Galip Brezilya'da iken kendisini yakalamak ister fakat son anda elinden kaçırır. Galibe otelde Parmaksız Jerom'u Naci Galip ile tanıştırdığında onu ve adamlarını tanır. Kaçmalarına izin vermez ve Jerom ve adamlarını polise teslim eder.

Naci Galip Uludağ'da **Nazan** adlı bir kız ile de tanışır. Rezzan'ın eşi Molla Bey ile İstanbul'a dönmesinden sonra Naci Galip Nazan ile sevgili olurlar. Naci Galip İstanbul'a Nazan ile döner. İstanbul'da kalacak bir yeri olmadığı için Nazan'ın evine misafir olur. Nazan hassas ve narin birisidir. Nazan'ın annesi Kadriye Hanım'ın Naci Galip'e ilgi göstermesine bozulur. **Kadriye Hanım** ise dul ve bakımlı bir bayandır.

Naci Galip'in İstanbul sosyetesinde tanıdığı diğer kişiler eserde ayrıntısı ile verilmez. Çoğu kişiler sadece isim olarak yer alırlar. Bunlardan **Zati Bey**, Rezzan'ın sevgilisidir. Beyoğlu'ndaki apartman dairesine girip çıkanlardan biridir. Zati Bey'in karısı **Zekiye Hanım** ise Rezzan'ın yakın arkadaşlarından. Rüstem Paşa'nın torunlarından. Saf ve sade bir kişiliği vardır. **Sacid** ise Raşide'nin sevgilisidir. Aynı zamanda Zekiye ile ilişkisi vardır. Naci Galip'in Molla Bey'in evinde tanıdığı **Haluk Bey** ise yaşlı birisidir. **Jale** ile evlidir. Jale ise Naci Galip'in İstanbul'dan ayrılmadan önce sevdiği kişidir. Naci Galip gençliğinde Jale'ye aşk mektupları yazar. **Güzin** ise Jale'nin kuzenidir. Oldukça güzel olan Güzin Naci Galip'in dikkatini çeker. Çok iyi tahsil görmüştür.

Eserde yer alan kişiler genel itibari ile toplumdan uzak kendi zümresinden dışarda yer almayan kişilerdir. Bin dokuz yüz kırklı yılların İstanbul sosyetesinin mensubu olan kişilerin aile bağlantıları zayıftır. Genellikle bir işle meşgul olmayan bu kişiler eşlerinin ya da ailelerinin servetlerini yiyerek günlerini geçirmektedirler. Bu zümreye mensup kişilerin en belirgin özelliği her türlü ahlaksız ilişkilerin içerisinde yer almalarına karşın hiçbir şey olmamış gibi hayatlarına devam etmeleridir. Birbirlerinin sevgililerini dahi ellerinden almaya çekinmezler. Yazar tarafından özellikle ahlaki bir çöküntü ve savrukluğa aktarılan kişiler içlerine

aldıkları kişileri kendilerine benzetmekten geri durmazlar. Naci Galip de bu zümrenin içerisinde kısa bir süre yer almış ve en sonunda bu zümreden uzaklaşmak için İstanbul'u terk etmiştir.

3.4.6. Zaman

Kolkola adlı eserde zaman bin dokuz otuz dokuz senesinin başlarıdır. Mevsim olarak kış aylarında başlayan eser bahar başlarında biter. Naci Galip İstanbul'a yurt dışından yeni dönmüştür. Naci Galip'in başından geçen olaylar üç dört aylık bir zamanı kapsar. Eser genel itibari ile dört ay kadar bir süreyi kapsar.

Eserde olayların oluşumu kronolojik bir sıra ile aktarılır. Eserin başkahramanı Naci Galip'in yurtdışında geçen iş yaşamındaki olaylar ve on dört sene önceki İstanbul izlenimlerinin anlatıldığı bölümlerde geriye dönüşler yapılır. Eser bin dokuz otuz sekiz senesine veda edilip bin dokuz otuz senesinin yılbaşı akşamında başlar. Yazar eserin hemen başında zaman konusunda açıklayıcı bir cümle ile giriş yapar.

*“Maksim Gazinolarındayız. İstanbul 1938 inci yıla veda etmektedir.”*²²⁸

Eserde zaman kavramı yazarın diğer eserlerine göre daha gerçekçidir. Yazarın tarihi romanlarında yer alan kurgusal zaman ile gerçek zaman arasındaki farklılıklar bu eserde yoktur. Eserin zaman anlayışı genel itibariyle gerçekçidir. Zaman kavramı eserin bazı yerlerinde doğrudan tarih belirtilerek yapılırken bazı yerlerde ise iklimsel özellikler aktararak zaman konusu okuyucuya sezdirilir. *“Ağır ağır yağın karla sessizliği bir parça daha artmış olan Tarabyadan yavaş yavaş geçtiler.”*²²⁹ *“Düşün ki ilkbahardan altmış gün uzaktayız.”*²³⁰ Eserde zaman kavramı genel itibari ile gerçek zamana uygundur.

²²⁸ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, s.3.

²²⁹ a.g.e., s.57.

²³⁰ a.g.e., s.174.

3.4.7. Mekân

Eserde mekân genel olarak İstanbul ve Bursa'dır. Mekân olarak bahsedilen yerler genelde zengin köşkler ve sosyetenin eğlence yerleridir. Eserde yer alan mekânlar çoğu zaman kapalı mekânlardır.

Eserde Türkiye'nin dışında Naci Galip'in görevi dolayısıyla birçok ülke ve şehrin isimleri geçer. Bu yerler eserde ayrıntısı ile verilmez sadece mekân ismi olarak yer alırlar. Bu yerler; Riyo de Jeneyro, Kabil, Bombay, Tahran, Atina, Bükreş, Moskova, Bern, Cote d'Azure, New York şehirleri ve Fransa, Mısır, İskandinav ülkeleri ve Arjantin'dir. Bu yerler arasında Riyo de Jeneyro ve New York şehri eserde diğer yerlere göre Naci Galip'in başından geçen olayların yaşandığı yerler olarak belirtilir. Naci Galip, Parmaksız Jerom ile Riyo de Jeneyro'da tanışır ve onu yakalamak üzere iken son anda elinden kaçıır. Naci Galip'e yaşadığı lüks hayatı sunan ise gezmek için gittiği New York şehrinde aldığı piyango biletine büyük ikramiyenin çıkmasıdır.

Naci Galip aslen İzmirli'dir. İzmir şehri eserde Naci Galip'in ailesinden kalan mülklerin bulunduğu şehir olarak yer alır. Ayrıca Naci Galip'in kardeşinden bir tanesi de İzmir'de okumaktadır. Ankara şehri ise eserde sadece Naci Galip'in görevi dolayısı ile metinde yer alır.

Eser genel itibariyle İstanbul'da geçer. İstanbul'un birçok semti eser boyunca okuyucuya tanıtılır. Bu yerler; Maçka, Sultanahmet, Altınbakkal, Mecidiyeköy, Yeniköy, Tarabya, Büyükdere, Beyoğlu, Cihangir, Yeşilköy, Arnavutköy ve Ada'dır. Bu semtler daha çok Naci Galip'in arkadaşlarını ziyaret veya sevgilileri ile gezmek amaçlı gittiği yerlerdir. Bu mekânlardan Mecidiyeköy Naci Galip tarafından geçirdiği değişim üzerinden aktarılır. Naci Galip, Perihan ile Yeniköy, Tarabya, Büyükdere güzergâhına doğru gezmeye giderken Mecidiyeköy'den geçerler. Naci Galip yanlış güzergâha doğru gittiği zannına kapılır ve geçmişle o günü karşılaştırır. “ – Bu yolu öteden beri iyi bilirim amma... Şu büyük bina, etraftaki zarif köşkler beni şaşırtır gibi oldu.

Hepsi yeni yapıldı.

Fabrikayı geçmişler, üç yol ağzına yaklaşıyorlardı. Naci sol tarafı işaret etti:

On dört yıl önce burada yalnız bu teneke kulübelere vardı.

Şimdi burada oturmak moda oldu. Havası da iyi. Etraf açıklık. İnsan burada kendini hem campagne'de hissediyor hem de şehrin yanbaşında yaşıyor. Mecidiyeköyü,

nakil vasıtalarından bıkan İstanbul'un yarattığı yeni sayfiyedir.''²³¹

Eserde İstanbul'un eğlence yerlerinden Maksim Gazinosu, Garden Bar ve Galatasaray Adası mekân olarak belirtilir. Bu mekânlar içerisinde Naci Galip İstanbul sosyetesini ile ilk olarak Maksim Gazinosu'ndaki yılbaşı partisinde tanışır.

Eserde mekân olarak dikkat çeken yer ise Rezzan ve Molla Bey'in Sultanahmet'te bulunan köşkleridir. Eski bir Cüdai Tekkesi olan bu köşk görünüm itibari ile geçmişten izler taşısa da içinde yaşananlar bakımından geçmişinin tam tersi bir durumdadır. Rezzan binanın içinde bulunduğu tezadı herkese göstermek için bu evde yaşamaktadır. Naci Galip bu köşke ilk geldiğinde köşkün kapısı dikkatini çeker, bir tekke kapısı olduğunu anlar ve Semih bu durumu şöyle açıklar; *“Tam üstüne bastın. Halis muhlis tekke kapısıdır. Rezzan bunu, buradaki eski Cüdailer tekkesinden yalnız bu kaldığı için bıraktı. Bu kapının ifade ettiği eski alem ile şimdi içine gireceğin yeni alem arasındaki engin tezat Bayan Rezzan'ın imzasını taşır. Bayan Rezzan, işte bu tezadın yüzü suyu hürmetine burada oturmaktadır. Eserini herkese gösterip övünmek için...”*²³² Bu ev Rezzan'dan sonra haftada bir gün İstanbul sosyetesinin bir araya gelip eğlendiği yerdir.

İstanbul sosyetesine ait aktarılan bir diğer ev ise Naci Galip'in Uludağ dönüşü İstanbul'dan ayrılıncaya kadar kaldığı Nazan ve annesi Kadriye Hanım'a ait olan evdir. Arnavutköy'de bulunan yalıda Nazan ve dul olan annesi Kadriye Hanım dostları ile kalmaktadır.

Rezzan ve Raşide sevgilileri ile vakit geçirebilmek için Beyoğlu'nda İş Bankası Şubesinin yakınlarında bir apartman dairesi kiralarlar. Sevgilileri ile kirasını ortak ödedikleri bu eve her Çarşamba günü gelip bir süre kalırlar. Çarşamba günleri Rezzan ve Raşide'nin aynı zamanda kuaför günleridir. Bu mekânların dışında İstanbul'da geçen diğer yerler Naci Galip'in kaldığı Tokatlıyan oteli ve Daniş ve Feriha'nın evleridir.

İstanbul'un dışında eserde yer alan mekânlar Naci Galip'in Rezzan ile çıktığı Uludağ tatili dolayısıyla uğradıkları yerlerdir. Bunlar Yalova şehri, Gemlik ilçesi, Bursa şehri ve Uludağ'dır.

Rezzan ve Naci Galip Ada'dan vapur ile Yalova'ya geçerler. Burada Otel Termal'de üç gün kalırlar. Çok yoğun bir kar tipisi altında vardıkları Yalova şehrinde havanın da etkisi ile dışarı çıkmazlar. Bu yüzden eserde Yalova şehri tasvir edilmez.

²³¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, s.53.

²³² a.g.e., s.28.

Otel Termal’de üç gün kaldıktan sonra araçla Uludağ’a geçmek için yola çıkarlar. Yol üzerinde Gemlik’de konaklarlar. Eserde Gemlik’in sahip olduğu muhteşem manzara Naci Galip’i büyüler. Naci Galip Gemlik’e yabancı değildir. Babası memuriyeti dolayısıyla kısa bir süre Gemlik’de bulunmuştur. Annesi de Gemliklidir. Naci Galip çocukluğunun bir kısmını burada geçirmiştir. Naci Galip’in çocukluğundan kalan anıları Rezzan’a anlatır; ‘*Kadınlar, haftada bir toplanırlar, sepetler dolusu yemek pişirirler ve kırlara yayılırlardı. Şimdi yola tekrar düzöldüğümüz zaman göreceksin ki Gemliğin dayandığı sırtlar harikulade yerlerdir. Ne muhteşem bir tabiat vardır burada... Ne kadar güzel tepelerin arasından geçtiğimizi bilsen.*’²³³ Anlatıcı tarafından Gemlik’in sahip olduğu tabiat güzelliği okuyucuya sanatsal bir tasvir ile aktarılır. ‘*İçinde iken insanı boğan Gemlik, duvarları dibinden uzaklaşınca insana eşsiz tabiatının şiirini derece derece sunmaya başlar. Otomobilin veya otobüsün her camı bir büyük sanatkârı ölmezleştirecek bir tablo halini alır.*’²³⁴

Bursa şehri Naci Galip ve Rezzan’ın içinde bulunduğu aracın Uludağ’a tırmanırken camından beliren görüntüsü ile şöyle tasvir edilir. ‘*Otomobil dağa çıkmaya başlamıştı. Şimdi Bursa şehrini her dakika bir parça daha yükselerek seyrediyorlardı. Gözün alabildiği kadar uzanan ovanın enginliği yanında üstüste yığılmış tahta evleri ile şehir, aleyhine karar verdiren bir tezat yapıyordu.*’²³⁵ Bu tezat Naci Galip’e göre sosyetenin kendi içine kapanık yaşamına karşın doğanın insanlara kırlarda özgürce hareket etme imkânını verdiği hürriyettir.

Uludağ ve Uludağ’da kaldıkları otel ise eserde şöyle tasvir edilir. ‘*Yirmi dakika kadar kâinattan uzak, insan sesinden ve gürültüden uzak, en bakir sükun içinde kaldılar ve yarım saat sonra bir çamlıktan kurtulup karla örtülü bir meydana, dağın sarp kayalı tepesine yaslanmış otele indikleri zaman o bakir sükunun hasretini çektiler.*’²³⁶ Uludağ yazara göre otellerin olduğu bölgeye ulaşıncaya kadar tabiatın bütün güzelliğini sunsa da oteller bölgesinde Beyoğlu’ndaki gürültü ve kalabalıktan pek de farksız değildir.

Eserde yer alan mekânların anlatımına bakıldığında sosyetenin yaşadığı köşkler ve yalılar anlatılırken burada yaşayan insanların özelliklerini anlatması

²³³ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, s.172.

²³⁴ a.g.e., s.173.

²³⁵ a.g.e., s.186.

²³⁶ a.g.e., s.191.

bakımından bu mekânların işlevsel şekilde tasvir ettiği görülür. Doğa tasvirleri ise daha çok işlevsel tasvirten ziyade sanatsal tasvir edilir. Naci Galip insanların içinde gördüğü bayağılık ve çarpık yaşamdan hep bir saf doğaya kaçış özlemi içerisindedir. Bu sebeple Naci Galip doğaya karşı eser boyunca hep bir hayranlık içerisindedir. Ona göre insan doğanın kendisini sokmak istediği şekle karşı hep kendi yaşam biçimini ortaya koymaktadır. Fakat her seferinde doğa bu karşı koyuşu kendi lehinde değiştirmektedir.

3.4.8. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Eserde üçüncü tekil şahıs anlatıma dayalı hâkim bakış açısı ile kaleme alınmıştır. Anlatıcı- yazar eserde kişilerin karşılıklı diyaloglarının yer aldığı bölümler dışında kendisini belirtmekten çekinmez. Eserin hemen başında anlatıcı okuyucuya olayların geçeceği mekânı tanıtmaya başlar. Anlatıcı kişileri tanıtmak, olayları açıklamak ve olayların geçtiği yeri ve zamanı resmetmek istediği durumlarda bu anlatım tarzına başvurur. ‘*Maksim salonlarımızdayız. İstanbul, 1938inci yıla veda etmektedir. Fümüvar’ı büyük salona bağlayan ağır ve uzun kırmızı perdeli kapıların önünde biri smokinli, biri fraklı, biri sarışın biri esmer iki genç hafif bir sesle konuşuyorlardı.*’²³⁷

Eserde karşılıklı konuşmalar yazarın diğer romanlarına göre daha çoktur. Bireysel aşk romanı olması dolayısıyla eserin genelinde Naci Galip’in tanıştığı insanlarla yaptığı diyaloglar yer alır. Bu diyaloglarda anlatıcı kişileri ve olayları açıklamak amacıyla araya girerek açıklamalar yapar. Bu anlatım tarzı eser boyunca devam eder. Üçüncü tekil anlatım ve birinci tekil anlatım iç içedir. Örneğin Rezzan ile Naci Galip’in tanışmaları şöyle aktarılır:

‘‘Rezzanın canı sıkılır gibi olmuştu. Bunu gizleyemedi:

Tatsız, dedi: aceba ne demek istedi?

Naci gözlerini yine salona girdiği andan beri ayıramadığı masaya dikmişti:

Bir fevkaladelik yok, diye mırıldandı. İnanınız Rezzan Hanım... Hiçbir fevkaladelik yok.

Rezzan bütün hoppalığına rağmen açık yürekli bir kadına benziyordu:

Buna sevinmedim dersem yalan söylemiş olurum. Fakat nereye bakıyorsun sen?

Yoksa Jale senin de hoşuna mı gitmeye başladı?’’²³⁸

Yazar eserde fikirlerini Naci Galip üzerinden okuyucuya aktarır. Naci Galip’in görüşleri olarak aktarılan bu yerlerde anlatıcı ve yazar bütünleşir. Naci Galip’in Bursa’da emniyet amirinin odasında emniyet amiri ve Halkevlerinde görevli genç ile giriştiği fikir tartışmasında yazar Naci Galip’in söylemleri ile kendi fikirlerini okuyucuya açıklar. ‘‘-Azizim, azizim! Hakiki Avrupanın evinde kafes yoktur amma evinin kapısında cehennem zebanisinden farksız bir tefrişat vardır. Bağdat’ta Abbasi Halifelerinin saraylarında bin kilit altında yaşatılan bir cariyeyi

²³⁷ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, s.3.

²³⁸ a.g.e., s.11.

yüz harem ağasının gözünden kaçırmak mümkün olabilirdi amma bu tefrişatın elinden temiz bir Avrupalı aile kadınıni çekmek, ayartmak mümkün olamaz.'²³⁹ .

Eserde yazar kendisini gizlemek ihtiyacı duymaz. Fakat yazar tarihi romanlarındaki gibi doğrudan doğruya okuyucu ile konuşuyormuş gibi yazmaz. Bunda bu eserin bir tefrika edilmemesi de etkili olmuştur.

²³⁹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, s.252.

3.4.9. Anlatım Teknikleri

Yazar bu eserinde de diğer eserlerinde olduğu gibi anlatma tekniğini kullanmıştır. Bin dokuz otuzlu yılların sonundaki İstanbul sosyetesinin yaşamı okuyucuya yazarın bakış açısı ile aktarılmıştır. Yazar bu yılların sosyete yaşamını kendi bakış açısı ile sunmak istemesinden dolayı en uygun yöntem olan anlatma tekniğini tercih etmiştir. Eserde özellikle kişilerin tanıtıldığı, ilişkilerinin açıklandığı bölümlerde anlatma tekniğinin kullanıldığı görülür.

Eserde kullanılan bir diğer anlatım tekniği tasvir tekniğidir. Daha çok kişilerin ve mekânların anlatıldığı bölümlerde bu tekniğin sıklıkla kullanıldığı görülür. Tasvir tekniği eserde yer alan kişilerin kişilik özelliklerini yansıtması bakımından işlevseldir. Bu tasvirlerde yazar kişilerin ya da mekânların dış görüntüsünü tasvir eder. *“Tavırlarında bir kibarlık vardı. Çok şıktı. Geniş omuzlu, dar belli, atletik endamına yeni kullanılan bir eldiven gibi tıpatıp gelen uzun kuyruklu ceketi ile uzun ve mum gibi dümdüz bacaklarını sararak yandan düğmeli kunduralarının asıl hatları üzerine dökülen pantolonunun tığ gibi ütüsü ve pek bol olmayışı ile bu genç salonun en gözde masalarında oturanlardan da, pisti dolduran kavalyelerden de, kürklerini mantolarını vestiyere bıraktıkları kadınları kollarına takıp salona yeni girenlerin hepsinden de çok şıktı.”*²⁴⁰

Yazarın bazı tasvirlerinde ise işlevsellikten ziyade sanatsal bir üslup tercih ettiği görülür. *“Kışın Yeşilköy, ortaçağ Fransasının, halkı vebadan kırılmış metruk bir küçük kasabasına benzer. Büyük binaların, bahçeli köşklerin hemen hepsi bomboştur. Bazı dar sokaklarda, bir ayak sesi birkaç perdeyi aralar. Yahut sonbahardan beri âşksız kalmış iki genç kız buğulu camlar ardından kolay bir visal vadeder gibi sırtır. Yahut bakımsızlıktan kemikleri çıkmış bir köpek kendini beğendirmek ümidine tutulur, havlamadan, dişlerini göstermeden önünüze düşer, kuyruğunu bacakları arasına kıştırarak rahvan bir yürüyüşle gider, gider, gider. Ona sahip çıkacağınıza, kendini size beğendirebileceğine o kadar emindir ki başını bir kere geriye döndürmez bile. Ve siz yan yollardan birine sapıp uzaklaştınız mı, bir hayli sonra öğrenince duru, ayakları üstünde oturup başını kar veya yağmur yağdıran göğe kaldırır, acı acı ulumaya başlar. En çok merhamete layık bir hayal kırıklığının ifadesidir bu ulumalar... yalnız kalmak korkusunun unutulmak ve*

²⁴⁰ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, ss. 3-4.

korkunç anlarında tabiatla baş başa kalmak endişesinin musikisidir bu.

Ve Yeşilköy sokaklarında kış, daima mezar sükûtu içine gömülerek geçer. Bu sükûtu arasına bozan ancak bu hazin musikidir '241

Eserin geneline hâkim olan anlatım tekniği diyalog tekniğidir. Naci Galip'in eserde yer alan diğer kişilerle başından geçen olaylar ve konuşmalar diyalog tekniği ile okuyucuya aktarılır. Eserin başlangıcında Naci Galip ile Semih arasında Maksim gazinosundakileri bir köşeden izlerken şöyle bir konuşma geçer.

'Hangisi?(N.G.)

Sağındaki...(S.)

Güzel kadın doğrusu...

Fena değildir. İyi dans eder.

Boyu nasıl?

Başı omzumuzu aşılıyor.

Erkte can sıkıntısına delalet eder bir hal göremiyorum.

Pek tabii... Bana anlattığın vakadan sonra bu adamın bu kadını alıp baloya gelmiş olmasını sen tabii mi görüyorsun?

Şüphesiz... Karısı değil mi?

Telakki meselesi...

Hayır bu bir telakki meselesi olamaz. Bir tahammül muamması bu ... '242

Geriye dönüş tekniğinin eserde Naci Galip'in İstanbul'dan ayrı kaldığı on dört yıl boyunca yaptıklarının anlatıldığı bölümlerde ve Naci Galip'in Parmaksız Jerom ile Riyo de Jeneyro'da karşılaşmalarının anlatıldığı yerlerde başarı ile kullanıldığı görülür. Naci Galip İstanbul'a dönüş yapmadan önceki hayatını şöyle açıklar: *'- Anlatayım, dedi: On beş yıl önce hariciyede açılan imtihana girdiğimi ve muvaffak olduğumu belki hatırlarsın. Bir yıl Ankara'da staj gördükten sonra beni Kabil'e gönderdiler. Altı ay orada kaldım. Bombay konsolosluğuna kançılar tayin edildim. İki yıl sonra Ankara'ya çağırıldılar. Altı ay kaldım. Tahrana gönderdiler. Oradan Atina'ya ikinci kâtip oldum. 1929'da Bükreş elçiliğine nakledildim. ...* '243

Yazar "özetleme" tekniğini ise eseri doğrudan etkilemeyen olayların anlatıldığı olayların anlatıldığı ya da yazarın bir olayın geçmişi hakkında açıklama ve bilgi vermeyi amaçladığı yerlerde kullanmıştır. Eseri doğrudan etkilemeyen olayların

²⁴¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, ss. 141-142.

²⁴² a.g.e., s.4.

²⁴³ a.g.e., s.21.

anlatıldığı yerlerde yazar özetleme tekniğini kullanmıştır. Naci Galip'in olaysız geçen zamanlarda yaptığı gündelik yaşantılar, Naci Galip'in Adalar ve Uludağ yolculukları esnasında geçtiği yerler ve Seniha'nın eroin işine nasıl karıştığını Naci Galip'e anlattığı bölümlerde yazar özetleme tekniğini başarı ile kullanmıştır. Eserin sonunda Naci Galip'in İstanbul'dan ayrılma kararının ardından yaşanan olaylar yine okuyucuya özetleme tekniği ile aktarılmıştır. *‘‘Bir hafta sonra... Bu hayat panoramasında adı geçen bayanlardan hepsine birer güzel buket gönderilmişti. Bunlara Naci'nin iki üç nezaket kelimesi ile karalanmış birer kartı da iğnelenmişti. Delikanlı, aralarında geçirdiği kısa zaman içinde kendisine gösterilen dostluklara teşekkür ediyor ve veda edemedi seyahate çıkmak zorluğunda kaldığı için aflarını diliyordu. Buketi alan telefona yapıştı. Gecesini pek yorgun geçirerek bermutat çok geç yatmış olan Semihe dünya yine zindan oldu. Her taraftan bin sual yağdı.’*²⁴⁴

Yazar eserde anlatım tekniklerinin birçoğunu özellikle de diyalog tekniğini eserde başarı ile kullanmıştır. Diyaloglarda dahi anlatıcı – yazar araya girerek anlatıma doğrudan kendisini dâhil etmiştir.

Eserde anlatım tekniklerinden özellikle mekân ve kişi tasvirlerinde yazarın diğer eserlerine nazaran daha ayrıntılı ve gerçekçi tasvirlerle başvurduğu görülür. Yazarın bu eserinde de diğer romanlarında olduğu gibi birçok anlatım tekniği eserde bir arada başarı ile kullanıldığı görülür.

²⁴⁴ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Kolkola*, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1944, ss. 305-306 .

3.5. Karlı Dağlar (Makedonya)

3.5.1. Roman Hakkında

Türkiye Yayınevi tarafından Evin Romanları serisi arasından çıkan *Karlı Dağlar (Makedonya)*²⁴⁵ 1945 yılında yayımlanır. İstanbul'da Türkiye Basımevi'nde basılan eserin tam künyesi şu şekildedir: Tepedelenlioğlu, Nizamettin Nazif. Karlı Dağlar: Makedonya. İstanbul: Türkiye, 1945.

Yazarın Kara Davut ve Deli Deryalılar romanları kadar ses getirmeyen bu eseri günümüze kadar tek baskı yapmıştır.

²⁴⁵ Bu incelemede romanın Türkiye Yayınevi tarafından 1945 yılında yayımlanan baskısı esas alınmıştır. Metinden yapılacak bütün alıntılar bu baskıya aittir ve sadece sayfa numarası verilecektir.

3.5.2. Romanın Özeti

Roman ikinci Meşrutiyet'in hemen öncesinde Makedonya sınırları içerisinde görev yapan askerlerin İkinci Meşrutiyetin ilanı için giriştikleri gizli faaliyetleri ve Makedonya sınırları içerisindeki Türk, Bulgar, Yunan, Sırp ve Arnavut çetelerinin giriştikleri isyan hareketlerini konu edinmektedir. 1908 yılının hemen öncesindeki Balkan coğrafyasında yaşanan hareketleri anlatmaktadır.

Makedon çeteleri ayaklanmış bunun karşısında Balkanlarda konuşlu olan Üçüncü Ordu büyük bir başarı gösterememiştir. Avrupalı Devletlerin baskısı ile her karargâhta bir yabancı komutan bulunmaktadır. Yakalanan komitacılar da mahkemelerce hemen salıverilmektedir. Bulgar ve Pomak köylüleri ise bu komitacılara yataklık etmektedir. Jandarma ise olaylar sonucunda yakaladıklarından bir sonuç alamamaktadır. Ordu pasif bir haldedir. Jandarma sadece köyleri denetlemektedir. Mahkemeler suçluları çok çabuk salıverdikleri için Fehim Bey ve Nedim Bey suçluları konuşurmadan adliyeye teslim etmeme kararı almışlardır.

Doksat karakolunu basarak oradaki onbaşıyı ve iki askeri öldüren kişi yakalanarak Fehim Bey'e teslim edilir. Aslında bu olay o zamanda Manastır, Ohri, Selanik gibi şehirlerde yaşanan günlük olaylardan biridir. Fehim Bey Doksat karakoluna yapılan saldırıyı çevre köyleri kontrole çıktığı esnada tesadüfen öğrenmiştir. Yakaladığı tutuklu ünlü Bulgar komitacı Baklaciyef'tir. Fehim Bey onu Drama'ya götürür. Yolda yanındaki askerlerden kurtulmak için on askerini Ravika köyüne yollar kalan üç askerini ise Kalembek çiftliğine gönderir. Amacı Baklaciyef'i bölüğe teslim etmeden önce konuşurmaktır. Adam sorulan her soruya "Neznam" (Bulgarca bilmiyorum anlamında bir söz) demektedir. Fehim komutan gittikçe sinirlenmektedir. Fehim Bey adamı sorgu esnasında dövmek ister. Fakat Bölük Komutanı Yüzbaşı Nedim Bey ona karşı çıkar. Adamı uykusuz bırakarak konuşurmayı denerler. Nedim Bey insanı döverek bir sonuç alınamayacağına inanmaktadır. Fehim Bey Drama Posta Müdürü Rauf Bey'in yanına gider. Postane karakolun hemen yanındadır. Rauf Bey, Fehim Bey'e Yıldız Sarayı'ndan gelen Baklaciyef hakkında bilgi istenen telgrafı gösterir. Sarayla birlikte Üsküp Umumi Müfettişliği'nden ve Selanik Valiliği'nden de benzer telgraflar gelmiştir. Bu esnada Manastır Bölük komutanı Binbaşı Hüseyin Muhittin Bey'de karakola gelir. Hüseyin Muhittin Bey, Yüzbaşı Nedim Bey'e yakalanan suçluyu teslim mahkemeye teslim etmedikleri için kızar. Nedim Bey'e suçluyu konuşurduktan sonra teslim etmek

istemelerinin doğru olduğunu fakat böyle yaparak kendilerini riske soktuklarını belirtir. Jandarmanın görevinin suçluyu mahkemeye teslim etmek olduğunu söyler. Baklaciye' in nezaretten getirilmesini emreder. Nezaret'e girdiklerinde Baklaciye' in öldürüldüğünü görürler. Nezaretin penceresinden kim tarafından atıldığı belli olmayan bir kurşun Baklaciye' i öldürmüştür. Gök gürültülü sağanak yağış silah sesinin duyulmasını önlemiştir. Hüseyin Muhittin Bey Baklaciye' in yakalanma haberinin yalan olduğunu söyleyerek olaydan kolayca sıyrılmayı düşünür. Yıldız Sarayı'na ve diğer üst makamlara Baklaciye' in yakalanması haberinin yalan olduğunu suçluyu aradıklarını belirten telgraflar çeker. Telgraf Müdürlüğü'nden çıkarılarken Tepedelenli Celâl Bey' in kaçan haydutlara ateş ettiğini görürler. Herkes kaçan haydutları yakalamaya çalışır fakat bir sonuç alamazlar.

Avukat Tepedelenli Celâl Bey' in evine hırsız girmiştir. Celâl Bey Postane Müdürü Rauf Bey ve Mutasarrıf Ziya Bey' i evine davet eder. Hırsız evden kaçarken cübbesini düşürmüştür. Bu cübbe aslında Arap Camii imamı Şemsettin Efendi' nin çalınan cübbesidir. Fehim Bey ve Nedim Beyler bu yaşanan olaylardan bir sonuç çıkaramazlar.

Hüseyin Muhittin Bey' in komşusu Mahmut Bey sabah erken saatte Hüseyin Muhittin Bey' e seslenir. Evine hırsızlar girmiştir. Evin hizmetlisini bağlayıp ahırdaki atları çalıp kaçmışlardır. Hizmetlinin anlattığına göre bu işi yapan Hüseyin Muhittin Bey' in emireri Hasip' dir. Hüseyin Muhittin Bey bu duyduklarına inanamaz. Hasip' e seslenir fakat Hasip yoktur. Hasip' in odasına girdiklerinde duvarda "Makedonya Makedonyalılarıdır." sözünü görürler. Hüseyin Muhittin Bey Hasip ve haydut arkadaşlarının yakalanması için Mülazım Fehim Bey' i altmış eri ile görevlendirir.

Ustrumca eşrafından Süleyman Paşa' nın damadı, Melami tekkesi müritlerinden Nafi Bey ve Celâl Bey Küçük Paris adlı köyde bir eğlence evinde bulunurlar. Bu evde Lepiska adlı meşhur bir kadın vardır. Eğlenenler içinde Ali adlı Lepiska' ya canikom diye hitap eden bu kadının sevgilisi olan bir genç de vardır. Ali tütün kaçakçısıdır. İskeçe' den Uhri' ye tütün kaçıracaktır. Ali aslında Selanik Hukuk Mektebi ikinci sınıf öğrencisidir. Bölge eşraflarından Dedeagaçlı Hacı Saffet ve Nuri Ağa tütün kaçakçılığı yapmaktadır. Ali ile anlaşır. Lepiska gece sevgilisi Ali ile beraberken tütünün nerede ne zaman kaçırılacağını öğrenir. Lepiska da komitacıdır. Lepiska bu bilgileri gizlice komitaya ulaştırır.

Selanik' te İpekçi Rıfat ile İsmail Efendi bir lokantada mendil ticaretinden kazandıkları para hakkında konuşurlar. Kardeşleri Abdi İpekçi ise İstanbul' daki

şubenin başında bulunur. İsmail Efendi Selanik'teki Fevziye Mektebi ile ilgilenir. Yirmi sene önce bu mektebi açmıştır. Lokantada günlük gazetenin çıkmasını beklemektedirler. Asır adlı günlük gazetenin çıkması üzerine birer tane alırlar. Gazetede Kule mahallesindeki kahvehanelerden birine Makedon çeteleri tarafından bomba atıldığı haberi vardır. Gazetenin haberine göre bu mahallede iki tane dükkân vardır. Bunlardan biri Hamit Ağa adlı bir Türk'e diğeri se Sandalciyef adlı bir Bulgar'a aittir. Patlama bu Bulgar dükkânında olmuştur. Sandalciyef'in çırağı Hırsto ölmüş Sandalciyef'in ise kolu ve bacağı kopmuştur. Bu olaydan sonra beyaz yelekli bir adam eczacı Ethem Bey'den tentürdiyot, gaz bezi ve pamuk alır. Arnavut Veysel'in dükkânına gider. Bu kişi Sandalciyef'tir. Arkadaşı Yovan'a kendisini tanıtır. Sandalciyef arkadaşına yaptığı planı anlatır.

Selanik'te Esat Paşa'nın yaveri Kâzım Nami Bey, Cemâl Bey ve Hakkı Bey Beyaz Kule'nin karşısındaki setli gazinoya giderler. Buradan çıktıktan sonra Rıhtım caddesinde yürürler. Yol üstünde bir dükkâna otururlar. Nami Bey, Mustafa Kemal'in Selanik'e görevlendirildiği haberini arkadaşlarına müjdeler. Bu haberin sevincinden orada bulunanlar birer bira içerler. Bu esnada Nazif Süleyman Celâleddin Selanik'e gelir. Kolombo oteline yerleşir. Nazif beyin şehre gelişinden itibaren iki kişi Nazif Bey'i izlemektedir. Nazif Bey'in bundan haberi yoktur. Nazif Bey şehre gelirken trende Doktor Gesler adında bir Alman ile tanışır. Gesler Demirhisar garında trene binmiştir. Yolculuk boyunca sohbet ederler ve arkadaş olurlar. Nazif Bey tren garından otele gelirken şehrin yabancıları olan Doktor Gesler de ona eşlik eder. Nazif Bey otelin lokantasına iner. Garsona Doktor Gesler'i de davet etmesini söyler. Fakat Doktor Gesler garsondan öğrendiğine göre odasına yerleştikten hemen sonra otelden ayrılmıştır. Nazif Süleyman Bey yemek yerken Hacı Saffet ile karşılaşır. Hacı Saffet Nazif Bey'den tütün kaçakçılığının cezasını öğrenmeye çalışır. Bu arada Doktor Gesler Kafesantan'a gitmiş ve eğlenmektedir. Doktor Gesler aslında gizli faaliyetler için Selanik'tedir. Kolombo otelinde yerleştiği oda Sandalciyef'in yardımcısı olan ve patlamada öldüğü zannedilen Yuvan'ın odasının hemen yanındadır. Yuvan ve Gesler birlikte hareket etmektedirler. Kafesantan'da Gesler ve Yuvan, Pavlos Melas ile karşılaşır. Bu adam Sofya'da Yunan konsolosunu öldüren tehlikeli biridir. Cemâl Bey'de arkadaşlarından ayrıldıktan sonra Kafesantan'a gelmiştir. Cemâl Bey, Pavlos Melas ve yanındaki diğer yabancıyı merak eder. Garsondan kim olduğunu öğrenir. Bu kişi tütün ticareti ile uğraşan Viks kumpanyasının çalışanıdır. Adı Kırya Apostolidis'dir. Bu kişi

komitenin öldürülecekler listesindedir. Gesler Pavlos Melas'a bir mektup gönderir ve mekândan ayrılır. Mektubu okuyan Melas da mekândan dışarı çıkar. Dışarı çıkanlar Beşçınar adlı Açık hava çay bahçesinde buluşurlar. Gesler Melas'a komitacı olan Kafeşantan'da şarkıcı olarak çalışan Lola'nın yerine Lepiska adlı bir kadının görevlendirildiğini söyler. Bu emirler komitanın merkezi olan Rilo Manastırı tarafından verilmiştir. Gesler ayrıca Apostolidis'in öldürülmesi gerektiğini yineler. Pavlos Melas da doktora Manastırdaki olayları aktarır ve Hasip'in gerçekte Tane Nikolayef adlı meşhur komitecinin olduğunu söyler. Melas tekrar Kafeşantan'a döner. İyice sarhoş olan Apostolidis bir komitacılar tarafından öldürülür. Çıkan kargaşadan yararlanan Melas sahnede şarkı söyleyen Lola'yı da alır ve oradan kaçar. Cemal Bey polis komiseri gelene kadar mekânda kalır. O esnada mekânda bulunan Sandalciyef'i tanır ve onu tutuklar. Sandalciyef Vardarkapı karakoluna götürülür. Gece yarısı Gesler ve Yuvar otelden ayrılır ve Yunan mahallelerine giderler. Lola ve Melas ise bir evde saklanırlar. Sandalciyef bomba yapımı ile meşhur bir komitacıdır. Cebinden bomba düzenekleri çıkar. Onu sorgulayan komiserin dikkatsizliğinden yararlanan Sandalciyef aslında bomba düzeneği olan saatini cebinden çıkartır ve bombayı patlatır. Olayı öğrenen Cemâl Bey çok sinirlenir. Cemâl Bey'in kızdığı diğer şey ise İstanbul gazetelerine göz gezdirdiğinde okuduğu Makedonya'da her şeyin yolunda olduğu yönündeki yazılardır.

Kâzım Nami Bey, Selanik Müşirliği tarafından Arnavutluk bölgesinde ortaya çıkan Cercis ve çetesini araştırmak ve yakalamak üzere görevlendirilir. Kâzım Nami Bey bu görevi haber alınca Cemâl Bey'e durumu anlatır. Kazım Nami Bey bu görevi Tiran'da bulunan Redif taburunda görev yaptığı için seçilmiştir.

Kaçakçı Ali tütünleri kaçıırken sevgilisi tarafından jurnallendiği için Bulgar komitaları tarafından tuzağa düşürülür. Kaçakçı Ali vurularak yaralanır. Bu esnada Hasip yani Tane Nikolayef Hüsamettin Baba adıyla tebdil-i kıyafetle Bektaşî tekkesine gider. Tekkede bir gece kaldıktan sonra ertesi gün tekkeden ayrılır.

Mustafa Kemal Selanik'e gelir. Gece yarısından sonra Çavuş Manastırı mahallesinde iki katlı bir eve giderler. Bu eve Mustafa Kemal'in dışında gelenlerde olur. Bunlar Ömer Naci Bey, Hakkı Baha Bey, Naki Bey ve Tahir Bey'dir. Mustafa Kemal orada bulunanlara bir konuşma esnasında Osmanlı kavramını Osmanlı tebaası olarak gördüğünü söyler. Memleketin mevcut durumunu belirtir ve Osmanlı Devleti'nin dağılması durumunda Türklerin herhangi bir teşkilatlanması olmadığı için tarihten silineceğini belirtir. Hakkı Baha Bey, Avrupa'daki teşkilatlara girmek

gerektiğini düşünmektedir. Tahir Bey ise Hakkı Baha Bey'e karşı çıkar. Mustafa Kemal, Şam'da ihtilal cemiyetinin temellerini attıklarını arkadaşlarına söyler. Rumi bin üç yüz yirmi iki yılında yani bin dokuz yüz altı yılında Doktor Mustafa adlı biri ile Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'ni kurduklarını belirtir. Bu olaydan üç dört gün sonra Mustafa Kemal kısa süreliğine bir vapurla şehirden ayrılır.

Tütüncü Ali'ye tuzak kuran komitede Donçe Kaptan adlı çete reisi tuzak esnasında Ali'yi öldürmeye çalışırken Ali tarafından yaralanır. Donçe Rilo Manastırı'na sığınır. Burada ona Metropolit Efendi yardım etmektedir. Metropolit Efendi da komitacıdır. Papaz kılığında faaliyet yürütmektedir. Donçe Kaptan'ı getiren iki komitacıya Metropolit Efendi, gençliğinde yaptığı faaliyetleri övünürken Osmanlı Bankası İstanbul şubesine nasıl bomba koyduğunu anlatır. Bu esnada Rilo Manastırı'na Bulgaristan Prensi Şarki Rumeli Umumi Valisi ve Osmanlı İmparatorluğu fahri müşiri Ferdinand dö Koburg gelir. Yanında meşhur komitacı Sararoff ve Verhovist Partisi reislerinden General Protogeroff da vardır. Prens başarılı çalışmalarından dolayı bu kişilere nişan takar. Bu nişan Metropolit Efendi de vardır.

Ustrumca kaymakamı Kâni Bey, Rüstem Paşa'ya sadaret, umumi müfettişlik ve vilayetin eşkiyalara müsamaha gösterdiğini söyler. Rilo Manastırı'nın faaliyetlerinden rahatsızdır. Dubnitsa kasabasındaki hastanenin komitacılara desteğinden şikâyet eder. Kâni Bey hatırladığına göre yakaladıkları komitacıların üzerlerinden çıkan nişanın aynısı Metropolit Efendi'yi ziyarete gittiğinde Metropolitin odasında gördüğü bir fotoğrafta da görür. Bu nişan ortasında kara renkli bir daire bulunan vişneçürüğü bir mineden yapılmış bir taştır. Kâni Bey, odasına geçtiğinde bir jandarma eri bir telgrafın geldiğini haber verir. Telgrafa göre Amerikan Protestan Cemiyeti'ne mensup Mis Stone adlı bir bayanın Bulgaristan sınırları içerisinde Makedon çetelerce kaçırıldığı yazmaktadır. Bu kadının kan dökmeden kurtarılması gerektiği belirtilmektedir. Makedon çeteler bu kadına karşı fidye olarak elli bin altın istemektedirler. Telgrafi okuyan Kâni Bey, yirmi beş askeri ile hemen yola çıkar. Umumi Müfettiş Hüseyin Hilmi Paşa, hemen olayın aydınlatılması için Hadi Paşa'ya emir verir. Hadi Paşa bu iş ile ilgili emir subayı Hasan Tosun Paşa'yı görevlendirir. Avrupa gazeteleri, Mis Stone'nun kaçırılma olayını abartırlar. Bulgarlar ise kadının kendi topraklarında kaçırılmasına karşın hiçbir harekette bulunmamaktadırlar.

Ustrumca Kaymakamı Süleyman Kâni Bey, Beliçka köyünde köy ağası Esat

Hoca Efendi'nin evinde dinlenirken Mis Stone'nun izini takip işini bırakması için bir emir alır. İstanbul Amerikan Sefaret baş tercümanı Mösyö Karcali, Beybıl Havuz adlı Protestan müessesesi reisi Mösyö Pitt ve Londro'da çıkan Taymis gazetesi Türkiye muhabiri Mösyö Met toplanan parayı Rilo Manastırı'nda Mis Stone'nu kaçırana teslim etmek için bölgeye gelmiştir. Kâni Bey'in yeni görevi ise bu heyeti Bulgaristan sınırına kadar götürmektir.

Mis Stone aslında kaçırılmamıştır. Bulgar Prensi ve Protestan cemiyeti aralarında anlaşmıştır. Prens Protestanlığın Bulgar toplumu içinde yayılmasına müsaade edecek, karşılığında elli bin altın alacaktır. Heyet Rilo manastırına geldiğinde Prens de manastırdadır fakat kendisini heyete göstermez. General Protogerof, gelen heyete altınlar karşılığında Mis Stone'u teslim eder. Bu işten kârlı çıkan Bulgarlar gibi görünse de asıl kârlı çıkan Protestan cemiyetidir. Mis Stone'nun kaçırılmasından sonra başlatılan kampanya da yarım milyon altın toplanmıştır. Yarım milyon altından elli bin âdeti Bulgarlara vermek çok da önemli değildir.

Kaçakçı Ali ve Lubinska dağ başında bir evde saklanırlar. Lubinska Ali'ye Konstantin Veliçkof'un şiirlerini okur. Gece yarısı evin etrafı jandarma tarafından sarılır. Jandarma subayı evden içeriye girdiğinde şaşkınlıktan dona kalır. Jandarma subayı Teğmen Fehim'in karşısında bir Bulgar ile birlikte duran Ali onun öz kardeşidir. Lubinska evin alt katındaki ahıra ve samanlığa açılan mandalı çevirir ve Ali'yi odadan kaçıtır. Ali kaçarken kardeşi Teğmen Fehim'i yaralar. Lubinska'nın peşinden gider. Tane Nikolayef kız kardeşi Lola'yı da alarak köyüne dönmüştür. Lubinska Ali ile beraber Tane Nikolayef'in evine gider. Lubinska burada Lepiska'nın öldürüldüğünü öğrenir. Lubinska Ali'ye olan aşkını itiraf eder. Ona bir silah vererek kaçmasını söyler. Lubinska Ali'yi Lola'dan kıskanmaktadır. Ali ise Lola'yı değil Lubinskayı sevdiğini ona itiraf eder. Lubinska Tane Nikolayef'in Ali'yi öldüreceğinden şüphelenmektedir. Çünkü Tane Nikolayef de Lubinska'yı sevmektedir. Bu itiraflardan sonra Ali ve Lubinska Tane Nikolayef'in yanından birlikte kaçarlar. Tane Nikolayeff'ten kaçan Kaçakçı Ali ilerleyen günlerde askerler tarafından yakalanır. Filorini kışlasına götürülen Ali, orada Kaleş Şevki adlı bir subaya teslim edilir. Kaleş Şevki ve Ali eski dostlardır. Kaleş Şevki de bütün kaçakçılığı işine girmiştir. Şevki kaçakçılık işlerinde Ali'den yardım ister. Ali bu isteği kabul eder. Bu arada Tane Nikolayeff eski arkadaşı Apostat'dan Lubinska'nın yakalanması ve Ali'nin öldürülmesi için yardım ister.

Kaymakam Süleyman Kâni Bey, Metropolit Kerasimoff'un komiteci

olduğunu tespit ettikten sonra Selanik Valiliği'ne bir telgraf ile haber verir. Valilikten Kerasimoff'u tutuklamak için izin ister. Selanik Valiliği bu durumu Umumi Müfettişliğe yazar. Umumi Müfettişlik'ten Valilik'e gelen telgraf oldukça ilginçtir. Süleyman Kâni Bey, Ohri Kaymakamlığı'na tayin edilmiştir.

Kaymakam Kâni Bey, görevine başladığı gün Gesler Kâni Bey'i ziyarete gelir. Ertesi gün yola çıkacağı için kendisine eşlik etmesi için Kâni Bey'den asker ister. Kâni Bey askerleri Gesler'in evine gönderdiğinde evde bir patlama meydana gelir. İki asker ve evdeki hizmetli ölürlür. Gesler ise ortalıklarda yoktur.

Genç subaylar Bulgar, Arnavut, Sırp ve Yunan çetelere karşı canla başla çatışmaktadır. Fakat komiteleri destekleyen köylüler askerlere yardımcı olmamaktadırlar. Teğmen İrfan adlı bir subay Dimitriyeff adlı azılı bir çete elebaşını öldürmüştür. Dimitriyeff'in ölüsünü köyü olan Simordeş'e getirir. Köy meydanında köydeki bütün yaşayanlara tek tek gösterir ve Dimitriyeff'i tanıyan olup olmadığını sorar. Tüm köylü Dimitriyeff'i tanımadığını söylerler. Dimitriyeff'in annesi bile oğlunun ölüsünü gördüğünde askerlere tanıdığını belli etmemek için bir tepki vermez.

Makedonya topraklarında yaşanan bu hadiseler ordu içerisinde ihtilâlcı Türk subayların sayısının artmasına neden olmuştur. Her gece bir evde toplanan genç subayların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Mustafa Kemal de Manastır'a geldiği günden bu yana bu toplantılara katılmaktadır. Genç subaylardan oluşan bu komite, o günlerde masondur. Bunun nedeni komitenin ihtiyacı olan paranın mason teşkilâtı tarafından ödenmesidir. İhtilâlcı genç subaylara Avrupa'dan bir misafir gelmiştir. Bu kişi Doktor Nazım'dır. Mithat Şükrü Bey'in evinde toplanan gençlere Doktor Nazım, Selanik komitesinin Avrupa İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin programını aynen kabul etmesini ve Paris teşkilatının bir şubesi olarak faaliyet göstermesini önerir. Selanik komitesindeki genç subaylar, bu öneriye karşı çıkarlar. Talât Bey ordunun Selanik'te olması sebebiyle Paris şubesinin Selanik şubesine bağlanması gerektiğini söyler. Teklif kabul edilmez. Doktor Nazım merkezi Paris'te bulunan cemiyetin Tiran ve Trablus'ta birer şubesinin olduğunu söyler. Mustafa Kemal'in kurulduğunu söylediği Şam şubesinden ise hiç bahsetmez. Dokuz numaralı Tiran şubesinin başında Refik Toptani Bey, Trablus şubesinin başında ise Yaver Şükrü Bey vardır.

Selanik İttihat ve Terakki Cemiyeti gün geçtikçe genç subaylar arasında genişlemektedir. Katılanlar arasında Fethi Okyar da vardır. Fethi Okyar Kesriye'de yüzbaşidir. Piyade stajını yapmaktadır. Binbaşı Hakkı Bey, Fethi Okyar'ı cemiyete

davet eder. Fethi Okyar bu teklifi kabul eder. Kâni Bey'i ise Niyazi Bey adlı bir genç subay cemiyete davet eder. Cemiyetin toplantılarında çeşitli tartışmalar da olmaktadır. Bir toplantıda Tahir Bey adlı biri Binbaşı Enver'i beğendiğini söyler. Yüzbaşı Cemâl Bey buna sinirlenir. Binbaşı Enver'in (Enver Paşa) yıllarca Umumi Müfettişlikte çalışmasına rağmen faydalı çalışmalar yapmadığını söyler. Bu tartışma daha sonra Talât Bey ile Cemâl Bey arasında da geçer. Cemâl Bey, Drama eşrafından Ağâh Bey'i de cemiyete üye yapar.

Cemiyetin faaliyetlerinden Selanik Merkez Kumandanı Nazım Paşa şüphelenir. Herkes Mustafa Kemal'in etrafında toplanmaktadır. Şüpheleri iyice artar. Cemiyet Nazım Paşa'yı öldürmeyi planlar. Suikast Paşa'nın Serez'i ziyareti esnasında yapılacaktır. Nazım Paşa'ya düzenlenen suikast başarılı olmaz. Nazım Paşa ayağından vurulur. Suikastı düzenleyen kişinin Binbaşı Enver olduğu haberi saraya ulaşır. Saray Binbaşı Enver ve Nazım Paşa'yı İstanbul'a çağırır. Binbaşı Enver'in ortalıkta olmadığı o zaman anlaşılır.

Suikastı araştırmak üzere Serez'e Mustafa Kemal görevlendirilir. Serez kumandanı İbrahim Paşa da suikastın aydınlatılmasını istememektedir. Bunun kendisi için iyi olmayacağını düşünür. Mustafa Kemal kendisine ulaşan jurnalleri değerlendirir. Abdülhamit'e karşı olduğu haber verilen subayı kurtarır. Jurnalı veren kişiyi cezalandırır ve İbrahim Paşa da mükâfatlandırılır.

Hüseyin Hilmi Paşa, Yıldız Sarayı'na gönderdiği raporda Makedonya'daki çetelere karşı gizli bir Türk çetesi kurularak başarılı olunabileceğini belirtir. Abdülhamit ise Müslüman çetelerin günün birinde kendisine karşı çıkabileceğini düşünerek bu fikre sıcak bakmaz. İkinci Abdülhamit bu fikrin İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden çıktığını düşünür. Abdülhamit Sadrazam Ferit Paşa ile bu konuyu görüşürken Üçüncü Ordu'daki subayların dağıtılması gerektiğini düşündüğünü hiç olmazsa Hüseyin Hilmi Paşa'nın değiştirilmesi gerektiğini söyler. Hüseyin Hilmi Paşa neden sürekli Binbaşı Enver'i çeşitli görevlerde kullanmaktadır diye düşünür. Sadrazam Ferit Paşa, İkinci Abdülhamit'i bu fikrinden vazgeçirtir. Makedonya'ya ilave taburlar göndererek saray Makedonya sorununu çözmeyi dener.

Sarayın göndermeyi planladığı ilave taburlar haberi İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne ulaştığında, bu konu gece yarısı bir evde görüşülür. Enver Paşa sadece Makedonya'daki değil yurdun her bir tarafındaki askerlerin yokluk ve sefillik yüzünden Abdülhamit Han'dan yıldığını bu yüzden gelecek taburlardan çekinilmemesi gerektiğini belirtir. Tedbir olarak ise Selanik'e İzmir'den gelecek

tabur için Yakup Ağa'nın İzmir'e gitmesi kararlaştırılır. Yakup Ağa'nın bir diğer görevi ise İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin İzmir şubesini oluşturmaktır. Toplantı sonrasında herkes evden çıkar. Talât Bey ve Karasu Bey bir süre daha içki içmek için evde kalırlar. Musevi olan Karasu Bey, Talât Bey'e cemiyetin Bulgarlara karşı Yunanistan'daki Etniki Eterya ile iş birliği yaptığını söyler. Bu iş birliği sayesinde balkanlarda Bulgarlara karşı Osmanlı Devleti'nin haklı çıkarılması hedeflenmektedir. Ayrıca İtalyan locaları ile de benzer bir iş birliğine gidilmektedir. Bu anlatılanlara Talât Bey içerler. Bu esnada eve Yunan locasını temsilen Pavlos Melas gelir. Talât Bey, Cercis adlı elebaşının çetesine karşı Yunan çetelerinin Kesriye civarında dolaşmasını ister. Böylelikle Cercis ve çetesi Kesriye civarında Makedonya'nın milli bir çetesi olma özelliğini yitirecektir.

Nazım Paşa'ya karşı girişilen suikast girişiminden sonra çetelerin faaliyetleri iyice artar. Makedonya bölgesinde anarşi günden güne artmaktadır. Toska çeteleri ile Bulgar Verhovistleri anlaşma yapmayı planlamaktadır. Kesriye, Resne, Pirespe ve Ohri'de zengin ağalar kaçırılmaktadır. Bu durumda hem Abdülhamit hem de halka hürriyet vadeden İttihat ve Terakki zor durumda kalır. Niyazi Bey adlı bir subay artan olaylar sonrası Resne'ye tayin edilir. Niyazi Bey Resne'de doğmuş bir Arnavut'tur. İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üyedir. Eyüp Sabri Bey adında diğer bir subay ise Ohri'ye tayin edilir. Niyazi Bey çete elebaşı Kreste'yi yakalar. Kermanlı Petriye lakaplı çeteciye ise öldürtür. Yıldız Sarayı, İttihat Terakki Cemiyeti'nin etkinliğini araştırmak üzere paşalardan oluşan bir heyeti Makedonya'ya gönderir. Sami Bey adında bir polis müfettişi cemiyeti sıkıştırmaktadır. Cemiyet polis müfettişi hakkında ölüm kararı alır ve müfettiş bir suikast sonucu öldürülür.

Lubinska ve Ali Luverneka adlı köyde bir evde saklanmaktadır. Ali, Lubinska'ya komitacılık yaptığı için kızmaktadır. Lubinska ise Ali'yi komitacı olması için ikna etmek istemektedir. Lubinska Makedonya'nın sadece Makedonların olduğunu komitacılık faaliyetlerinde Türklerin de olması gerektiğini düşünmektedir. Bu esnada köy Niyazi Bey tarafından kuşatılır. Niyazi Bey Resneli Dangul ve Hristo Dantef adlı çetecileri ve adamlarını aramaktadır. Niyazi Bey Hristo Dantef'i öldürür. Köy meydanında köylülere uzun bir nutuk çeker.

Selanik İttihat ve Terakki Cemiyeti Avrupa Devletlerine kendilerini tanıtmak için uzun bir bildiri yazar. Bildiri cemiyete Karasu Bey tarafından okunur. Bildiri tartışılırken Eski Kanuni Esasi'yi tekrar geri almak mı yoksa Cumhuriyet'i savunmak mı konuşulurken bazı subaylar Mustafa Kemal'in ulu orta Cumhuriyet'i

savunduğunu bunun cemiyetin faaliyetlerine zarar vereceğini söylerler. Talât Bey Cemâl Bey'den gelen haberi arkadaşları ile paylaşır. Buna göre Arnavutluk sınırları içerisinde de müstakil bir Arnavut Devleti kurma fikrinin ortaya çıkmıştır.

Cemiyet'in Avrupa Devletleri'ne yazdıkları bildiri Avrupalı Devletler tarafından ciddiye alınmaz. Reval görüşmeleri sonrasında ordu içindeki subaylar artık mevcut durumdan rahatsızlıklarını dile getirirler. Niyazi Bey, mahiyetindeki askerlerle birlikte dağa çıkmaya karar verir. Elli kişilik bir milis ordusu oluşturur. Niyazi Bey, birlikteki askerleri hayali bir çetenin peşine gönderir. Askerler birlikten çıktıktan sonra nöbetçiler Niyazi Bey tarafından tutuklanır ve milis ordusu birliğe girerek birlikteki silahları teçhizatı alır. Oluşturulan milis güçler kısa sürede iki yüz elli sayısına ulaşır. Bu milislerin içerisinde Kaçakçı Ali de vardır. Lubinska sonunda komitacı olması için onu ikna edebilmiştir.

Niyazi Bey'in isyan edip dağa çıkması büyük yankı uyandırır. Abdülhamit bu habere oldukça sinirlenir. Mıntıka kumandanı Osman Rıfat Paşa, Makedon bölgesindeki bütün subayları toplar ve onlara uzun bir nutuk çeker. Abdülhamit Hanın isminin zikredilmesinden sonra teamül gereği "Padişahım çok yaşa" denmesi gerekmektedir. Fakat alanda bulunan hiçbir subaydan ses çıkmaz. Osman Rıfat Paşa sinirlenir. Bu esnada subaylar arasından Salim Bey adlı genç bir subay silahını çeker ve Osman Rıfat Paşa'yı vurur. Salim Bey'e kimse müdahale etmez ve Salim Bey kaçarak kurtulur. Nazmi Paşa komutasında iki tabur Niyazi Bey ve milis kuvvetlerini yakalamak ve isyanı bastırmak üzere Resne'ye gönderilir. Niyazi Bey dağda çeşitli planlar yapmaktadır. Öncelikle Bulgar çetelerle arayış sıkı tutmalıdır. Bu görevi Kaçakçı Ali'ye verir. Buna göre Sırp çete lideri Vahçanlı Metre adında biri, Bulgar çeteci Kriste'nin çocuğunu kaçırmıştır. Sırlara yardım eden Daskal adında biri vardır. Ali, Daskal'ı kaçırsa Kriste'nin çocuğunu kurtarabilecektir. Niyazi Bey ayrıca Ali'ye bir mektup daha verir. Bu mektubu görevi yerine getirdikten sonra okumasını söyler.

Sırp çeteleri Ohrili Fati, Kesriyeli Anna Laskaris ve Bulgar Lubinska'yı kaçırmışlardır. Pavlos Melas ve çetesi bu kadınları Sırp çetesinden kurtarırlar. Pavlos Melas kadınlarla birlikte kendi köyüne gelir. Ohrili ve Kesriyeli kadınlar Melas tarafından evlerine gönderilir. Melas Lubinska'dan etkilendiği için onu kendisi köyüne götürmek ister. Yolda Melas, Makedonya'nın Rumlar için Arz-ı Mevut olduğunu söyler. Büyük İskender'in dahi Yunan olduğunu iddia eder. Melas, Lubinska'yı köyüne ulaştırır. Muhtarın evine giderler. Eve Tane Nikolayeff de gelir.

Tane Nikolayeff, Osmanlı Bankası'nı İstanbul'da patlatma görevinin Lubinska'ya komite tarafından verildiğini söyler. Metroplit Efendi'nin her yerde anlattığı bankayı havaya uçurma hikâyesinin yalan olduğunu söyler ve olayın iç yüzünü anlatır. Lubinska komitenin verdiği görevi kabul eder. Kaçakçı Ali ise bu esnada Daskal'ı derdest eder ve Niyazi Bey'e gönderir. Kendisi de Kâni Bey'in yanına gider. Kâni Bey'in yanında dinlenirken Niyazi Bey'den aldığı mektubu açar. Mektupta Ali'nin İstanbul'a giderek Fehim Paşa'yı öldürmesi gerektiği yazmaktadır.

Sarayda Arnavut Ferit Paşa, padişaha istifasını verir. Abdülhamit ise olayları çok yönlü olarak düşünmektedir. Abdülhamit, Sultan Vahdettin'i çağırır. Onun fikirlerini öğrenmek ister. Vahdettin oluşan ortamda Kanun-i Esasi'nin ilan edilmesi gerektiğini bu sayede isyanın bastırılabilceğini daha sonra ise isyancıların tek tek tespit edilerek yok edilmesi gerektiğini belirtir. Padişahın görev vermesi halinde kendisinin de yardımcı olabileceğini söyler.

Sultan İkinci Abdülhamit, Metroviçe Komutanı Ferik Şemsi Paşa'yı Niyazi Bey'in yakalanması için görevlendirir. Ferik Şemsi Paşa, Manastır'a hareket eder. İttihat Terakki Cemiyeti ise Manastır'da Vali'yi tehdit eden bildirimler dağıtmaktadır. Niyazi Bey de Vali'yi tehdit eden bir mektup gönderir. Tüm bu tehditlerden korkan Vali istifası mektubunu saraya iletir. Miralay Sadık Bey ve beraberindekiler son olayları konuşmak üzere toplanırlar. Şemsi Paşa'nın ve ona destek veren Gansk kabile reisi Ağazade Rüstem Selim'in birbirlerine gönderdikleri mektupları okurlar. İttihat Terakki Cemiyeti'nin faaliyetleri görüşülür. Orada bulunanlar Şemsi Paşa'nın öldürülmesini kararlaştırırlar. Cemiyetin bir diğer toplantısında Karasu Bey, Mustafa Kemal'in İttihatçı olduğundan şüphe ettiğini belirtir. Cemâl Bey bu fikre karşı çıkar. Talât Bey ise Cemâl Bey'in, Mustafa Kemal'e olan sonsuz güvenine karşı çıkar. Mustafa Kemal'in mevcut durumda dost olsa da meşrutî hükümdarcılığa karşı olduğu için ilerde düşman olabileceğini söyler. Karasu Bey, orada bulunanlara Mustafa Kemal'i mason locasının içerisine çekmeye davet eder. Karasu Bey'e göre İttihat ve Terakki Cemiyeti en nihayetinde mason locasına bağlıdır ve öyle olmalıdır. Talât Bey de Karasu Bey'e Mustafa Kemal hakkındaki fikirlerinden dolayı karşı çıkar. Şemsi Paşa'nın öldürülmesi fikri bir süreliğine ertelenir ve Paşa'nın damadı Rıfat Bey aracılığıyla Paşa'ya cemiyete dâhil olması teklif edilmesi kararlaştırılır. Benzer bir karar Müşir İbrahim Paşa içinde düşünülür. Bu görev ise Cemâl Bey'e verilir.

Manastır Kaymakamı Sadık Bey, Selanik locasının Şemsi Paşa'yı

öldürmemesine sinirlenir. Şemsi Paşa'yı Manastır'da öldürmeye karar verir. Genç zabitlerden Atıf Bey adında bir genç bu görevi üstlenir. Mahmut Bey ise Atıf Bey'e bu işte destek olacaktır. Şemsi Paşa, trenle Manastır'a giderken Rıfat Bey kayınpederinin yanına gelir ve Şemsi Paşa'yı İttihat Terakki konusunda uyarır. Şemsi Paşa uyarıları dikkate almaz. Şemsi Paşa'yı Manastır'da Vali Hıfzı Paşa karşılar. Telgraf haneden çıkışlarında Atıf Bey, Şemsi Paşa'yı vurur. Atıf, bu esnada yaralanır. Fakat kaçmayı başarır. Atıf, Mahmut Bey'in evinde bir süre saklanır bu esnada ona Mahmut Bey'in annesi Emine Hanım bakar. Atıf iyileştikten sonra isyancı taburuna katılmak üzere bir gece şehirden kaçar. Olay büyük infial uyandırır. Müşir Osman Fevzi Paşa Manastır Fevkalade Kumandanı unvanı ile atanır.

Lübinska yıllar önce patlamada kullanılan Osmanlı Bankasının karşısındaki binayı kiralar. Hafiyeler tarafından tedbir amaçlı boş bırakılan binanın bir kadın tarafından kiralanması dikkatleri çeker. Fehim Paşa'nın yardımcısı Hafiyeye Süreyya, olayı hemen Fehim Paşa'ya iletir. Paşa kadının bir an önce yakalanmasını emreder. Fehim Paşa bu esnada Bursa'da Çekirge'deki köşkündedir. Süreyya tarafından yakalanan Lubinska, Çekirge köşküne götürülür. Fehim Paşa, Lubinska'dan etkilenir ve ona sahip olmak ister. Bu esnada Ali, gizlice köşke girmiştir. Lubinska'nın orada bulunduğu haberi yoktur. Ali, Lubinska'yı kurtarır ve hızla oradan uzaklaşırlar.

Cemiyet tarafından Manastır iskat edilir. Müşir Osman Paşa derdest edilir. Sultan Abdülhamit, Yıldız Sarayı'nda Sait ve Kemal Paşa'nın son kez fikirlerini sorar. Onlar da Kanun-i Esasi'nin ilan edilmesi gerektiğini söylerler. Üç yüz yirmi dört temmuzunda halk Kanun-i Esasi'yi ilan eder.

3.5.3. Romanın Konusu

Bu bölümde romanda geçen olaylar romanın özeti kısmında ayrıntısıyla verildiği için tekrar anlatılmayacak yazarın Karlı Dağlar (Makedonya) romanındaki olayları kurgulayış prensipleri olumlu olumsuz yönleriyle tespit edilmeye çalışılacaktır.

Eser Makedonya'da yaşayan halkların ve Osmanlı Devleti bürokrasisinin genel görünümün anlatıldığı uzunca bir giriş kısmından sonra dört ana bölüme ayrılmıştır. Eserin oldukça hacimli olan birinci kısmında Makedon çetelerinin faaliyetlerine ve Makedonya bölgesinde görev yapan subayların katlandıkları zorluklara değinilir. Selanikte İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kuruluş ve genişleme faaliyetlerine de yine bu bölümde yer verilir. İkinci kısımda ise Lubinska'nın komitanın görevi gereği kiraladığı ev yüzünden Fehim Paşa'ya yakalanması ve Kaçakçı Ali'nin Niyazi Bey'in verdiği Fehim Paşa'nın öldürülmesi gerektiği belirten mektubu okuyup yola çıktığı olaylarının anlatıldığı bölümdür. Üçüncü bölümde ise Yıldız Sarayı'nın, Niyazi Bey'in isyanı karşısında takındığı tavır ve aldığı önlemler anlatılır. Şemsi Paşa'nın öldürülmesi de yine bu bölümde anlatılır. Son bölümde ise Lubinska'nın Ali tarafından Fehim Paşa'nın elinden kurtarılması ve Kanuni Esasi'nin tekrar ilan edilmesi konu edilir.

Karlı Dağlar romanında bin dokuz yüz altı yılı başlarından Kanuni Esasi'nin ilan edildiği Temmuz bin dokuz yüz sekiz yılları arasında Osmanlı Devletinin Makedonya sınırlarında geçen olaylar konu edilir. Eserde Makedonya bölgesinde bulunan Sırp, Yunan, Bulgar ve Arnavut çetelerinin komitacılık faaliyetleri, Osmanlı Devleti Üçüncü Ordu içerisinde oluşturulan İttihat ve Terakki Cemiyeti faaliyetleri, İkinci Abdülhamit Han ve Ferit Paşa'nın Makedonya yönetimi konusundaki tutumları ve Bulgar komitacı Lubinska ile tütün kaçakçısı Ali'nin aşk serüvenleri eser boyunca paralel olarak ilerler.

Eser bir dönemin panoramasını çizdiği için etkin bir ana karakter ve ona bağlı ana bir olay eserde bulunmamaktadır. Buna karşın Sultan İkinci Abdülhamit Han, Mustafa Kemal, Cemâl Paşa, Enver Paşa, Niyazi Bey, Kaçakçı Ali, Lubinska gibi karakterler eser boyunca olaylarda etkin bir şekilde yer alırlar. Eser Osmanlı subaylarının Bulgar köylerinde komitacılık faaliyetleri hakkında yaptıkları tetkikattan bir sonuç alamamalarının anlatıldığı bir olay ile başlar. Kanuni Esasi'nin

ilanından sonra kaçakçı Ali ile Lubinska'nın evliliği ile son bulur. Yazar eserin hemen başında Bulgar çeteci Baklaciye'nin ölümünü tam olarak açıklamaz. Eser boyunca açıklanmayan bu durum eserin sonunda Bulgar komitacılar ile İttihat ve Terakki subaylarının sohbetinde açıklanır.

Eser olay örgüsü bakımından birbiriyle alakalı alakasız birçok olayın iç içe geçmesi ile oluşturulur. Bazı olaylara romanın konusu ile çok uzaktan alakalı olmasına karşın yazar tarafından oldukça uzun yer verildiği görülür. Yazarın kendisini esere dâhil etmek amacıyla oluşturulduğu göze çarpan Cemâl Paşa'nın Fevziye Mektebi'ni ziyaret etmesi ve Fevziye Mektebi talebelerinin günlük yaşantıları eser ile doğrudan alakalı olmayan bölümlerdir.

Eserin olay örgüsünde göze çarpan teknik hata ise yazarın diğer romanlarında da görülen olayların ve kişilerin tesadüfen kesişmesidir. Örneğin Lubinska ve Kaçakçı Ali, Fehim Paşa'nın Bursa'daki konağında tesadüfen karşılaşırlar. Yine Ali'nin kardeşi Teğmen Fehim ile karşılaşması ve yakalandıktan sonra kurtulmasının nedeni olan eski dostu olan Kaleş Şevki ile karşılaşması da tesadüfendir.

3.5.4. Tema

Eserin ana teması olarak Kanuni Esasi'nin tekrar ilanı öncesinde Makedonya topraklarında yaşanan komitacılık faaliyetleri, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin faaliyetleri ve Sultan İkinci Abdülhamit'in yönetim anlayışı seçilmiştir. Yazar Sultan İkinci Abdülhamit'in Meşrutiyet'in ilanı öncesi tavrını ve içinde bulunduğu durumu şahsi bakış açısı ile olumsuz aktarmıştır. Buna karşın Mustafa Kemal'in Meşrutiyet öncesinde bile Cumhuriyetçi fikirlere sahip olduğu belirtilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk ve fikirleri yüceltilmiştir.

Eserin bin dokuz yüz kırk beş yılında yayımlandığı düşünüldüğünde yakın tarihte yaşanmış bir olay ve kişileri şahsi bakış açısı ile kaleme aldığı görülür. Metnin ana teması bu çerçevede oluşturulur. Yazar anlatıcı eserde İkinci Meşrutiyet'in ilanının gerekliliğini gözler önüne sermeye çalışmıştır. Buna göre Makedonya topraklarında yaşayan gayrimüslim halkların çetecilik faaliyetleri, askerin içinde bulunduğu zor çalışma koşulları, Avrupalı devletlerin ülkenin iç siyasetine karışma çabaları ve Sultan İkinci Abdülhamit ve Ferit Paşa hükümetinin Makedonya'da çıkan isyanlara karşı çözüm üretmeyen tam tersine Makedonya sorununu içinden çıkılmaz hale getiren yönetim kararları ve İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından Kanuni Esasi'nin tekrar ilanı için girişilen faaliyetler İkinci Meşrutiyet'in ilanını zorunlu hale getirmiştir.

Yazar, İttihat ve Terakki Cemiyeti kadrosuna karşı da şahsi bakış açısını ön plana çıkarmıştır. Buna Enver Paşa aşırı ihtiraslıdır. Yine cemiyetin önde gelenlerinde Karasu Bey'de mason locasının çıkarlarını cemiyetin çıkarlarından üstün tutan biridir. Buna karşın Mustafa Kemal Atatürk çevresindeki herkesin ilgisini çeken Cumhuriyetçi fikirlerini hiçbir ortamda çekinmeden dile getiren biridir.

Eserde yer alan temalardan bir diğeri çetecilik faaliyetleridir. Makedonya topraklarında yaşayan gayrimüslim toplumların giriştiği çetecilik faaliyetleri bölgede yaşayan Müslüman Türklerin ve bölgede görev yapan Türk subaylarının da devlet yönetimine karşı çetecilik faaliyetlerine girişmelerini sağlamıştır. Yazar Makedon çetelerinin faaliyetlerini aktarırken komitacıların yaptıkları eylemleri olumsuz aktarmamış bir bakıma olumlu aktarmıştır. İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra gayrimüslim komitacılar ile Türk subaylarının aynı masa etrafında buluşmaları ve Kaçakçı Ali ile Bulgar komitacı Lubinska'nın eserin sonunda mutlu bir birlikteliğe

kavuşmaları bu bağlamda anlatılmıştır.

Eser boyunca İkinci Abdülhamit ve hükümeti yani Osmanlı Devleti hanedanı yazarın diğer tarihi romanlarında olduğu gibi olumsuz bir bakış açısı ile aktarılırken özgürlüğü, cumhuriyeti savunan Türk halkı ve Makedonya topraklarında bulunan diğer halklar yüceltilmiştir.

Eserde yer alan temalardan diğeri ise de aşktır. Eserde Kaçakçı Ali ile Bulgar komitacı Lubinska'nın yolları romanın başında kesişir ve birbirlerine aşık olurlar. Roman bazen birlikte bazen ayrı hareket eden çiftin yolları Fehim Paşa'nın konağında tekrar kesişir ve eserin sonunda bir daha ayrılmamacasına birleşir. Kaçakçı Ali ve Lubinska arasındaki aşk teması yazar tarafından Makedon topraklarında yaşayan halklar arasında herhangi bir sorun olmadığını Makedonya'da yaşanan sorunun Osmanlı Hanedanı'nın uyguladığı yönetim anlayışı ve Avrupalı devletlerin bu topraklarda uyguladığı ayrılıkçı politikalar olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

3.5.5. Kişiler

Karlı Dağlar (Makedonya romanı İkinci Meşrutiyet'in ilanı öncesi Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da yer alan Makedonya bölgesinde yaşanan olayları anlatan tarihi bir roman olması dolayısıyla eserin kişi kadrosu geniştir. Eserin temelinde yazarın diğer romanlarının tersine ana karakter bulunmamaktadır. Eserin tamamına bakıldığında ise Sultan İkinci Abdülhamit Han, Cemâl Paşa, Enver Paşa, Talât Paşa, Mustafa Kemal Atatürk ve Kaçakçı Ali'nin eser boyunca adı geçen kişiler olduğu görülür. Tarihi bir roman olması dolayısıyla eserde geçen kişiler tarihte yaşamış gerçek kişilerdir. Yazar tarihi karakterleri kendisinin de eserde anlatılan Makedonya bölgesinde doğup büyümesi dolayısıyla çocukluğundaki anıları, ailesinden duydukları ve yaşadığı dönemdeki yansımaları ile tekrar kendi tasavvurunda kurgulamıştır. Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da yaşayan bütün milletlerine ait bu tarihi karakterler eserde yazarın bakış açısı ile aktarılmıştır.

Eserde yer alan kahramanlar cinsiyetleri bakımında incelendiğinde yazarın diğer tarihi romanlarının aksine bu eserde kadın kahramanların eserin ana kişilerinden olduğu görülür. Şemsi Paşa'yı vuran Teğmen Atıf'a yardım eden Mahmut Bey'in annesi Emine Hanım ve Hüseyin Muhittin Bey'in karısı Zehra Hanım dışında eserde Türk kadınına yer verilmez. Bu kadınlarda eserde sadece isim olarak yer alırlar. Kadınlar daha çok Bulgar ve Yunan komitelerinde aktif yer alan çeteci gayrimüslim kişilerdir. Eserde yer alan kadın kahramanlar Tane Nikolayeff'in kız kardeşi Lola, Lepiska ve Kaçakçı Ali'nin sevgilisi Bulgar komitacı Lubinska'dır. Bu eserde de erkek kahramanların kadın kahramanlardan çok olduğu görülür. Kadın karakterlerden özellikle Lubinska eser boyunca aktif bir şekilde olaylara dâhil olmuştur.

Romanda yer alan kişiler milletlerine göre incelendiğinde ise Türk milletinin dışında Bulgar, Rum, Arnavut, Sırp, Alman, Amerikan milletlerine mensup kişilere yer verilmiştir.

Romanda yer alan kişiler Müslüman, Yahudi ve Hıristiyan dinine mensup kişilerden oluşur. Hıristiyan dini içerisinde ise Ortodoks ve Protestan mezheplerine yer verilir.

Eserde Üçüncü Ordu'da ve Makedonya bölgesinde İkinci Meşrutiyet öncesi görev yapmış birçok Türk subaya yer verilir. Bunların çoğu tarihte yaşamış gerçek

kişilerdir. Bunlar; Mustafa Kemal (Atatürk), Talât Bey, Cemâl Bey, Binbaşı Enver Bey, Fethi Okyar Bey, Mithat Şükrü Bey, Naki Bey, Doktor Nazım, Canbolat Bey, Ömer Naci Bey, Bursalı Tahir Bey, Topçu Yüzbaşı Yusuf Ziya Bey, Yarbay Sadık Bey, Drama Polis Komiseri Giritli Saki Bey, Avcı Tabur Binbaşı Remzi Bey, Teğmen Habip Bey, Teğmen Tevfik Bey, Selanik Vilayet Tercümanı Fahri Bey, Resne Komutanı Niyazi Bey, Kâzım Nami Bey, Binbaşı Hakkı Bey, Ustrumca Polis Amiri Boşnak Salih Bey, Nedim Bey, Binbaşı Hüsamettin Muhittin Bey, Drama Posta Müdürü Rauf Bey, Ziya Bey, Teğmen Fehim Bey, Nedim Bey, Ustrumca Kaymakamı Süleyman Kâni Bey, Yüzbaşı Doğan Bey, Teğmen Atıf Bey, Teğmen Mahmut Bey, Teğmen İrfan Bey, Teğmen Kaleş Şevki Bey vb. bu kişiler İttihat ve Terakki Cemiyeti mensubu veya cemiyete yakın kişilerdir. Rütbe olarak bakıldığında ise bu subayların daha çok alt rütbelerdeki genç subaylar oldukları dikkat çeker. Bunların dışında Selanik Merkez Kumandanı Nazım Paşa, Serez Bölge Komutanı Mareşal İbrahim Paşa, Manastır Valisi Hıfzı Paşa, Fehim Paşa, Ahmet Ferit Paşa (Sadrazam), Hasan Tosun Paşa, Birinci Ferik Şemsi Paşa, Umumi Müfettiş Hüseyin Hilmi Paşa gibi subaylar ise İkinci Abdülhamit'e bağlı subaylardır.

Eserde Makedonya bölgesinde yaşayan sivil insanlara da yer verilir. Bu kişiler daha çok subaylarla yakın ilişki içinde bulunan bölge eşrafından kişilerdir. Tütün işi ile uğraşan Dedeğaçlı Hacı Saffet, İpekçi Rıfat ve İsmail Efendi Kardeşler, Nuri Ağa, Ustrumca eşrafından Nafi Bey, Ustrumca Melami tekkesi şeyhi Arap Şeyh bu kişilerdendir.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu on üç yaşına kadar Drama'da yaşamıştır. Eserde Nizamettin Nazif kendisine ve ailesine de yer vermiştir. Yazarın bin dokuz bir yılında doğduğu düşünüldüğünde olayların geçtiği zamanda Nizamettin Nazif yedi sekiz yaşlarında ilkokul öğrencisidir. Nizamettin Nazif'in babası avukat Tepedelenli Süleyman Celâleddin Nazif Bey, eserde gerçek kişiliği ile yer alır. Celalettin Nazif Bey'in iş için Manastır'dan Selanik'e yaptığı tren yolculuğunda Demirhisar garından binen Doktor Gesler ile Selanik'e kadar yolculuk ederler. Kolombo oteline yerleştiklerinde Celâl Nazif Bey Gesler'e yemek ısmarlamak istese de kendisini bir daha göremez. Manastır karakolunda Baklaciyef'in öldürülmesinden önce Celâleddin Bey'in evine hırsız girer. Bu olayın anlatıldığı bölümde ise yazar ailesini okuyucuya tanıtır. Nizamettin Nazif'in babaannesesi Rüküş Hanım, dedesi Ahmet Ağa ve kardeşi Velidüddin (eserde Velieddin olarak geçer) bu esnada evdedirler. Nizamettin Nazif, o dönemde Fevziye Mektebi'nde yatılı olarak

okumaktadır. Yazar kendisini ise Talât Bey'in Fevziye Mektebi Müdürü'nü ziyaretinin anlatıldığı bölümde anlatır. Okulda yatılı öğrenciler arasında oluşan gruplar arasında marul yıkama sırası tartışmasından dolayı kavga çıkar. Gruplardan birinin elebaşları Dramalı Nizamettin'in ve Selanikli İhsan İpekçi'dir. Nizamettin müdür Cavit Bey'in yanına götürüldüğünde Cavit Bey ziyaretime gelen Talât Bey ile görüştüğünden dolayı ceza almaz.

Eserde Türklerin dışında Makedonya'da yaşayan birçok millete ait kişilere de yer verilir. Bunlar daha gayrimüslim çetelerin liderleri ve üyeleridir. Bunlar Bulgar komitacılar; Baklaciyeff, Tüfekciyef, Tane Nikolayeff, Metropolit Kerasimoff, Sandalcıyef, Sandalcıyef'in yardımcısı Hırsto, Donçe Kaptan, Sararoff, Protogeroff, Dimitriyeff, Hırsto Dantef, Resneli Dangul, Lepiska, Lola, Lubinska Yunan komitacılar; Yuvan, Pavlos Melas Arnavut komitacılar; Cercis, Kreste ve Kermanlı Petriçe ve Sırp çete lideri Vahçanlı Metre'dir. Bu kişilerin dışında Bulgar Prensi ve onun özel kâtibi Alman Doktor Gesler'e de eserde yer verilir. Protestan mezhebini yaymak amacıyla Bulgaristan'a gelen ve kaçırıldığı iddia edilen Amerikan Mis Stone ise eserde sadece isim olarak yer alır. Mis Stone'u kurtarmak amacıyla gelen heyet ise Amerikan Sefaret Baş Tercümanı Mösyö Karcali, Baybıl Havuz Protestan Müessesesi reisi Mösyö Pitt ve Taymis gazetesi Türkiye muhabiri Mösyö Met'den oluşur.

Mustafa Kemal adı ilk olarak Selanik'te rıhtım caddesinde yürüyen genç subaylara karargâhta görevli Kazım Nami Bey adlı bir subayın Mustafa Kemal'in Selanik'e görevlendirildiği haberini vermesi ile yer alır. Orada bulunan subaylar daha önce Mustafa Kemal'i tanıdıkları için bu habere çok sevinirler. Haberin mutluluğundan birer bira içerler. Mustafa Kemal'in Selanik'e gelişinde fiziki görüşü şöyle aktarılır; “ *Gözlüklü ve hafif sakallı bir subay, Fransız Bandıralı bir vapurdan rıhtıma çıkan mavi gözlü, sarı saçlı ve çok temiz kıyafetli bir adama doğru koşmuş ve uzun uzun sarmaşıktan sonra bir arabaya binerek Molozboyu'na yollanmışlardı.*”²⁴⁶ Mustafa Kemal Selanik'e geldiği ilk gece arkadaşları ile Çavuşmanastırı mahallesinde gece yarısı bir araya geldiğinde fikirlerini sözlerini hiç dolandırmadan sıralar. Ona göre Osmanlı Devleti dağıldığında birlik içinde olan milletler hayatlarını devam ettirecek fakat hiçbir hazırlığı bulunmayan Türk halkı yok olup gidecektir. O yüzden batan bir tekneye benzettiği Osmanlı Devleti içerisinde Türkler

²⁴⁶ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945, s. 109.

şuurlanmalıdırlar. *“Küçük bir fedakârlığımız, batan bu tekne içinde zinde bir millet yaratabilir.”*²⁴⁷ Mustafa Kemal, bu şuurun ilk adımı olarak Şam’da Osmanlı Hürriyet Cemiyeti adlı bir örgüt kurduğunu belirtir. İçindeki heyecan çevresindekilerin onu dikkatle dinlemesini sağlamıştır. *“Mustafa Kemal’in gözlerinde öyle bir enerji ışıltıyor ve sesinde öyle ateşli bir iman yanıyordu ki hepsini, çok derinden gelen ve yürek kabartan bir heyecan sarıvermişti.”*²⁴⁸ Mustafa Kemal’in çevresindekileri etkisi altına aldığı eserin muhtelif yerlerinde sıralanır. Eserde Mustafa Kemal’in İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne yakın durduğunu fakat bu locaya üye olmadığı belirtilir. Mustafa Kemal’in fikirlerini açıkça herkesin içerisinde belirtmesi İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin tepkisini çektiği eserin muhtelif yerlerinde belirtilir. Selanik posta memurlarından Kemal adlı bir üye Mustafa Kemal’i cemiyete şöyle şikâyet eder. *“Ben ana bir bazı kardeşlerin yanlış yola saptıklarını görüyorum, bilhassa Mustafa Kemal... Bu arkadaş ateşli bir genç. Fakat pek müfrit (aşırı). Talakatli, zeki, mantığı kuvvetli bir adam olması bu yola saptak istidadını açığa vuruyor. Yapılan bütün teşebbüsler neticesiz kaldı; bu genç erkâniharbi locaya sokamadık. Geçenlerde Selanik’e gelen bir genç zabitten onun söylediklerini şöyle işitiverdim; ürktüm. Müfrit milliyetperver bir hırsı ve müfrit demokrat bir cumhuriyet taraftarı olduğunu açıktan açığa söylüyormuş.”*²⁴⁹ Mustafa Kemal eser boyunca İttihat Terakki’nin çalışmalarını yetersiz bulur ve hiçbir zaman bu cemiyete üye olmaz. Ona göre cemiyet Sultan İkinci Abdülhamit’in tahttan inmesi ve Kanuni Esasi’nin tekrar yürürlüğe girmesi için planlar yapmaktadır. Fakat daha sonrası için uygun gördükleri Meşrutiyet Mustafa Kemal’e göre yetersizdir. Asıl lazım olan cumhuriyettir. Cemiyet ise Mustafa Kemal’i bugünün dostu geleceğin düşmanı olarak görmektedir. Cemal ve Talat Beyler ise cemiyette Mustafa Kemal’e karşı gösterilen tepkileri Mustafa Kemal adına savunan kişilerdir.

Sultan İkinci Abdülhamit, eserde yazarın şahsi bakış açısı ile olumsuz aktarılır. Sultan ve saray yönetimi Makedonya’da yaşanan sorunların asıl sorumlusu olarak gösterilmeye çalışılır. Eser boyunca Sultan İkinci Abdülhamit’in korku içerisinde olduğu vurgulanır. Bu korkunun nedeni kurduğu yönetimin yıkılmasıdır. Makedonya’daki çetelere karşı kurulması önerilen çete benzeri birlikleri ise ileride kendisine düşman olabileceği endişesi ile kabul etmemiştir. Sultan Abdülhamit,

²⁴⁷ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945, s. 111.

²⁴⁸ a.g.e., s. 110.

²⁴⁹ a.g.e., s. 248.

çevresindeki herkese karşı şüpheli yaklaşımı ile dikkat çeker. Ona göre herkes kendi görevlendirdiği kişiler bile kendisi aleyhine çalışmaktadır. Yaşanılan dönem ise bir istibdattır. Yazar tarafından olumsuz tabirlerle sıfatlandırılan padişah okuyucuya yaşananların karşı asıl sorumlu olarak gösterilmek istenir. ‘‘Kızıl Sultan’’²⁵⁰, ‘‘Beynine kuduz girmiş nemrut’’²⁵¹, ‘‘Müstebit (zorbacı)’’²⁵², ‘‘Hain’’²⁵³ gibi olumsuz sıfatlarla itham edilir.

Enver Bey, İttihat ve Terakki'nin Makedonya topraklarında kurulup gelişmesini sağlayan kişidir. O zamanlar binbaşı rütbesinde olan Enver Paşa, yazar tarafından olumlu olarak aktarılmaz. Niyazi Bey'in askerleri ile dağa çıktığı günlerde İttihat ve Terakki üyeleri arasında geçen bir sohbetten Enver Paşa'dan haris olarak bahsedilir. Yazar tarafından Mustafa Kemal'e karşı gösterilen hayranlık Enver Paşa'ya gösterilmez. Eserde Nazım Paşa'nın vurulma hadisesinden sonra İstanbul'a Yıldız Sarayı'na çağrılan Enver Bey'in ortada olmadığı belirtilir. Enver Bey eserde doğrudan aktarılmayan İttihat Terakki'nin gizli lideri olarak gösterilir. Üçüncü Ordu'ya gönderilen paşalara yapılan suikastların de planlayıcı olarak Enver Bey işaret edilir. Enver Bey'in en yakınında olan Cemal ve Talat Beyler dâhil genç subaylar onun hırsından şikâyetçidir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne mensup genç zabıtlardan Sadık Bey'in şu sözleri bu doğrultudadır: ‘‘Temenni edelim ki Enver’le Niyazi de beşinci dereceden birinci dereceye geçen birçokları gibi yarın şımarmasınlar, gönlüm çok isterdi ki bu silahlı çıkışın başında bir Enver bulunacağına bir Mustafa Kemal bulunsaydı.’’²⁵⁴

Cemâl Bey, eserde genç bir yüzbaşısıdır. Eser boyunca Karasu Bey ile birlikte İttihat ve Terakki'nin Selanik'teki en ateşli taraftarlarıdır. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Mason locasına dâhil olması fikrine karşı ise Karasu Bey ile anlaşamazlar. Cemâl Bey, Mustafa Kemal'in Selanik'e gelmesinden itibaren Mustafa Kemal Atatürk'e en yakın duran kişidir. Yazar tarafından Enver Bey ile aralarında bir sorun olmamasına karşın Enver Bey'den çok fazla haz etmediği sezdirilir. Cemâl Bey'in (Cemâl Paşa) eserde rütbe meraklısı olarak gösterilir. Mustafa Kemal'in Selanik'e atandığını duyduğunda sorduğu ilk şey Mustafa Kemal'in rütbe değişikliği nedeniyle mi Selanik'e geldiğidir. Eserde Mustafa Kemal'e olan sonsuz güveni

²⁵⁰ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945, s. 248.

²⁵¹ a.g.e., s. 262.

²⁵² a.g.e., s. 284.

²⁵³ a.g.e., s. 262.

²⁵⁴ a.g.e., s. 262.

defalarca tekrarlanır. Kendisinin yanında Mustafa Kemal'in eleştirilmesine tahammül edemez.

Talât Bey, eserde yer alan bir diğer tarihi kahramandır. İttihat ve Terakki'nin hükümete gelmesinden sonra sadrazamlık makamına gelen Talât Bey eserde İttihat ve Terakki'nin Selanik şubesinin başında bulunan kişilerdendir. Eserde yazar tarafından Cemâl Bey gibi olumlu aktarılmıştır. Eser boyunca Mustafa Kemal'e ve onun fikirlerine karşı olumludur. Yine Cemâl Bey gibi cemiyet içerisinde Mustafa Kemal'e karşı yöneltilen eleştirileri karşılayan, Mustafa Kemal'i savunan kişidir. Eser boyunca İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne genç subay ve eşraftan kişileri dâhil etmek için uğraşır.

Eserde tarihi karakterler aktarılırken tarafsız bir gözlem yapılmadığı görülür. Dönemin padişahı Sultan İkinci Abdülhamit ve yönetimi eleştirilirken Mustafa Kemal ve İttihat ve Terakki Cemiyeti genç subayları olumlu olarak aktarılmıştır.

Eserde bu kişilerin dışında adından sıklıkla bahsedilen kişiler ise Karasu Bey, Kaçakçı Ali ve Bulgar komitacı Lubinska'dır. **Karasu Bey**, İttihat ve Terakki'nin Selanik'teki en etkili ismidir. Yazar eserde bu kişi hakkında yaptığı açıklama da Musevi olduğunu belirtir. Ayrıca Birinci Dünya Savaşı'nda üç milyon kazandığının söylendiğini aktarır. Karasu Bey mason locasına bağlı bir İttihat ve Terakki Cemiyeti fikrindedir. Ayrıca eserde cemiyetin Avrupalı Devletler ile olan bağlantısını da sağlayan kişidir. **Kaçakçı Ali**, aslında Hukuk Fakültesi ikinci sınıf öğrencisidir. Güçlü bir fiziki yapıya sahip olan Kaçakçı Ali Makedonya bölgesindeki karışıklıklardan yararlanarak tütün kaçakçılığı yapmaktadır. Küçük Paris köyünde tanıdığı Lubinka adlı Bulgar komitacıya âşık olur. Eser boyunca sürekli Lubinska ile kaçak hayatı yaşayan Ali eserin sonunda Niyazi Bey'in birliklerine katılır ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin askeri kanadının önemli bir ismi olur. Lubinska ise eserde aktif bir şekilde yer alan kadın kahramandır. Bulgar komitasının etkili bir militanıdır. Eserde güzelliği ile bütün erkekleri etkilediği belirtilir. Kaçakçı Ali'ye âşık olduktan sonra Ali'ye karşı sadakatini sürekli olarak korur. Makedonya'nın Makedonların olduğu fikrindedir. Ona göre kişinin milletinin önemi yoktur. Bu topraklarda yaşayan herkesin bu toprakların özgürlüğü için savaşması gerektiğini düşünür. Kaçakçı Ali'nin Makedonya'da başlayan isyana karışmasını sağlayan kişidir. Ali'ye karşı sürekli olarak isyana katılması konusunda baskı yapmıştır. Eserin sonunda Kaçakçı Ali ve Lubinska saadete kavuşmuşlardır.

3.5.6. Zaman

Eser Makedonya bölgesinde bin dokuz yüz altı bin dokuz yüz sekiz yılları arasındaki yaşanan olayları konu edinir. Eserin başında yaşanan olayların başlangıcı bin dokuz yüz senesi olarak belirtilse de bu tarihin çok gerçekçi olmadığı görülür. Çünkü Mustafa Kemal'in Üçüncü Ordu'da görevlendirilmesi bin dokuz yüz altı yıllarıdır. Eserde anlatılan zaman unsuru genel özellikleri bakımından gerçekçidir. Yazar eserde genel olarak mevsimsel zaman belirtse de bazı olaylarda "*bin dokuz yüz üç senesi Temmuz ayının on ikinci gecesi*"²⁵⁵ gibi doğrudan zaman da belirtilir.

Eserde zaman kavramı belirtilirken Rumi ve Miladi takvimin bir arada kullanıldığı görülür. Eserin Makedonya bölgesinde yaşanan olayları özetlediği bölümlerde zaman kavramında yaz günü, bin dokuz yüz altı yılı başları gibi kapsayıcı zaman ifadeleri kullanırken önemli tarihi olayları kullanırken doğrudan gün ve ay belirten zaman ifadeleri kullandığı görülür. İttihat ve Terakki'nin askeri isyanı başlatması ilk olarak şöyle aktarılır. "*324 senesi Haziranının 21inci günü Resne'de hayat, ılık bir güneş altında bütün tabii güzellikler içinde canlanırken...*"²⁵⁶

Eserde zaman genel olarak kronolojik zaman olarak verilir. Bazı bölümlerde ise yazarın bazı olayları açıklarken geriye dönüşler yaptığı görülür. Bulgar komitacılar Lubinska'ya Osmanlı Bankası'nı bombalama görevi verirken Tane Nikolayeff Osmanlı Bankası'na düzenlenen eski suikastları ve yapılan çalışmalarını zaman geriye dönüş yaparak baştan anlatır.

²⁵⁵ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945, s. 8.

²⁵⁶ a.g.e., s. 255.

3.5.7.Mekân

Eserin ana mekânı Makedonya bölgesidir. Makedonya bölgesinde yer alan birçok şehir, köy ve belde isimleri eserde ayrıntısı ile verilmiştir. Yazarın diğer romanlarından farklı olarak bu eserde bahsedilen yerler gerçektir. Bunda Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun çocukluk yıllarını bu bölgede geçirmesi etkilidir. Eserde olaylar ön planda tutulduğu için mekânların tasvirinde ayrıntıya inilmez. Romanda Makedonya bölgesinin dışında Osmanlı Devleti'nde dönemin yönetim merkezi olan Yıldız Sarayı ve Osmanlı Devleti şehirleri ile bazı Avrupa Devleti şehirlerinin isimlerine de yer verilir.

Eserde yer alan Makedonya bölgesi şehirleri şunlardır: Selanik, Drama, Serez, Resne, Kesriye, Manastır, Kavla, Petriç, Üsküp, Demirhisar. **Selanik**, eserde ayrıntısı ile anlatılan başlıca yerlerdendir. Yirminci yüzyılın başlarında Makedonya bölgesinin en büyük şehri olan Selanik eserde İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin merkezi olması bakımından da önemlidir. İttihat ve Terakki'nin Kanunu Esasi'nin tekrar yürürlüğe girmesi için başlattığı çalışmalar bu şehirde başlamıştır. Eserde Selanik şehri ayrıntısı ile tasvir edilmez. Fakat genç subayların faaliyetleri esnasında şehrin önemli mekânları anlatılır. Bunların en önemlileri Kafeşantan, Beş Çınar çay bahçesi, Kolombo Otel, Grand Otel, Çavuşmanastırı mahallesindeki İttihat ve Terakki'nin toplandığı mason locası evi, Telgrafhane, Hükümet binası vb. **Kafeşantan**, Selanik şehrinin müzikli eğlenceli bir mekânıdır. En büyük özelliği kırk elli kişiden oluşan muazzam bir müzik grubunun bulunmasıdır. Selanik'te zengin müşteriler için locaları da bulunan mekân Selanik'teki asker ve zenginlerin uğrak yeridir. Cemal Bey özellikle bu mekâna sıklıkla gelmektedir. Selanik'te ayrıntısı ile tasvir edilen yer ise **Beşçınar**, bahçesidir. Oldukça geniş bir mekâna yayılan bahçe şehrin birçok eğlence ihtiyacını birlikte karşılamaktadır. *“Beşçınar bahçesinin birkaç kısmı vardı. Faraza Lunapark, Çocuk bahçesi... Ortaoyunu oynanan, hatta vahşi hayvanlar teşhir edilen tarafları bile vardı. Gündüzleri oraya gidenler, küçücük bir kameriye içinde tuhaflik yapan cüceleri veya bin kiloluk güller kaldıran Cihan pehlivanlarını seyredeler, bazı geçkin çapkınlar da çocuk bahçesinin etrafında dolaşarak dadılar, sütineler ve körpe hizmetçi kızlarla aşnafişna ediyorlardı.”*²⁵⁷ Ayrıca mekânda dönemin en ünlü musikişinası Udi

²⁵⁷ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945, s. 84.

Ahmet Efendi şarkılar söylemektedir. Eserde Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun babası Celâl Nazif Bey'in iş seyahatlerinde geldikçe kaldığı yer de olan iki otelden bahsedilir. Bunlardan Grand Otel daha çok hovardalık yapmak amacıyla şehre gelenlerin tercih ettiği oteldir. Kolombo oteli ise şehrin bir diğer önemli otelidir. Doktor Gesler ve Celâl Nazif Bey de şehre geldiklerinde bu otelde kalmışlardır.

Eserde cemiyetin toplanma yeri olarak Çavuşmanastırı Mahallesi'ndeki iki katlı ev belirtilir. Bu ev Karasu Bey'e aittir. Bu evden farklı olarak Mithat Şükrü Bey'in evi de yine cemiyet toplantıları için kullanılan mekândır.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun da eserin anlatıldığı dönemde öğrenim gördüğü Feyziye Mektebi de romanda mekân olarak geçer. Okul eserde şöyle aktarılır. *'Her hafta talebenin tekerrür eden bir ananesi vardı. Perşembe akşamı evlerine gidenler, Cuma günü gezip tozduktan sonra mektebe dönerken evvela zerzevatçılara uğrarlardı. Sonra Hükümet meydanındaki şekerciden alkollü şeker alırlardı. Sonra... Ah sonra da Feyziye mektebinin leylî kısmına çıkan dik yoluşu turmanurlar, meşhur Kibar ailesinin konağı önünden geçerek yan yana iki büyük ahşap konaktan ibaret olan binaya girerlerdi.'*²⁵⁸

Eserde Selanik'ten sonra adı en çok geçen şehir **Manastır** şehridir. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun ailesi de bu şehirde yaşamaktadır. Dervişbali mahallesinde bulunan iki katlı bir evde yaşayan aile Hasip takma isimli Bulgar komitacının eve hırsızlık amacıyla girmesi ile eserde yer alır. Resne şehri ise İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin askeri ayaklanmasının ilk olarak bu şehirden başlaması bakımından önemlidir.

Eserde Makedonya bölgesinde yer alan Türk, Bulgar, Yunan ve Arnavut milletlerine ait birçok köy ismine de yer verilir. Bu köyler; Doksat, Pursiçan, Ravika, Kalembek Çiftliği, Kesriye, Yeniköy, Beliçka, Bereketli Ova ve Küçük Paris köyleridir. Bu köyler içerisinde Küçük Paris köyü Makedonya bölgesinin meşhur eğlence yerlerinden biridir. Lubinska da bu köyde bulunan eğlence evinde çalışmaktadır. Makedonya bölgesinde eşraftan zengin kimseler bu köye ve buradaki eğlence evine sık gelmektedirler. Eserde yer ismi olarak bahsedilen yerlerden Rilo Manastırı ise bir ibadethane olmaktan ziyade Bulgar komitacıların çetecilik faaliyetlerinin merkezi olarak gösterilir. Bektaşî Tekkesi ise eserde geçen bir diğer ibadet yeridir.

²⁵⁸ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945 1945, s. 330.

Eserde yer alan şehirlerden bir diğeri ise **İstanbul**'dur. İstanbul'da mekân olarak seçilen yer ise dönemin yönetim merkezi olan Yıldız Sarayı'dır. Yıldız Sarayı eserde ayrıntısı ile tasvir edilmez. Sadece isim olarak yer alır. İstanbul'da bahsi geçen bir diğeri ise Osmanlı Bankası'nın bulunduğu Galata'dır. Galata günümüzdeki konumundan pek farklı tasvir edilmez. *“Galata her günkü rengini almaya başlamıştı. Havyar hanının önü dalaverecilerle dolmuş, fesli, abani sarıklı, şapkalı binlerce adam gidip geliyordu. Atlı tramvayların önlerinde koşarak boru öttüren çığırkanlar, şaklıyan kamçılar, pirinç düğmeli üniformaları içinde sadrazam gururu ile insanlara tepeden bakan konak arabacıları, bir sahneyi tamamlayan cins cins figüranlar gibi ortada belirmişti.”*²⁵⁹

Eserde **Bursa** şehri de yer alır. Fehim Paşa'nın özel zevkleri için kullandığı ev Çekirge Köşkü'dür. Bursa ovasına hâkim bir noktada bulunan eve Lubinska da getirilmiş fakat Fehim Paşa ona zorla sahip olmak üzereyken Ali tarafından kurtarılmıştır.

Eserde yer alan mekânlar genellikle eserin içeriğini destekleyici mahiyette tasvir edilmez. Sadece isim olarak yer alırlar. Mekânların tasvirlerine ise çok az yer verilir.

²⁵⁹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945, s. 326.

3.5.8. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Bu eserde de yazar üçüncü tekil şahıs anlatıma dayalı hâkim bakış açısını kullanmıştır. Anlatıcı yazar eserin kişiler arası diyalog bölümleri dışında eserin genelinde varlığını okuyucuya hissettirir.

Nizamettin Nazif eserde anlattığı olay ve kişiler hakkında her türlü bilgiye sahiptir. Bizzat tanığı olduğu yahut ailesinden duyduklarını eserde aktarmıştır. Tarihsel bir olayın aktarımında olması gereken tarafsız tutumun yazar tarafından tercih edilmediği görülür. 1906 – 1908 yılları arasındaki Makedonya’da yaşanan olaylar yazarın bakış açısı ile okuyucuya aktarılır. Kişiler ve olaylar hakkında yazar anlatım esnasında araya girer ve okuyucuya fikrini belirterek okuyucuyu yönlendirmeye çalışır.

Anlatıcı eserde anlattığı olayların sadece görünen kısımlarını değil olayın arka planında yer alan gizli nedenleri de bilmektedir. Örneğin Mis Stone’nun Bulgar topraklarında kaçırılma hadisesinin aslında planlı bir olay olduğunu okuyucuya açıklar.

Yazar anlatıcı diğer eserlerde olduğu gibi kendini gizlemez. Anlatıcı her şeyi bilen kişidir. Yazar eserin bazı bölümlerinde sözü anlatıcıdan alır ve doğrudan esere dâhil olur. Karşısındaki hayali okur ile konuşmaya başlar. *‘‘Soğan, Makedonya’nın milli sembolü gibi bir şeydir. Güzel sanatlar, dünyanın dört köşesinden türemezden evvel Makedonya’da bir cemiyete müşterek heyecan verebilen bir güzel sanat türemiş bulunuyordu. Zihninizi beyhude yormayınız. Bulamayacaksınız. Resim sanatı mı diyacaksınız? Hayır... Ne resim, ne tiyatro, ne de güzel söz söylemek ve yazmak sanatları değil. Bu sanat o zamandan beri yalnız Makedonya’da yaşayabildi. Çin’in porselenlerini Avrupa’da taklit edebildiler, en güzel boya, şimdi Goblin tezgâhlarında vuruluyor. Heykeltıraş çekicini kalemini aldı, İtalya’ya Paris’e göç etti. Eski Yunan’dan, Eski İran’dan, eski Mısır’dan, eski Türk sanatından hangi şube bugün medeni dünyaya meçhuldür? Hiçbiri... Fakat Makedonya milli sanatını uzun asırların ve uzun asırlar içinde öğrenmek susuzluğu ile yanıp kavrulanların hiçbirine çaldırmadı. İtiraf edini dostlarım... Bir Makedonyalı gibi soğan doğruyabiliyor musunuz? Ne gezer.’’²⁶⁰ Örnekte görüldüğü gibi yazar okuyucu ile sohbet halindedir ve okuyucuyu ikna amacındadır. Bu tarz ifadeler eserin genelinde yaygındır.*

²⁶⁰ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945, s. 327.

‘‘Bakınız ne olmuştu’’²⁶¹, ‘‘Dedik a’’²⁶², ‘‘Canım Lubinska işte’’²⁶³, ‘‘Haydi girelim şu müdürün dairesine’’²⁶⁴ gibi yazarın doğrudan kendi cümleleri eserde sıklıkla yer alır. Yazarın okuyucu ile arasında karşılıklı konuşuyormuş havasında yaptığı bu girişlerde eserin tefrika bir roman olmasının da etkisi vardır.

Anlatıcı eserde yer alan gerçekte yaşamış tarihi karakterlerin ilerleyen zamanlarda ne gibi değişimler geçirdiğini dipnotlar ile okuyucuya açıklamıştır. Özellikle eserde genç bir subay olarak yer alan kişilerin Cumhuriyet’in ilanından sonra yükseldiği mevkiler ve yaşadığı değişimler okuyucuya aktarılır. Örneğin Cemal Bey isminin geçtiği ilk yerde şöyle bir not düşülmüştür: ‘‘Osmanlı Bahriye Nazırı Cemal Paşa’’²⁶⁵ Yazar açıklayıcı dipnotlarda dahi şahsi fikir ve yorumlarını eklemekten geri durmaz. Kumandan Hadi Paşa hakkında şöyle bir dipnot belirtmiştir: ‘‘Sevr muahedelerini imzalamak talihsizliğine uğramıştır. Temiz bir askerdi.’’²⁶⁶

²⁶¹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945, s. 31

²⁶² a.g.e., s. 180

²⁶³ a.g.e., s. 232

²⁶⁴ a.g.e., s. 332

²⁶⁵ a.g.e., s. 65

²⁶⁶ a.g.e., s.129

3.5.9. Anlatım Teknikleri

Anlatıcının eseri aktaran kişi konumunda olduğu anlatma tekniği bu eserin anlatımında genel anlatım tekniği olarak kullanılır. Yazar bu anlatım tekniğinde eserin bazı yerlerinde anlatıcıdan sözü alır ve doğrudan okuyucu ile konuşur. Yazar bu tekniği uygularken olayları doğrudan anlatan kişi değildir. Tarihte yaşanmış olayları tekrar kendi zihninde kurgular ve okuyucuya kendi bakış açısı ile aktarır. Bu bakış açısında Mustafa Kemal Atatürk yüceltilirken Sultan İkinci Abdülhamit ve Enver Paşa eleştirilir.

Eserde yer alan bir diğer teknik ise tasvir tekniğidir. Nizamettin Nazif'in bu eserindeki tasvirlerin diğer eserlerine nazaran daha yüzeysel olduğu görülür. Kişilerin dış görünümü, mekânların açıklanması gibi hususlar göz ardı edilirken Kanunu Esasi'nin tekrar ilanı öncesi Makedonya topraklarında yaşanan olayların açıklanması esas alınır. Tasvir tekniğinin az kullanıldığı eserde yazar bazı ilginç tasvirlerle de yer vermiştir. Beş numaralı bir gaz lambası şöyle tasvir edilir: *‘‘Ay ışığı yoktu. Fakat odada yanan beş numaralı gaz lambasından çıkan ziya pencereden dışarıya vuruyor ve azala azala uzaklaşan bu ziya, bulutlar altında kalmış ay kadar aydınlık yapabiliyordu. Kadına yıllarca hasret çekmiş bir erkek sürüsünü total, kambur ve gözleri çipil bir kaknem karıya tesadüf ettiriniz. Göreceksiniz ki, bütün o erkek sürüsü kadın susuzluğunu bu kaknemle teyemmüm ederek tatmin edebilmek vehmine düşecektir. Aydınlığa susamış bu kapkara gecelerin ovalarında dağlarında ve köylerinde de tıpkı böyle bir kanaatkârlık his olunur.’’²⁶⁷*

Yazar eserde geriye dönüş tekniğini de kullanmıştır. İsyanın başladığı günlerde Manastır'da yaşanan kargaşa ve kalabalık anlatılırken yazar Bulgar ihtilalini okuyucuya hatırlatır ve geriye dönerek o günlerde yaşananları aktarır: *‘‘O zaman da Balkanlar yine karışmış, hatta Makedonyalılar bir hükümet ilan etmiş; ha bugün ha yarın Manastır düşecek diye beklemişlerdi. Kaymakçalan tepesinde bile boğaz boğaza gelinmiş, Manastır'ın burnu dibinde barut dumanları günlerce havanın çeşnisini bozmuştu.’’²⁶⁸*

Yazar eserde özetleme tekniğini de kullanmıştır. Eserin başlangıç kısmında

²⁶⁷ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945, s. 232.

²⁶⁸ a.g.e., s. 317.

Makedonya topraklarında yaşanan dönemin olayları okuyucuya özetlenir. Bir diğer özetleme yöntemi ise eserin daha öncesinde aktarılan bir olayın eserin ilerleyen bölümlerinde özet şeklinde tekrar okuyucuya aktarılmasıdır. Amerikan Protestan Cemiyeti'ne mensup Mis Stone'nun kaçırılma olayı şu şekilde özetlenir: *“İşte Mis Stone hadisesi de böylece gelip geçmişti. İlk gürültüler içinde, Makedonya’da işlenmiş bir siyasi cinayet yahut koca Balkanlarda yapılmış bir eşkıyalık suretinde aksettirilen ve bir parça da İmparatorluğun zaafına hamlolunan bu hadise hakikatte Amerika’da şeytanca hazırlanıp mükemmel surette tatbik edilmiş bir dolandırıcılıktan başka bir şey değildi.”*²⁶⁹

Eserde kullanılan tekniklerden biri de iç monolog tekniğidir. Hakim bakış açısına sahip olan anlatıcı kişilerin içinden geçenleri okuyucuya aktarır. Teğmen Fehim Baklayicef'i yakaladığında içinde şunlar geçer: *“Yolda gelirken düşünmüştü: Bu adamı bölüğe teslim edecek olursa iki saat sonra müstantik işe burnunu sokacaktı, bu takdirde Doksat vakası da Bereketliova hadisesi de ebediyen meçhul kalacak parçalanmış kaçakçıların sergüzeşti ve Sarışaban köyünde türeyen çetenin esrarı kim bilir ne zamana kadar öğrenilemeyecekti.”*²⁷⁰

Eserde yazarın diğer eserlerinden farklı olarak kullanılan yöntem ise kurmaca olan metne gerçek tarihi vesikaların değiştirilmeden yerleştirilmesidir. Eserin inandırıcılığını artırmak ve anlatılan olayların doğruluğunu okuyucuya kabul ettirmek amacıyla uygulanan bu yöntem eserin birkaç yerinde kullanılmıştır. Teğmen Fehim'in Baklayicef'i yakalamasından kısa bir süre sonra Yıldız Sarayı'ndan Drama Mutasarrıfı'na gönderilen yazının aynısı eserde aktarılır ve dipnot olarak şu bilgiler verilir: *“Pek girift ve çapraşık kelimelerle yazılı olan Osmanlıca aslından 1932 senesinde tercüme edilmiştir.”*²⁷¹ Yine Selanik'te Kule kahvelerinde patlayan bombaya dair dönemin asır gazetesinde yer alan manşetten verilen haber değiştirilmeden eserde yer almıştır.

²⁶⁹ Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, *Karlı Dağlar (Makedonya)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1945, s. 163

²⁷⁰ a.g.e., s. 13

²⁷¹ a.g.e., s. 15

SONUÇ

Çalışmamızda Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun hayatını, edebi kişiliğini ve romanlarını tanıtmaya çalıştık. Yazarın şimdiye kadar çok ayrıntılı bilinmeyen özel hayatını genel hatları ile bilim dünyamıza tanıttık. Babıalı'nın tanınan simalarından olan yazarımızın özel hayatı hakkında ise bilinenlerin ne kadar az olduğunu gördük. Kendisini tanıyanlardan ve hakkında yazılan yazılardan hareketle "Deli Nizam"ı tanıtmaya çalıştık. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun yazdıkları eserlerden ve yaşamından hareketle onun edebi kişiliği hakkında tespitler yaptık. Son olarak ise yazarın yayınlanmış beş adet romanını bilimsel metotlara uygun olarak inceledik. İncelememizde eserler hakkında bugüne kadar herhangi bir bilimsel eser olmamasını dikkate alarak eser incelemesini kitabın künyesi, özet, tema, konu, şahıs kadrosu, zaman, mekan, anlatıcı ve bakış açısı ve anlatım teknikleri bakımından ayrı ayrı inceledik.

Yaptığımız inceleme sonucunda Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun yazdığı beş romanın da genel özellikleriyle Cumhuriyet Dönemi popüler roman anlayışında eserler olduğunu gördük. Bunlardan *Kara Davud*, *Deli Deryalı*, *Koroğlu ve Karlı Dağlar(Makedonya)* adlı eserlerinin popüler tarihî roman özelliği taşıdığını *Kolkola* adlı eserinin ise popüler aşk romanı özelliği taşıdığını tespit ettik. Yazılan bütün bu eserlerde yazarın Türklük vurgusunun ön planda olduğunu gördük. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun, çocukluğunun Balkan coğrafyasında Meşrutiyet döneminde geçtiğini gördüğümüzde bu Türklük hassasiyetinin sebepsiz olmadığını gördük. İstanbul'un işgali esnasında bir öğrenci olan yazarımız yeni Türkiye'nin kuruluşunda ise bizzat Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün yanında yer almıştır. Onun bu aksiyonel yaşamı Cumhuriyet'in yılmaz savunucusu olmasını sağlamış. Yazdığı eserlerde üstün başarılar gösteren Türk kahramanlar sayesinde gençliğin içindeki Türklük duygusunu kamçulamayı amaçlamıştır.

Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun yazdığı popüler tarihî romanlarda Osmanlı Devleti dönemini seçtiğini gördük. Bu eserlerde yüceltilen Türklük kavramı karşısında ise Osmanlı Devleti'nin ve Osmanlı hanedanına mensup kişilerin eleştirildiğini gördük. Cumhuriyet'in ilk yıllarında birçok yazarımızda tespit edilen bu durumun Nizamettin Nazif'in eserlerinde de olduğunu gördük. Yeni kurulan Cumhuriyet'in ve onun getirdiği yeniliklerin halka benimsetilmesi esnasında mazi ile çatışmak yanlışlığının yazarımızda da olduğunu gördük. Nitekim bu yanlışlığı

yazarımız da ilerleyen zamanlarda görmüş ve 1950 li yıllardan sonra bu fikirlerini değiştirdiğini çeşitli yazılarında belirtmiştir. Nizamettin Nazif'in yazdığı tarihî romanlarla halkımızda bir tarih merakı oluşturduğunu gördük. Yazdığı eserlerinde üstün başarılar gösteren Türk kahramanlar sayesinde Türk gençliğine örnek alabilecekleri tarihî kahramanları tanıttığını ve bu sayede Türk gençliği cesaretlendirdiğini belirledik.

Tarihte yaşamış Türk kahramanları ve kurguladığı hayali Türk kahramanların başından geçen macera ve entrika dolu olayları okuyucusuna samimi, basit ve açık bir dille anlatan yazarımız toplumun hemen hemen her kesimine hitap etmeyi başarmıştır. Eserleri tefrika edildiği dönemlerde çok okunan ve çok satan yazarlarımızdan olan Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, kalıcılığı ise sağlayamamıştır. Bunun nedeni yazdıkları eserlerin edebi olarak çok başarılı olmamasıdır.

Yaşadığı dönemde ‘‘Deli Nizam’’lığı ile ün salan fakat daha sonraları unutulmuş yazarlarımızdan olan Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nu edebiyat dünyamıza tanıtmaya çalıştık. Bu çalışma yazar hakkında yapılan çalışmaların ilki olması sebebiyle birçok eksikliği barındırabilir. Yazarımızı elimizden geldiğince tanıtmaya çalıştık. İleride yapılacak çalışmalarla birlikte yazarımızın hakkında daha ayrıntılı bilgilere erişilebilecektir.

KAYNAKÇA

A)İncelenen Romanlar

- Tepedelenlioğlu, Nizamettin Nazif, *Kara Davud*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1966.
-----,-----, *Deli Deryalı*, Ak Basın ve Yayınevi, İstanbul, 1971.
-----,-----, *Köroğlu*, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul, 1928
-----,-----, *Kolkola*, Semih Lütüfi Kitabevi, İstanbul, 1944.
-----,-----, *Karlı Dağlar; Makedonya*, Türkiye Yay., İstanbul, 1945.

B)Kitaplar

- Altınkaynak, Hikmet, *Türk Edebiyatında Şairler Ve Yazarlar Sözlüğü*, Doğan Kitap, İstanbul, 2007.
Aytül, Ünal, *Henri James ve Roman Sanatı*, DTCF Yayınları, Ankara, 1977.
Behmoaras, Liz, *Suat Derviş: Efsane Bir Kadın Ve Dönemi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, Şubat 2008.
Coşkun, Nusret Safa, *Milli Bir Edebiyat Yaratabilir Miyiz?*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1938.
Çelik, S. Dilek Yalçın, Türk Edebiyatı Tarihi, *Popüler Roman*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2007.
Çetin, Mahmut, *Dededen Toruna Genetik İhanet*, Emre Yayınları, İstanbul, 2006.
Çetin, Nurullah, *Roman Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara, 2007.
Dino, Abidin, *Kızılbaş Günlerim*, Sel Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2001.
Enginün, İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergah Yayınları, İstanbul, 2013.
Gündüz, Osman, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı, *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2014.
Hugo, Victor, *Notre-Dame De Paris, Cilt1*, Çev. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Meb Yayınları, Ankara, 1947.
-----,-----, *Notre-Dame De Paris, Cilt1*, Çev. Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Meb Yayınları, Ankara, 1948.
Işık, İhsan, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Elvan Yayıncılık, Ankara, 2006.

- Kurdakul, Şükran, *Şairler Ve Yazarlar Sözlüğü*, İnkilap Yay. , İstanbul, 1989.
- Mustafa Nihat Özön, *Türkçe'de Roman*, İletişim Yay., İstanbul, 1985.
- Necatigil, Behçet, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1991.
- Özcan, Ahmet, *Türkiye'de Popüler Tarihçilik*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2011.
- Sağlık, Şaban, *Popüler Roman, Estetik Roman*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010.
- Sülker, Kemal, *Anılara Yolculuk*, Yazko, İstanbul, 1983.
- Taştan, Zeki, "Türk Edebiyatı'nda İstanbul'un Fethi ve Fetih", *Türk Romanında İstanbul'un Fethi ve Fatih*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2005.
- Tekin, Mehmet, *Roman Sanatı*, Ötüken Yayınları, İstanbul, Kasım 2012.
- Tepedelenlioğlu, Nizamettin Nazif, *“Sultan İkinci Abdülhamit ve Osmanlı İmparatorluğunda Komitacılar”*, Divan Yay., İstanbul, 1978.
- ,-----, *Ordu ve Politika*, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1967.
- Tuncay, Mete, *Türkiye'de Sol Akımlar(1908-1925)*, Bilgi Yayınevi, 3. Basım, İstanbul, Mayıs 1978.
- Uraz, Murat, *Türk Edip Ve Şairleri*, Cilt1-4, Tefeyyüz Kütüphanesi, İstanbul, 1936.
- Yalçın, Alemdar, *“Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı 1920-1946”*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2012.

C) Makaleler – Yazılar - İletişim

- Akyol, Mete, *“Bir Ucu Yassıada Bir Ucu Silivri”*, *Bütün Dünya Dergisi*, Başkent Üniversitesi Kültür Yayınları, Haziran 2013.
- Derviş , Suat, *Son Posta Dergisi*, Haziran 1936.
- Devrim, Hakkı, *“Beş Arkadaş”*, *Radikal Gazetesi*, 08.12.2002.
- Gönültaş, Güngör, *“Boyacı Sandığıyla 71 Yıl(Hokkabaz Mustafa Röportajı)”*, *Milliyet Gazetesi*, Temmuz 9, 1991.
- Gürlek, Dursun, *“Lütfen Dikkat”*, *Vahdet Gazetesi*, Ocak 20, 2016.
- Haşım, Ahmet, Bize Göre, *İkdam Gazetesi*, Temmuz 23, 1928.
- K., Tarık Dursun, *“Yeşilçam Değişirken”*, *Milliyet Gazetesi*, Mart 10, 1987.
- “Nizamettin Nazif Evlendi”*, *Milliyet Gazetesi*, 27.03.1958.
- Sağlamer, Kayhan, *“Hocanın Ardından”*, *Yeni İstanbul Gazetesi*, 28 Mayıs, 1970.
- Tepedelenlioğlu, Nizamettin Nazif, *“ Abdülhamit”*, *Hürriyet Gazetesi*, 31.07.1958
- ,-----, *“Süleyman Nazif ve Ben”*, *Vatan Gazetesi*, 03.07.1941.

-----,-----, *Açık Söz*, nr. 252, 29 Aralık 1936.

-----,-----, “Atatürk Film Çeviriyor”, *Yeni Gün Dergisi*, S. 9, Yıl 1, , İstanbul, 6 Mayıs 1939

-----,-----, “Nedir Bu İpler? Yağlı Kementler”, *Hür Nizam Dergisi*, S. 7, 1 Eylül 1960.

Tokmakçıoğlu, Erdoğan, “Daldan Dala”, *Milliyet Gazetesi Pazar Magazin*, 25.10.1992.

“Hocamızı Toprağa Verdik”, *Yeni İstanbul Gazetesi*, Mayıs 27, 1970.

Pulur, Hasan, “Mektup ve Ötesi”, *Milliyet Gazetesi*, Eylül 21,1991.

-----,-----, “Gürültü ve Tahmin”, *Milliyet Gazetesi*, Ağustos 04, 1991.

Taştan, Zeki, "Tarihi Romanlarda Tarihi Şahsiyetleri Kurgulamak", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 24, 2013.

Rado, Şevket, Nizamettin Nazif Üzerine, *Hayat Dergisi*, 1972.

“Vefat”, *Milliyet Gazetesi*, Aralık 14, 1959.

İletişim(Röportaj)

Elgin, Ahmet Güner, (kişisel iletişim), Ocak 28, 2016.

Kaftancı, Ergun, (kişisel iletişim), Ocak 29, 2016

D) Erişim

<http://www.altinportakal.org.tr/arsiv/gecmis-oduller/1967.>, (25 Ocak 2016)

<http://www.istanbulgercegi.com/fatma-nudiye-yalci-yi-aniyoruz-57861112>,(15 Şubat 2016)

<http://www.kaantika.com/NizamettinNazif7+GÜN+ve+sahaflar>. (13 Mart 2016)

<http://www.haber7.com/medya/haber/520543-sabri-yilmazin-necip-fazil-anilari-video>. (4 Şubat 2016)

<http://www.sinematurk.com/film/2347-bir-millet-uyaniyor>, (16 Şubat 2016)

<http://www.altinportakal.org.tr/arsiv/gecmis-oduller/1967>, (16 Şubat 2016)

<http://www.sinematurk.com/film/4385-kara-davut/>, (16 Şubat 2016)